

PIRKANMAA

Suunnat Pirkanmaan kasvulle ja työlle

Työpaikka-alueet 2040

TEEMME MUUTOSTA YHDESSÄ

Pirkanmaan liitto 2014

ISBN 978-951-590-320-4

Kansikuvat:

**Isomäki, A. 2013. II priikooli pylon race, 16.3.2013, Valkeakosken
Tervasaaren tehdasalue.**

3Dolli Oy. www.pirkkalacix.fi, kuvapankki, Lentokentän alue.

**Lundén Architecture Ltd. & COBE. 2014. Tampere Travel and
Service Centrecompetition. ReConnecting Tampere.**

1. Johdanto	6
1.1. Selvityksen tavoitteet ja viitekehys	6
1.2. Valmisteluprosessin kuvaus	7
2. Pirkanmaan elinkeinorakenne ja työpaikkavolyymit	8
2.1. Maakunnan elinkeinorakenteen kehitys ja työpaikkakeskittymät	8
3. Maakunnan työpaikka-alueiden nykytila - kuntien työpaikkakehitys, työssäkäynti ja työpaikkakeskittymät	12
3.1. Tampere	15
3.1.1. Keskinen Tampere	16
3.1.2. Eteläinen Tampere	18
3.1.3. Läntinen Tampere	20
3.1.4. Itäinen Tampere	21
3.1.5. Pohjoinen Tampere	23
3.1.6. Yhteenvetotaulukot Tampereen työpaikka-alueista	24
3.2. Kehyskunnat	25
3.2.1. Kangasala	26
3.2.2. Lempäälä	28
3.2.3. Nokia	31
3.2.4. Pirkkala	33
3.2.5. Vesilahti	36
3.2.6. Ylöjärvi	38
3.2.7. Yhteenvetotaulukot kehyskuntien työpaikka-alueista	41
3.3. Eteläinen Pirkanmaa	43
3.3.1. Akaa	44
3.3.2. Pälkäne	46
3.3.3. Urjala	48
3.3.4. Valkeakoski	50
3.3.5. Yhteenvetotaulukot eteläisen Pirkanmaan työpaikka-alueista	54
3.4. Lounainen Pirkanmaa	55
3.4.1. Punkalaidun	56
3.4.2. Sastamala	57
3.4.3. Yhteenvetotaulukot lounaisen Pirkanmaan työpaikka-alueista	61
3.5. Läntinen Pirkanmaa	62
3.5.1. Hämeenkyrö	63
3.5.2. Ikaalinen	65
3.5.3. Kihniö	67
3.5.4. Parkano	69
3.5.5. Yhteenvetotaulukot läntisen Pirkanmaan työpaikka-alueista	71

3.6. Pohjoinen Pirkanmaa	72
3.6.1. Juupajoki	73
3.6.2. Mänttä-Vilppula	74
3.6.3. Orivesi	77
3.6.4. Ruovesi	79
3.6.5. Virrat	80
3.6.6. Yhteenvetotaulukot pohjoisen Pirkanmaan työpaikka-alueista	83
4. Minne olemme matkalla -tulevaisuuden työpaikat ja muuttuva työelämä	84
4.1. Talouden suuret aaltoliikkeet ja huomisen kasvualat	84
4.2. Työpaikka-alueet ja työnteon luonne tulevaisuudessa	85
4.3. Pirkanmaan työpaikkasuunnite 2040 ja päätoimialojen työpaikkakehitys	88
4.3.1. Teollisuus	89
4.3.2. Kauppa	90
4.3.3. Yksityiset palvelut	90
4.3.4. Julkiset palvelut	91
4.3.5. Alkutuotanto ja luonnonvaratalous	91
4.4. Silmäys yritysten sijoittumislogiikkaan	91
5. Työpaikka-alueiden tavoitekuva 2040 ja kriteerit	94
5.1. Nykytilasta kohti tavoitekuva	94
5.2. Maankäytön seudulliset perusratkaisut ja työpaikka-alueiden tavoitekuva 2040	95
5.3. Työpaikka-alueiden kaavamerkintöjä ja sijoittamista ohjaavat kriteerit	98
5.4. Esitykset maankäytön kehittämisen kohdealueiksi	100
6. Johtopäätökset ja ajatuksia maakuntakaavatyöhön	104

Lähteet

Liite 1. Selvityksessä tunnistetut kuntien merkittävimmät työpaikkakeskittymät

1.1. Selvityksen tavoitteet ja viitekehys

Kasvavassa maakunnassa on tullut tarpeelliseksi laatia uusi, kaikki maankäytön aihealueet kattava oikeusvaikutteinen maakuntakaava. Pirkanmaan strateginen maakuntakaava 2040 on pitkän tähtäimen suunnitelma, joka korvaa Pirkanmaan 1. maakuntakaavan ja voimassa olevat vaihemaakuntaavat. Maakuntakaava laaditaan yleispiirteisenä kokonaiskaavana, jossa käsitellään kaikki alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen kannalta tärkeät osa-alueet. Näitä ovat muun muassa palveluverkko, liikenteen ja logistiikan alueet, virkistys- ja suojelualueet sekä asuin- ja työpaikka-alueet. Käsillä oleva työpaikka-alue selvitys on yksi maakuntakaavan 2040 valmisteluun liittyvistä taustaselvityksistä.

Työpaikka-alue selvityksen tavoitteena on luoda maakunnan työpaikka-alueiden tarkoituksenmukaista sijoittumista ja niiden mittakaavaa hahmottava tavoitekuva vuodelle 2040. Työpaikka-alueille on määritelty myös maakuntakaavan tavoitteita parhaiten tukevat laadulliset ja määrälliset kriteerit. Tarkastelujen lähtökohta on ensisijaisesti maakuntamittakaavaisuus, seudullinen merkittävyys sekä kestävä yhdyskuntarakenne. Selvityksen pohjalta laaditaan maakuntakaavan luonnokseen työpaikka-aluevaraukset ja kehittämismerkinnät.

Selvityksen tarkoituksena on tunnistaa maakunnan nykyiset merkittävimmät työpaikkakeskittymät, niiden sijainti ja suhde muuhun yhdyskuntarakenteeseen sekä voimassa olevan maakuntakaavan aluevarauksiin. Maankäytön suunnittelun kannalta on keskeistä selvittää myös keskittymien toimialarakenne ja niiden käyttötarkoitus pitkällä aikavälillä. Myös kuntien pitkän aikavälin maankäytön suunnitelmat luovat keskeisen tausta-aineiston maakuntakaavamerkinnoille.

Selvityksessä tarkastellaan myös laadullisesta näkökulmasta työelämän ja työnteon tapojen muutoskehitystä tähdäten tavoitevuoteen 2040. Tulevaisuuden työpaikat, muuttuvat tuotanto- ja logistiikkarakenteet sekä niiden paikkaan sitomattoman luonteen yleistymisen luovat suuren haasteen maakuntakaavamerkintöjen ohjaavalle vaikutukselle.

Selvityksen viitekehys ja lähtökohdat

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisessa kaavajärjestelmässä maakuntakaavan tehtävänä on ohjata kuntakaavoitusta ja viranomaistoimintaa siten, että valtioneuvoston hyväksymät valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja maakunnalliset tarpeet otetaan niissä huomioon. Maakuntakaava kattaa alueellisesti kaikki Pirkanmaan 22 kuntaa. Maakuntakaava toimii ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa tai asemakaavaa sekä muutoinkin alueiden käyttöä koskevissa toiminnoissa.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) painottavat toimivaa aluerakennetta, eheytyvää yhdyskuntarakennetta ja laadukasta elinympäristöä, kulttuuri- ja luonnonperintöä, virkistyskäyttöä ja luonnonvaroja sekä toimivia yhteysverkostoja ja energiahuoltoa. Painopisteitä tarkennetaan useilla yleis- ja erityistavoitteilla, joista muutamia työpaikka-alueiden kannalta oleellisia on tunnistettu alla:

- Maakuntakaavalla tuetaan elinkeinoelämän kilpailukyvyyn ja kansainvälisen aseman vahvistamista. Aluerakennetta kehitetään monikeskuksisena ja hyviin liikenneyhteyksiin perustuvana kokonaisuutena. Kehittäminen perustuu ensisijaisesti alueiden omiin vahvuuksiin ja sijaintitekijöihin.
- Maakuntakaavoituksessa tulee edistää yhdyskuntarakenteen eheyttämistä. Olemassa olevia yhdyskuntarakenteita hyödynnetään sekä eheytetään kaupunkiseutuja ja taajamia.
- Yhdyskuntarakennetta kehitetään siten, että palvelut ja työpaikat ovat eri väestöryhmien saavutettavissa ja asuinalueiden läheisyydessä. Tavoite on, että henkilöautoliikenteen tarve on mahdollisimman vähäinen.
- Elinkeinoelämälle pyritään osoittamaan riittävästi sijoittumismahdollisuuksia olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta tai muutoin hyvien joukkoliikenneyhteyksien ääreltä. Uusia huomattavia asuin-, työpaikka- tai palvelutoimintojen alueita ei tule sijoittaa irralliseen olemassa olevasta yhdyskuntarakenteesta.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040 haluaa korostaa sen strategista luonnetta. Kaavalla on kolme päätavoitetta:

1. **Maakunnan kilpailukyvyyn vahvistaminen**
2. **Sosiaalisesti ja ympäristön kannalta vastuullisen yhdyskuntarakenteen kehittäminen sekä**
3. **Luonnonvarojen kestävä käytön ja yhdyskuntarakenteen energiatehokkuuden tukeminen.**

Kaavan tavoitteiden alla oleellisia elinkeinoelämää koskevia teemoja ovat maakunnan menestyksen kannalta tärkeimpien toimintojen asemoiminen ja yhteensovittaminen liikennejärjestelmän kanssa. Vastuullisella maankäytön ja liikenteen suunnittelulla varmistetaan elinkeinotoiminnan mahdollisuudet koko maakunnassa. Myös yritys-toiminta-alueiden monipuolisuus, riittävyys ja saavutettavuus ovat keskeisiä kilpailukykytekijöitä.

Logististen matkaketjujen toimivuus ja toimiva liikennejärjestelmä kokonaisuutena ovat huomion keskipisteessä. Asukkaiden näkökulmasta oleellisia kysymyksiä ovat arjen sujuvuus, asuinympäristöjen laatu sekä työpaikka-alueiden ja palveluiden saavutettavuus.

Maakuntakaavavalmistelun pohjaksi on valmisteltu laajassa yhteistyössä maakunnan maankäyttövaihtoehtokastelut. Vaihtoehtojen vaikutusten arvioinnin ja sidosryhmäpalautteen pohjalta on laadittu seudulliset maankäytön perusratkaisut. Maankäyttövaihtoehtotyö ja siitä ohjatut seudulliset perusratkaisut ohjaavat ensisijaisesti työpaikka-alueiden sijoittamista ja merkintöjä kaavassa.

Myös uusi maakuntastrategia painottaa maankäytön näkökulmasta elinkeinoelämän kilpailukyvyyn, ihmisten arjen sujuvuuden sekä kestävien asuin- ja luonnonympäristöjen kehittämisen teemoja. Horisontaalisena kehittämisteemana strategiaan on kirjattu saavutettavan Pirkanmaan tavoite, joka painottaa vahvasti tehokasta maankäyttöä sekä elinkeinoelämän kuljetusten sujuvuutta ja yritysten monipuolisia toimintamahdollisuuksia maakunnassa.

1.2. Valmisteluprosessin kuvaus

Työpaikka-alue selvitys valmisteltiin syksyjen 2013 ja 2014 välisenä aikana. Selvitystä ohjaamaan perustettiin 19 henkilön hankeryhmä, joka kokoontui viisi kertaa. Selvitysluonnos käsiteltiin lisäksi sähköpostikokouksena.

Hankeryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja, Oskari Auvinen (kunnanjohtaja, Kangasala, Pirkanmaan kuntajohtajien nimeämä edustaja)

Elina Viitanen (ylitarkastaja, PIR-ELY)

Kristiina Karppi (aluekehityspäällikkö, PIR-ELY)

Alf Lindström (kaavoituspäällikkö, Etelä-Pirkanmaan kunnat)

Erkki Korkala (elinkeinojohtaja, Pirkkala)

Esko Hyytinen (kaavoitusarkkitehti, Ikaalisten kaupunki)

Jorma Tuomisto (tekninen johtaja, Sastamalan kaupunki)

Juha Tuominen (toimitusjohtaja, Parkano / Kehitys-Parkki Oy)

Kari Löytty (elinkeinojohtaja, Lempäälän kunta)

Lasse Silvan (elinkeinojohtaja, Kangasalan kunta)

Henry Moisio (elinkeinopäällikkö, Nokian kaupunki)

Reino Pulkkinen (tonttipäällikkö, Tampereen kaupunki)

Tiina Laakkonen (toimitusjohtaja, Hämeenkyrö / Hämeenkyrön yrityspalvelut Oy)

Jari Jokilampi (toimitusjohtaja, Pirkanmaan yrittäjät)

Marcus Sjölund (apulaisjohtaja, Tampereen kauppamari)

Petri Nykänen (johtaja, Tredea Oy)

Karoliina Laakkonen-Pöntys (maakuntakaavoitusjohtaja, Pirkanmaan liitto)

Jukka Alasentie (aluekehitysjohtaja, Pirkanmaan liitto)

Selvityksen laatija/hankeryhmän sihteeri, Mikko Koponen (aluekehityssuunnittelija, Pirkanmaan liitto)

Selvityksen sisältöjä ja tematiikkaa on esitelty hankeryhmän kokousten lisäksi maakuntahallituksen aamukouluissa 28.10.2013 ja 3.3.2014 sekä maakuntakaavan ohjausryhmässä 24.9.2014. Tammikuussa 2014 selvityksen tavoitteista keskusteltiin ympäristöministeriön edustajien kanssa viranomaisneuvottelun yhteydessä. Myös muutamien kuntatapaamisten yhteydessä työpaikka-alueista on käyty keskustelua (mm. Lempäälä 24.2.2014, Nokia 4.3.2014, Kangasala 18.3.2014, ydinkaupunkiseudun kaavoittajatapaaminen 20.8.2014, kaupunkiseudun kuntajohtajat 24.10.2014).

Pirkanmaan kunnilta pyydettiin alkuvuodesta 2014 kommentteja kuntakohtaisiin selvityksen taustamateriaaleihin. Tämän lisäksi toukokuussa tehtiin selvityksen puitteissa laaja kuntakysely, jossa tiedusteltiin elinkeinojen kehittämisen näkökulmasta kuntien vireillä olevia ja muita maankäytön pitkän tähtäimen suunnitelmia.

Selvityksen tavoitteena on luoda maakunnan työpaikka-alueiden tarkoituksenmukaista sijoittumista ja niiden mitataavaa hahmottava tavoitekuva vuodelle 2040.

2. Pirkanmaan elinkeinorakenne ja työpaikkavolyymit

2.1. Maakunnan elinkeinorakenteen kehitys ja työpaikkakeskittymät

Pirkanmaan on Suomen merkittävin väestö- ja työpaikkakeskittymä Uudenmaan jälkeen. Maakunnassa oli vuoden 2011 lopussa työpaikkoja yhteensä hieman alle 211 000, mikä vastasi noin 9 % koko maan työpaikoista.

Pirkanmaan kiistaton työpaikkakeskittymä on Tampere. Tampere ja sen kehyskunnat muodostavat valtakunnan toiseksi suurimman työpaikkakeskittymän pääkaupunkiseudun jälkeen. Tampereella ja sen kehyskunnissa on yli kolme neljäsosaa maakunnan työpaikoista (vuonna 2011 noin 162 000 työpaikkaa). Suurin osa työpaikoista sijaitsee kaupunkiseudun liki yhtenäisessä taajamarakenteessa, mikä luo hyvät lähtökohdat yhdyskuntarakenteen eheyttämistavoitteille. Pirkanmaan kyläalueilla ja muualla harvaan asutulla maaseudulla sijaitsee noin 13 000 työpaikkaa (7 % maakunnan työpaikoista).

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät keskusseudun ulkopuolella ovat eteläisen Pirkanmaan Valkeakoski ja Akaa, lounaisen Pirkanmaan Sastamalan Vammala, läntisen Pirkanmaan Hämeenkyrö ja Ikaalinen sekä pohjoisen Pirkanmaan Mänttä-Vilppula ja Orivesi.

Maakunnan työpaikkakehitys on ollut viimeiset kaksi vuosikymmentä pääosin positiivista. 1990-luvun lama karsi noin viidenneksen maakunnan työpaikoista. Tämä tarkoitti noin 40 000 työpaikkaa. Laman jälkeen maakunnan työpaikkakehitys oli voimakkaan positiivista aina vuoteen 2008. Työpaikat lisääntyivät tällä välillä noin 36 %. Vuonna 2008 alkanut taantuma notkahdutti maakunnan työpaikkakehitystä hieman. Kehitys on kuitenkin kääntynyt varovaisen positiiviseksi.

Eriyisesti maakunnan reuna-alueet ovat kärsineet työpaikkojen vähenemisestä 2000-luvulla. Suhteellisesti suurimpia työpaikkojen menettäjiä ovat olleet Urjala, Ruovesi ja Parkano. Myös vahvat ja perinteiset teollisuuspaikkakunnat kuten Mänttä-Vilppula ja Valkeakoski ovat menettäneet paljon juuri teollisuuden työpaikkoja. Sen sijaan kaikki Tampereen kaupunkiseudun kunnat ja Sastamala ovat onnistuneet lisäämään työpaikkoja. Eriyisesti Pirkkalan ja Lempäälän kasvuluvut ovat olleet voimakkaita.

Eniten työpaikkoja Pirkanmaalla vuonna 2011 tarjosivat julkinen hallinto, koulutus ja terveys sekä kaupan, kuljetuksen ja ravintola-alan palvelut (taulukko 1). Myös teollisuuden työpaikkoja on Pirkanmaalla edelleen merkittä-

västi vaikka rakennemuutos on koetellut toimialaa rajusti. Teollisuus tarjosi hieman yli 40 000 työpaikkaa. Pirkanmaan keskimääräistä teollistuneemmasta elinkeinorakenteesta kielii se, että vajaa viidesosa maakunnan työpaikoista on teollisuuden alalla, kun vastaava luku koko maan osalta on noin 14 %.

Maakunnan elinkeinorakenne on muuttunut viime vuosikymmeninä merkittävästi. Rakennemuutosta on kiihdyttänyt vuonna 2008 alkanut talouden taantuma. Trendi on selvä, perinteisen teollisuuden osuus työpaikoista on vähentynyt ja palveluelinkeinot nousevat sekä yhdistyvät tuotannolliseen toimintaan. Maakunnan elinkeinorakenteen painopiste on siirtymässä vahvasti valmistavasta tuotannosta osaamisintensiivisyyteen ja palveluihin tukeutuvaan rakenteeseen. Vuodesta 2008 teollisuussektori sekä maa- ja metsätaloustalous ovat laskeneet voimakkaasti, kun puolestaan yksityiset ja julkiset palvelut ovat kasvattaneet osuuttaan maakunnan työpaikoista. Pirkanmaa perustaakin talouttaan etenevässä määrin korkeaan osaamiseen, osaamisen ja teknologioiden yhdistelyyn sekä sitä kautta syntyvään monipuoliseen yrittäjyyteen ja innovatiivisiin arvonluontimalleihin.

Taulukko 1. Maakunnan työpaikat toimialoittain vuonna 2011 sekä taantuman kiihdyttämä elinkeinorakenteen rakennemuutoskehitys (2007-2011).

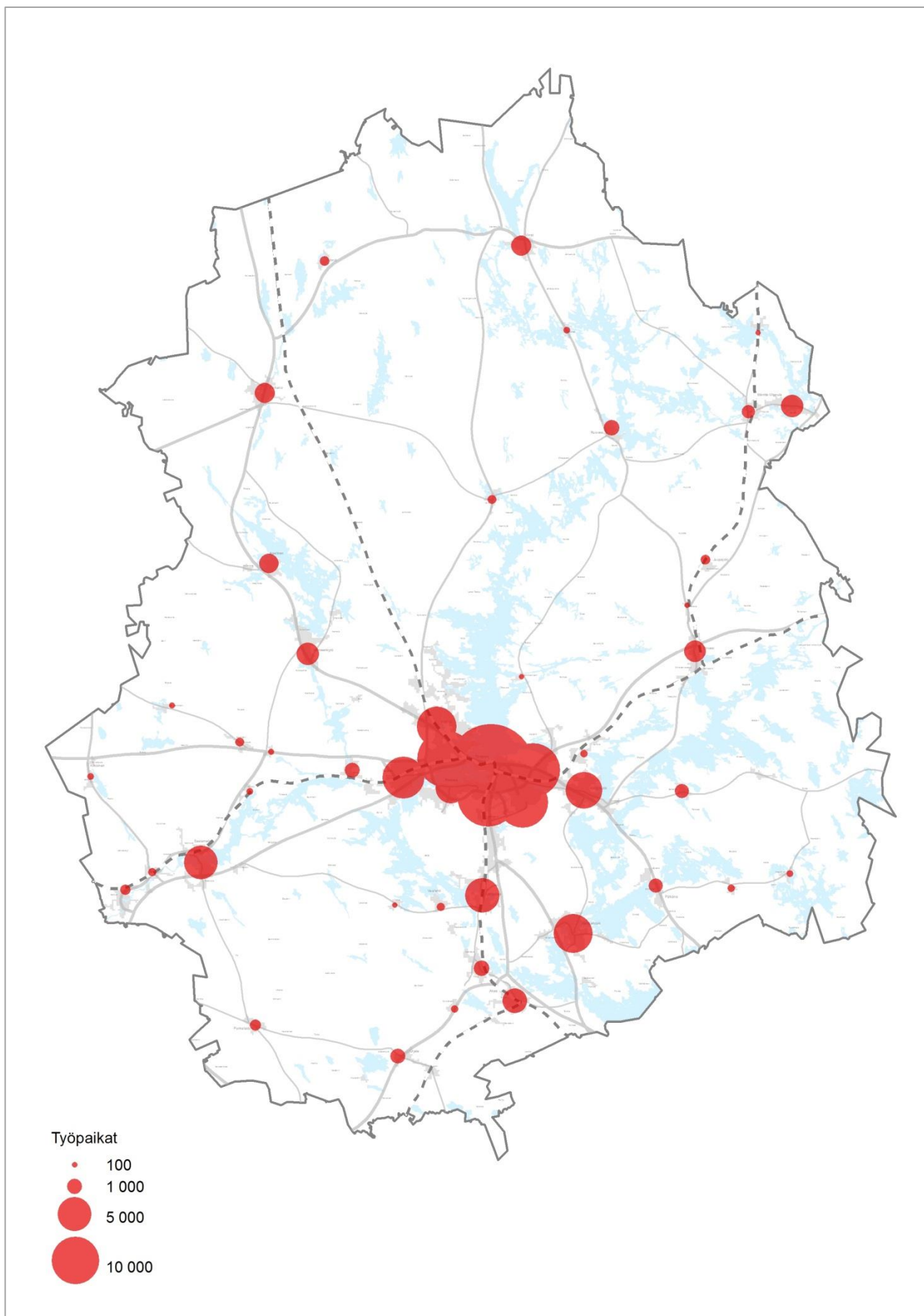
	Työpaikat Muutos 2007-2011		
Toimiala (TOL 2008)	2011	%	lkm.
Maa-, metsä- ja kalatalous (A)	5 393	-14,5 %	-916
Teollisuus (C)	40 062	-18,7 %	-9 240
Kaivos ja tekninen infra (B, D-E)	1 592	-6,6 %	-112
Rakentaminen (F)	14 151	0,4 %	50
Kauppa, majoitus- ja ravitsemistoiminta sekä kuljetus ja varastointi (G-I)	41 102	0,3 %	118
Informaatio ja viestintä (J)	9 361	16,2 %	1 308
Rahoitus- ja vakuutustoiminta (K)	2 812	4,7 %	126
Kiinteistöalan toiminta (L)	1 876	1,6 %	29
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen toiminta sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminta (M-N)	25 163	8,4 %	1 944
Julkinen hallinto, koulutus, terveys (O-Q)	57 506	4,8 %	2 615
Muut palvelut (R-U)	9 042	8,0 %	667
Toimiala tuntematon (X)	2 766	23,0 %	517
YHTEENSÄ	210 826	-1,4 %	-2 894

Pirkanmaa on kuitenkin edelleen vahva valmistavan teollisuuden maakunta. Uudet tuotteet, tuotantotavat ja palvelut sekä älykkäät koneet -kytkentä uudistavat teollisuutemme tuotantorakenteita ja lisäävät sen kilpailukykyä. Myös tiivis yhteistyö maakunnan oppilaitosten kanssa takaa, että myös jatkossa teollisuus on merkittävä työllistäjä Pirkanmaalla. Teollisuuden rinnalle noussut palvelusektori on työllistäjänä jo suurempi kuin teollisuus. Sosiaali-, terveys- ja hyvinvointipalveluiden lisäksi Pirkanmaalle on keskittynyt paljon osaamisintensiivisiä liike-elämän- ja muita asiantuntijapalveluita.

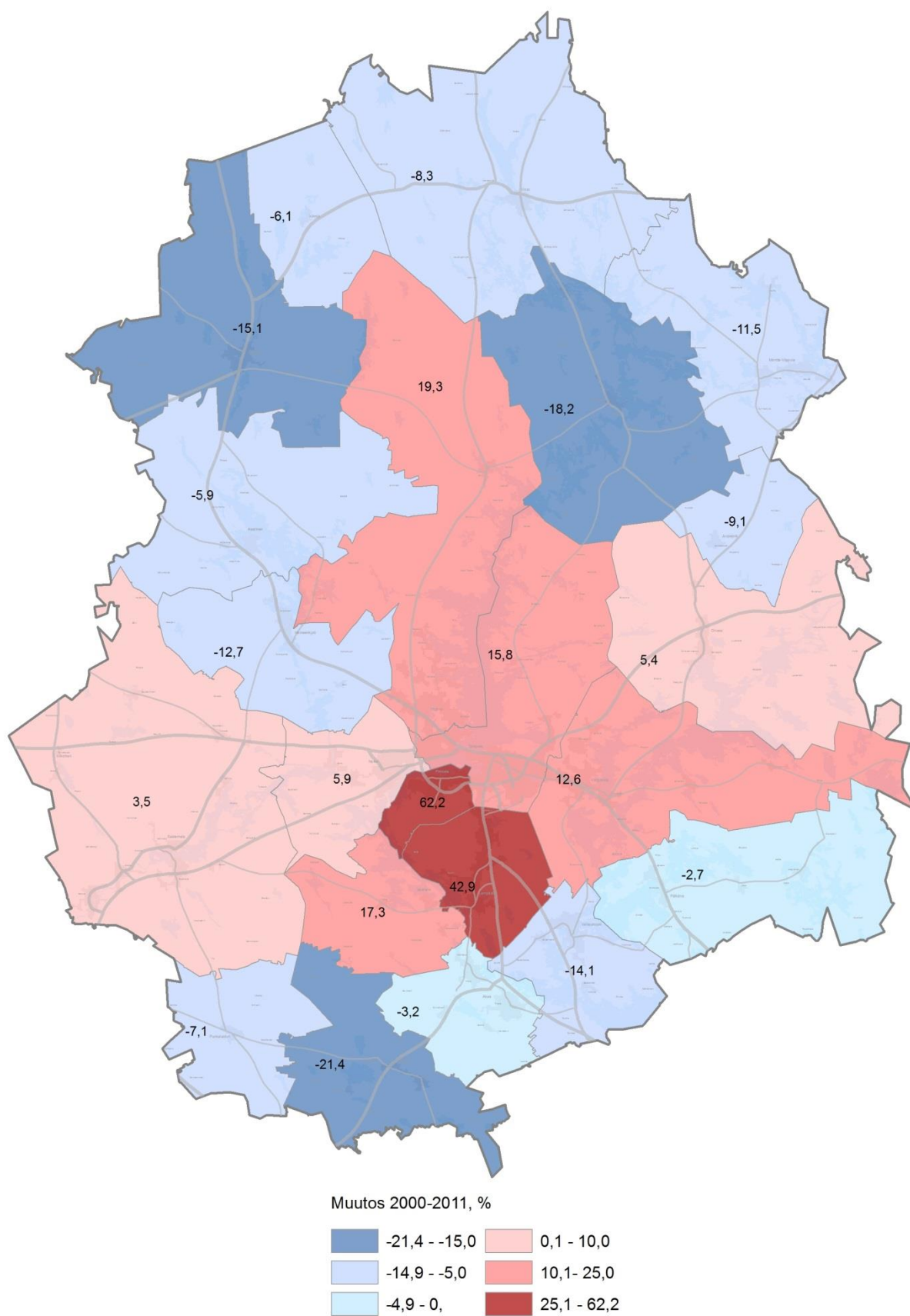
Pirkanmaa oli vuoden 2010 t&k-menoilla mitattuna Suomen toiseksi suurin alue Uudenmaan jälkeen, mikä osaltaan osoittaa maakunnan tutkimus- ja kehitystoiminnan olevan kilpailukykyistä muuhun maahan verrattuna. Pirkanmaan menestyksen tärkein resepti onkin osaajat. Pirkanmaan väestö on korkeasti koulutettua. Peruskoulun jälkeisiä tutkintoja on liki 70 prosentilla ja korkea-asteen tutkintoja 29 prosentilla pirkanmaalaisista. Tälle pohjalle rakennetaan entistä vahvempaa korkeatasoiseen tiede-, teknologia-, liiketoiminta- ja ympäristöosaamiseen sekä palvelutaitoihin perustuvaa elinkeinorakennetta. Erityisesti toimialojen rajapintoihin uskotaan syntyvän uusia osaamisalueita.

Tampere ja sen kehyskunnat muodostavat valtakunnan toiseksi suurimman työpaikkakeskittymän pääkaupunkiseudun jälkeen.

Kuva 1. Maakunnan työpaikkakeskittymät taajamarakenteessa (YKR-työpaikat 2010).

Kuva 2. Työpaikkojen lukumäärän muutoskehitys kunnittain 2000-luvulla.

3. Maakunnan työpaikka-alueiden nykytila - kuntien työpaikkakehitys, työssäkäynti ja työpaikkakeskittymät

Kappaleessa esitellään tarkastelualueittain ja kuntakohtaisesti elinkeinorakenteen kehitystä sekä työssäkäyntiasioinnin suuntautumista. Lisäksi on pyritty tunnistamaan merkittävimmät kuntien työpaikkakeskittymät, niiden sijainti ja toimialarakenne. Toimialarakenteen monipuolisuuden kautta voidaan arvioida mm. työpaikkakeskittymän profiloitumista työpaikka-alueena. Keskitymien saavutettavuutta on tarkasteltu Pirkanmaan liitossa valmisteltujen yhdyskuntarakenteen joukkoliikennevyöhykkeiden suhteen. Työpaikkakeskittymiä on arvioitu myös taajamarakenteen ja voimassa olevan maakuntakaavan merkintöjen suhteen (Pirkanmaan 1. maakuntakaava).

Työpaikkakeskittymät on rajattu ensisijaisesti työpaikkojen sijaintitietojen perusteella, ei sen mukaan kuuluuko jokin alue tunnistettuun keskittymään. Esimerkiksi Kangasalan Lentolan keskittymästä on rajattu pois siihen oleellisesti kuuluva Kallion yritysalue, koska siellä ei ollut merkittävästi työpaikkoja vuonna 2010. Tunnistettujen työpaikkakeskittymien aluerajaukset on esitelty tarkemmin liitteessä 1.

Selvityksessä on kartoitettu myös kunnissa vireillä olevia ja muita maankäytön pitkän aikavälin suunnitelmia elinkeinoelämän kehittämisen näkökulmasta. Lisäksi kunnista saadun palautteen pohjalta on arvioitu voimassa olevan maakuntakaavan ajantasaisuutta ja aluevarausten muutostarpeita.

Kuntakohtaisten tarkasteluiden pohjana käytetään Pirkanmaan väestö- ja työpaikkasuunnitteen aluejakoa, jossa tarkastelukokonaisuuksina ovat Tampere, Tampereen kehyskunnat sekä eteläinen, lounainen, läntinen ja pohjoinen Pirkanmaa. Aluejaon tarkoituksena on ilmentää väestö- ja työpaikkakehityksen monimuotoisuutta Pirkanmaan eri osissa.

Kuntakohtaiset työpaikkatiedot ja yhdyskuntarakenteen alueajot perustuvat pääosin Suomen ympäristökeskuksen yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmän tietokantoihin (YKR). Yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmä on ympäristöhallinnon kehittämä paikkatietopohjainen seuranta-, analysointi- ja suunnittelujärjestelmä, jonka aineisto koostuu valtakunnan kattavasta 250 x 250 metrin ruutumatriisista. Ruututietoihin on tallennettu tietoja yhdyskuntarakenteen keskeisistä muuttujista, kuten väestöstä, työpaikoista, työmatkoista, rakennuksista.

Selvityksessä käytetyt YKR-työpaikkatiedot ovat vuodelta 2010 ja YKR-asutuksen aluejakotiedot ovat vuodelta 2012 (YKR-taajama, YKR-kylä, YKR-pienkylä, YKR-harvaan asuttu maaseutu). Näiden kanssa rinnakkain käytetään myös tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston tietoja vuodelta 2011.

Pirkanmaan liitossa on laadittu Pirkanmaan joukkoliikenneperusteiset yhdyskuntarakenteen vyöhykkeet (kuva 4). Aineistona on hyödynnetty muun muassa Tampereen joukkoliikenteen linja- ja aikataulutietoja, Tampereen kaupunkiseudun ja Pirkanmaan liikennetutkimuksen tuloksia vuodelta 2012 sekä Suomen ympäristökeskuksen määrittelemiä yhdyskuntarakenteen vyöhykekriteerejä. Joukkoliikennevyöhykkeiden lisäksi tarkasteluun on lisätty jalankulkuvyöhykkeet Suomen ympäristökeskuksen vyöhyketarkasteluja mukaillen.

Joukkoliikennevyöhykkeiden kriteerit ovat:

Kävelykeskusta: Tampereen kävelykeskusta on määritetty 15 minuutin saavutettavuusalueena (kävellen) kaupungin keskustasta.

Kävelykeskustan reuna-alue on määritetty 30 minuutin kävelyalueena. Pienempien kaupunkien ja alakeskusten jalankulkuvyöhykkeet on määritetty kolmen eri kriteerin kautta: joukkoliikenteen intensiteetti, maankäytön monipuolisuus ja palvelualan työpaikkojen monipuolisuus.

Intensiivinen joukkoliikennevyöhyke: vuoroväli Tampereen kaupunkiseudulla ≤ 10 min, muualla maakunnassa ≤ 15 min, etäisyys pysäkillä ≤ 250 metriä.

Tiheä joukkoliikennevyöhyke: vuoroväli ≤ 30min, etäisyys pysäkillä ≤ 250 metriä.

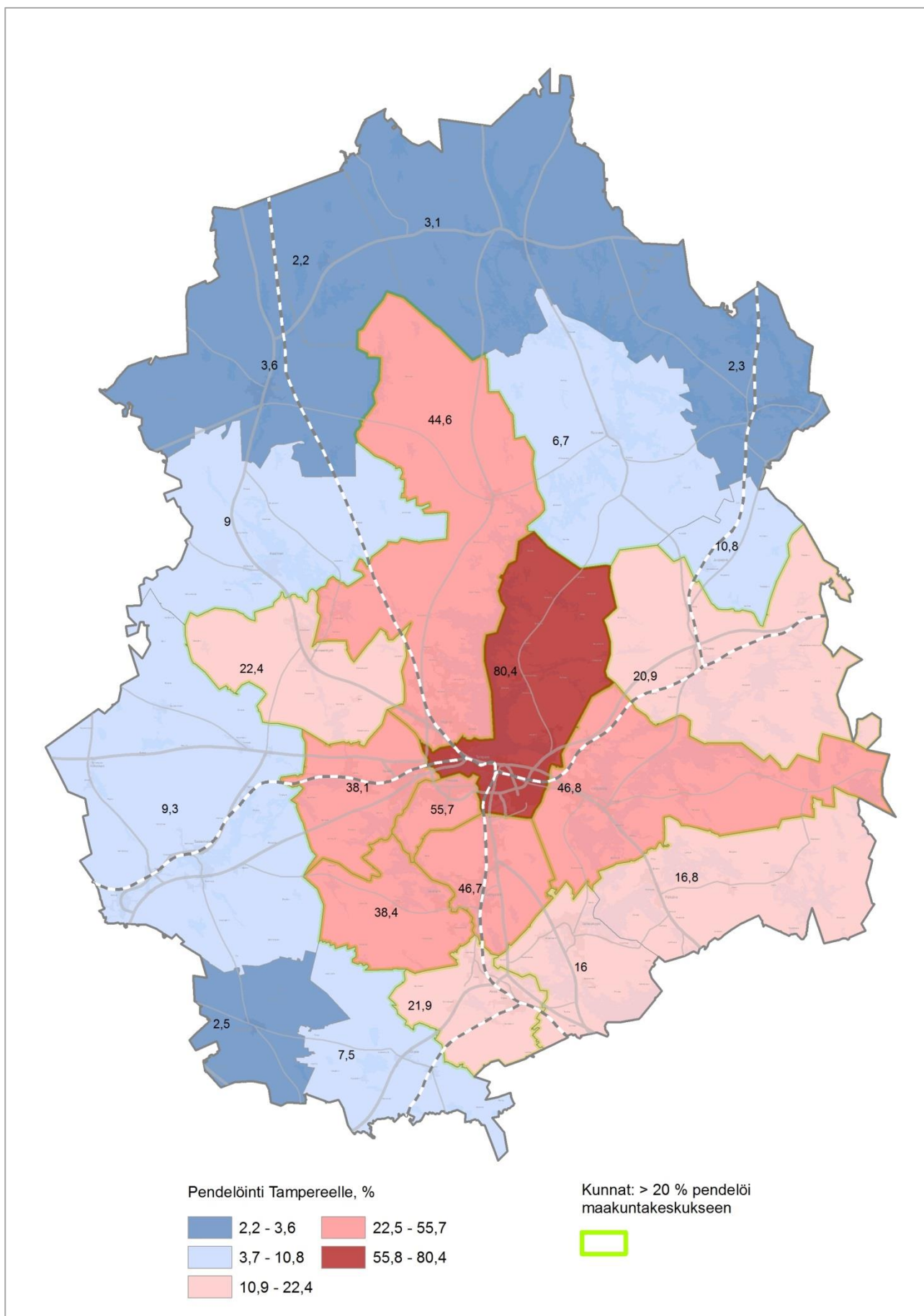
Hyvä seudullinen joukkoliikennevyöhyke: vuoroväli ≤ 30min, etäisyys pysäkillä ≤ 500 metriä.

Seudullinen joukkoliikennevyöhyke: vuoroväli ≤ 60 min, etäisyys pysäkillä ≤ 500 metriä tai etäisyys liikennöidylle rautatieasemalla / seisakkeelle ≤ 1500 metriä.

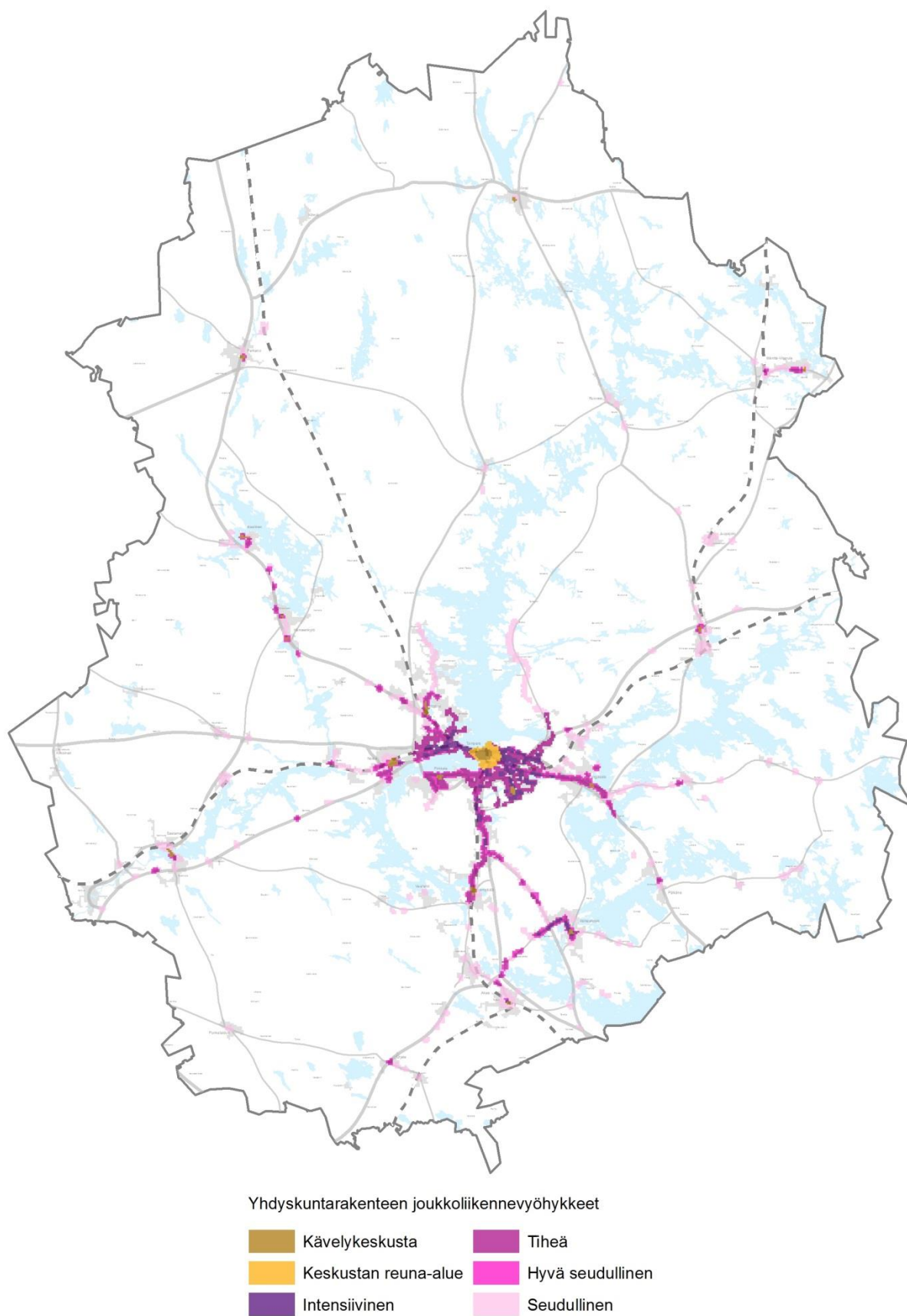
Vyöhykekriteerit on kuvattu yksityiskohtaisemmin Pirkanmaan palveluverkkoselvityksessä.

Toimialarakenteen monipuolisuuden kautta arvioidaan työpaikkakeskittymän profiloitumista työpaikka-alueena.

Kuva 3. Pirkanmaan kunnissa asuvan työllisen työvoiman pendelöinti Tampereelle 2011.

Kuva 4. Pirkanmaan joukkoliikenneperusteiset yhdyskuntarakenteen vyöhykkeet.

3.1. Tampere

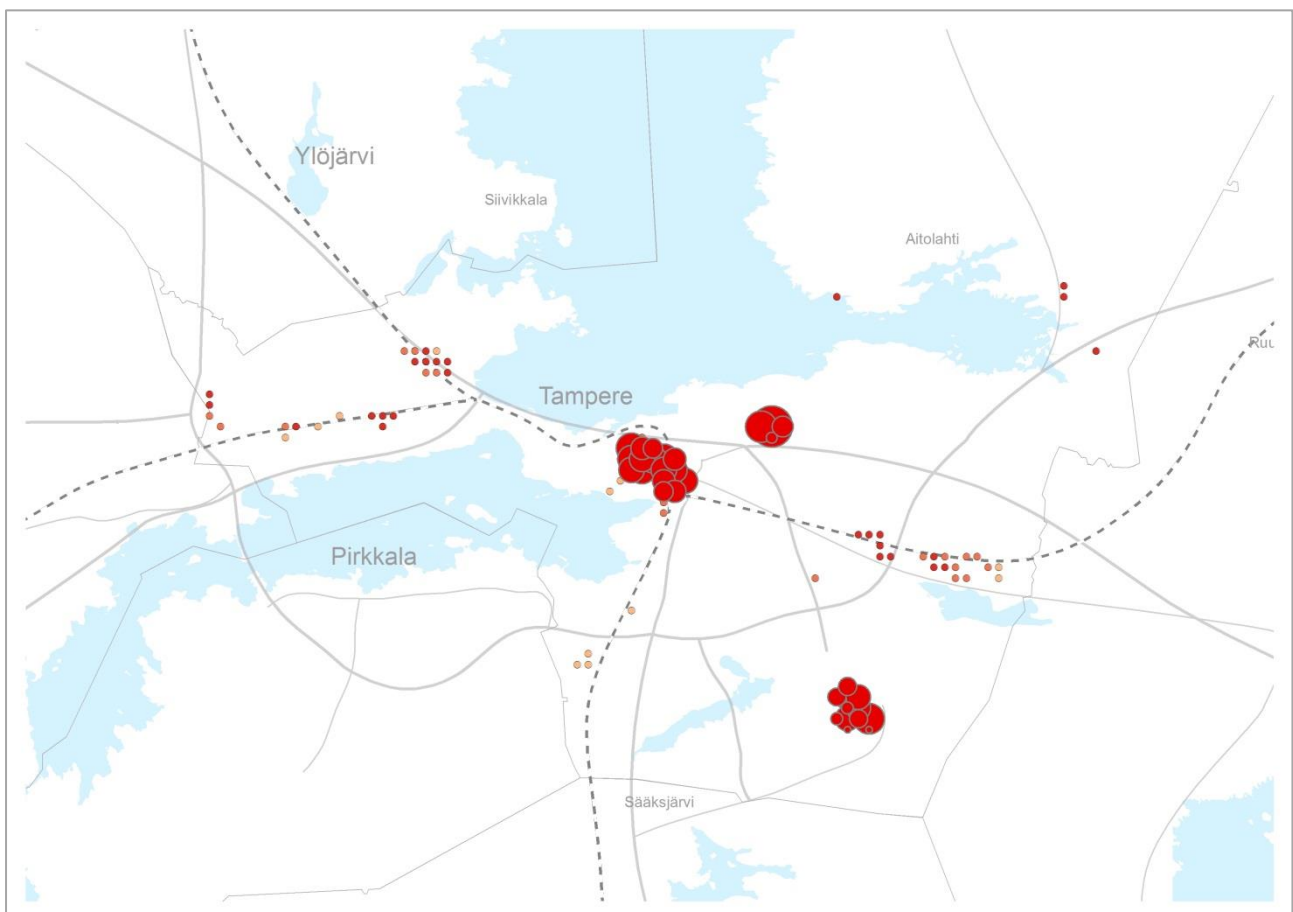
Vuonna 2013 Tampereella asui yhteensä 220 396 asukasta, mikä vastasi noin 44 % maakunnan asukkaista. Työpaikkoja Tampereella oli vuonna 2011 yhteensä 118 866 eli 56 % kaikista maakunnan työpaikoista. Alla olevissa tarkasteluissa Tampere on jaettu viiteen tarkastelualueeseen: keskiseen, eteläiseen, läntiseen, itäiseen ja pohjoiseen Tampereeseen.

Keskisellä alueella keskimääräistä suurempina työpaikkakeskittyminä erottuvat Tampereen keskusta sekä TAYS:n ja Hatanpään alue. Nekalan ja Viinikan suuret työpaikkakeskittymät eivät erotu tilastollisessa tarkastelussa, koska Tampereen keskustan työpaikkamäärät ovat niin dominoivia. Tampereen keskustasta on ylivoimaisesti koko maakunnan suurin työpaikkakeskittymä noin 40 000 työpaikalla. Tämä vastaa hieman alle viidennestä kaikista maakunnan työpaikoista.

Myös TAYS:n/Kaupin kampuksen alue on työpaikkatiheydeltään, mutta myös työpaikkojen lukumäärältään arvioituna maakunnan suurimpia keskittymiä.

Eteläisen Tampereen merkittävimpiä, ja myös yhtenä koko maakunnan suurimpana työpaikkakeskittymä, erottuu Hervannan ja Hermian työpaikkatiivistymä. Myös Sarankulman ja Rantaperkiön alueet nousevat esiin eteläisen Tampereen työpaikkatarkastelussa.

Läntisen Tampereen keskimääräistä suurempina työpaikkakeskittyminä erottuvat Lielahden, Tesoman sekä Myllypuro-Kalkun työpaikka-alueet. Itäisellä Tampereella erottuvat vahvasti Messukylä-Hankkion työpaikka-alue sekä Aitovuori. Pohjoisen Tampereen suurimmat työpaikkakeskittymät ovat Kämmenniemen ja Nurmi-Sorilan taajamat. Liki kaikki kaupungin työpaikat sijaitsevat taajamarakenteessa (99%) ja ovat hyvin saavutettavissa joukkoliikenteellä.

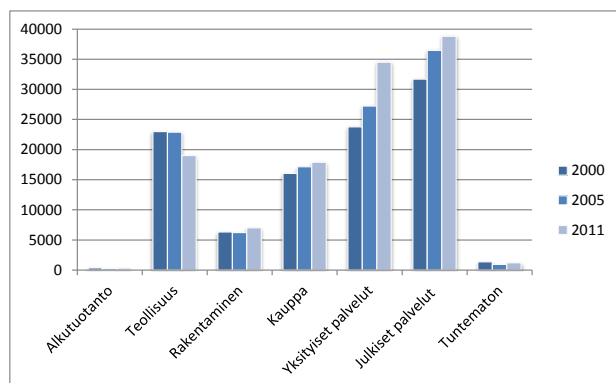

Kuva 5. Tampereen tilastollisesti keskimääräistä suuremmat työpaikkakeskittymät tarkastelualueittain (hot spot -analyysi). Keskustan, Kaupin kampuksen ja Hervannan hot spot -pisteet esitetty lisäksi volyymikuvana. Näiden alueiden työpaikkamäärät peittävät alleen huomattavia työpaikkakeskittymiä, jotka eivät näy analyysissä.

Vuoden 1990-luvun lama koetteli Tamperetta rajusti. Vuoden 1993 loppuun mennessä kaupungin työpaikoista oli kadonnut noin viidennes vuoden 1990 suhteen. Tämä tarkoitti noin 20 000 työpaikan lakkauttamista. Tämän jälkeen Tampereen työpaikkakehitys on ollut pääosin voimakkaan positiivista. Vuoden 1993 jälkeen kaupungin työpaikat ovat lisääntyneet 54%, noin 42 000 työpaikalla.

Tampereen suurin toimiala on julkiset palvelut, noin kolmasosan osuudella kaikista kaupungin työpaikoista. Myös yksityiset palvelut tarjoavat liki 30% kaupungin työpaikoista. Erityisesti yksityisten, mutta myös julkisten palveluiden työpaikkojen osuus on kasvanut voimakkaasti 2000-luvulla, mikä kielii voimakkaasta toimialarakenteen muutoksesta kohti palveluintensivistä elinkeinorakennetta. Kaupungin kolmanneksi suurimpana toimialana on säilynyt teollisuus, joka on 2000-luvulla menettänyt noin 4 000 työpaikkaa.

	2011	
	Työpaikat	Osuus työpaikoista
Yhteensä	118 866	
Suurimmat toimialat (TOL 2008):		
Julkiset palvelut (O-U)	38 815	33 %
Yksityiset palvelut (H, J-N)	34 516	29 %
Teollisuus (B-E)	19 037	16 %

Kuva 6. Tampereen toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat).

Vuonna 2011 Tampereella asuvasta työllisestä työvoimasta neljä viidesosaa työskenteli asuinkunnassaan. Yli 2000 henkilöä pendelöi Ylöjärvelle, Nokialle ja Kangasalle. Helsinkiin suuntasi työhön yli 1 800 tamperelaista, Vantaalle ja Espooseen yhteensä hieman alle 900. Myös Pirkkalaan ja Lempäälään suuntautui huomattavaa työssäkäyntiä Tampereelta.

Eniten Tampereelle saavuttiin työhön kehyskunnista Kangasalta (6 329 henkilöä), Ylöjärveltä (6 169), Nokialta (5 356), Pirkkalasta (4 650) ja Lempäälästä (4 415). Myös Etelä-Pirkanmaalta Akaasta (1 586) ja Valkeakoskelta (1 356) pendelöitiin paljon Tampereelle. Helsingistä Tampereelle saapui työhön noin 800, Hämeenlinnasta 549, Jyväskylästä 327 ja Turusta 285 henkilöä.

Taulukko 2. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen Tampereelta vuonna 2011.

Asuinkunta	Työpaikan sijainti	Työllinen työvoima	
		lkm.	%
Tampere	Kaikki yhteensä	96 532	100,0
	Tampere	77 615	80,4
	Ylöjärvi	2 119	2,2
	Nokia	2 111	2,2
	Kangasala	2 100	2,2
	Helsinki	1 840	1,9
	Pirkkala	1 786	1,9
	Lempäälä	1 547	1,6
	Valkeakoski	536	0,6
	Hämeenlinna	522	0,5
	Vantaa	447	0,5
	Espoo	439	0,5

3.1.1. Keskinen Tampere

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Keskisen Tampereen alueella on yhteensä noin 65 000 työpaikkaa ja sen on koko maakunnan suurin ja valtakunnan yksi suurimmista työpaikkakeskittymistä. Keskinen tarkastelu-alue on erityisesti palveluvaltaisten työpaikkojen keskittymä. Esimerkiksi suuret sairaalat kuten TAYS, Hatanpää ja Koukkuniemi sijaitsevat tarkastelualueella.

Tampereen keskustassa on noin 40 000 työpaikkaa, joista noin 12 % on terveys- ja sosiaalipalveluiden alalta. Tampereen keskustassa on paljon myös osaamisintensivistien alojen, koulutuksen ja vähittäiskaupan työpaikkoja. Keskustan laidoilla sijaitsevat entiset teollisuusalueet ovat muuttuneet hiljalleen palveluvaltaiseen toimintaan. Teollisuuden työpaikkoja on kuitenkin alueella vielä yli 2000. Keskusta on pääosin maakuntakaavan keskustatoimintojen aluetta, mutta sen läntisiltä osilta (Pispala, Pyynikki) taajamatoimintojen aluetta. Keskustan alueeseen kuuluu myös Tampereen yliopiston alue, joka on maakuntakaavan palvelujen ja hallinnon aluevarauksena. Kampusalueen tuntumassa on yli 4 800 työpaikkaa.

Maakunnan toiseksi suurin työpaikkakeskittymä on **Tampereen yliopistollisen keskussairaalan alue** (Kaupin kampus). Maantieteellisesti alue ei ole kovin laaja, joten työpaikkatiheydeltään se lienee maakunnan suurin työpaikkakeskittymä yli 7 000 työpaikalla. Yli 80 % työpaikoista on terveys- ja sosiaalipalveluiden alalta, mutta alueella on paljon myös koulutuksen ja tutkimuksen toimintoja. TAYS:n alueelle on keskittynyt paljon yrityksiä, joiden toimialat liittyvät lääketieteelliseen tutkimukseen ja hoitoon. Alueen työpaikat ovat kaksinkertaistuneet 20 vuoden aikana. Käynnissä olevan Kaupin kampus -hankkeen

tavoitteena on edelleen kaksinkertaistaa alueen työpaikkamäärä lähitulevaisuudessa. Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040 luonnoksessa (28.8.2014) alue on merkitty yhtenä osaamiskeskittymänä. TAYS on maakuntakaavan P-aluetta.

Keskustan eteläpuolella ja järjestelyratapihan länsipuolella sijaitsevilla **Hatanpään alueella** on yli 6 500 työpaikkaa, joista kaksi viidesosaa on teollisuuden alalta. Informaatio- ja viestintäalan työpaikkoja on noin 1 200. Hatanpää on myös vahva auto- ja tukkukaupan keskittymä. Maakuntakaavassa Hatanpää on varattu työpaikka-alueeksi.

Radan itäpuolella sijaitsevilla **Nekalan yritysalueella** on noin 3 500 työpaikkaa. Noin kolmannes työpaikoista on kaupan alalta, erityisesti tilaa vaativaa tukkukauppaa on alueella paljon. Nekalassa on monipuolisesti myös kuljetuksen ja varastoinnin, rakentamisen ja teollisuuden toimintoja. Maakuntakaavassa alue on varattu työpaikka-alueeksi.

Hatanpään sairaalan alueella on yli 2 000 työpaikkaa ja se on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta. **Koukkuniemen alueella** on työpaikkoja hieman alle 1 1000. Myös Koukkuniemi on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta.

Taulukko 3. Keskisen Tampereen suurimmat työpaikka-keskittymät ja niiden toimialajakautta.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	107 992	
YKR-taajama (2012)	107 130	99 %
Tampereen keskusta	38 867	36 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	4 632	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	4 513	
Informaatio ja viestintä (J)	4 019	
<u>Kauppa (G)</u>	3 779	
<i>vähittäiskauppa</i>	3 184	
<i>tukkukauppa</i>	564	
<i>autokauppa</i>	31	
Koulutus (P)	3 177	
Julkinen hallinto (O)	2 785	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	2 307	
Teollisuus (C)	2 035	
TAYS, Kaupin kampus	7 048	7 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	5 739	
Koulutus (P)	672	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	340	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N)	77	

Hatanpää	6 574	6 %
Teollisuus (C)	2 636	
Informaatio ja viestintä (J)	1 198	
<u>Kauppa (G)</u>	835	
<i>autokauppa</i>	448	
<i>tukkukauppa</i>	375	
<i>vähittäiskauppa</i>	12	
Julkinen hallinto (O)	348	
Rakentaminen (F)	329	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	318	
Nekala	3 495	3 %
<u>Kauppa (G)</u>	1 114	
<i>tukkukauppa</i>	650	
<i>vähittäiskauppa</i>	234	
<i>autokauppa</i>	31	
Kuljetus ja varastointi (H)	556	
Rakentaminen (F)	490	
Teollisuus (C)	374	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N)	266	
Hatanpään sairaala	2 048	2 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	1 640	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N)	211	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	63	
Muu palvelutoiminta (S)	53	
Koukkuniemi	1 080	1 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	1 008	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	68	

Liki koko keskinen tarkastelualue on kävelykeskustaa tai sen reuna-aluetta ja joukkoliikenteellä erinomaisesti saatavutettavissa. TAYS:n alue on keskustan reuna-alueen ulkopuolella, mutta intensiivisen joukkoliikennevyöhykkeen piirissä. Myös Nekalan eteläiset yritysalueet ovat tiheän tai seudullisen tason joukkoliikennevyöhykkeissä.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Keskisellä alueella on maakuntakaavan työpaikka-alueita varattu Hatanpään ja Nekalan yritysalueille. Tampereen yliopisto ja TAYS ovat palvelujen ja hallinnon alueina. Ydinkeskustassa on suurimmaksi osaksi voimassa keskustan osayleiskaava, Hatanpään ja Nekalan alueilla on voimassa Kantakaupungin yleiskaava 1998.

Alueet ovat tiiviisti rakentuneita ja sisältävät merkittävästi työpaikkoja. Alueen yleiskaavassa määritellyt teollisuus- ja työpaikka-alueet ovat jo rakennettuja ja yleiskaavavaraa ei ole juurikaan jäljellä. Alueiden kehittämismahdollisuuksia ovat lähinnä tiivistäminen, täydennysrakentaminen ja käyttötarkoituksen muuttaminen.

Tampereen keskustaa kehitetään edelleen maakunnan merkittävimpänä työpaikka- ja palvelukeskittymänä, jonne voi sijoittua toistakymmentä tuhatta uutta työpaikkaa vuoteen 2040 mennessä. Suunnitelman toteuttamiseksi

on Tampereella vireillä mm. keskustan strateginen osayleiskaava, Tampereen kantakaupungin yleiskaava 2040 ja muita suuria keskustan kehittämiskokonaisuuksia (Keskustahanke, EHYT).

Myös TAYS:n aluetta kehitetään voimakkaasti, tavoitteena on jopa kaksinkertaistaa alueen työpaikkamäärä. Kaupunkiseudun rakennesuunnitelman luonnoksessa aluetta kehitetään osaamiskeskittymänä, jonne sijoittuu palvelujen sekä tieteen ja teknologian työpaikkoja. Mikäli ratapihan siirto tulevaisuudessa toteutuu, on eteläiselle keskusta-alueelle mahdollista luoda vetovoimainen uusi asumisen ja työpaikkojen alue.

3.1.2. Eteläinen Tampere

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Eteläisellä tarkastelualueella on noin viidennes kaikista Tampereen työpaikoista eli noin 23 000 työpaikkaa. Eteläisen Tampereen sisääntulo- ja kehäteiden sekä radan varren alueet ovat olleet perinteisiä teollisuuden alueita, jotka ovat muuttuneet hiljalleen kaupallisten toimintojen suuntaan.

Alueen suurin työpaikkakeskittymä ja samalla Tampereen seudun suurin keskustan ulkopuolinen osaamisintensivistien työpaikkojen ja toimistotyön keskittymä on **Hervanta-Hermian alue**, jossa on noin 6 700 työpaikkaa. Merkittäviä korkean osaamisen työpaikkakeskittymiä ovat mm. VTT, TTY ja Teknologiakeskus Hermia. Suurin toimiala on teollisuus yli 2 500 työpaikalla. Kyse on ICT-teollisuuden klusterista, jonka ytimenä toimii Nokia Oyj.

Alueella on huomattavasti myös koulutuksen työpaikkoja, yli 2 200. Hervannassa toimivat Tampereen teknillinen yliopisto, Poliisiammattikorkeakoulu ja Tampereen seudun ammattiopisto. Tällä Hermian ja koulutuskeskusten muodostamalla alueella työpaikat ovat viisinkertaistuneet 20 vuoden aikana. Alue on maakuntakaavan P-alueita. Hervannan keskusta on määritelty keskustatoimintojen alakeskukseksi.

Sarankulma-Rantaperkiön alueella on noin 3 600 työpaikkaa, joista yli kolmannes on teollisuuden toimialalta. Alueen teollisuuden työpaikkamäärät ovat laskeneet ja ne ovat korvautuneet tutkimus-, kehittämis- ja liike-elämän palvelujen työpaikoilla. Alueella on paljon myös tukku- ja autokauppaa ja se on maakuntakaavan työpaikka-alueita. Rautaharkossa sijaitseva Pirkan Kovakromaus Oy:n toimitila on Seveso II-kohdealue.

Rusko on vahva teollisuuden toimintojen keskittymä. Alueella on yli 2 500 työpaikkaa, joista liki puolet on teollisuuden alalta. TTY:n läheisyys on houkuttellut alueelle korkean teknologian yritysten tuotantolaitoksia. Ruskossa

on myös paljon myös hallinnon ja tukipalvelutoiminnan sekä rakennus- ja logistiikka-alan yrityksiä. Rusko on pääosin maakuntakaavan teollisuus- ja varastoaluetta, osin työpaikka-alueita.

Lahdesjärven alueella on yli 1 300 työpaikkaa. Yli puolet työpaikoista on kaupan alalta. Suurin osa kaupan toiminoista on tilaa vievää tukku- ja vähittäiskauppaa. Lahdesjärvellä on paljon myös tuotannon ja logistiikan yrityksiä ja se on maakuntakaavassa varattu työpaikka-alueeksi. Alueella on myös vähittäiskaupan suuryksikkömerkintä (km²). **Lakalaivassa** on hieman alle 600 työpaikkaa ja se on vahva autokaupan keskittymä. Alueella on myös muuta tilaa vievää kauppaa, kuljetuksen ja varastoinnin sekä teollisuuden toimintaa. Lakalaiva on maakuntakaavan työpaikka-alueita.

Taulukko 4. Eteläisen Tampereen suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	107 992	
YKR-taajama (2012)	107 130	99 %
Hervanta-Hermia	6 696	6 %
Teollisuus (C)	2 540	
Koulutus (P)	2 248	
Informaatio ja viestintä (J)	779	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	585	
Rakentaminen (F)	160	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	150	
Sarankulma-Rantaperkiö	3 584	3 %
Teollisuus (C)	1264	
<u>Kauppa (G)</u>	555	
tukkukauppa	319	
autokauppa	212	
vähittäiskauppa	24	
Informaatio ja viestintä (J)	499	
Kuljetus ja varastointi (H)	297	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	278	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N)	236	
Rusko	2 539	2 %
Teollisuus (C)	1165	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N)	480	
Rakentaminen (F)	232	
Kuljetus ja varastointi (H)	227	
<u>Kauppa (G)</u>	187	
tukkukauppa	107	
autokauppa	56	
vähittäiskauppa	24	
Muu palvelutoiminta (S)	96	

Lahdesjärvi	1 344	1 %
Kauppa (G)	778	
tukkukauppa	376	
vähittäiskauppa	308	
autokauppa	94	
Teollisuus (C)	333	
Rakentaminen (F)	110	
Lakalaiva	575	1 %
Kauppa (G)	211	
autokauppa	171	
tukkukauppa	40	
Kuljetus ja varastointi (H)	77	
Teollisuus (C)	74	

Kaikki eteläisen Tampereen työpaikkakeskittymät ovat erinomaisesti saavutettavissa joukkoliikenteellä. Hervannan ydinkeskusta ja osa TTY:n alueesta on kävelykeskustaa. Muuten Hervannan työpaikkakeskittymät kuuluvat intensiivisen joukkoliikennevyöhykkeen piiriin. Ruskon alue on pääosin tiheän vyöhykkeen piirissä, kuten ovat myös Lahdesjärven, Lakalaivan ja Sarankulman työpaikkakeskittymät.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Eteläisellä Tampereella on maakuntakaavan laaja yhtenäinen työpaikka-alue akselilla Lahdesjärvi-Lakalaiva-Sarankulma-Rantaperkiö. Tampereen Messu- ja Urheilukeskuksen alueella on lisäksi p-kohdemerkintä. Ruskon eteläiset osat on myös varattu maakuntakaavan työpaikkatoiminnoille. Hervannassa Hermian ja TTY:n alue on palvelujen ja hallinnon aluetta, Rusko on varattu laajaksi teollisuus- ja varastoalueeksi. Myös Pärinmaalle on varattu pieni teollisuuden alue, joka ulottuu Pirkkalan puolelle. Ilmavoimien materiaalilaitos Vuoreksessa on merkitty EP-alueena. Lisäksi Vuorekseen Ruskontien varteen on varattu pieni palvelujen ja hallinnon alue.

Keskeisiä voimassa olevia yleiskaavoja eteläisellä Tampereella ovat Kantakaupungin yleiskaava 1998 sekä Lahdesjärven ja Vuoreksen osayleiskaavat. Vireillä on Tampereen kantakaupungin yleiskaava 2040.

Maakuntakaavan P-alue Hervannassa on tiiviisti rakentunut ICT-yritysten, Hermian, VTT:n sekä TTY:n ympärille. Alue houkuttelee osaamisintensiivisiä yrityksiä jatkossakin erityisesti Kampusareena-hankkeen vetämänä. Kampusareena on lähivuosina rakentuva yliopiston ja yritysten muodostama tieteen, tutkimuksen ja teknologian osaamistihentymä sekä yhteistyöalusta. Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040 luonnoksessa (28.8.2014) TTY:n alue on merkitty yhtenä osaamis-keskittymänä. Hervannan yhteydet keskustaan ja rautatieasemalle paranevat katuraitiotien myötä. Myös lento-

asema kytkeytyy Hervantaan 2-kehän kautta. Hervanta - Sääksjärven yrityskeskittymä - lentokentän yritysalue - akselia on mahdollista kehittää korkeaan teknologiaan ja osaamiseen profiloituvana työpaikkavyöhykkeenä.

Lahdesjärvellä on vielä jonkin verran rakentumattomia alueita jäljellä. Alue on kuitenkin voimakkaasti rakentumassa. Merkittävä osa tuotantoalueista tulee muuttumaan tilaa vievän kaupan alueiksi. Tätä edesauttaa vuonna 2010 avattu Ikea, joka vetää perässään muuta kodintekniikan ja sisustamisen erikoiskauppaa. Moottoritien länsipuolella sijaitseva Lakalaivan työpaikka-alue on melko tiiviisti rakentunut. Myös Sarankulma-Rantaperkiö on tiiviisti rakentunut ja sisältää huomattavasti työpaikkoja. Sarankulman Härmälän puoleinen alue on viime aikoina houkutellut erityisesti toimistotyyppisiä yrityksiä. Kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040 luonnoksen (28.8.2014) mukaan aluetta kehitetään yli 20 000 asukaankeskittymänä ja joukkoliikenteen solmupisteinä.

Ruskon alueella on vielä jonkin verran rakentumatonta maakuntakaavan T- ja TP-reserviä jäljellä. Myös teollisuuden toiminnoille varattua yleiskaavavaraa on paljon. Alueella on paljon kasvupotentiaalia, mutta haasteeksi voivat muodostua alueen luontoarvot. Toistaiseksi huonohkot liikenneyhteydet parantuisivat suunnitellun 2-kehän toteutumisen myötä. Kaupunkiseudun rakennesuunnitelmassa 2040 Rusko on osoitettu merkittävästi kehitettävänä työpaikka-alueena.

Vuoreksen maakuntakaavan palvelujen ja hallinnon alue ei ole toteutunut vielä työpaikkojen osalta. Vuoreksen osayleiskaavassa alue on kuitenkin jo varattu keskustatoiminnoille ja palveluille. Alueelle tuleva työpaikkarakentaminen lienee toimistopainotteista ja sijoittuu Ruskontien, suunnitellun 2-kehän, varteen. Alueelle on suunniteltu myös kevyttä tuotantoa ja logistiikkaa.

Pärinmaan T-alue on vielä rakentumaton, mutta se on yleiskaavoitettu teollisuuden toiminnoille. Alueella on vireillä asemakaava. Ilmavoimien materiaalilaitoksen alueella Vuoreksessa on yli 330 työpaikkaa.

3.1.3. Läntinen Tampere

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Läntisellä tarkastelualueella on työpaikkoja noin 10 000. Työpaikkakeskittymät jakautuvat selvästi kahteen merkittävään alueeseen: Lielahden alue on vahva kaupan keskittymä, Myllypuro ja Tesoman radanvarsi ovat perinteisen teollisuuden keskittymiä.

Läntisen Tampereen suurin työpaikkakeskittymä on **Myllypuro-Kalkun alue**, jossa on noin 2 700 työpaikkaa. Yli 2 200 työpaikkaa on teollisuuden alalta, mutta alueella on jonkin verran myös rakentamisen, tukkukaupan sekä logistiikan yrityksiä. Myllypuro-Kalkku on maakuntakaavan työpaikka-alueita. Ashland Industries Oy:n tehdas Myllypurossa on Seveso II-kohdealue.

Lielahden on läntisen Tampereen huomattavin monipuolisen kaupan keskittymä. Alueella on yhteensä hieman alle 2 300 työpaikkaa, joista liki puolet on kaupan alan työpaikkoja. Suurin osa kaupasta on vähittäiskauppaa, mutta alueella on huomattavasti myös auto- ja tukkukauppaa. Teollisuuden työpaikkoja Lielahdessa on vielä noin 460 vaikka M-Realin tehdas lopetti toimintansa jo vuonna 2008. Myös rakentamisen ja sitä tukevia toimintoja on alueella paljon. Lielahden on pääosin maakuntakaavan työpaikka-alueita. M-Realin entinen tehdasalue on varattu T-alueeksi. Lielahdessa on myös keskustatoimintojen alakeskuksen kohdemerkintä (ca).

Tesoman-Raholan muodostamassa työpaikkakeskittymässä on noin 900 työpaikkaa. Alue on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta, Tesoman keskusta on merkitty keskustatoimintojen alakeskuksen kohdemerkinnällä (ca). Alueen suurimpana toimialana on teollisuus, liki puolet kaikista työpaikoista. Myös monipuolista kauppaa, muita palveluita ja julkisen hallinnon toimintoja löytyy alueelta jonkin verran. Teollisuuden toiminnot ovat keskittyneet Porin radan eteläpuolelle, kun kauppa ja palvelut ovat puolestaan Tesoman keskuksen alueella.

Myös **Tohlopin alueella** oli vuonna 2010 hieman alle 900 työpaikkaa. Tohloppi on vahva informaatio- ja viestintäalan työpaikkojen keskittymä, joka vahvistuu myös koulutuksen keskittymänä, kun TAMK:n taiteen ja viestinnän oppilaitoksen opiskelijat siirtyvät alueelle syksyllä 2014. Alueella toimivassa Mediapoliksessa toimivat Yleisradio, TAMK ja luovien alojen yrityksiä. Tohlopissa on myös paljon teollisuuden työpaikkoja radan eteläpuolella. Tohloppi on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta, Mediapolis on merkitty palvelujen ja hallinnon alueen kohdemerkinnällä (p).

Taulukko 5. Läntisen Tampereen suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	107 992	
YKR-taajama (2012)	107 130	99 %
Myllypuro-Kalkku	2 729	3 %
Teollisuus (C)	2 241	
Rakentaminen (F)	158	
<u>Kauppa (G)</u>	144	
tukkukauppa	143	
autokauppa	1	
Kuljetus ja varastointi (H)	82	
Lielahden	2 260	2 %
<u>Kauppa (G)</u>	1 103	
vähittäiskauppa	749	
autokauppa	251	
tukkukauppa	103	
Teollisuus (C)	463	
Rakentaminen (F)	106	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	85	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	83	
Tesoma-Rahola	892	1 %
Teollisuus (C)	412	
<u>Kauppa (G)</u>	146	
vähittäiskauppa	72	
tukkukauppa	50	
autokauppa	24	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N)	74	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	53	
Julkinen hallinto (O)	53	
Tohloppi	873	1 %
Informaatio ja viestintä (J)	521	
Teollisuus (C)	256	
Kuljetus ja varastointi (H)	51	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N)	11	

Kaikki läntisen Tampereen työpaikkakeskittymät ovat hyvin saavutettavissa joukkoliikenteellä ja ne kuuluvat pääosin intensiivisen tason joukkoliikennevyöhykkeen piiriin. Myllypuron alue kuuluu suurimmaksi osaksi tiheän tason vyöhykkeeseen. Lielahden M-realin entinen teollisuusalue on vahvojen joukkoliikennevyöhykkeiden varrella, mutta ei suoranaisesti kuulu niihin.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Läntisellä Tampereella on maakuntakaavan työpaikka-alueita Lielahdessa, Kalkku-Myllypurossa ja Kolmenkulmassa. Lielahdessa on myös maakuntakaavan T-alue entisellä M-realin tehdasalueella. Tohlopin Mediapolis on merkitty p-kohdamerkinnällä. Keskeisiä työpaikka-alueita ohjaavia voimassa olevia yleiskaavoja ovat Lielahden ja Myllypuron osayleiskaavat. Läntistä tarkastelualuetta koskien on vireillä myös Tampereen kantakaupungin yleiskaava 2040.

Lielahden työpaikka-alue on melko tiiviisti rakentunut ja sisältää paljon työpaikkoja. Alue tulee monipuolistumaan asuinalueena ja kehittymään entistä voimakkaammin kaupalliseksi alueeksi. Vuonna 2014 alueelle avattiin uusi Lielähtikeskus, joka kaupan lisäksi vahvisti myös alueen julkisia palveluita. Myös M-Realin entistä teollisuusaluetta on suunniteltu muutettavan asuinalueeksi tuhansille uusille asukkaille raitiotielinjauksen vauhdittamana. Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040 luonnoksessa Lielähtea kehitetään yhtenä kaupunkiseudun keskustatoimintojen aluekeskuksena

Myös Tesomaa kehitetään rakennesuunnitelman mukaan kaupunkiseudun aluekeskuksena. Sen yleisilmettä ja palvelutasoa kehitetään lähitulevaisuudessa vahvasti. Alueelle suunnitellaan myös uutta asutusta (+ 4 500 asukasta).

Myllypuron alue on rakentunut melko väljästi vaikka siellä on paljon työpaikkoja. Alueella on tiivistämisen ja täydennysrakentamisen potentiaalia. Myllypurossa sijaitsevat kaupungin suurimmat teollisuusalueiden varannot. Alueen houkuttelevuus on lisääntynyt läntisen ohikulkutien (vt 3) valmistumisen myötä sekä sen viereen kehitettävän Kolmenkulman yritysalueen seurauksena.

Kolmenkulman alue on logistiikan, tuotannon ja palvelujen yritysalue Ylöjärven, Nokian ja Tampereen raja-alueella. Tampereen Kolmenkulmassa ei ole vielä työpaikkoja ja se on rakentumaton. Alue on yleiskaavoitettu kokonaisuudessaan pääosin työpaikka-alueeksi. Alueelle on tavoitteena synnyttää läntisen kaupunkiseudun toimittarakentamisen keskittymä. Sitä markkinoidaan mm. logistiikan, tilaa vievän kaupan sekä kierrätys- ja ympäristöteollisuuden yrityksille.

Tohlopin Mediapoliksessa on jo nyt paljon työpaikkoja. Tavoitteena on, että Mediapoliksessa työskentelisi jo tuhannen henkilön luovien alojen yhteisö vuonna 2015. Alue on merkitty Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040 luonnoksessa (28.8.2014) yhdeksi osaamiskeskittymäksi.

3.1.4. Itäinen Tampere

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Itäisen Tampereen tarkastelualueella on noin 8 500 työpaikkaa. Noin puolet itäisen Tampereen työpaikoista sijaitsee **Messukylä-Hankkion** alueella. Alue on kanta-kaupungin suurin yhtenäinen teollisuustyöpaikkojen alue yli 2 500 teollisuuden työpaikalla. Myös rakentamisen sekä kuljetuksen ja varastoinnin yritystoimintaa on Hankkiossa paljon. Kaupan työpaikat ovat pääosin tukkukaupan alalta. Erityisesti tutkimus-, kehittämis- ja liikelämän palvelujen toimialat ovat kasvattaneet työpaikkaosuuttaan alueella suhteellisesti eniten viime vuosikymmeninä. Hankkion alue on maakuntakaavan työpaikka-alueita. Messukylän puoli alueesta, Etu-Hankkio, on taajamatoimintojen aluetta. Bodycote Lämpökäsittely Oy:n toimitila Hankkiossa on Seveso II-kohdealue.

Kaleva-Uusikylän työpaikkakeskittymässä sijaitsee hieman yli 2 000 työpaikkaa. Alue on itäisen Tampereen merkittävin vähittäiskaupan keskittymä. Alueella on huomattavasti myös julkisen hallinnon, viihteen ja virkistystyksen sekä ravintola-alan työpaikkoja (mm. Hakametsän jäähalli). Kaleva-Uusikylässä on myös paljon teollisuuden ja rakentamisen toimintoja. Alue on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta, jonne on merkitty myös vähittäiskaupan suuryksikkö (km¹).

Vuonna 2010 **Aitovuorella** sijaitsee yli 540 työpaikkaa (YKR) ja se on maakuntakaavassa varattu Puolustusvoimien alueeksi (EP). Alueella on lennonjohdon ja Satakunnan lennoston esikuntatoimintoja sekä Ilmavoimien yksi pääjohtokeskuksista. Ainakin pääjohtokeskuksen toiminta (3. PääJoke) lakkautettiin vuonna 2013. Työpaikoista suurin osa on julkisen hallinnon työpaikkoja. Oletettavasti myös Pirkkalassa toimivan Satakunnan lennoston ja varuskunnan työpaikkatiedot sisältyvät Aitovuoren tietoihin. Vuonna 2013 Satakunnan lennostossa oli palkattua henkilöstöä 440.

Koilliskeskuksessa on noin 350 työpaikkaa, joista yli puolet on vähittäiskaupan työpaikkoja. Alueella on kuitenkin paljon myös terveys- ja sosiaalipalveluita ja jonkin verran myös julkisen hallinnon työpaikkoja. Koilliskeskus on merkitty maakuntakaavaan keskustatoimintojen alakeskuksen kohdamerkinnällä ja se on muuten taajamatoimintojen aluetta.

Myös Turtolassa on huomattava, noin 260 vähittäiskaupan työpaikan keskittymä. Turtolassa on maakuntakaavan vähittäiskaupan suuryksikkömerkintä (km¹).

Taulukko 6. Itäisen Tampereen suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	107 992	
YKR-taajama (2012)	107 130	99 %
Messukylä-Hankkio	4 355	4 %
Teollisuus (C)	2 537	
Rakentaminen (F)	649	
<u>Kauppa (G)</u>	424	
tukkukauppa	356	
vähittäiskauppa	52	
autokauppa	16	
Kuljetus ja varastointi (H)	347	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	109	
Kaleva-Uusikylä	2 029	2 %
<u>Kauppa (G)</u>	643	
vähittäiskauppa	535	
tukkukauppa	88	
autokauppa	20	
Julkinen hallinto (O)	377	
Taiteet, viihde, virkistys (R)	204	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	115	
Teollisuus (C)	114	
Rakentaminen (F)	114	
Aitovuori	542	1 %
Julkinen hallinto (O)	479	
Kuljetus ja varastointi (H)	58	
Majoitus ja ravitsemistoiminta (I)	5	
Koiliskeskus	348	0 %
<u>Kauppa (G)</u>	200	
vähittäiskauppa	197	
autokauppa	3	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	96	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	17	
Julkinen hallinto (O)	14	

Itäisen Tampereen työpaikkakeskittymät ovat hyvin saavutettavissa joukkoliikenteellä. Kaleva-Uusikylän alue on osittain keskustan reuna-aluetta ja intensiivisen joukkoliikennevyöhykkeen piirissä kuten Koiliskeskus. Messukylä-Hankkion alue pääosin saavutettavissa erinomaisesti joukkoliikenteellä. Aitovuori on tiheän vyöhykkeen piirissä.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Itäiselle Tampereelle on osoitettu maakuntakaavan työpaikka-alueita Hankkioon ja Tarastenjärven alueelle valtatie 9 eteläpuolelle. Aitovuori on varattu Puolustus-

voimien käyttöön (EP). Alueella on voimassa Kantakaupungin yleiskaava 1998, Kalevanrinteen ja Koiliskeskuksen osayleiskaavat. Alueella on vireillä Ojalan osayleiskaava, joka muuttaa koilisen alueen työpaikka-aluevarantoja ja kytkee Ojalaa Kangasalan Lamminrahan suunnitteluun.

Hankkion työpaikka-alue on hyvin tiiviisti rakentunut ja sisältää paljon työpaikkoja. Alue on yksi merkittävimmistä tuotannon työpaikkojen keskittymistä kaupungissa. Hankkion ja vt 9 länsipuolista Etu-Hankkion aluetta kehitetään jatkossakin tuotantopainotteisena työpaikka-alueena.

Aitovuoren pohjoispuolelle on suunnitteilla vireillä olevassa Ojalan osayleiskaavassa työpaikka- ja teollisuusalue, joka kytkeytyy osaksi Tarastenjärven alueen kehittämistä. Kyseinen alue on maakuntakaavan työpaikka-aluetta, joka on vielä rakentumaton. Alue on sopiva raskaamallekin teollisuudelle hyvine liikenneyhteyksineen. Myös alueen profiloiminen jäte- ja ympäristöteknologioiden yritystoiminnalle on mahdollista.

Koiliskeskusta kehitetään edelleen itäisen Tampereen ja kaupunkiseudun keskustatoimintojen alakeskuksena ja sinne ohjataan paljon asutusta. Alueen kaupallisia ja julkisia palveluja on edelleen tarkoitus lisätä. Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040 mukaan Koiliskeskuksen ympäristöä kehitetään merkittävänä asuin- ja työpaikka-alueena.

Yleisesti mainittuna Tampereen kantakaupungin työpaikka-alueeservit ovat pitkälti käytössä. Näiden alueiden kehittyminen on viime vuosikymmeninä perustunut erityisesti alueiden uudistumiseen ja täydentymiseen. Tärkeää olisi, että alueiden uudistuminen ja täydentyminen ei olisi pääkäyttötarkoituksesta huolimatta maakuntakaavan vastaista. Tämä tulisi huomioida uuden maakuntakaavan merkinnöissä.

3.1.5. Pohjoinen Tampere

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Pohjoisen Tampereen alueella on yhteensä noin 800 työpaikkaa. Pohjoisen tarkastelualueen merkittävin työpaikkakeskittymä on Nurmi-Sorilan taajama, jossa on noin 180 työpaikkaa. Alueen suurin toimiala on terveys- ja sosiaalipalvelut (66 työpaikkaa). Myös koulutuksen (28), informaatio- ja viestintäalan (24) sekä vähittäiskaupan (14) työpaikkoja on alueella jonkin verran. Alue on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta.

Kämmenniemen taajamassa on noin 115 työpaikkaa. Koulutuksen työpaikkoja on 46 ja terveys- ja sosiaalipalveluiden työpaikkoja noin 20. Taajamassa on myös noin 10 majoitus- ja ravitsemistoiminnan työpaikkaa. Kämenniemeen on varattu paikalliskeskus kohdemerkintä (a) ja alue on muuten taajamatoimintojen aluetta.

Hirviniemessä on 64 työpaikan yksittäinen keskittymä (terveys- ja sosiaalipalvelut). Terälahden taajamassa on työpaikkoja noin 40. Maisansalon matkailupalvelujen alueella on 37 työpaikkaa.

Suurimmat taajamat on hyvin saavutettavissa joukkoliikenteellä. Nurmi-Sorilan taajama on vielä tiheän joukkoliikennevyöhykkeen piirissä. Tästä vyöhyke jatkuu seudullisen tason vyöhykkeenä Kämenniemen kautta Teiskoon Maisansalon tasalle.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Maakuntakaavan aluevarauksia on pohjoisella Tampereella osoitettu Tarastenjärvelle (T- ja EJ-alueet) ja Maisansaloon (RM). Alueella on vireillä Tarastenjärven osayleiskaavaehdotus.

Tarastenjärven valtatie 9 pohjoispuolinen T-alue on vasta rakentumassa oleva yritysalue, jonne on suunniteltu ympäristöteollisuuden keskittymää. Alueella voi olla tulevaisuudessa raskastakin teollisuutta ja jätehuoltoon erikoitunutta yritys- ja varastointitoimintaa hyvien logististen yhteyksien varrella. Tarastenjärvelle valmistuu mm. jätteiden energiahyödyntämiseen tarkoitettu hyötyvoimalaitos vuoden 2016 alussa. Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040 luonnoksessa (28.8.2014) alue on merkitty yhtenä osaamiskeskittymänä. Yleiskaavan tavoitteena on mahdollistaa myös palolaitoksen sijoittaminen alueelle.

Nurmi-Sorilan alueella on vireillä osayleiskaava, joka hyväksytään vuoden 2014 aikana. Osayleiskaavan tavoitteena on mahdollistaa Nurmin ja Sorilan alueille Näsijärven rannan tuntumaan noin 13 000 asukkaan uuden kaupunginosan rakentaminen. Ehdotuksessa uusi

työpaikka-alue tulee sijaitsemaan 1-2 kilometrin etäisyydellä valtatie 9 tien 338 molemmiin puolin. Alueen rakentuminen on kaupungin suunnitelmissa ajoitettu vuoden 2020 jälkeen.

Tarastenjärven ja Nurmi-Sorilan suunnat ovat ainoita vielä käyttämättömiä laajentumissuuntia Tampereen työpaikka-alueille tulevaisuudessa. Tarastenjärven alueella on vahva seudullinen ulottuvuus sen ollessa myös Kangasalan työpaikka-alueiden kehittämisen painopisteessä.

3.1.6. Yhteenvetotaulukot Tampereen työpaikka-alueista

Taulukko 7. Yhteenveto Tampereen merkittävimmistä työpaikkakeskittymistä.

Työpaikkakeskittymä	Kunta	Maakunta- kaavamer- kintä (voimassa oleva)	Seudullinen merkittävyys		Profiloituminen työpaikka- alueena: toimialarakenteen monipuolisuus (väh. 3 hallitsevaa toimialaa, > 10 %)	Rakenteen eheyty: sijainti YKR-taajaman 2012 piirissä	Saavutettavuus: vähintään seudullisen joli- vyöhykkeen piirissä
			Työpaikat (YKR 2010)	Keskimääräistä enemmän työpaikkoja (hot spot 250 m)			
TAMPERE							
Tampereen keskusta-alue	Tampere	C	38 867	x	x	x	x
TAYS, Kaupin kampus	Tampere	P	7 048	x		x	x
Hervanta-Hermia	Tampere	ca/P	6 696	x	x	x	x
Hatanpää	Tampere	TP	6 574	x	x	x	x
Messukylä-Hankkio	Tampere	A/TP	4 355	x	x	x	x
Sarankulma-Rantaperkiö	Tampere	TP	3 584	x	x	x	x
Nekala	Tampere	TP	3 495	huom. keskusta	x	x	x
Myllypuro-Kalkku	Tampere	TP	2 729	x		x	x
Rusko	Tampere	T	2 539	huom. Hervanta		x	x
Lielähti	Tampere	ca /T/ TP	2 260	x		x	x
Hatanpään sairaala	Tampere	A	2 048	huom. keskusta		x	x
Kaleva-Uusikylä	Tampere	A	2 029			x	x
Lahdesjärvi	Tampere	TP	1 344		x	x	x
Koukkuniemi	Tampere	A	1 080	x		x	x
Tesoma-Rahola	Tampere	ca/A	892	x		x	x
Tohloppi	Tampere	A/p	873	x		x	x
Lakalaiva	Tampere	TP	575		x	x	x
Aitovuori	Tampere	EP	542	x		x	x
Koiviskeskus	Tampere	ca/A	348				
Nurmi-Sorila	Tampere	A	176	x		x	x
Kämmenniemi	Tampere	a/A	115	x		x	x

Taulukko 8. Muut Tampereen voimassa olevan maakun-
takaavan työpaikka-alueet.

Työpaikka-alue	Kunta	Maakunta- kaavamer- kintä (voimassa oleva)	Työpaikat (YKR 2010)
TAMPERE			
Ilmavoimien materiaalilaitos	Tampere	EP	334
Maisansalo	Tampere	RM	37
Tarastenjärvi	Tampere	T	3
Tarastenjärvi	Tampere	EJ	9
Tarastenjärvi	Tampere	TP	0
Kolmenkulma	Tampere	TP	0
Pärrinmaan alue	Tampere/Pirkkala	T	0
Vuores	Tampere	P	0

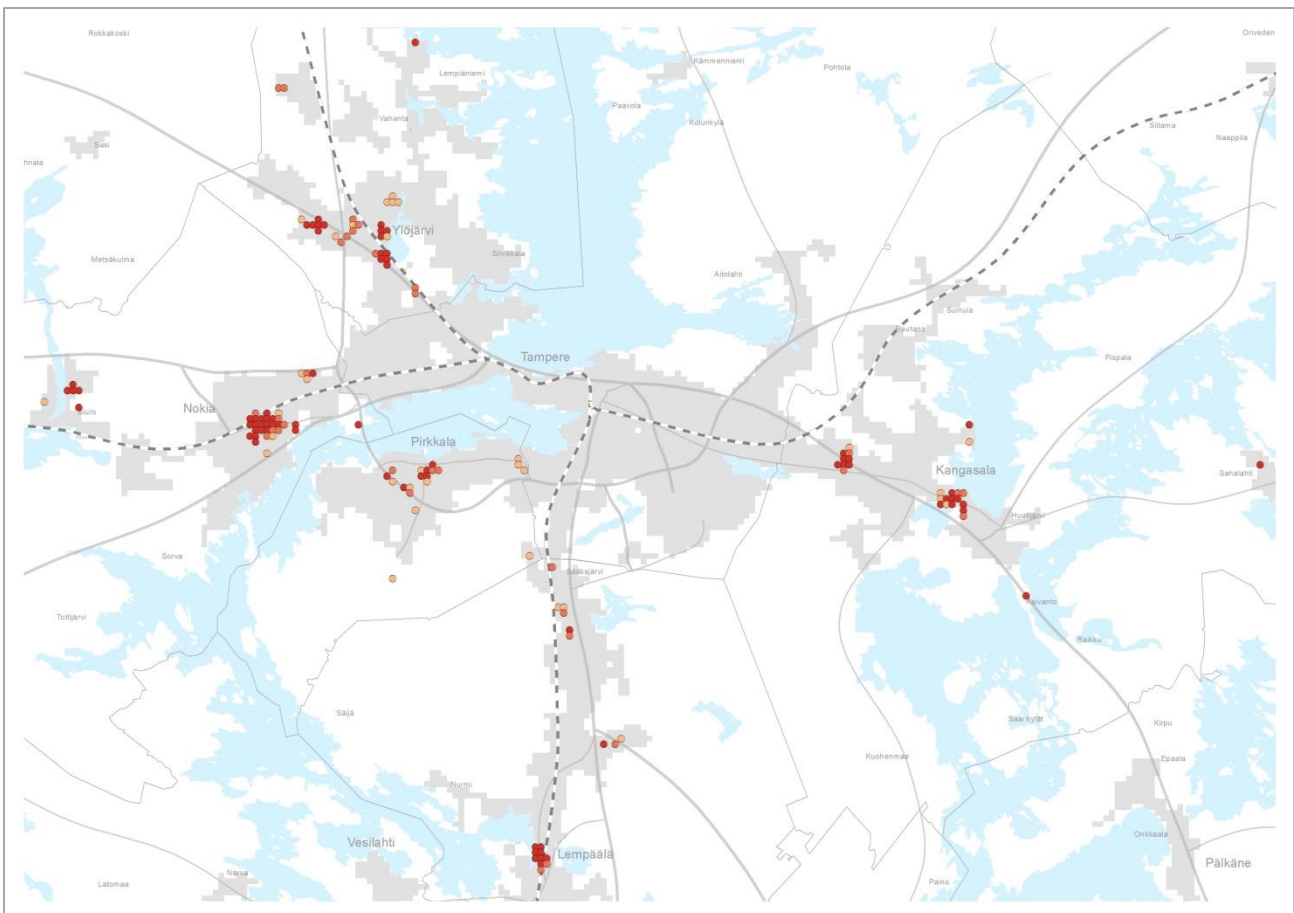
3.2. Kehyskunnat

Tampereen kehyskuntiin kuuluvat Kangasalan, Lempäälän, Pirkkalan ja Vesilahden kunnat sekä Nokian ja Ylöjärven kaupungit. Vuonna 2013 tarkastelualueella asui 139 276 asukasta, mikä on noin 28% maakunnan väestöstä. Kehyskunnissa oli vuonna 2011 yhteensä 42 835 työpaikkaa, mikä vastaa noin viidennestä maakunnan työpaikoista. Kehyskuntien työpaikkojen lukumäärän kehitys on ollut voimakkaan positiivista. Alueen työpaikat ovat 2000-luvulla lisääntyneet yli 7 500 työpaikalla (21%). Alueen suurin toimiala on julkiset palvelut, joka tarjoaa yli 13 000 työpaikkaa. Myös teollisuuden rooli alueella on edelleen merkittävä. Teollisuuden alalla työskenteli vuonna 2011 noin 9 800 työntekijää. Kolmanneksi suurin toimiala oli kauppa noin 6 900 työpaikalla.

Noin neljännes kehyskuntien työpaikoista sijaitsee Nokialla. Myös Kangasalla ja Ylöjärvellä kummassakin on reilu viidennes tarkastelualueen työpaikoista. Kehyskuntien suurin työpaikkakeskittymä on Nokian ydintaajama, jossa verrattain pienellä alueella on yli 7 800 työpaikkaa.

Ylöjärven pirstalemaisemmassa keskustaajamassa on noin 6 900 työpaikkaa ja Kangasalan ydintaajamassakin noin 5 800 työpaikkaa. Lempäälän pitkässä nauhataajamassa on työpaikkoja yli 5 300. Keskimääräistä enemmän työpaikkoja on myös Pirkkalan keskustaajamassa, yli 4 300 työpaikkaa.

Edellä mainittujen alueiden lisäksi yksittäisinä keskimääräistä suurempina työpaikkakeskittyminä alueellisessa tarkastelussa erottuvat Kangasalan keskusta, Lentola sekä Kaivanto, Pikonlinna ja Sahalahden Saarioisten alue. Lempäälän ydinkeskustan lisäksi erottuvat Marjamäki ja Sääksjärvi, Pirkkalassa keskusta, Partola sekä kehätien ympäristö ja lentokenttä. Nokialla ydinkeskustan suuren työpaikkakeskittymän lisäksi erottuvat Kankaantaan, Linnavuoren ja Pitkänien alueet. Ylöjärvellä alueellisessa tarkastelussa erottuvat keskustan, Sopenmäen, Elovainion ja Teiskon alueet, mutta myös keskustan pohjoispuolella sijaitseva Moisio-alue. Lisäksi Takamaa ja Ylisen alue nousevat esiin alueellisinä työpaikkakeskittyminä.

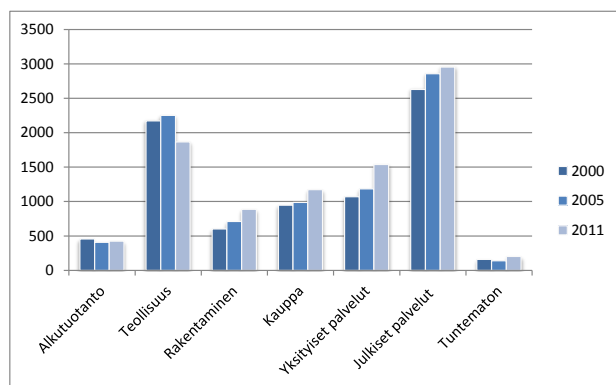
Kuva 7. Kehyskuntien tilastollisesti keskimääräistä suuremmat työpaikkakeskittymät (hot spot -analyysi).

3.2.1. Kangasala

Kangasalan elinkeinorakenne ja työssäkäynti

Vuodesta 1990 Kangasalan työpaikat lisääntyneet vajaalla 1 000 työpaikalla. 1990-luvun lama romahdutti Kangasalan työpaikkamäärän vajaasta 8 100 työpaikasta alle 6 700 työpaikkaan. Tämän jälkeen kunnan työpaikkojen lukumääräinen kehitys on ollut positiivista vuoden 2009 taantuman pientä notkahdusta lukuun ottamatta. Kangasalla oli vuonna 2011 9 056 työpaikkaa. Kunnan suurin toimiala on julkiset palvelut, joka on kasvattanut työpaikkaosuuttaan tasaisesti 2000-luvulla. Teollisuus on säilynyt toiseksi suurimpana toimialana vaikka se onkin menettänyt vuoden 2005 jälkeen vajaa 400 työpaikkaa. Kolmanneksi suurin työllistäjä on yksityiset palvelut, joka on kasvattanut työpaikkaosuuttaan vahvasti.

2011		
	Työpaikat	Osuus työpaikoista
Yhteensä	9 056	
Suurimmat toimialat (TOL 2008):		
Julkiset palvelut (O-U)	2 956	33 %
Teollisuus (B-E)	1 868	21 %
Yksityiset palvelut (H, J-N)	1 540	17 %

Kuva 8. Kangasalan toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat).

Kangasalla asuvista hieman alle puolet työskenteli asuinkuntansa ulkopuolella Tampereella vuonna 2011. Tampereella työssäkäyvien osuus oli suurempi kuin kotikunnassa työskentelevien osuus. Pirkkalassa työskenteli noin 200 Kangasalla asuvaa ja Helsinkiin pendelöi 175 henkilöä. Kangasalle pendelöitiin eniten Tampereelta (2 100 henkilöä). Myös Pälkäneeltä (276) ja Orivedeltä (168) suuntautui jonkin verran työssäkäyntiä Kangasalle. Myös kaikista kaupunkiseudun kehyskunnista pendelöi Kangasalle yli 100 henkilöä. Hämeenlinnasta ja Helsingistä suuntasi työhön kuntaan noin 30 henkilöä.

Taulukko 9. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen Kangasalta vuonna 2011

Asuinkunta	Työpaikan sijainti	Työllinen työvoima	
		lkm.	%
Kangasala	Kaikki yhteensä	13 534	100,0
	Tampere	6 329	46,8
	Kangasala	5 436	40,2
	Pirkkala	202	1,5
	Helsinki	175	1,3

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Kangasalan taajamarakenteessa sijaitsee noin 90 % kunnan työpaikoista. Suurin keskittymä on ydintaajama, jossa sijaitsee noin 5 800 työpaikkaa. Sahalahden taajamassa on 925 työpaikkaa, Ruutanassa noin 250 työpaikkaa ja Kuhmalahden taajamassa noin 90 työpaikkaa. Merkittävin taajamarakenteen ulkopuolella oleva työpaikkakeskittymä on Kaivannon sairaalan alue, jossa on yli 180 työpaikkaa.

Kangasalan suurin työpaikkakeskittymä on **keskusta-alue**, jossa on yli 1 700 työpaikkaa. Tämä vastaa yli viidennestä kaikista kunnan työpaikoista. Noin 37 % keskusta-alueen työpaikoista on sosiaali- ja terveyspalveluiden työpaikkoja. Alueella on paljon myös julkisen hallinnon, vähittäiskaupan, koulutuksen, muiden palveluiden ja kiinteistöalan työpaikkoja. Maakuntakaavassa alue on varattu pääosin keskustatoiminnoille.

Huomattava, yli 1 100 työpaikan keskittymä on myös **Lentolan yritysalue**. Lentola on erityisesti teollisuuden ja kaupan keskittymä. Myös rakentamisen sekä kuljetuksen ja varastoinnin työpaikkoja on alueella runsaasti. Alue on maakuntakaavan työpaikka-alueita, jossa lisäksi kaksi kaupan suuryksikön merkintää (km1 ja km2). Lentolassa sijaitsee Seveso II-direktiivin soveltamisalaan kuuluva Poussa Oy:n toimitilat (nestekaasun varastointi ja kuljetus).

Sahalahden **Saarioisten tehtaan alueella** oli vuonna 2010 yli 770 työpaikkaa, mikä teki siitä kolmanneksi suurimman työpaikkakeskittymän Kangasalla. Vuonna 2012 Sahalahden tehtaalta vähennettiin noin 88 henkilöä laajojen Saarioisten yt-neuvottelujen seurauksena. Tehtaan broileriteurastamon yhteydessä toimiva kylmä- ja lämpölaitos on Seveso II-direktiivin soveltamisalaan kuuluva kohde (Adven Oy). Saarioisten alue on maakuntakaavan T-alueita.

Tampereen rajan tuntumassa **Vatialassa** on noin 450 työpaikkaa, enimmäkseen teollisuuden toimialalta. Teollisuuden työpaikat sijoittuvat pääosin Ilkon teollisuusalueelle, jota muutetaan tulevaisuudessa asumisen alueeksi. Vatialassa on paljon myös koulutuksen (Pitkäljärven koulu), terveys- ja sosiaalipalveluiden, kaupan ja rakentamisen työpaikkoja. Vatialassa on myös huomattava yksittäi-

nen 185 työpaikan keskittymä (mm. Linkosuon leipomo). Vatialan alue on kokonaisuudessaan maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta.

Kangasalan keskustan länsipuolella oleva **Pähkinäkallio** on huomattava työpaikkakeskittymä yli 400 työpaikalla. Alueella on pääosin teollisuuden työpaikkoja, mutta myös paljon rakentamisen toimintoja. Alueella on lisäksi muita palveluita sekä erityisesti tukkukauppaa. Alue on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta ja on osa Suoraman aluekeskusta. Alueella maankäytön tavoitteena on teollisuusalueen tiivistäminen.

Pikonlinnan alueella on noin 400 työpaikkaa, pääosin terveys- ja sosiaalipalveluiden alalta. Alue on varattu maakuntakaavassa palvelujen ja hallinnon alueeksi.

Kangasalan kylissä sijaitsee yhteensä noin 530 työpaikkaa (ml. Kaivanto). Muualla harvaan asutulla maaseudulla työpaikkoja on 275. Merkittävimpiä kyläkeskusten työpaikkakeskittymiä ovat Kuhmalahden Pohjan alue, jossa on noin 60 työpaikkaa. Myös Sahalahden Pakkalan ja Tursolan alueella on yli 60 työpaikkaa. Tiihalan alueella on noin 40 ja Lahdenkulmassa noin 30 työpaikkaa.

Taulukko 10. Kangasalan suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	7 877	
YKR-taajama (2012)	7 062	90 %
Kangasalan keskusta	1 738	22 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	646	
Julkinen hallinto (O)	214	
Koulutus (P)	160	
Kauppa (G)	159	
vähittäiskauppa	157	
autokauppa	2	
Muu palvelutoiminta (S)	93	
Kiinteistöalan toiminta (L)	85	
Lentolan yritysalue	1 175	15 %
Teollisuus (C)	463	
Kauppa (G)	317	
vähittäiskauppa	256	
autokauppa	34	
tukkukauppa	27	
Rakentaminen (F)	236	
Kuljetus ja varastointi (H)	81	
Saarioisten tehdas	774	10 %
Teollisuus (C)	771	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	3	

Vatiala	448	6 %
Teollisuus (C)	153	
Koulutus (P)	89	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	49	
Rakentaminen (F)	46	
Kauppa (G)	34	
tukkukauppa	15	
vähittäiskauppa	10	
autokauppa	9	
Pähkinäkallio	414	5 %
Teollisuus (C)	239	
Rakentaminen (F)	93	
Muu palvelutoiminta (S)	24	
Kauppa (G)	23	
tukkukauppa	14	
autokauppa	6	
vähittäiskauppa	3	
Pikonlinna	397	5 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	363	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	27	
Kiinteistöalan toiminta (L)	6	

Kaikki merkittävimmät työpaikkakeskittymät kuuluvat tiheään joukkoliikennevyöhykkeeseen lukuun ottamatta Saarioista, joka on seudullisen vyöhykkeen piirissä. Myös osa Lentolan yrityssalueen pohjoisosista jää vyöhykkeiden ulkopuolelle. Yleisesti koko keskustaajama kuuluu vahvaan joukkoliikennevyöhykkeeseen. Kangasalan keskusta on kävelykeskustaa. Vähintään seudullisen tason piiriin kuuluu Kangasalla yhteensä 6 100 työpaikkaa, mikä vastaa 78 % kunnan kaikista työpaikoista.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Kangasalla on maakuntakaavan työpaikka-alueita Lentolassa, Lamminrahkassa, Tarastenjärven ja Suinulan alueella sekä Saarenmaan alueella 2-kehällä. Aseman teollisuusalueelle, Tarastenjärvelle, Ruutanaan sekä Saarioisten alueelle on maakuntakaavassa varattu lisäksi teollisuustoimintojen alueita. Pikonlinnan ja Kaivanon alueet on merkitty palvelujen ja hallinnon alueiksi. Myös Kuhmalahdessa on p-kohdemarkintä (vanhainkoti).

Työpaikka-alueiden näkökulmasta keskeisiä voimassa olevia yleiskaavoja ovat mm. Keskustan, Taajamien (oikeusvaikutukseton), Hampun ja Suinula-Havisevan osayleiskaavat. Kangasalla on vireillä useita yleiskaavoja kuten Lamminrahkan osayleiskaavaehdotus, Vatialan ja Suoraman osayleiskaavat, Sahalahden ja Herttualan osayleiskaavat sekä Pakkalan kyläyleiskaava.

Lentolan laaja työpaikka-alue koostuu Lentolan liikekeskuksesta ja yritysalueesta sekä Kallion yritysalueesta. Alue on toteutunut pääosin hyvin sekä työpaikkojen määrällä että yleiskaavallisesti arvioituna. Alue on kunnan

merkittävimpiä työpaikkakeskittymiä, jossa on paljon sekoittuneita toimintoja. Alue on yleiskaavoitettu kaupan, teollisuuden ja työpaikkatoiminnoille. Lentolan pohjoispuolisen Kallion yritysalueen työpaikka-aluevaraus on sen sijaan rakentumassa ja aluetta markkinoidaan aktiivisesti. Kallion alue on yleiskaavoitettu teollisuuden toiminnoille. Lentolan alueelle pyritään saamaan lisää kaupan ja paljon tilaa vaativan kaupan toimintoja, mutta myös monipuolistamaan alueen maankäyttöä asumisella. Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman luonnoksessa (28.8.2014) Lentola on merkitty aluekeskuksena.

Lamminrahkan valtatie 12 suuntainen työpaikka-alue on rakentumaton ja alueella ei ole työpaikkoja. Se on kuitenkin yleiskaavoitettu teollisuuden toiminnoille. Vireillä olevalla Lamminrahkan osayleiskaavalla on tarkoitus korvata oikeusvaikutukseton Taajamien osayleiskaava. Lamminrahkan osayleiskaavaehdotuksessa alue on varattu työpaikka- ja asuntoalueeksi (TP-, TPA- ja A1- aluetta). Alueelle ja sitä vastapäätä Vatialan puolelle Lahdentietä varataan mahdollisuus toimistorakentamiselle ja muulle yritystoiminnalle. Kaupunkiseudun rakennesuunnitelman mukaan 2040 Lamminrahkan alueelle voidaan sijoittaa 8 000 uutta asukasta.

Valtatie 9 eteläpuolinen Tarastenjärven työpaikka-alue on vielä rakentumaton ja ei sisällä juurikaan työpaikkoja. Alue on kuitenkin kokonaisuudessaan yleiskaavoitettu työpaikkatoiminnoille (taajamien oikeusvaikutukseton osayleiskaava). Tavoitteena on saada alueelle kaupan ja teollisuuden toimintoja. Valtatie 9 pohjoispuolinen maakuntakaavan T-alue on yleiskaavoitettu teollisuustoimintojen alueeksi, tosin ei maakuntakaavan aluevarauksen laajuudessa. Tälläkään alueella ei ole vielä työpaikkoja. Myös Ruutanaan varattu pieni teollisuustoimintojen alue on toteutunut yleiskaavallisesti, mutta on vielä rakentumaton.

Tarastenjärven alueella on vireillä Ruutanan osayleiskaava, jonka on tarkoitus korvata nykyinen oikeusvaikutukseton osayleiskaava (ehdotuksessa alueet ovat T-, sel-, TY ja MU- aluetta). Tarastenjärveä on mahdollista kehittää merkittävänä 9-tiehen tukeutuvana ympäristöteollisuuden ja cleantech-alan työpaikka-alueena. Alueen yritystoiminnan on mahdollista tukeutua Tampereen puolelle rakennettavan jätteenpolttolaitoksen materiaalivirtoihin ja niiden hyödyntämiseen. Alueen sijainti on erinomainen myös logistiikan tarpeisiin.

Suinulan työpaikka-alue on liki kokonaan rakentumaton. Alueen keski- ja eteläiset osat on yleiskaavoitettu teollisuuden toiminnoille, risteysalue on merkitty tarkemman suunnittelun tarvealueeksi (SU). Pirkanmaan puutermiinaalit -selvityksessä tarkastellaan alueen soveltuvuutta myös suuren puutermiinaalin sijaintipaikkana. 2-kehän suuntainen Saarenmaan työpaikka-alue on täysin rakentumaton. Alueella on potentiaalia kehittyä osaamisintensiivisen yritystoiminnan alueena kytkeytyen Hervannan

työpaikkakeskittymään. Alueella on vireillä Saarenmaan osayleiskaava.

Aseman teollisuusalueen T-varaus on toteutunut osin ja alueella on noin 60 työpaikkaa. Rakentunut teollisuusalue on yleiskaavoitettu teollisuuden toiminnoille. Maakuntakaavan aluevarauksen länsiosat eivät ole vielä rakentuneet ja ne on yleiskaavoitettu pääosin virkistysalueeksi. Aseman alueella pyritään lisäämään perinteistä pienteollisuustoimintaa (pienimuotoiset verstastontit).

Sahalahden Saarioisten tehdasalue on toteutunut hyvin. Alueella on paljon työpaikkoja ja se on tiiviisti rakentunut. Sahalahden ja Pakkalan kylän ympäristöön on muodostunut merkittävä ruokatuotannon keskittymä, jonka ympärille on mahdollista syntyä muuta tuotanto- ja jalostustoimintaa. Erityistä potentiaalia nähdään lähiruokatuotannossa.

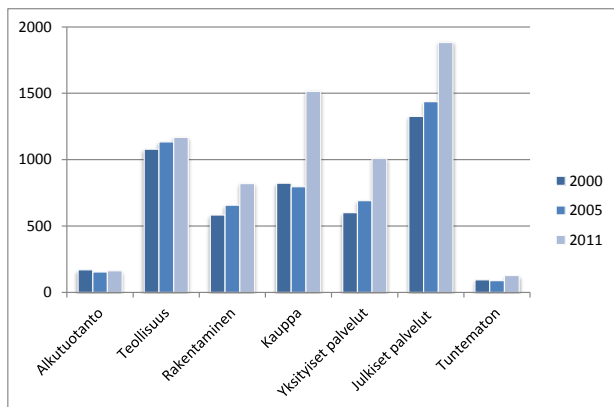
Pikonlinnan palvelujen ja hallinnon alueella on paljon työpaikkoja ja se on yleiskaavoitettu koko aluevarauksen laajuisesti. Alue on osin vielä harvaan rakentunut. Myös Kaivannon P-alueella on huomattavasti työpaikkoja (183 työpaikkaa). Maakuntakaavan aluevarauksen eteläosat on yleiskaavoitettu maataloustoiminnoille. Pirkanmaan sairaanhoitopiiri on siirtämässä Kaivannon toimintoja muun muassa Nokian Pitkäniemeeseen. Mobilian ja Kaivannon vetovoimaisia luonnonympäristöjä voitaisiin tulevaisuudessa kehittää esimerkiksi yhtenäisenä matkailupalvelujen vyöhykkeenä. Kuhmalahden vanhainkodin p-kohdemerkintä sisältää yhteensä 58 työpaikkaa.

3.2.2. Lempäälä

Lempäälän elinkeinorakenne ja työssäkäynti

Lempäälän työpaikkojen lukumäärän kasvu on ollut erittäin voimakasta viime vuosikymmeninä. Vuodesta 1990 kunnan työpaikat ovat lisääntyneet liki 50 %, noin 2 200 työpaikalla. Vuonna 2011 Lempäälässä oli 6 688 työpaikkaa. 2000-luvulla erityisesti kaupan työpaikat ovat lisääntyneet voimakkaasti, jota selittää Ideaparkin rakentuminen Marjamäen alueelle. Kaupan työpaikat ovat liki tuplaantuneet vuoden 2005 jälkeen. Kaupan ala onkin kunnan toiseksi merkittävin työllistäjä. Suurin toimiala työpaikkojen lukumäärällä arvioituna on julkiset palvelut. Myös julkiset palvelut ovat kasvattaneet työpaikkaosuuttaan voimakkaasti 2000-luvulla. Teollisuus on säilynyt kolmanneksi suurimpana toimialana vaikka yksityisten palveluiden osuus on 2000-luvulla lisääntynyt voimakkaasti.

2011		
	Työpaikat	Osuus työpaikoista
Yhteensä	6 688	
Suurimmat toimialat (TOL 2008):		
Julkiset palvelut (O-U)	1 883	28 %
Kauppa (G, I)	1 515	23 %
Teollisuus (B-E)	1 168	17 %

Kuva 9. Lempäälän toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat).

Vuonna 2011 Lempäälässä asuvista hieman alle puolet työskenteli Tampereella. Tampereella työssäkävien osuus oli suurempi kuin kotikunnassa työskentelevien osuus, joita oli noin kolmannes. Pirkkalaan ja Valkeakoskelle suuntautui jonkin verran työssäkäyntiä Lempäälästä. Lempäälään pendelöitiin eniten Tampereelta, yhteensä 1 574 henkilöä. Myös Akaasta (382 henkilö), Valkeakoskelta (314) ja Vesilahdelta (229) käytiin paljon työssä Lempäälässä. Myös muista kehyskunnista suuntautui työssäkäyntiä Lempäälään yli 100 henkilön verran. Hämeenlinnasta (47 henkilöä) ja Helsingistä (29) pendelöitiin Lempäälään jonkin verran.

Taulukko 11. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen Lempäälästä vuonna 2011.

Työllinen työvoima			
Asuinkunta	Työpaikan sijainti	lkm.	%
Lempäälä	Kaikki yhteensä	9 446	100,0
	Tampere	4 415	46,7
	Lempäälä	3 183	33,7
	Pirkkala	251	2,7
	Valkeakoski	246	2,6

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Lempäälän taajamarakenteessa sijaitsee 93 % kunnan työpaikoista. Suuria työpaikkakeskittymiä ei ole taajamarakenteen ulkopuolella. Yksittäisenä taajamarakenteen ulkopuolisena keskittymänä erottuu Pirkanhovin alue, jossa on hieman alle 50 työpaikkaa.

Sääksjärvi, Marjamäki ja Lempäälän keskusta ovat merkittävimmät ja dominoivimmat työpaikkakeskittymät. Ne ovat myös työpaikkojen lukumäärällä mitattuna liki tasavertaisia. Sääksjärvelle on keskittynyt teollisuuden ja varastoinnin työpaikkoja, Marjamäessä on vahva kaupan keskittymä ja keskustassa on paljon sosiaalisektorin työpaikkoja ja sekoittuneita toimintoja.

Lempäälän keskusta-alueella on noin 1 250 työpaikkaa. Yli kolmannes työpaikoista on terveys- ja sosiaalipalveluiden alalta. Keskustassa on paljon myös vähittäiskauppaa, julkisen hallinnon ja muiden palveluiden toimintoja. Keskusta kuuluu pääosin maakuntakaavan C-aluevarauksen piiriin. Yksittäisenä työpaikkakeskittymänä keskustan eteläpuolella erottuu myös Lempoisten koulun alue (66 työpaikkaa).

Sääksjärven alueella on noin 1 150 työpaikkaa. Noin 43 % alueen työpaikoista on teollisuuden alalta. Alueella on paljon myös rakentamisen ja monipuolisen kaupan toimintoja. Sääksjärvellä on lisäksi huomattavasti julkisten palveluiden kuten koulutuksen ja terveyspalveluiden työpaikkoja. Alue sisältää maakuntakaavan teollisuustoimintojen aluevarauksia, mutta myös taajamatoimintojen alueita.

Marjamäen yritysalue on selvä kaupallisten toimintojen keskittymä, jossa on yhteensä noin 1 150 työpaikkaa. Noin puolet työpaikoista on vähittäiskauppaa. Alueella on paljon myös teollisuuden, rakentamisen sekä kuljetuksen ja varastoinnin toimintoja. Marjamäki on varattu maakuntakaavan työpaikka-alueeksi, jossa on myös vähittäiskaupan suuryksikkömerkintä (km2).

Moiossa Moision koulun ja Teollisuuskylän teollisuusalueella on noin 190 työpaikan keskittymä. Alueella on melko tasaisesti koulutuksen, terveys- ja sosiaalipalveluiden sekä teollisuuden työpaikkoja. Moiossa on myös jonkin verran kaupan sekä kuljetuksen ja varastoinnin toimintoja. Alue on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta. Alueen läheisyydessä erottuu myös Hakkarin koulun alue (67 työpaikkaa).

Hollon alueella on noin 180 työpaikan keskittymä, jossa on pääosin teollisuuden sekä terveys- ja sosiaalipalveluiden työpaikkoja (Katepalin teollisuuslaitos ja Ehtoonkodin vanhainkoti). Alue on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta.

Kuljun alueella on myös noin 180 työpaikkaa. Alueella on paljon vähittäiskauppaa sekä koulutuksen ja terveysalan työpaikkoja. Alueella toimivat mm. vähittäiskaupan suuryksikön merkinnällä (km1) oleva Kuljun kartano, Kuljun terveysasema sekä Linnajärventien päiväkotit. Kulju on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta.

Lempäälän kylissä on 225 työpaikkaa. Merkittävimpiä kylien työpaikkakeskittymiä ovat Lastusten alue (57 työpaikkaa), Säijän/Perälänkulman alue (42), Nurmi (36) ja

Rikalan/Pyhällön alue (33). Muualla harvaan asutulla maaseudulla on yhteensä noin 180 työpaikkaa.

Taulukko 12. Lempäälän suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	5 769	
YKR-taajama (2012)	5 363	93 %
Lempäälän keskusta	1 246	22 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	465	
<u>Kauppa (G)</u>	168	
vähittäiskauppa	155	
autokauppa	7	
tukkukauppa	6	
Julkinen hallinto (O)	131	
Muu palvelutoiminta (S)	85	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	74	
Sääksjärvi	1 149	20 %
Teollisuus (C)	493	
Rakentaminen (F)	165	
<u>Kauppa (G)</u>	164	
tukkukauppa	78	
vähittäiskauppa	47	
autokauppa	39	
Koulutus (P)	101	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	92	
Marjamäen yritysalue	1 143	20 %
<u>Kauppa (G)</u>	611	
vähittäiskauppa	578	
tukkukauppa	27	
autokauppa	6	
Teollisuus (C)	170	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	77	
Kuljetus ja varastointi (H)	58	
Rakentaminen (F)	50	
Moisio	192	3 %
Koulutus (P)	57	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	49	
Teollisuus (C)	48	
Kuljetus ja varastointi (H)	15	
<u>Kauppa (G)</u>	13	
tukkukauppa	7	
vähittäiskauppa	6	
Hollo	184	3 %
Teollisuus (C)	87	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	74	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	9	
Vähittäiskauppa (G)	7	
Kulju	179	3 %
<u>Kauppa (G)</u>	65	
vähittäiskauppa	64	
tukkukauppa	1	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	59	
Koulutus (P)	47	

Nauhamaisten rakenteiden vuoksi työpaikkojen saavutettavuus joukkoliikenteellä on Lempäälässä erinomainen. Miltei koko nauhamainen keskustaaajama kuuluu tiheään tai intensiivisen joukkoliikennevyöhykkeen piiriin. Myös kaikki merkittävimmät työpaikkakeskittymät kuuluvat vähintään tiheään joukkoliikennevyöhykkeen piiriin lukuun ottamatta Hollon itäisiä osia. Kulju ja Sääksjärvi kuuluvat intensiiviseen vyöhykkeeseen. Tiheä joukkoliikennevyöhyke ulottuu myös Tampereelta Sääksjärven kautta Marjamäkeen, josta se jatkuu yhtenäisenä vähintään seudullisen tason vyöhykkeenä aina Valkeakoskelle. Lempäälän keskusta on kävelykeskustaa. Yhteensä 84 % kunnan työpaikoista kuuluu vähintään seudullisen vyöhykkeen piiriin (yli 4 800 työpaikkaa).

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Lempäälässä maakuntakaavan työpaikka-alueita on varattu Marjamäkeen sekä Sääksjärvelle valtatie 3 itäpuolelle ja pääradan länsipuolelle. Myös Ruskontien varteen on varattu pieni työpaikka-alue sekä palvelujen ja hallinnon alue. Sääksjärvellä on lisäksi kaksi teollisuustoimintojen aluevarausta. Marjamäen alueen koillisosaan on varattu myös alue teollisuuden toiminnoille.

Työpaikka-alueiden kannalta keskeisiä voimassa olevia yleiskaavoja ovat mm. Lempäälän keskustan osayleiskaava, Kulju-Marjamäki-Moisio-Keskusta -yleiskaava sekä sen muutos ja laajennus, Marjamäen osayleiskaava, Vuoreksen osayleiskaava ja Sääksjärvi-Kuljun pohjoisosan osayleiskaava. Lempäälässä on vireillä Kuokkalan-Hakkarin-Herralan -osayleiskaava.

Marjamäen laaja työpaikka-alue on varauksen koon suhteen rakentunut vielä melko väljästi. Se on kuitenkin yleiskaavoitettu kattavasti. Yleiskaavassa alueita varattu kaupalle sekä työpaikka- ja teollisuuden toiminnoille, hieman myös palvelujen, hallinnon ja asumisen alueiksi. Tien 130 eteläpuolinen alue (Ideapark) sisältää paljon työpaikkoja ja on rakentunut melko tiiviiksi. Aluevarauksen eteläiset osat on yleiskaavoitettu pääosin asumiselle. Valtatien 3 länsipuolinen liittymän alue on vielä rakentamaton, mutta se on yleiskaavoitettu työpaikkatoiminnoille. Liittymäalueella on vireillä myös asemakaavoitus (Pohjoisrinne). Ideaparkin vähittäiskaupan suuryksikkö (km²) -merkintä on toteutunut suurella volyymillä.

Marjamäen työpaikka-aluevarauksen tien 130 pohjoispuoli ei ole vielä rakentunut. Alueella aloitetaan vuoden 2014 keväällä RealPark-hankkeen rakentamisen ensimmäinen vaihe. RealParkista tulee vahva konekaupan ja sen alihankkijoiden keskittymä. Alue valmistunee vuoteen 2020 mennessä ja sisältää rakennusoikeutta 80 000 neliömetriä. Alue vahvistuu edelleen huomattavana kauppan työpaikkakeskittymänä.

Marjamäen T-aluevaraus on vielä rakentumaton, mutta yleiskaavallisesti se on toteutunut hyvin. Kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040 luonnoksen (28.8.2014) mukaan Marjamäkeä kehitetään edelleen merkittävänä työpaikka-alueena.

Sääksjärvelle varatut maakuntakaavan työpaikka-alueet ovat vielä rakentumattomia. Valtatie 3 itäpuoliselle alueelle on kuitenkin yleiskaavoitettu työpaikka- ja palvelujen alueita. Pääradan länsipuolinen laaja työpaikka-alue on yleiskaavoitettu pääosin maatalous- ja virkistysalueiksi, joskin sen luoteiskärki on varattu palvelujen ja hallinnon alueeksi. Alue on merkitty työpaikkatoiminnoille valtatie 3 oikaisun suuntaisesti myös rakennesuunnitelmassa 2040.

Sääksjärven teollisuustoimintojen maakuntakaavavaraukset ovat toteutuneet hyvin ja ne on rakennettu melko tiiviiksi. Ruskontien ja Tampereen rajan välinen T-alue on muuttunut luonteeltaan enemmän työpaikka-alueeksi. Sen sijaan Sääksjärven keskustan eteläpuolinen alue on edelleen selvää teollisuusaluetta. Alueella toimivat mm. Kiilto Oy (Seveso II-kohde) ja Kaukokiito Oy. Kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040 luonnoksen mukaan Sääksjärveä kehitetään keskustatoimintojen aluekeskukseksi ja joukkoliikenteen solmukohtana, jonne sijoitetaan paljon myös asutusta.

Ruskontien työpaikka-alueella on vain muutamia työpaikkoja ja alueella on laaja soranottoalue. Tien eteläpuolinen palvelujen ja hallinnon alue on vielä rakentumaton. Alue on haasteellinen, koska se sijoittuu korkeusolosuhteiltaan vaikeasti toteutettavaan maastonkohtaan.

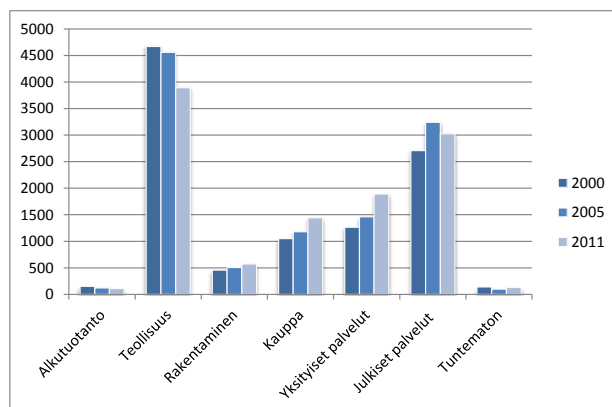
Kuljun kartanon alueen km1-merkintä on osin toteutunut sisältäen yli 60 työpaikkaa.

3.2.3. Nokia

Nokian elinkeinorakenne ja työssäkäynti

1990-luvun lama pudotti Nokian työpaikkojen lukumäärän noin 10 500 työpaikasta noin 8 600 työpaikkaan. Tämän jälkeen kaupungin työpaikkakehitys oli positiivista aina vuoteen 2007, jolloin työpaikat vähenivät jälleen voimakkaasti noin 1 500 työpaikalla. Viime vuodet työpaikkakehitys on ollut jälleen kuitenkin positiivista ja vuonna 2011 Nokialla oli 11 078 työpaikkaa. Yli kolmannes Nokian työpaikoista on teollisuuden alalta, mikä tekee siitä kaupungin suurimman toimialan. Julkiset palvelut ovat toiseksi merkittävin toimiala vaikka se on hieman menettänyt työpaikkaosuuttaan vuoden 2005 jälkeen. Yksityiset palvelut ovat kolmanneksi suurin työllistäjä. Se ja kaupan ala ovat kasvattaneet työpaikkaosuuttaan 2000-luvulla.

2011		
	Työpaikat	Osuus työpaikoista
Yhteensä	11 078	
Suurimmat toimialat (TOL 2008):		
Teollisuus (B-E)	3 892	35 %
Julkiset palvelut (O-U)	3 028	27 %
Yksityiset palvelut (H, J-N)	1 893	17 %

Kuva 10. Nokian toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat).

Hieman alle puolet Nokialla asuvista työskenteli asuin-kunnassaan vuonna 2011. Merkittävä osa Nokialla asuvista suuntasi työhön Tampereelle. Myös Ylöjärvelle ja Pirkkalaan kumpaankin pendelöi yli 400 henkilöä Nokialta. Nokialle tultiin työhön eniten Tampereelta, yli 2 100 henkilöä. Myös Ylöjärveltä (513 henkilöä), Sastamalasta (435), Pirkkalasta (305) ja Hämeenkyröstä (231) käytiin Nokialla paljon työssä.

Taulukko 13. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen Nokialta vuonna 2011.

Työllinen työvoima			
Asuinkunta	Työpaikan sijainti	lkm.	%
Nokia	Kaikki yhteensä	14 073	100,0
	Nokia	6 495	46,2
	Tampere	5 356	38,1
	Ylöjärvi	441	3,1
	Pirkkala	414	2,9

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Nokian taajamarakenteessa sijaitsee 92 % kaupungin työpaikoista. Nokian ydintaajamassa on yli 7 850 työpaikkaa, Siuron ja Kuljun taajamassa noin 1 150 työpaikkaa ja Korvolan taajamassa 78 työpaikkaa. Nokialla työpaikat ovat keskittyneet varsin voimakkaasti ydinkeskusta-alueelle. Ydinkeskustassa ja sen välittömässä läheisyydessä sijaitsee yli puolet kaupungin työpaikoista. Merkittäviä suuria työpaikkakeskittymiä ei sijaitse taajamarakenteen ulkopuolella Pitkäniemeä lukuun ottamatta.

Nokian suurin työpaikkakeskittymä on **keskustan ja Yrittäjänkadun yritysalueen** muodostama kokonaisuus. Alueella on yli 2 250 työpaikkaa. Noin neljännes työpaikoista on julkisen hallinnon alalta. Alueella on huomattavasti myös terveys- ja sosiaalipalveluiden ja kaupan työpaikkoja. Myös ns. toimistotyöpaikkoja ja palveluita sekä teollisuuden toimintoja on tarkastelualueella paljon. Alue on maakuntakaavan keskustatoimintojen ja taajamatoimintojen aluetta.

Keskustan eteläpuolinen **Rengastehtaan ympäristö** on vahva teollisuuden keskittymä, jossa on liki 1 300 teollisuuden työpaikkaa. Alueella toimii Nokian Renkaat, joka on yksi maakunnan suurimmista työnantajista. Tehtaan alue on Seveso II-direktiivin mukainen kohdealue. Tehtaan ympäristössä on myös muuta yritystoimintaa. Alue on määritelty maakuntakaavassa työpaikka-alueeksi.

Keskustan koillispuolella Porintien ja valtatie 3 tuntumassa on **Kankaantaan yritysalue**. Alueella on noin 950 työpaikkaa, joista noin kolmannes on teollisuuden alalta. Kankaantaassa on huomattavasti myös monipuolisia kaupan toimintoja. Kuljetuksen ja varastoinnin sekä rakentamisen työpaikkoja on alueella paljon. Kankaantaka on pääosin maakuntakaavan työpaikka-alueita, joka kytkeytyy laajaan Kolmenkulman työpaikka-aluekokonaisuuteen. Kankaantaassa sijaitsevat myös Neste Oil:n polttoainevarasto ja Forcit Oy:n varasto, jotka ovat Seveso II-direktiivin mukaisia kohdealueita.

Linnavuoressa on vajaan 800, pääosin teollisuuden työpaikan keskittymä. Alue kuuluu maakuntakaavan T- ja EP-varausten piiriin. Linnavuori on merkitty maakuntakaavassa myös muinaisjäännösalueeksi (SM). Alueella toimivat mm. Agco Power ja Patria Aviation.

Keskustassa **Rounionkadun alueella** on yli 670 työpaikkaa. Rounionkadun yritysalue sijaitsee Nokian aseman tuntumassa ja on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta. Yli puolet alueen työpaikoista on teollisuuden alalta. Alueella on paljon myös kuljetuksen ja varastoinnin sekä julkisen hallinnon työpaikkoja, jonkin verran myös kiinteistöalan toimintaa.

Paperitehtaan ympäristö on myös huomattava teollisten työpaikkojen keskittymä. Alueella on yhteensä 630 työpaikkaa, joista liki 75% on teollisuuden alalta. Alueella toimii mm. SCA-metsäteollisuusyhtiöön kuuluva pehmo-paperitehdas, joka vuonna 2013 työllisti noin 330 henkilöä. Alueella on myös yli 100 terveys- ja sosiaalipalveluiden työpaikkaa. Paperitehtaan ympäristö on pääosin maakuntakaavan työpaikka-alueita, mutta osin myös keskustatoimintojen aluetta.

Merkittävin taajamarakenteen ulkopuolinen työpaikkakeskittymä on **Pitkäniemen sairaalan alue**, jossa on noin 530 terveyden- ja sosiaalipalveluiden työpaikkaa. Alue on varattu maakuntakaavassa palvelujen ja hallinnon alueeksi.

Maakuntakaavassa on varattu keskustatoimintojen alue myös ydinkeskustan eteläpuoliselle **Viholan** alueelle. Viholassa on 285 työpaikkaa, joista suurin osa on vähittäiskauppaa. Alueella on jonkin verran myös majoitus- ja ravitsemistoimintaa, ammatillista, tieteellistä ja teknistä toimintaa sekä tukipalveluita. Alueen länsipuolella on lisäksi noin 100 julkisten palveluiden työpaikkaa (mm. Emäkosken koulu, Koskenmäen päiväkot).

Myös Kuljussa on yli 150 teollisen työpaikan keskittymä maakuntakaavan teollisuustoimintojen alueella (mm. Purso Oy).

Nokian kyläalueilla sijaitsee noin 130 työpaikkaa. Suurimpina kyläalueiden työpaikkakeskittyminä erottuvat Tottijärven alue (40 työpaikkaa), Pinsiön alue (20) sekä Sarkolan (18) ja Sorvan alueet (15). Muualla Nokian harvaan asutulla maaseudulla sijaitsee noin 180 työpaikkaa.

Taulukko 14. Nokian suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	9 862	
YKR-taajama (2012)	9 067	92 %
Keskusta ja Yrittäjänkadun alue	2 259	23 %
Julkinen hallinto (O)	561	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	364	
<u>Kauppa (G)</u>	305	
<i>vähittäiskauppa</i>	207	
<i>autokauppa</i>	25	
<i>tukkukauppa</i>	10	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	181	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N)	145	
Teollisuus (C)	110	
Rengastehtaan ympäristö	1 333	14 %
Teollisuus (C)	1 295	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	12	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	11	
Kankaantaan yritysalue	949	10 %
Teollisuus (C)	309	
<u>Kauppa (G)</u>	285	
<i>tukkukauppa</i>	159	
<i>autokauppa</i>	73	
<i>vähittäiskauppa</i>	53	
Kuljetus ja varastointi (H)	109	
Rakentaminen (F)	87	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N)	52	

Linnavuori	793	8 %
Teollisuus (C)	770	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	15	
Rounionkadun yritysalue	674	7 %
Teollisuus (C)	373	
Kuljetus ja varastointi (H)	140	
Julkinen hallinto (O)	74	
Kiinteistöalan toiminta (L)	26	
Paperitehtaan ympäristö	630	6 %
Teollisuus (C)	462	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	113	
Kiinteistöalan toiminta (L)	16	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	12	
Pitkäniemi	531	5 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	531	
Vihola	285	3 %
<u>Kauppa (G)</u>	221	
<i>vähittäiskauppa</i>	210	
<i>tukkukauppa</i>	11	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	13	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	11	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N)	10	

Nokian työpaikkakeskittymien saavutettavuus joukkoliikenteellä on hyvä. Nokian keskusta-alue, Rengastehtaan ympäristö ja osittain Rounionkadun alue kuuluvat kävelykeskustaan. Viholan ympäristö kuuluu tiheään ja hyvän seudullisen tason vyöhykkeeseen. Nokian keskustan ja Siuron välillä kulkee yhtenäinen seudullisen tason joukkoliikennevyöhyke, joka on Harjuniittyyn saakka pääosin tiheää tasoa. Siuro ja Kulju kuuluvat myös tiheään tason vyöhykkeeseen. Tampereen suunnasta tuleva varsin tiheä ja yhtenäinen joukkoliikennevyöhyke katkeaa Nokian itäosissa Kolmenkulman alueella jättäen Kankaantaan suuren työpaikkakeskittymän vyöhykkeiden ulkopuolelle.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Nokialle on varattu maakuntakaavan työpaikka-alueita laajasti Kolmenkulman ja Kankaantaan alueille sekä Paperitehtaan ja Rengastehtaan alueille. Maakuntakaavan T-alueita on varattu Kynijärven alueelle sekä Linnavuoreen ja Kuljuun. Pitkäniemi on varattu palvelujen ja hallinnon alueeksi. Voimassa olevia työpaikka-alueita koskevia yleiskaavoja ovat Keskustaajaman osayleiskaava 2010, Keskustan osayleiskaava 2030, Kynijärvi-Juhansuo osayleiskaava sekä Siuro-Linnavuori-Kulju osayleiskaava (oikeusvaikutukseton).

Kolmenkulman ja Kankaantaan työpaikka-alue on rakentunut Porintien eteläpuolelta ja alueella on paljon työpaikkoja. Porintien pohjoispuoliset osat ovat vielä väljästi

rakentuneita. Kolmenkulman laaja työpaikka-aluevaraus on kuitenkin yleiskaavoitettu kattavasti teollisuus- ja työpaikkatoiminnoille. Kynijärven maakuntakaavan T-aluevaraus on myös väljästi rakentunut, mutta alueelle on yleiskaavoitettu kattavasti työpaikka- ja teollisuusalueita. Alueella toimivat mm. betoniasema ja kierrätysasema. T-aluevarauksen vieressä on myös jätteenkäsittelylle (EJ) ja moottoriajoneuvojen harjoittelualueeksi (EM) varatut alueet. Rakennesuunnitelmassa 2040 alue on osa laajaa Kolmenkulman työpaikka-alueita, joka tukeutuu valtatien 3.

Rengastehtaan ja Paperitehtaan ympäristöjen työpaikka-aluevaraukset ovat rakentuneet hyvin tiiviiksi ja sisältävät seudullisesti arvioituna huomattavasti työpaikkoja. Linnavuoren maakuntakaavan T-alue on vielä osaksi rakentumaton. Alueelle on valmistunut mm. ACGO Powerin uusiin tehdaslaajennus. Kuljun pieni T-aluevaraus on tiiviisti rakentunut.

Pitkäniemen palvelujen ja hallinnon alue on rakentunut tiiviiksi lähinnä sairaalan alueelta. Alue on myös yleiskaavoitettu laajasti palvelujen ja hallinnon sekä virkistysalueeksi. Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040 luonnoksessa (28.8.2014) alue on merkitty yhtenä osaamiskeskittymänä.

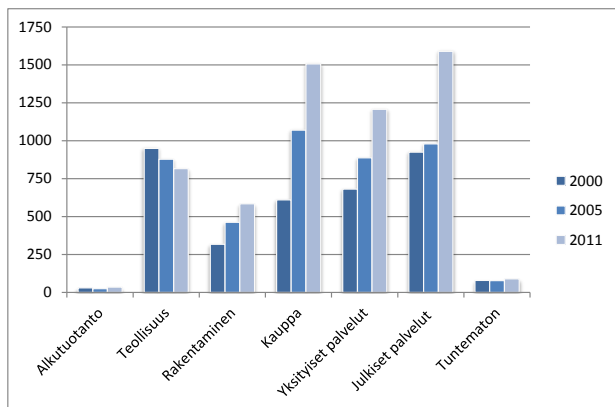
3.2.4. Pirkkala

Pirkkalan elinkeinorakenne ja työssäkäynti

1990-luvun laman aikana kunnan työpaikkojen lukumäärä putosi noin 3 900 työpaikasta alle 2 300 työpaikkaan. On kuitenkin huomioitava, että tilastoissa on epätarkkuutta liittyen puolustusvoimien työpaikkatietoihin. Todellisuudessa Pirkkalassa oli työpaikkoja vuonna 1990 noin 3 300. Vuoden 1990 luvuissa on huomioitu lennoston työpaikat ja sitä seuraavissa vuosissa niitä ei ole huomioitu. Puolustusvoimien työpaikkatiedot vääristävät myös kunnan 1990-luvun taitteen työpaikkaomavaraisuus- ja pendelöintitietoja.

Vuoden 1993 jälkeen työpaikkojen lukumäärä kasvu on ollut voimakkaan positiivista. Työpaikat ovat lisääntyneet noin 155 % (yli 3 500 työpaikkaa). Vuonna 2011 Pirkkalassa oli 5 829 työpaikkaa. 2000-luvulla erityisesti Pirkkalassa toimiva kauppa on nostanut työpaikkaosuuttaan tehden siitä toiseksi suurimman toimialan. Työpaikat ovat lisääntyneet kaupan alalla noin 900 työpaikalla. Myös julkisten palveluiden osuus on kasvanut voimakkaasti ja se on kunnan suurin toimiala niukasti ohi kaupan. Yksityisten palveluiden kasvu on ollut myös voimakasta, mikä on tehnyt siitä kolmanneksi suurimman toimialan. Myös rakentamisen työpaikat ovat lisääntyneet 2000-luvulla teollisuuden menettäessä osuuttaan.

2011		
	Työpaikat	Osuus työpaikoista
Yhteensä	5 829	
Suurimmat toimialat (TOL 2008):		
Julkiset palvelut (O-U)	1 590	27 %
Kauppa (G, I)	1 506	26 %
Yksityiset palvelut (H, J-N)	1 208	21 %

Kuva 11. Pirkkalan toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat).

Noin 56 % Pirkkalassa asuvasta työllisestä työvoimasta työskenteli vuonna 2011 Tampereella. Asuinkunnassaan työskenteli reilu neljännes. Pirkkalasta suuntautui jonkin verran työssäkäyntiä myös Nokialle ja Ylöjärvelle. Pirkkalaan pendelöitiin eniten Tampereelta (1 786 henkilöä). Myös muista kehyskunnista saavuttiin paljon työhön Pirkkalaan (Nokialta 414, Ylöjärveltä 279, Lempäälästä 251 ja Kangasalta 202 henkilöä). Jyväskylästä ja Helsingistä pendelöi Pirkkalaan kummastakin noin 20 henkilöä.

Taulukko 15. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen Pirkkalasta vuonna 2011.

Työllinen työvoima			
Asuinkunta	Työpaikan sijainti	lkm.	%
Pirkkala	Kaikki yhteensä	8 353	100,0
	Tampere	4 650	55,7
	Pirkkala	2 262	27,1
	Nokia	305	3,7
	Ylöjärvi	155	1,9

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Jopa 95 % Pirkkalan työpaikoista sijaitsee taajamarakenteessa. Merkittävimmät taajamarakenteen ulkopuoliset työpaikkakeskittymät ovat lentokentän alue (105 työpaikkaa) ja Kurikan liittymän alueen autokaupan keskittymä (51 työpaikkaa).

Pirkkalan merkittävin työpaikkakeskittymä on kehätien molemmin puolin sijaitseva liki 1 100 työpaikan **Huovin ja Turkkiradan yritysalueiden** muodostama kokonaisuus.

Alueella on huomattavasti teollisuuden toimintoja, mutta merkittävästi myös tukkukaupan ja rakentamisen toimintoja. Heti alueen itäpuolella sijaitsevat **Keisarinviitan ja Vähä-Vaitin yritysalueet**, joissa on liki 480 työpaikkaa. Alueella on eniten teollisuuden toimintoja, reilu neljännes työpaikoista. Myös rakentamisen, kaupan, kuljetuksen ja varastoinnin sekä majoitus ja ravitsemustoiminnan työpaikkoja on alueella huomattavasti. Edellä mainitut kehätien molemmin puoliset alueet yhdessä muodostavat yli 1 500 työpaikan keskittymän, mikä vastaa noin kolmannesta Pirkkalan työpaikoista. Alueet ovat pääosin maakuntakaavan työpaikka-alueita. Huovin teollisuusalue on varattu maakuntakaavassa T-alueeksi.

Pirkkalan keskusta-alueella on noin 830 työpaikkaa, joista noin 30 % on terveys- ja sosiaalipalveluiden työpaikkoja. Keskusta on myös merkittävä koulutuksen, julkisen hallinnon sekä erilaisten palvelujen keskittymä. Keskustassa on paljon myös vähittäiskaupan työpaikkoja. Alue on maakuntakaavan keskustatoimintojen aluetta.

Partolan alue on hyvin vahva vähittäiskaupan keskittymä, jossa on työpaikkoja hieman alle 600. Näistä noin kolme neljäsosaa on kaupan alan työpaikkoja. Alue on maakuntakaavan työpaikka-alueita. Lisäksi Partolaan on merkitty kolme vähittäiskaupan suuryksikkömerkintää (km1, km2).

Lentokentän yritysalue ja lentokenttä muodostavat yhteensä noin 260 työpaikan keskittymän. Lentokentän yritysalueella on noin 160 työpaikkaa pääosin teollisuuden alalta. Alueella on myös tukkukauppaa ja rakentamista. Lentokentällä on noin 100 työpaikkaa, joista kolme neljäsosaa on kuljetuksen ja varastoinnin alalta. Yli 20 työpaikkaa on myös ammatillisen, teknisen ja tieteellisen toiminnan alalla. Yritysalue on maakuntakaavan työpaikka-alueita. Lentokentän alue on maakuntakaavassa varattu lentoliikenteen alueeksi. Lentokentän alueen tiedoista puuttuvat Satakunnan lennoston ja varuskunnan työpaikkatiedot (vuonna 2013 noin 250-270 työpaikkaa). Nämä on todennäköisesti merkitty Tampereen Aitovuoren tietoihin, jossa sijaitsee lennoston esikuntatoimintoja.

Keskustan länsipuolella **Kyöstin alueella** on vahva terveys- ja sosiaalipalveluiden työpaikkakeskittymä. Alueella on yli 200 työpaikkaa, joista suurin osa on terveyssektorilta. Alue on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta.

Yksittäisenä suurena työpaikkakeskittymänä erottuu lisäksi Sääksjärven pohjoisosassa Kaitalassa sijaitseva 145 työpaikan keskittymä, jossa on suurimmalta osin kaupan työpaikkoja. Pirkkalan kyläalueilla on yhteensä vain noin 30 työpaikkaa ja muualla harvaan asutulla maaseudulla noin 50 työpaikkaa.

Taulukko 16. Pirkkalan suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	4 538	
YKR-taajama (2012)	4 305	95 %
Huovin ja Turkkiradan alue	1 081	25 %
Teollisuus (C)	449	
<u>Kauppa (G)</u>	291	
tukkukauppa	205	
autokauppa	78	
vähittäiskauppa	8	
Rakentaminen (F)	223	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	36	
Pirkkalan keskusta	830	19 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	249	
Koulutus (P)	164	
Julkinen hallinto (O)	92	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N)	66	
Vähittäiskauppa (G)	61	
Muu palvelutoiminta (S)	58	
Partola	587	14 %
<u>Kauppa (G)</u>	447	
vähittäiskauppa	398	
autokauppa	44	
tukkukauppa	5	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	52	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	18	
Keisarinväli ja Vähä-Väitti	477	11 %
Teollisuus (C)	133	
Rakentaminen (F)	83	
<u>Kauppa (G)</u>	76	
tukkukauppa	54	
autokauppa	14	
vähittäiskauppa	8	
Kuljetus ja varastointi (H)	76	
Lentokentän yritysalue ja kenttä	262	6 %
Teollisuus (C)	89	
Kuljetus ja varastointi (H)	75	
<u>Kauppa (G)</u>	45	
tukkukauppa	40	
vähittäiskauppa	5	
Rakentaminen (F)	23	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	21	
Kyöstin alue	209	5 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	174	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	9	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N)	8	

Pirkkalan työpaikka-alueet ovat varsin hyvin saavutettavissa joukkoliikenteellä. Kaikki Pirkkalan merkittävimmät työpaikkakeskittymät kuuluvat vähintään seudullisen tason joukkoliikennevyöhykkeeseen, joka on yhtenäinen

aina Tampereelta lentokentälle saakka. Kehätien pohjoispuolella joukkoliikennevyöhyke on suurimmaksi osaksi tiheää tasoa. Pirkkalan keskusta-alue kuuluu kävelykeskustaan. Vähintään seudullisen tason vyöhykkeeseen kuuluu yhteensä noin 3 800 työpaikkaa, mikä vastaa 83 % kaikista kunnan työpaikoista.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Pirkkalaan varatut maakuntakaavan työpaikka-alueet sijaitsevat pääosin kehätien varressa ja lentokentän alueella. Työpaikka-alueita on merkitty Turkkiradan yritysalueelle, Lentoasemantien ja moottoritien risteysalueelle Keisarinväliin ja Vähä-Väittiin, Linnakallion alueelle sekä Partolaan. Partolaan on varattu myös kolme vähittäiskaupan suuryksikkömerkintää (km1, km2). Teollisuus- ja varastoalueita on maakuntakaavassa varattu Huovin teollisuusalueelle, lentokentän yritysalueelle sekä Pärinmaalle. Voimassa olevia työpaikka-alueita koskevia yleiskaavoja ovat Pirkkalan yleiskaava 1995 ja Partolan osayleiskaava. Pirkkalassa on voimassa myös valtuuston hyväksymä (9.12.2013) Taajamayleiskaava 2020, josta on valittu hallinto-oikeuteen.

Turkkiradan ja Huovin työpaikka- ja teollisuusalueet ovat rakentuneet tiiviiksi ja sisältävät paljon työpaikkoja. Alueet on yleiskaavoitettu kattavasti teollisuuden toiminnolle. Vähä-Väitti ja Keisarinväliin työpaikka-alue on myös toteutunut hyvin. Alue on yleiskaavoitettu pääosin teollisuuden ja palvelujen alueeksi ja se sisältää paljon työpaikkoja. Kunnan omistamien tonttien myynnin osalta Vähä-Väitti on liki kokonaan toteutunut. Maakuntakaavan aluevarauksen eteläiset osat ovat kuitenkin vielä rakentumattomia. Vähä-Väittissä sijaitsee myös Woikoski Oy:n toimipaikka, joka on määritetty Seveso II-direktiivin soveltamisalaan kuuluvaksi kohteeksi.

Kehätien varren Linnakallion työpaikka-aluekokonaisuus ei sisällä vielä paljoa työpaikkoja, mutta on vauhdilla rakentumassa. Yleiskaavassa alueelle on varattu teollisuuden toimintoja. Vireillä olevan alueen asemakaavan laajennuksen tavoitteena on mahdollistaa alueelle teollisuus- ja varistorakentaminen Jasperintien pohjoispuolella. Tien eteläpuolelle suunnitellaan teollisuus-, toimisto- ja työpaikkarakentamista.

Myös Linnakallion Linnakorven alue on rakentumassa. Risteyksen eteläpuolinen alue sisälsi noin 50 työpaikkaa vuonna 2010 (noin 80 työpaikkaa vuonna 2013, Vehon palvelukeskus ja palolaitos) ja se on yleiskaavoitettu teollisuuden toiminnolle. Tulevaisuudessa aluetta on mahdollista kehittää tilaa vaativan kaupan alueena. Risteysalueen pohjoispuoli on voimassa olevassa yleiskaavassa varattu palvelujen ja hallinnon alueeksi. Linnakorvessa on vireillä kaksi asemakaavan muutosta. Linnakal-

lontien ja Kurikantien risteysalueen länsipuolella tavoitteena on mahdollistaa teollisuus- ja työpaikkarakentamista erityisesti logistiikan tarpeisiin. Risteysalueen pohjoispuolelle on suunnitella teollisuus- ja työpaikkarakentamista logistiikan tarpeisiin, tilaa vaativalle kaupalle sekä toimistorakentamiselle (Itellan logistiikkakeskus). Alueelle on suunniteltu mm. vähittäis- ja tukkukapen uudenlaista toimintakonseptia.

Taajamayleiskaavassa 2020 Linnakallion alue on varattu pääosin työpaikka-alueeksi. Myös muita työpaikka-alueita sekä teollisuusalueita on esitetty logistisesti edullisille alueille kehätien liittymien tuntumaan. Yleisesti mainittuna erityisesti moottoritien eteläpuolta sekä Partolasta Linnakorpeen rakenteilla olevan Linnakallion vartta kehitetään tilaa vievän toiminnan yritysalueena. Kurikan, Killon ja Toivion asuinalueet ovat rakentumassa tulevaisuudessa kiinni Linnakallion yritysalueisiin tiivistäen alueen yhdyskuntarakennetta.

Partolan työpaikka- ja kaupan alue on toteutunut hyvin. Alueella on runsaasti työpaikkoja ja se on rakentunut tiiviiksi. Partolan aluevarauksen läntiset osat eivät ole kuitenkaan vielä rakentuneet. Täällä Toivion ja Linnakallion alueiden on suunniteltu yhdistyvän ja muodostavan toimistotyyppisten yritysten keskittymän. Partolalla on keskeinen asema osana Sarankulman ja Lakalaivan muodostamaa merkittävää työpaikkavyöhykettä. Kunnan tavoitteena on kehittää Partolaa edelleen monipuolisena ja vetovoimaisena alakeskuksena. Kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040 luonnoksen mukaan Härmälä-Partola -aluetta kehitetään yhtenä kaupunkiseudun keskustatoimintojen aluekeskuksena.

Lentokentän yritysalueen työpaikka-alue on aluevarauksen koon suhteen vielä harvaan rakentunut vaikka se sisältääkin noin 160 työpaikkaa. Aluetta on osin yleiskaavoitettu asumiselle, teollisuuden toimintoille sekä palvelujen ja hallinnon alueeksi. Erityisesti Lentoasemantien länsipuoliset alueet ovat vielä rakentumattomia. Yleiskaavassa ne on varattu maatalouden toimintoille. Myös maakuntakaavan teollisuustoimintojen aluevaraus on rakentumaton. Lentokentän yritysalueella on suunniteltu kehitettävän monipuolisena yritysalueena, mm. lentoliikenteen logistiikkaan ja muuhun koulutukseen (Tredun toimintoja) keskittyvänä kokonaisuutena. Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040 luonnoksessa (28.8.2014) alue on merkitty yhtenä osaamiskeskittymänä, jossa on teollisuuden sekä tieteen ja teknologian työpaikkoja.

Pärrinmaan alueella sijaitseva T-aluevaraus on rakentumaton. Se on kuitenkin yleiskaavoitettu teollisuuden toimintoille. Pirkkalan puoleista aluetta suunnitellaan muutettavaksi asumiselle.

Tilastollisesti Pirkkalan kunnan työpaikkanettolisäys pidemmällä aikavälillä on ollut noin 180 työpaikkaa vuodessa. Tilaa työpaikkarakentamiselle tarvitaan noin 6

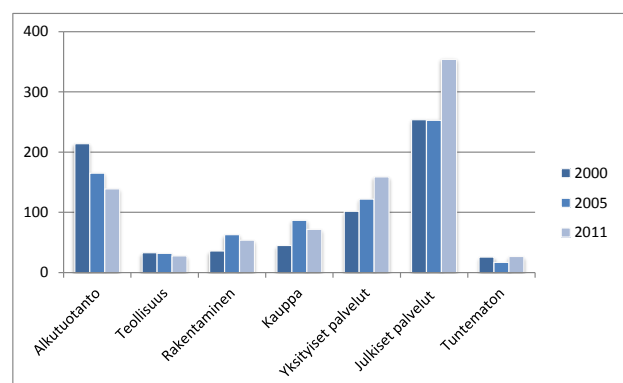
hehtaaria vuodessa, mikä tarkoittaisi 150-200 hehtaaria uusia työpaikka-alueita vuoteen 2040 mennessä. Pirkkalan tavoitteena on kehittää ja turvata olemassa olevia keskuksia ja työpaikka-alueita. Lisäksi kehitetään kaupan toimialoja sekä muita työpaikka-alueita logistisesti ja yhdyskuntarakenteellisesti keskeisillä paikoilla. Myös uusien tielinjausten risteysalueiden (2-kehä, vt 3:n oikaisu) täysimääräinen hyödyntäminen työpaikka-alueina on tärkeä huomioida.

3.2.5. Vesilahti

Vesilahden elinkeinorakenne ja työssäkäynti

1990-luvun laman seurauksena kunnan työpaikkojen lukumäärä laski reilun neljänneksen asettuen noin 680 työpaikan tietämille. 2000-luvulla työpaikkakehitys on ollut kuitenkin varovaisen positiivista ja vuonna 2011 Vesilahdessa oli 833 työpaikkaa. Julkisten palveluiden työpaikkamäärän kasvu on ollut liki 40 % 2000-luvulla (100 työpaikkaa). Julkiset palvelut ovatkin suurin toimiala kunnassa. Suhteellisesti eniten työpaikkaosuuttaan on menettänyt alkutuotanto, jonka työpaikat ovat vähentyneet noin 35 % (75 työpaikkaa). Alkutuotanto onkin menettänyt asemansa toiseksi suurimpana toimialana yksityisille palveluille, joiden työpaikkaosuuden kasvu on ollut erittäin vahvaa. Rakentaminen ja kaupan ala ovat menettäneet työpaikkoja vuoden 2005 jälkeen.

2011		
	Työpaikat	Osuus työpaikoista
Yhteensä	833	
Suurimmat toimialat (TOL 2008):		
Julkiset palvelut (O-U)	354	42 %
Yksityiset palvelut (H, J-N)	159	19 %
Alkutuotanto (A)	139	17 %

Kuva 12. Vesilahden toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat).

Vesilahdella asuvasta työllisestä työvoimasta suurin osa, yli 720 työntekijää, suuntasi työhön Tampereelle vuonna 2011. Hieman alle 30 % työskenteli asuinkunnassaan. Myös Lempäälään suuntautui huomattavasti työssäkäyntiä. Eniten Vesilahdelle pendelöitiin Lempäälästä (90 henkilöä), Tampereelta (64) ja Akaasta (43).

Taulukko 17. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen Vesilahdelta vuonna 2011.

Asuinkunta	Työpaikan sijainti	Työllinen työvoima	
		lkm.	%
Vesilahti	Kaikki yhteensä	1 885	100,0
	Tampere	723	38,4
	Vesilahti	557	29,5
	Lempäälä	229	12,1
	Akaa	56	3,0

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Vesilahden taajamarakenteessa sijaitsee vain 65 % kunnan työpaikoista. Vastaava luku koko maakunnan osalta on 93 %. Tätä selittää alkutuotannon vahva asema kunnan elinkeinorakenteessa. Vesilahden Kirkonkylän taajamarakenteessa on noin 315, Narvassa noin 100 ja Koskenkylässä noin 40 työpaikkaa. Suurimmat taajamarakenteen ulkopuoliset keskittymät ovat Viikarissa sijaitseva 26 kuljetuksen ja varastoinnin alan työpaikan keskittymä (puuterminaali), Korpienien 15 työpaikan keskittymä sekä Maarianmäessä sijaitseva 13 työpaikan keskittymä (kuljetus ja varastointi).

Vesilahden suurin työpaikkakeskittymä on **kunnantalon alueella**, jossa on noin 150 työpaikkaa pääosin terveys- ja sosiaalipalveluiden alalta. Alueella on jonkin verran myös majoitus- ja ravitsemustoiminnan sekä julkisen hallinnon työpaikkoja. Maakuntakaavassa alue on merkitty c-kohdamerkinnällä ja on muuten taajamatoimintojen aluetta.

Kirkonkylän koulun alueella on noin 110 työpaikkaa, joista yli puolet on koulutuksen toimialalta. Alueella on myös terveys- ja sosiaalipalveluiden, rakentamisen ja julkisen hallinnon työpaikkoja. Maakuntakaavassa alue on määritelty taajamatoimintojen alueeksi.

Narvan työpaikkakeskittymässä on noin 80 työpaikkaa. Myös Narvassa on eniten terveys- ja sosiaalipalveluiden sekä koulutuksen työpaikkoja. Jonkin verran on myös hallinto- ja tukipalvelutoimintoja, rakentamista sekä vähittäiskauppaa. Narva on voimassa olevan maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta ja sisältää paikalliskeskuksen kohdamerkinnän (a).

Koskenkylän Ylämäellä on yksittäinen 18 työpaikan keskittymä, jossa on koulutuksen ja terveyden alan toimintoja.

Vesilahden kylissä sijaitsee yhteensä noin 70 työpaikkaa. Suurimpina kyläkeskittyminä työpaikkojen näkökulmasta erottuvat mm. Rämsöä (vuonna 2010 15 työpaikkaa, vuonna 2014 kuitenkin jo useita kymmeniä työpaikkoja), Onkemäki (15) ja Krääkkiö (13). Suomelan ja Keihosen alueella on yhteensä noin 20 työpaikkaa. Muualla harvaan asutulla maaseudulla on 185 työpaikkaa.

Taulukko 18. Vesilahden suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	705	
YKR-taajama (2012)	450	64 %
Kunnantalon alue	147	21 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	110	
Majoitus- ja ravitsemustoiminta (I)	15	
Julkinen hallinto (O)	14	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N)	5	
Kirkonkylän koulun alue	110	16 %
Koulutus (P)	59	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	17	
Rakentaminen (F)	12	
Julkinen hallinto (O)	3	
Narva	82	12 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	25	
Koulutus (P)	14	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N)	13	
Kuljetus ja varastointi (H)	11	
Vähittäiskauppa (G)	8	

Vuoden 2013 tarkastelun pohjalta vain Kirkonkylä, Sakoisten alue sekä Keihosen ja Kostialan alueet Vesilahdentien suunnassa kuuluivat seudullisen tason joukkoliikennevyöhykkeeseen (yhteensä noin neljännes kunnan työpaikoista). Kaupunkiseudun vuoden 2014 joukkoliikenneuudistuksen myötä tilanne parani ja kaikki kunnan suurimmat tunnistetut työpaikkakeskittymät kuuluvat seudullisen joukkoliikennevyöhykkeen piiriin.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Maakuntakaavaan on merkitty pieni työpaikka-aluevaraus Kilpalaan alueelle Kirkonkylän eteläpuolelle Vesilahdentien varteen. Alue on harvaan rakentunut ja sisältää vain muutaman työpaikan. Voimassa olevia työpaikka-alueita koskevia yleiskaavoja ovat Vesilahden kirkonkylän osayleiskaavan muutos ja laajennus sekä Narvan osayleiskaava. Vireillä on Koskenkylän ympäristön osayleiskaava.

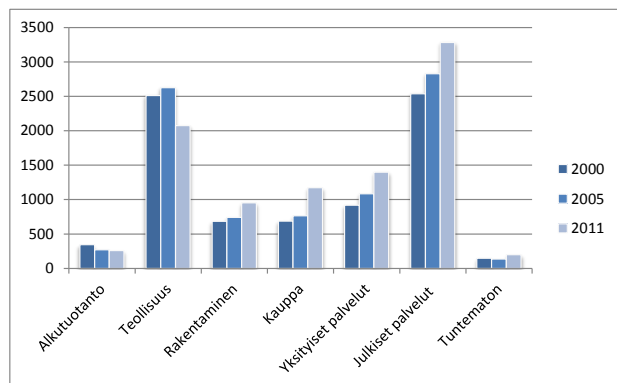
3.2.6. Ylöjärvi

Ylöjärven elinkeinorakenne ja työssäkäynti

Vuodesta 1990 nykyisen Ylöjärven alueen työpaikat ovat lisääntyneet noin neljänneksen, yhteensä yli 1 850 työpaikalla. 1990-luvun laman seurauksena kaupungin työpaikat romahtivat noin 7 500 työpaikasta alle 5 800 työpaikkaan. Tämän jälkeen työpaikkojen lukumääräinen kasvu on ollut voimakkaan positiivista ja vuonna 2011 Ylöjärvellä oli 9 351 työpaikkaa.

Suurin toimiala kaupungissa on julkiset palvelut, joka on 2000-luvulla kasvattanut työpaikkalukumääräänsä noin 30 %. Teollisuus on säilynyt toiseksi merkittävimpänä toimialana vaikka se on menettänyt yli 430 työpaikkaa. Yksityiset palvelut ovat kolmanneksi suurin työllistäjä niukasti ohi kaupan. Yksityisten palveluiden kasvu on ollut kovaa 2000-luvulla (52 %). Myös kauppa ja rakentaminen ovat kasvattaneet työpaikkaosuuttaan voimakkaasti. Kaupan kasvu on ollut jopa yli 70 %.

	2011	
	Työpaikat	Osuus työpaikoista
Yhteensä	9 351	
Suurimmat toimialat (TOL 2008):		
Julkiset palvelut (O-U)	3 282	35 %
Teollisuus (B-E)	2 076	22 %
Yksityiset palvelut (H, J-N)	1 400	15 %

Kuva 13. Ylöjärven toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat).

Ylöjärvellä asuvasta työllisestä työvoimasta suurin osa, noin 45% työskenteli Tampereella vuonna 2011. Asuin-kunnassaan työskenteli 38%. Työssäkäyntiä suuntautui Ylöjärveltä jonkin verran myös Nokialle ja Hämeenkyröön. Eniten Ylöjärvelle pendelöitiin Tampereelta, 2 119 henkilöä. Myös Nokialta (441 henkilöä), Hämeenkyröstä (428), Pirkkalasta (155), Kangasalta (125) ja Lempäälästä (104) suuntautuu paljon työssäkäyntiä Ylöjärvelle.

Taulukko 19. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen Ylöjärveltä vuonna 2011.

Asuinkunta	Työpaikan sijainti	Työllinen työvoima	
		lkm.	%
Ylöjärvi	Kaikki yhteensä	13 818	100,0
	Tampere	6 169	44,6
	Ylöjärvi	5 301	38,4
	Nokia	513	3,7
	Hämeenkyrö	308	2,2

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Ylöjärven, osin pirstoutuneessa ja hajautuneessa, taajamarakenteessa sijaitsee 93 % kaupungin työpaikoista. Yhtenäisessä Ylöjärven keskustaajamassa on noin 6 900 työpaikkaa, mikä vastaa noin 83 % kaupungin työpaikoista. Kurun taajamassa on noin 330, Takamaalla noin 220 työpaikkaa ja Sonnun/Litukan taajamassa hieman yli 30 työpaikkaa.

Merkittävin työpaikkakeskittymä on **Soppeenmäen yritysalue**, jossa on yli 1 700 työpaikkaa. Työpaikat ovat pääosin teollisuuden työpaikkoja. Soppeenmäki onkin Ylöjärven merkittävin teollisten työpaikkojen keskittymä. Alueella on paljon myös monipuolisia kaupan toimintoja sekä rakentamisen ja tukipalveluiden työpaikkoja. Alue on maakuntakaavan työpaikka-alueita.

Ylöjärven keskusta-alueella on noin 1 500 työpaikkaa, joista noin kolmannes on sosiaali- ja terveyspalveluiden työpaikkoja. Keskustassa on myös paljon julkisen hallinnon, vähittäiskaupan ja koulutuksen työpaikkoja sekä muuta palvelutoimintaa. Keskusta on maakuntakaavan C-alueita.

Yli 900 työpaikan keskittymä on myös Soppeenmäen teollisuusalueen pohjoispuolella sijaitseva **Elovainion yritysalue**. Alueella on enimmäkseen monipuolisia kaupan työpaikkoja, mutta huomattavasti myös teollisuuden ja rakentamisen työpaikkoja. Alue on maakuntakaavan työpaikka-alueita, jonne on merkitty myös kaksi vähittäiskaupan suuryksikköä (km1, km2). Alueella on myös Seveso II-kohdealueeksi määritelty Forcit Oy:n toimitila. Edellä mainitut kolme suurinta työpaikkakeskittymää sijaitsevat maantieteellisesti lähekkäin muodostaen noin 4 200 työpaikan keskittymän.

Keskustan pohjoispuolella sijaitsevalla **Ylisen kuntoutuskeskuksen** alueella on yli 400 pääosin terveys- ja sosiaalipalveluiden työpaikkaa. Alue on maakuntakaavan palvelujen ja hallinnon aluetta. **Teivon yritysalue** muodostaa noin 370 työpaikan keskittymän, jossa on paljon sekoittuneita toimintoja. Alueella on eniten teollisuuden työpaikkoja, mutta huomattavasti myös hallinto- ja tukipalvelutoimintoja, viihteen ja virkistys-, kuljetuksen ja varastoinnin sekä teknisen ja tukkukaupan työpaikkoja. Alue on maakuntakaavan työpaikka-alueita.

Ylöjärven ydintaajaman ulkopuolinen merkittävin työpaikkakeskittymä on **Kurun keskusta-alue**, jossa on noin 275 työpaikkaa. Suurin osa työpaikoista on koulutuksen, terveys- ja sosiaalipalvelujen, kuljetuksen ja varastoinnin sekä kaupan aloita. Kurun keskusta on merkitty maakuntakaavan c-kohdemerkinnällä ja on muuten taajamatoimintojen aluetta.

Yksittäisinä työpaikkakeskittyminä erottuvat Ylöjärven keskustan pohjoispuolella sijaitseva Moisio koulun alue, joka sisältää yli 210 koulutuksen ja terveyden työpaikkaa. Myös Vaittijärven koulun alue muodostaa noin 60 työpaikan keskittymän. Merkittävä yksittäinen työpaikka-alue on myös puolustusvoimien tutkimuslaitos Takamaalla (182 työpaikkaa, maakuntakaavan EP-alue). Hietasmaässä sijaitsee noin 110 rakentamisen työpaikan keskittymä.

Ylöjärven kyläalueilla on noin 270 työpaikkaa. Suurimpia kylien työpaikkakeskittymiä ovat Hainarin (63 työpaikkaa, 53 työpaikkaa terveyden alalta), Mutalan (43) ja Pengonpohjan alueet (37). Länsi-Aureella on reilu 20 työpaikkaa sekä sen lähellä sijaitsevassa Seitsemisen kansallispuistossa 27 työpaikkaa. Muualla harvaan asutulla maaseudulla on yhteensä noin 350 työpaikkaa.

Taulukko 20. Ylöjärven suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	8 292	
YKR-taajama (2012)	7 673	93 %
Soppeenmäen yritysalue	1 739	21 %
Teollisuus (C)	1 407	
<u>Kauppa (G)</u>	130	
<i>autokauppa</i>	56	
<i>tukkukauppa</i>	37	
<i>vähittäiskauppa</i>	37	
Rakentaminen (F)	83	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N)	61	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	24	
Ylöjärven keskusta-alue	1 499	18 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	541	
Julkinen hallinto (O)	190	
<u>Kauppa (G)</u>	166	
<i>vähittäiskauppa</i>	148	
<i>tukkukauppa</i>	13	
<i>autokauppa</i>	5	
Koulutus (P)	110	
Muu palvelutoiminta (S)	83	

Elovainio	929	11 %
<u>Kauppa (G)</u>	373	
<i>vähittäiskauppa</i>	261	
<i>autokauppa</i>	59	
<i>tukkukauppa</i>	53	
Teollisuus (C)	277	
Rakentaminen (F)	111	
Kuljetus ja varastointi (H)	40	
Ylisen kuntoutuskeskus	423	5 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	406	
Koulutus (P)	17	
Teivon yritysalue	372	4 %
Teollisuus (C)	87	
Taiteet, viihde, virkistys (R)	67	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N)	49	
Kuljetus ja varastointi (H)	46	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	33	
<u>Kauppa (G)</u>	22	
<i>tukkukauppa</i>	20	
<i>vähittäiskauppa</i>	2	
Kurun keskusta	275	3 %
Koulutus (P)	82	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	44	
Kuljetus ja varastointi (H)	34	
<u>Kauppa (G)</u>	31	
<i>vähittäiskauppa</i>	30	
<i>tukkukauppa</i>	1	
Muu palvelutoiminta (S)	15	

Kaikki Ylöjärven merkittävimmät työpaikkakeskittymät kuuluvat pääosin vähintään seudullisen tason joukkoliikennevyöhykkeeseen. Vyöhykkeiden ulkopuolelle jää mm. Elovainion kauppakeskus. Vahva joukkoliikennevyöhyke ulottuu yhtenäisenä Tampereelta Ylöjärven keskustan kautta Hietasmakeen ja Asuntilaan saakka. Myös Soppeenmäen ja Elovainion alueiden läntiset osat kuuluvat tiheän tason vyöhykkeeseen. Ylöjärven keskustasta aina Ylisen kautta Mutalaan ulottuu yhtenäinen seudullisen tason joukkoliikennevyöhyke. Myös Kurun keskusta -alue on seudullisen vyöhykkeen piirissä. Ylöjärven keskusta-alue on kävelykeskustaa. Vähintään seudullisen vyöhykkeeseen kuuluu yhteensä noin 5 700 työpaikkaa, mikä vastaa noin 69 % Ylöjärven työpaikoista.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Työpaikka-alueita on voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitettu Teiskon, Soppeenmäen ja Elovainion alueille. Elovainiossa on lisäksi kaksi vähittäiskaupan suuryksikkömerkintää. Myös Kurun keskustan eteläpuolella Tammikankaassa on pieni työpaikka-aluevaraus. Moottoritien varteen Kolmenkulman pohjoispuolelle on merkitty myös teollisuustoimintojen aluevaraus. Ylisen

kuntoutuskeskuksen alue on varattu palvelujen ja hallinnon alueeksi, Takaamalla on puolustusvoimien alue (EP). Ylöjärven ydinkeskustan osayleiskaavan muutos on vireillä. Kaavamuutos koskee kaupungin kolmea suurinta työpaikkakeskittymää.

Soppeenmäen työpaikka-alue on melko tiiviisti rakentunut ja pitää sisällään huomattavasti pääosin teollisuuden työpaikkoja. Alue on yleiskaavoitettu kattavasti teollisuuden toiminnoille. Varsinainen Elovainion yritysalue on myös toteutunut hyvin työpaikkojen osalta ja se on yleiskaavoitettu kaupalle, palveluille ja hallinnolle sekä teollisuudelle. Elovainion työpaikka-aluevaruksen pohjoinen osa on pääosin vielä rakentamaton. Alue on kuitenkin yleiskaavoitettu kattavasti teollisuuden toiminnoille.

Vireillä olevassa Ylöjärven ydinkeskustan osayleiskaavan muutoksessa Elovainion ja Soppeenmäen alueita suunnitellaan kehitettävän laajana keskustatoimintojen alueena (C) valtatie 3 molemmin puolin. Lisäksi erityisesti Soppeenmäen keskeisimpiä teollisuustoimintojen ympäristöjä suunnitellaan muutettavan asumiseen tarkoitetuiksi alueiksi. Tampereen kaupunkiseudun rakennesuunnitelman 2040 luonnoksessa (28.8.2014) Elovainion ja Soppeenmäen alue on osoitettu merkittävästi kehitettävänä asuin- ja työpaikka-alueena (+ 2 000 asukasta).

Teivon yrityspuiston alue on rakentunut melko tiiviiksi ja sisältää paljon työpaikkoja. Alueen ja Vaasantien itäpuolelle maakuntakaavan taajamatoimintojen alueelle on yleiskaavoitettu teollisuustoimintoja, jotka ovat osin rakentuneet (mm. Teivon ABC). Kurun Tammikankaan työpaikka-alueella on vain noin 30 työpaikkaa ja se on yleiskaavoitettu teollisuuden toiminnoille.

Kolmenkulman pohjoispuolella sijaitseva maakuntakaavan T-aluevaraus on vielä rakentumaton, mutta yleiskaavoitettu teollisuuden toiminnoille. Se kytkeytyy tiiviisti Elovainion ja Kolmenkulman työpaikkavyöhykkeeseen kehätien kautta.

Ylisen kuntoutuskeskuksen alueella on paljon työpaikkoja ja se on rakentunut melko tiiviiksi. Pirkanmaan sairaanhoitopiiri siirtää kehitysvammaisten kuntoutuskeskuksen pääosin Nokian Pitkäniemeen vuonna 2015. Yliselle jää noin 50 asiakaspaikkaa, kun niitä on nyt noin 170. Alueelta vapautuu noin yhdeksän hehtaaria maata muuhun käyttöön. Ylisen alueen hyödyntämistä on suunniteltu mm. matkailun tarpeisiin.

Puolustusvoimien alueella Takamaassa on yli 180 työpaikkaa.

3.2.7. Yhteenvedotaulukot kehyskuntien työpaikka-alueista

Taulukko 21. Yhteenvedo kehyskuntien merkittävimmistä työpaikkakeskittymistä.

Työpaikkakeskittymä	Kunta	Maakunta- kaavamer- kintä (voimassa oleva)	Seudullinen merkittävyys		Profiloituminen työpaikka- alueena: toimialarakenteen monipuolisuus (väh. 3 hallitsevaa toimialaa, > 10 %)	Rakenteen eheys: sijainti YKR-taajaman 2012 piirissä	Saavutettavuus: vähintään seudullisen joli- vyöhykkeen piirissä
			Työpaikat (YKR 2010)	Keskimääräistä enemmän työpaikkoja (hot spot 250 m)			
KEHYSKUNNAT							
Keskusta ja Yrittäjänkatu	Nokia	C	2 259	x	x	x	x
Soppeenmäen yritysalue	Ylöjärvi	TP	1 739	x		x	x
Kangasalan keskusta	Kangasala	C	1 738	x		x	x
Ylöjärven keskusta	Ylöjärvi	C	1 499	x	x	x	x
Rengastehtaan ympäristö	Nokia	TP	1 333	x		x	x
Lempäälän keskusta	Lempäälä	C	1 246	x	x	x	x
Lentolan yritysalue	Kangasala	TP	1 175	x	x	x	x
Sääksjärvi	Lempäälä	T/TP	1 149	x	x	x	x
Marjamän yritysalue	Lempäälä	TP	1 143	x		x	x
Huovin ja Turkkiradan alue	Pirkkala	T/TP	1 081	x	x	x	x
Kankaantaan yritysalue	Nokia	TP	949	x	x	x	
Elovainio	Ylöjärvi	TP	929	x	x	x	x
Pirkkalan keskusta	Pirkkala	C	830	x	x	x	x
Linnavuori	Nokia	T	793	x		x	x
Saarioisten tehdasalue	Kangasala	T	774	x		x	x
Rounionkadun yritysalue	Nokia	A	674	x	x	x	x
Paperitehtaan ympäristö	Nokia	TP	630	x		x	x
Partola	Pirkkala	TP	587	x		x	x
Pitkäniemi	Nokia	P	531	x			x
Keisarinviita ja Vähä-Vaihti	Pirkkala	TP	477	x	x	x	x
Vatjala	Kangasala	A	448		x	x	x
Yliisen kuntoutuskeskus	Ylöjärvi	P	423	x		x	x
Pähkinäkallio	Kangasala	A	414			x	x
Pikonlinna	Kangasala	P	397	x		x	x
Teivon yrityspuisto	Ylöjärvi	TP	372	x	x	x	x
Vihola	Nokia	C	285	x		x	x
Kurun keskusta	Ylöjärvi	c/A	275		x	x	x
Lentokentän yritysalue ja kenttä	Pirkkala	TP	262	x (kenttä)	x	x (pl. kenttä)	x
Kyöstin alue	Pirkkala	A	209			x	x
Moisio	Lempäälä	A	192		x	x	x
Hollo	Lempäälä	A	184			x	x
Kulju	Lempäälä	A	179		x	x	x
Kunnantalon alue	Vesilahti	c/A	147			x	x
Kirkonkylän koulun alue	Vesilahti	A	110		x	x	
Narva	Vesilahti	A	82		x	x	

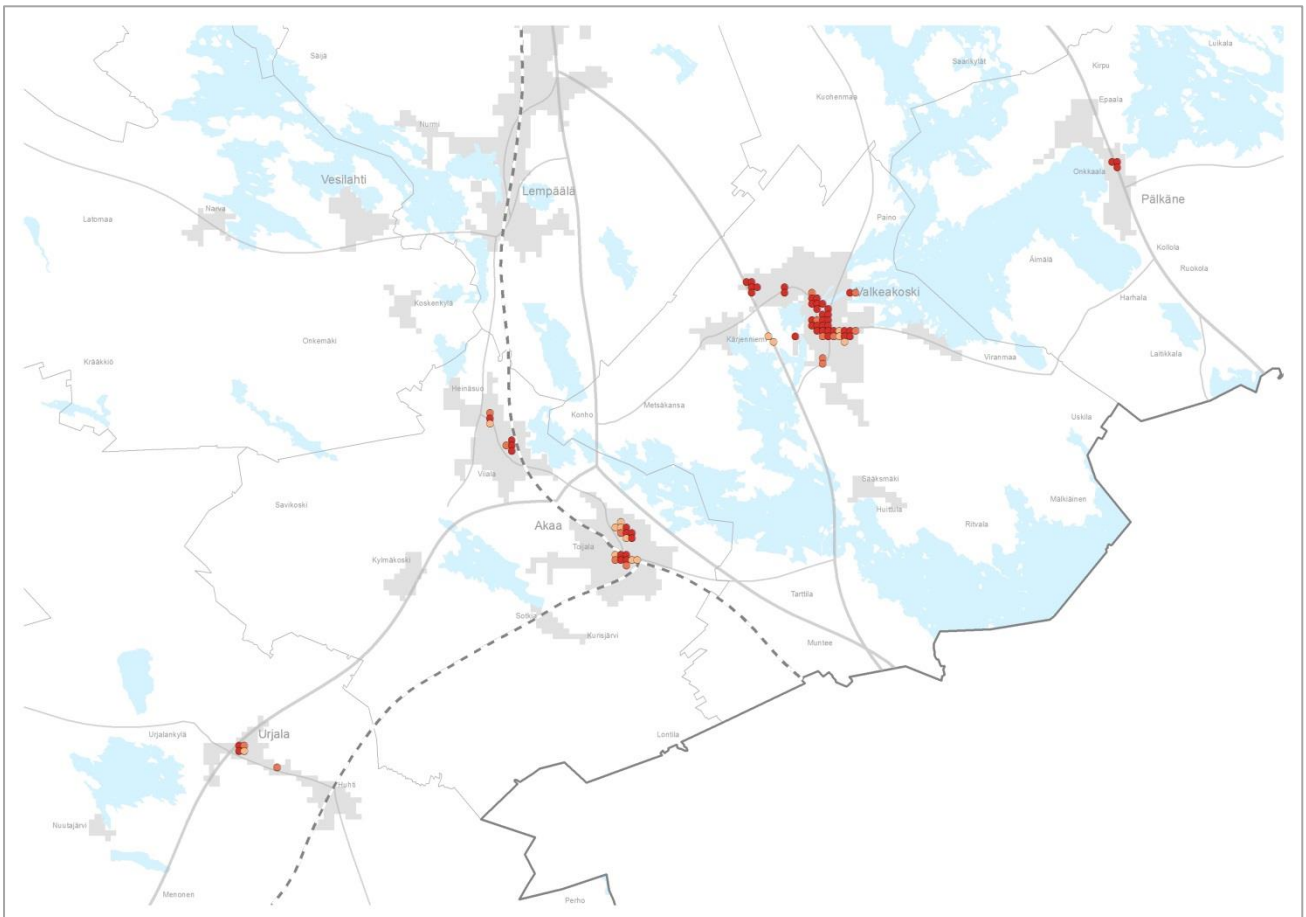
Taulukko 22. Muut kehyskuntien voimassa olevan maa-
kuntakaavan työpaikka-alueet.

Työpaikka-alue	Kunta	Maakunta- kaavamer- kintä (voimassa oleva)	Työpaikat (YKR 2010)
TAMPEREEN KEHYSKUNNAT			
Kaivanto	Kangasala	P	183
Takamaa	Ylöjärvi	EP	180
Kulju	Nokia	T	159
Aseman teollisuusalue	Kangasala	T	60
Kuhmalahden vanhainkohti	Kangasala	p	58
Linnakallio, Kurikantien risteys	Pirkkala	TP	50
Kurun Tammikangas	Ylöjärvi	TP	30
Tarastenjärvi	Kangasala	TP	12
Sääksjärven työpaikka-alue	Lempäälä	TP	12
Kyynijärvi	Nokia	EJ	9
Ruskontie	Lempäälä	TP	8
Kyynijärvi	Nokia	T	6
Kyynijärvi	Nokia	EM	3
Viljakkala, Haveri	Ylöjärvi	RM	3
Tarastenjärvi	Kangasala	T	2
Kilpalan työpaikka-alue	Vesilahti	TP	2
Suinula	Kangasala	TP	1
Kallion yritysalue (Lentola)	Kangasala	TP	0
Lamminrahaka	Kangasala	TP	0
Saarenmaa, 2-kehä	Kangasala	TPr	0
Ruutana	Kangasala	T	0
Puskiaisten oikaisu	Lempäälä	TP	0
Marjamäki	Lempäälä	T	0
Ruskontie, Lehtivuori	Lempäälä	P	0
Kolmenkulma, Porintien pohj.	Nokia	TP	0
Linnakallio	Pirkkala	TP	0
Lentokentän T-alue	Pirkkala	T	0
Pärrinmaan alue	Pirkkala/Tampere	T	0
Lentokenttä, Satakunnan lennosto	Pirkkala	EP	0
Kolmenkulman alueen T-alue	Ylöjärvi	T	0
Tarastenjärvi	Kangasala	EJ	0

3.3. Eteläinen Pirkanmaa

Eteläisen Pirkanmaan tarkastelualueeseen kuuluvat **Akaan ja Valkeakosken kaupungit sekä Urjalan ja Pälkäneen kunnat**. Vuonna 2013 alueella asui 50 173 asukasta, mikä on 10 % Pirkanmaan väestöstä. Eteläisellä Pirkanmaalla oli vuonna 2011 yhteensä 16 490 työpaikkaa. Vuoden 2007 jälkeen alue on menettänyt yli 2 000 työpaikkaa (11 %) pääosin teollisuuden toimialalta. Teollisuus on säilynyt kuitenkin alueen suurimpana toimialana ja tarjoaa edelleen noin 5 000 työpaikkaa eteläisellä Pirkanmaalla. Erityisesti julkiset palvelut ovat kuromassa teollisuuden työpaikkojen lukumääräistä eroa kiinni (4 730 työpaikkaa). Kolmanneksi suurin toimiala alueella oli vuonna 2011 yksityiset palvelut yli 2 577 työpaikalla.

Valkeakoskella on noin 46 % ja Akaassa 30 % eteläisen Pirkanmaan työpaikoista. Alueen merkittävin työpaikkakeskittymä on Valkeakosken keskusta-alue. Myös Akaan Toijalan keskusta on alueellisesti tarkasteltuna huomattava työpaikkakeskittymä. Keskimääräistä enemmän työpaikkoja on myös Valkeakoskella Pispantallin yritysalueella ja Lotilassa, Toijalassa Savikon ja Nahkialan alueella sekä Viialan, Urjalan ja Pälkäneen keskustoissa. Alueellisessa tarkastelussa erottuvat myös Valkeakosken keskustan länsipuoliset teollisuusalueet ja Viialan Taipaleen alue.

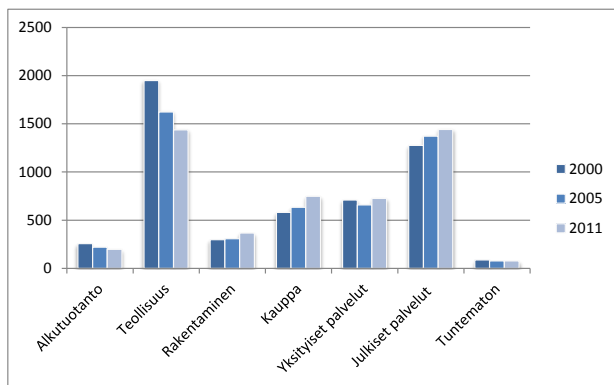
Kuva 14. Eteläisen Pirkanmaan tilastollisesti keskimääräistä suuremmat työpaikkakeskittymät (hot spot -analyysi).

3.3.1. Akaa

Akaan elinkeinorakenne ja työssäkäynti

Vuodesta 1990 Akaan työpaikat ovat vähentyneet yli 1 000 työpaikalla, noin 17 %. 1990-luvun laman jälkeen kunnan työpaikkojen lukumäärä on pysynyt melko tasaisesti 5 000 molemmin puolin. Vuonna 2011 Akaassa oli tasan 5 000 työpaikkaa. Suurin työllistäjä on julkinen sektori, joka kattaa 29 % Akaan työpaikoista. Myös teollisuuden työpaikkoja on liki yhtä paljon. Kauppa on merkittävä työllistäjä noin 750 työpaikalla. 2000-luvulla erityisesti Akaan teollisuus on menettänyt työpaikkaosuuttaan voimakkaasti, yhteensä noin 500 työpaikkaa. Kauppa ja julkiset palvelut ovat puolestaan kasvattaneet osuuttaan.

2011		
	Työpaikat	Osuus työpaikoista
Yhteensä	5 000	
Suurimmat toimialat (TOL 2008):		
Julkiset palvelut (O-U)	1 441	29 %
Teollisuus (B-E)	1 438	29 %
Kauppa (G, I)	749	15 %

Kuva 15. Akaan toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat)

Noin puolet Akaan työllisestä työvoimaista työskenteli asuinkunnassaan vuonna 2011. Yli viidennes kävi työssä Tampereella. Akaaseen tultiin työhön eniten Tampereelta (314 henkilöä), Valkeakoskelta (285), Urjalasta (181), mutta paljon myös Lempäälästä (142). Maakuntarajan ulkopuolelta Akaaseen pendelöitiin eniten Hämeenlinnasta (90) ja Helsingistä (23).

Taulukko 23. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen Akaasta vuonna 2011.

		Työllinen työvoima	
Asuinkunta	Työpaikan sijainti	lkm.	%
Akaa	Yhteensä	7 243	100,0
	Akaa	3 665	50,6
	Tampere	1 586	21,9
	Valkeakoski	425	5,9
	Lempäälä	382	5,3

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Akaan taajamarakenteessa sijaitsee 93 % kaikista kunnan työpaikoista. Merkittävin työpaikkakeskittymä on Toijalan taajama, jossa on yli 2 600 työpaikkaa. Viialan keskustaaajamassa on työpaikkoja hieman yli 1 100. Kylmäkosken taajaman alueella on noin 250 työpaikkaa. Suurin taajamarakenteen ulkopuolinen työpaikkakeskittymä on Tipurin vankilan alue, jossa on 67 työpaikkaa.

Kunnan suurin työpaikkakeskittymä on **Savikon ja Nahkialan teollisuusalue** Toijalan keskustan pohjoispuolella. Alueella on yli 800 työpaikkaa, joista kolme neljäsosaa on teollisuuden työpaikkoja. Savikon alueella on myös majoitus- ja ravitsemistoiminnan sekä kuljetuksen ja varastointiin työpaikkoja. Alue on merkitty maakuntakaavaan työpaikka-alueena.

Toijalan keskusta-alue on myös merkittävä työpaikkakeskittymä noin 680 työpaikalla. Keskustassa on noin 140 vähittäiskaupan työpaikkaa, mikä tekee siitä suurimman toimialan. Myös koulutus sekä sosiaali- ja terveyspalvelut kumpikin tarjoavat noin 100 työpaikkaa. Keskustassa on paljon myös kuljetus- ja varastointialan sekä muun palvelutoiminnan työpaikkoja. Työpaikkakeskittymä kuuluu pääosin maakuntakaavan C-aluevarauksen piiriin.

Viialan keskusta-alueella aivan aseman tuntumassa on työpaikkoja noin 350. Eniten työpaikkoja tarjoaa majoitus- ja ravitsemisala. Myös terveys- ja sosiaalipalveluiden sekä vähittäiskaupan työpaikkoja on runsaasti. Kiinteistöalan toiminta tarjoaa noin 30 työpaikkaa Viialan keskustassa. Viialan keskusta on merkitty maakuntakaavaan c-kohdemerkinnällä ja on muuten pääosin taajamatoimintojen aluetta.

Humalikorven yritysalueella Toijalan keskustan itäpuolella on yli 210 työpaikkaa, jotka ovat pääosin teollisuuden työpaikkoja. Muutamia työpaikkoja on julkisen hallinnon ja vähittäiskaupan alalla. Alueella toimi paloasema, joka on kuitenkin siirtynyt Yritys-Konhon alueella vuonna 2013. Humalikorven alue on maakuntakaavassa määritellyt taajamatoimintojen alueeksi.

Taipaleen yritysalueella Viialassa on myös yli 210 työpaikkaa. Näistä liki puolet on julkisen hallinnon työpaikkoja. Alueella on myös vajaa 30 teollisuuden sekä 20 kaupan alan työpaikkaa. Maakuntakaavassa Taipaleen alue on taajamatoimintojen aluetta.

Kylmäkosken taajama-alueen suurin työpaikkakeskittymä on **Sipilän alue** noin 150 työpaikalla. Työpaikoista noin puolet on teollisuuden toimialalta. Alueella on vähittäiskaupan työpaikkoja 42. Maakuntakaavassa alueelle on merkitty vähittäiskaupan suuryksikkö (km²) ja se on varattu työpaikka-alueeksi.

Toijalan keskustaaajaman länsipuolella Sontulassa sijaitsee suuri yksittäinen 82 teollisuuden työpaikkaa tarjoava tuotantolaitos. Myös Kurvolassa Toijalan taajaman etelä-

puolella on 80 työpaikan keskittymä, jossa on pääosin teollisuuden työpaikkoja (mm. Kymppi-Maukkaat Oy). Viialassa entisen vaneritehtaan alueella aseman länsipuolella on noin 20 työpaikkaa. Akaan kylissä on yhteensä noin 170 työpaikkaa. Muualla harvaan asutulla maa-seudulla työpaikkoja on noin 150.

Taulukko 24. Akaan suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	4 342	
YKR-taajama (2012)	4 024	93 %
Savikon ja Nahkialan alue	807	19 %
Teollisuus (C)	641	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	58	
Kuljetus ja varastointi (H)	44	
<u>Kauppa (G)</u>	18	
tukkukauppa	11	
vähittäiskauppa	5	
autokauppa	2	
Toijalan keskusta	686	16 %
Vähittäiskauppa (G)	139	
Koulutus (P)	101	
Terveys ja sosiaalipalvelut (Q)	96	
Muu palvelutoiminta (S)	65	
Kuljetus ja varastointi (H)	65	
Viialan keskusta	348	8 %
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	106	
Terveys ja sosiaalipalvelut (Q)	75	
<u>Kauppa (G)</u>	61	
vähittäiskauppa	55	
tukkukauppa	5	
autokauppa	1	
Kiinteistöalan toiminta (L)	32	
Humalikorven yritysalue	213	5 %
Teollisuus (C)	174	
Julkinen hallinto (O)	11	
<u>Kauppa (G)</u>	11	
vähittäiskauppa	9	
autokauppa	1	
tukkukauppa	1	
Taipaleen yritysalue	212	5 %
Julkinen hallinto (O)	102	
Teollisuus (C)	27	
<u>Kauppa (G)</u>	20	
vähittäiskauppa	16	
autokauppa	4	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	17	
Kylmäkosken Sipilän alue	146	3 %
Teollisuus (C)	73	
Vähittäiskauppa (G)	42	
Koulutus (P)	11	

Välillä Toijala-Valkeakoski kulkee Toijalantien suuntaisesti vahva joukkoliikennevyöhyke. Toijalantien suuntaisen vyöhykkeen intensiivisen, tiheän tai hyvän seudullisen tason piiriin kuuluvat vain Toijalan keskustojen ja Kurjenkallion alue sekä valtateiden 9 ja 3 risteysalue. Muun muassa Savikon ja Nahkialan suuri työpaikkakeskittymä jää intensiivisempien vyöhykkeiden ulkopuolelle. Toijalan ydinkeskusta on kävelykeskustaa.

Seudullisen tason joukkoliikennevyöhyke kattaa suurimman osan Toijalan ja Viialan merkittävimmistä työpaikkakeskittymistä lukuun ottamatta Humalikorven aluetta. Muina merkittävänä alueina vyöhykkeiden ulkopuolelle jäävät Toijalan keskustan eteläpuolinen taajamatoimintojen alue, Sontula sekä laaja Yritys-Konhon alue. Kylmäkoskelta seudulliseen vyöhykkeeseen kuuluu vain keskusta, jolloin Sipilän ja Tipurin työpaikkakeskittymät jäävät sen ulkopuolelle. Akaalla on erinomaiset mahdollisuudet kehittyä kaksinaapaisena asemayhdyskuntana etenkin, jos joukkoliikenne Viialan ja Toijalan välillä tehostuu. Yhteensä vähintään seudullisen joukkoliikennevyöhykkeen piiriin kuuluu noin kaksi kolmasosaa Akaan työpaikoista.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Maakuntakaavan työpaikka-alueita on Toijalassa merkitty Savikon ja Nahkialan sekä Yritys-Konhon alueille. Viialassa aseman länsipuolella on työpaikka-alue ja teollisuustoimintojen alue. Työpaikka-alueiksi on Viialassa määriteltä lisäksi Hevonojan teollisuusalue sekä Lempääläntien ja Koskenkyläntien risteysalueen länsipuoli. Kylmäkoskella työpaikka-alueeksi on varattu Sipilän alue valtatie 9 länsipuolelta sekä Tipuri molemmin puolin 9-tietä. Tipurissa on myös aluevaraus vankilalle (E). Sipilän alueelle on varattu myös vähittäiskaupan suuryksikkö. Työpaikka-alueiden näkökulmasta oleelliset yleiskaavat ovat Toijalan yleiskaava (oikeusvaikutukseton), Viialan keskustan osayleiskaava sekä Yritys-Konhon osayleiskaava.

Savikon ja Nahkialan yritysalue on toteutunut hyvin niin työpaikkojen lukumäärän kuin yleiskaavavaranannon osalta. Savikon työpaikka-alueen moottoritien (vt 3) pohjoispuoliossa osassa ei ole vielä työpaikkoja. Alue on kuitenkin Sataman alueen osayleiskaavassa varattu teollisuus-, työpaikka- sekä palvelujen ja hallinnon toiminnoille. Alueella on vireillä myös Akaanportin yritysalueen asemakaavoitus, jonka tarkoituksena on luoda moottoritien risteysalueen tuntumaan logistisesti edullisia toimintamahdollisuuksia yrittäjille.

Yritys-Konhon laajan työpaikka-alueen I vaiheen rakentaminen on käynnistymässä. Alueella ei ole vielä merkittävästi työpaikkoja siirtynyttä paloasemaa lukuun otta-

matta. Alue on kuitenkin yleiskaavoitettu tiiviisti pääosin työpaikka- ja teollisuustoiminnoille. Alueella on vireillä Yritys-Konhon (Savikon) asemakaava ja asemakaavan muutos.

Viialan keskustan eteläosassa sijaitsevalla maakunta-kaavan työpaikka-alueella (Nahkatehdas) on yli 30 työpaikkaa ja alue yleiskaavoitettu asumiselle sekä teollisuus- ja varastoalueiksi. Yritykset sijaitsevat Nahkatehtaan tiloissa, joten maakuntakaavan TP-aluevaraus suurelta osin rakentamaton. Maakuntakaavan T-alueella toiminut vaneritehdas on lakkautettu ja alueella toimii pienyrityksiä ja varastointia.

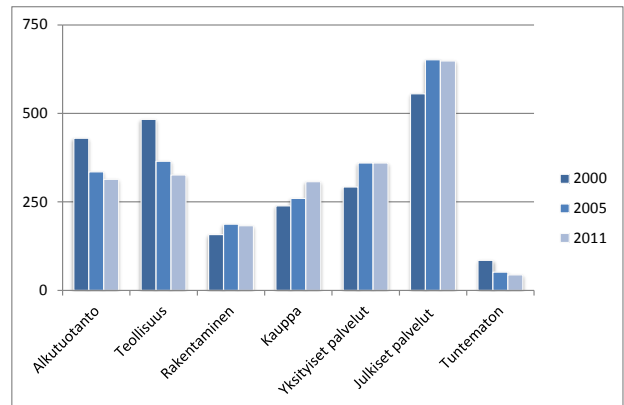
Lempääläntien ja Koskenkyläntien risteysalueen maakuntakaavan pieni työpaikka-alue on harvaan rakennettu ja alueella on vähän työpaikkoja. Viialan keskustan yleiskaavassa alue on kaavoitettu asumiselle ja teollisuuden toiminnoille. Hevonojan työpaikka-alueella on vain noin 20 pääosin teollisuuden työpaikkaa. Alue on rakentunut melko tiiviiksi ja se on yleiskaavoitettu teollisuusalueeksi.

3.3.2. Pälkäne

Pälkäneen elinkeinorakenne ja työssäkäynti

Vuodesta 1990 Pälkäneen työpaikkojen lukumäärä on laskenut noin 10 % eli yhteensä 240 työpaikalla. 1990-luvun lama aiheutti suuren notkahduksen ja työpaikkojen lukumäärä laski 2 000 työpaikan tuntumaan. Vuonna 2011 Pälkäneellä oli työpaikkoja 2 182. Eniten työpaikkoja kunnassa tarjoaa julkinen sektori. Yksityiset palvelut ovat nousseet toiseksi suurimmaksi toimialaksi ohi teollisuuden, joka on menettänyt voimakkaasti työpaikkoja 2000-luvulla (157 työpaikkaa). Myös alkutuotannon työpaikat ovat vähentyneet huomattavasti mm. kaupan kasvattaessa työpaikkaosuuttaan.

2011		
	Työpaikat	Osuus työpaikoista
Yhteensä	2 182	
Suurimmat toimialat (TOL 2008):		
Julkiset palvelut (O-U)	648	30 %
Yksityiset palvelut (H, J-N)	360	16 %
Teollisuus (B-E)	326	15 %

Kuva 16. Pälkäneen toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat).

Noin 57 % Pälkäneellä asuvasta työllisestä työvoimaista työskenteli asuinkunnassaan vuonna 2011. 17 % työskenteli Tampereella. Pälkäneelle tultiin töihin eniten Kangasalta (170 henkilöä) ja Tampereelta (136). Maakunnan ulkopuolelta Hämeenlinnasta käy työssä Pälkäneellä 89 henkilöä. Valkeakoskelta pendelöi Pälkäneelle 53 henkilöä.

Taulukko 25. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen Pälkäneeltä vuonna 2011.

Työllinen työvoima			
Asuinkunta	Työpaikan sijainti	lkm.	%
Pälkäne	Kaikki yhteensä	2 765	100,0
	Pälkäne	1 578	57,1
	Tampere	465	16,8
	Kangasala	276	10,0
	Hämeenlinna	123	4,4

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Pälkäneen taajamarakenteessa sijaitsee 69 % kunnan työpaikoista. Pälkäneen Epaalasta Kankahaisille ulottuvan laajan taajamarakenteen alueella on yhteensä 926 työpaikkaa. Aitoon taajamassa on noin 220 työpaikkaa ja Luopioisten taajamassa noin 180 työpaikkaa.

Pälkäneen suurin työpaikkakeskittymä on **Pälkäneen keskustan alue** (Onkkaala), jossa on noin 370 työpaikkaa. Keskustan suurin toimiala on terveys- ja sosiaalisektori, myös koulutuksen ja julkisen hallinnon työpaikkoja on alueella paljon. Vähittäiskaupan työpaikkoja keskus-

tassa on yli 40. Keskustan alue on maakuntakaavassa määritetty c-kohdemerkinnällä ja taajamatoimintojen alueena.

Kankaanmaan yritysalue on Pälkäneen toiseksi suurin työpaikkakeskittymä yli 230 työpaikalla. Alueen työpaikoista 56 % on teollisuuden toimialalta. Merkittäviä toimialoja alueella ovat myös rakentaminen sekä kuljetus- ja varastointitoiminta. Maakuntakaavaan Kankaanmaan alue on merkitty laajana työpaikka-alueena.

Aitoon keskusta-alueella sijaitsee yli 160 työpaikkaa, joista teollisuuden ja koulutuksen toimialat ovat suurimpia. Keskustassa on myös vajaa 20 hallinto- ja tukipalvelujen työpaikkaa. Aitoon keskusta on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta ja se sisältää paikalliskeskuksen kohdemerkinnän (a).

Luopioisten keskusta-alueella on yli 150 työpaikkaa, joista kolmannes on teollisuuden työpaikkoja. Terveys- ja sosiaalipalvelujen työpaikkoja alueella on 18. Luopioisten keskusta-alueelle on merkitty maakuntakaavan c-kohdemerkintä ja alue on muuten taajamatoimintojen aluetta.

Pälkäneen keskustan eteläpuolella sijaitsevalla Lastenlinnan teollisuusalueella on yli 60 työpaikkaa. Suurin osa työpaikoista on terveys- ja sosiaalipalveluiden alalta (37 työpaikkaa), mutta alueella on myös yli 10 autokaupan työpaikkaa. Lastenlinnan alue on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta.

Pälkäneen keskustaajaman pohjoispuolella sijaitsevalla Syrjänharjun alueella on huomattava yksittäinen 74 työpaikan keskittymä, jossa on pääosin terveyden- ja sosiaalipalveluiden toimintoja. Myös Mälkilässä on 28 alkutuotannon työpaikan keskittymä (maakuntakaavan MY-alue).

Taajamarakenteen ulkopuolisia merkittäviä työpaikkakeskittymiä ovat Sappeen matkailukeskuksen alue (54 työpaikkaa) ja Aitoon kotitalousoppilaitos (63 työpaikkaa). Kotitalousoppilaitos on merkitty maakuntakaavassa p-kohdemerkinnällä, Sappeen alue on varattu laajana matkailupalvelujen alueena.

Pälkäneen kylissä sijaitsee noin 290 työpaikkaa. Kylistä eniten työpaikkoja on Laitikkalan alueella (44 työpaikkaa). Kynärön alueella on 37 työpaikkaa, Kollolassa 30 työpaikkaa, Rautajärvellä 26 työpaikkaa ja Puutikkalan alueella 22 työpaikkaa. Muualla harvaan asutulla maaseudulla on yhteensä noin 300 työpaikkaa.

Taulukko 26. Pälkäneen suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	1 918	
YKR-taajama (2012)	1 326	69 %
Pälkäneen keskusta (Onkkaala)	370	19 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	80	
Koulutus (P)	75	
Julkinen hallinto (O)	47	
<u>Kauppa (G)</u>	45	
<i>vähittäiskauppa</i>	41	
<i>tukkukauppa</i>	4	
Kankaanmaan yritysalue	235	12 %
Teollisuus (C)	131	
Rakentaminen (F)	36	
Kuljetus ja varastointi (H)	26	
<u>Kauppa (G)</u>	20	
<i>vähittäiskauppa</i>	12	
<i>tukkukauppa</i>	6	
<i>autokauppa</i>	2	
Aitoon keskusta-alue	165	9 %
Teollisuus (C)	62	
Koulutus (P)	57	
Hallinto- ja tukipalvelut (N)	19	
Alkutuotanto (A)	12	
Luopioisten keskusta-alue	153	8 %
Teollisuus (C)	52	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	18	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	14	
Kuljetus ja varastointi (H)	14	

Pälkäneen keskusta-alueen pohjoisosat kuuluvat tiheään ja hyvän seudullisen tason joukkoliikennevyöhykkeisiin. Ydinkeskusta aina Lastenlinnan alueelle saakka kuuluu seudullisen tason vyöhykkeeseen. Myös Epaalan alue ja Kankaanmaan teollisuusalueen pohjoisosat kuuluvat seudullisen tason vyöhykkeeseen kuten myös koko Aitoon taajama. Luopioisissa seudullisen tason vyöhyke ulottuu Luopioistentien suuntaisesti Holjasta keskustajamaan saakka.

Merkittävänä työpaikka-alueina joukkoliikennevyöhykkeiden ulkopuolelle jäävät Kankaantaan eteläiset osat, Syrjänharjun yksittäinen työpaikkakeskittymä sekä Sappeen matkailualue ja Aitoon kotitalousoppilaitos. Pälkäneen työpaikoista suoraan joukkoliikennevyöhykkeiden piiriin kuuluu vain 875 työpaikkaa, noin 46% kunnan työpaikoista.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Maakuntakaavan työpaikka-alueita Pälkäneellä on varattu Kankaanmaan teollisuusalueelle ja sen pohjoisosiin. Myös valtatie 12 ja Pälkänevedentien risteyksen länsipuolelle on varattu työpaikka-alue. Luopioisissa keskustasta koilliseen on pieni maakuntakaavan työpaikka-aluevaraus. Sappeen matkailualue on merkitty maakuntakaavaan matkailupalvelujen alueena (RM).

Kankaanmaan yritysalueella on paljon työpaikkoja ja aluevarauksen eteläiset osat ovat toteutuneet hyvin. Eteläiset osat on myös rakennuskaavoilla määritelty pääosin teollisuus- ja varastoalueiksi. Työpaikka-aluevarauksen laaja pohjoisosa (Kangas-Seppälän alue) on vielä rakentamaton ja kaavoittamaton. Maakuntakaavan aluevarausta on vielä paljon jäljellä valtatie 12 varrella.

Valtatie 12 ja Pälkänevedentien risteyksen länsipuolinen työpaikka-alue on rakentamaton ja alueella ei ole työpaikkoja. Aluetta ei ole myöskään ole asema- tai yleiskaavoitettu. Myös Luopioisten pieni työpaikka-alue on pääosin rakentamaton. Alueella on asemakaava muun muassa asumiselle sekä teollisuus- ja varastotoiminnoille. Sappeen alue on hyvin rakentunut ja sisältää paljon työpaikkoja.

Pälkäneen maankäytön kehityskuvan 2025 (Rantaraitti) mukaan keskustaajamaa (Onkkaala) kehitetään monipuolisten palvelujen keskustana, jonne on muun muassa suunniteltu matkailupalveluja täydentävää vesistömatkailukeskusta. Sekä Aitoon että Luopioisten taajamia kehitetään monipuolisten palvelujen kylinä. Uusia yritysalueita on suunniteltu Kollolan, Kärvëntälän ja Murronmäen teollisuusalueille. Nämä sijaitsevat irrallaan olemassa olevasta taajamarakenteesta.

3.3.3. Urjala

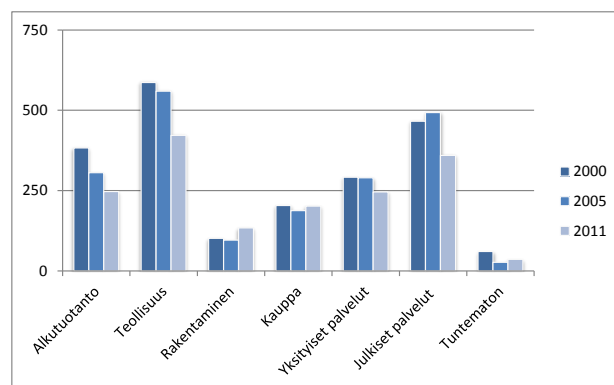
Urjalan elinkeinorakenne ja työssäkäynti

Vuodesta 1990 Urjalan työpaikkojen lukumäärä on laskenut voimakkaasti noin kolmanneksella (yli 800 työpaikkaa). Ensimmäinen suuri lasku seurasi 1990-luvun lamasta ja toinen lasku on ollut seurausta 2008 alkaneesta taantumasta. Urjalan työpaikkojen lukumäärä säilyi melko vakana, noin 2 000 työpaikan tietämillä, lamojen välisen ajan vuosina 1994-2008. Vuonna 2011 Urjalassa oli noin 1 650 työpaikkaa.

2000-luvulla työpaikkaosuutta on onnistunut Urjalassa lisäämään vain rakentamisen toimiala. Kaupan työpaikat ovat pysyneet liki samalla tasolla. Muut toimialat ovat

menettäneet työpaikkoja suhteessa vuosituhannen alkuun. Voimakkainta lasku on ollut alkutuotannon, teollisuuden ja julkisten palveluiden aloilla. Liki kaikki toimialat kattava laskukehitys kertoo siitä, että työpaikat eivät ole korvautuneet juurikaan muilla aloilla ja että kehitys on ollut toimialasektorit läpileikkaavaa.

2011			
	Työpaikat	Osuus työpaikoista	
Yhteensä	1 647		
Suurimmat toimialat (TOL 2008):			
Teollisuus (B-E)	422	26 %	
Julkiset palvelut (O-U)	360	22 %	
Yksityiset palvelut (H, J-N)	246	15 %	

Kuva 17. Urjalan toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat)

Vajaa 60 % Urjalassa asuvasta työllisestä työvoimaista työskenteli asuinkunnassaan vuonna 2011. Akaaseen matkusti työhön noin 180 henkilöä ja Tampereelle noin 150 henkilöä. Kanta-Hämeen puolella Forssassa työskenteli liki 90 Urjalassa asuvaa. Urjalaan tultiin töihin useimmiten Akaasta (125 henkilöä) ja Tampereelta (52). Myös maakuntarajan ulkopuolelta Forssasta (38) ja Humppilasta (26) pendelöitiin Urjalaan jonkin verran. Myös Punkalaitumelta työhön Urjalaan kulki 35 henkilöä.

Taulukko 27. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen Urjalasta vuonna 2011.

Työllinen työvoima			
Asuinkunta	Työpaikan sijainti	lkm.	%
Urjala	Kaikki yhteensä	2 052	100,0
	Urjala	1 215	59,2
	Akaa	181	8,8
	Tampere	153	7,5
	Forssa	89	4,3

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Urjalan taajamarakenteessa sijaitsee 73 % kunnan työpaikoista. Vuonna 2010 Urjalan keskustaajamassa oli 957 työpaikkaa ja Nuutajärven taajamassa noin 70 työ-

paikkaa. Nuutajärven lasitehdas on siirtänyt toimintansa litalaan, mutta tehdasalueella on vielä 10-25 työpaikkaa.

Urjalan suurin työpaikkakeskittymä on Urjalan keskusta-alue, **Laukeela**, jossa on noin 450 työpaikkaa. Yli kolmannes keskustan työpaikoista on sosiaali- ja terveyssektorilta. Vuonna 2012 Laukeelassa sijaitsi lisäksi myös noin 100 teollisuuden työpaikkaa, jotka eivät näy vuoden 2010 YKR-tiedoissa (mm. Urjala Works Oy, 80 työpaikkaa). Alueella on paljon myös vähittäiskauppaa, majoitus- ja ravitsemistoimintaa, julkisen hallinnon sekä muun palvelutoiminnan työpaikkoja (taulukko 6). Laukeela on merkitty maakuntakaavaan c-kohdemerkinnällä ja on muuten taajamatoimintojen aluetta.

Keskustan itäpuolella sijaitsevalla **Hiukkamäen yritysalueella** oli yli 170 työpaikkaa vuonna 2010. Alueen suurin työnantaja Parker Hannifin vähentää kuitenkin tuotantoa siten, että alueelle jää noin 65 työpaikkaa. Alue on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta.

Urjalan aseman alueella, **Huhdissa**, sijaitsee hieman alle 130 työpaikkaa. Yli puolet työpaikoista on rakentamisen alalta. Alueella on myös koulutuksen ja vähittäiskaupan työpaikkoja. Alue on pääosin maakuntakaavan työpaikka- aluetta (aseman länsipuolinen alue).

Peltorinteen ja Harjuntien alueella on noin 70 työpaikkaa valtatie 9 molemmin puolin. Alueella on vähittäis- ja tukkukaupan sekä teollisuuden toimintoja, mutta jonkin verran myös hallinto- ja tukipalveluita sekä majoitus- ja ravitsemistoimintaa. Vuoden 2012 lopussa Harjuntienillä oli 52 teollisuuden työpaikkaa, jotka eivät näy vuoden 2010 YKR-tiedoissa (mm. TM-Teräs, Lahma-Tras, Vällärin puusepänteollisuus). Alue on maakuntakaavan työpaikka- ja taajamatoimintojen aluetta.

Urjalan kylissä sijaitsee reilu 100 työpaikkaa. Kylistä eniten työpaikkoja on Urjalankylän (32 työpaikkaa) ja Halkivahan alueilla (noin 30 työpaikkaa). Muualla harvaan asutulla maaseudulla on yhteensä noin 270 työpaikkaa.

Taulukko 28. Urjalan suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	1 411	
YKR-taajama (2012)	1 030	73 %
Laukeela	445	32 %
Terveys ja sosiaalipalvelut (Q)	166	
Kauppa (G)	53	
<i>vähittäiskauppa</i>	<i>51</i>	
<i>tukkukauppa</i>	<i>2</i>	
Muu palvelutoiminta (S)	39	
Majoitus ja ravitsemistoiminta (I)	36	
Julkinen hallinto (O)	30	
Hiukkamäen yritysalue	174	12 %
Teollisuus (C)	140	
Kuljetus ja varastointi (H)	23	
Huhti	126	9 %
Rakentaminen (F)	68	
Koulutus (P)	32	
Vähittäiskauppa (G)	6	
Majoitus ja ravitsemistoiminta (I)	3	
Peltorinteen ja Harjuntien alue	71	5 %
Kauppa (G)	19	
<i>vähittäiskauppa</i>	<i>13</i>	
<i>tukkukauppa</i>	<i>6</i>	
Teollisuus (C)	15	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N)	14	
Majoitus ja ravitsemistoiminta (I)	11	

Vain Urjalan keskusta-alue on tiheän tai hyvän seudullisen joukkoliikennevyöhykkeen piirissä. Keskustan, Hiukkamäen ja Huhdin välillä kulkee seudullisen tason vyöhyke. Urjalassa vähintään seudullisen vyöhykkeen piiriin kuuluu noin 600 työpaikkaa. Tämä vastaa noin 63 % keskustaaajaman työpaikoista. Merkittävistä työpaikkakeskittymistä seudullisen vyöhykkeen vaikutusalueen ulkopuolelle jäävät Peltorinteen ja Harjuntien alueet sekä Nuutajärvi ja Urjalankylä.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Maakuntakaavan työpaikka-alueita Urjalassa on keskustaan pohjoispuolella sijaitseva Ruokolan alue, keskustan lounaispuolella sijaitseva Peltorinteen teollisuusalue sekä Huhdissa sijaitseva alue. Teollisuustoimintojen alueita on varattu valtatie 9 varteen keskustasta etelään sekä Huhdin alueella Salmentien pohjoispuolelle. Työpaikka-alueiden näkökulmasta oleellisia voimassa olevia

yleiskaavoja ovat keskusta-alueen (Laukeela-Huhti) osayleiskaava sekä Urjalankylän osayleiskaava.

Maakuntakaavassa työpaikka-alueeksi varattu Peltorin-teen teollisuusalue on vielä varsin väljästi rakennettu ja se sisältää noin 30 työpaikkaa. Alue on yleiskaavoitettu palvelujen ja hallinnon toiminnoille. Aluevarauksen etelä-osiin on yleiskaavoitettu työpaikka-alueita. Tänne on suunniteltu mm. Savikontien yritystontteja, jotka ovat vielä rakentamattomia. Valtatien 9 varteen varattu maakuntakaavan teollisuustoimintojen alue on vielä rakentamaton, mutta yleiskaavoitettu teollisuusalueeksi.

Ruokolan työpaikka-alue on rakentamaton (vain 8 työpaikkaa). Alueelle on yleiskaavoitettu vähäisesti työpaikka- ja teollisuustoimintojen alueita. Sen sijaan valtatie 9 toiselle puolelle maakuntakaavan valkoiselle alueelle on yleiskaavoitettu laaja teollisuustoimintojen alue, ns. Kampparin alue. Tämä liittyy uuden liittymän rakentamiseen 9-tielle. Tien vetovoimaa hyödynnetään ja sen varteen pyritään ohjaamaan teollisuus- ja työpaikka-alueita. Yritysten sijoittuminen 9-tien varteen on kehityssuunta, johon kunta pyrkii tulevaisuudessa panostamaan.

Myös Huhdin alueen T-varaus on käytännössä rakentamatonta reserviä. Se on yleiskaavoitettu radan tuntumassa työpaikka-alueeksi. Alueen keskiosaa on varattu teollisuustoiminnoille itäisten osien ollessa vielä yleiskaavoitamattomia. Asemanseudun työpaikka-alue on toteutunut osittain. Se sisältää paljon työpaikkoja ja se on osin yleiskaavoitettu teollisuustoiminnoille sekä julkisille palveluille ja hallinnolle. Maakuntakaavan aluevaraus sisältää kuitenkin suuren peltoalueen ja täten paljon rakentamatonta tonttimaata. Peltoalue on yleiskaavassa merkitty maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi. Peltoalue tullaan osoittamaan vireillä olevassa asemakaavan muutoksessa maisemallisesti tärkeäksi peltoalueeksi ja viljelykäyttöön. Yleisesti mainittuna Huhdin aluevarausten käyttötarpeet ovat muuttuneet, koska teollisuustonteilla ei ole ollut kysyntää.

Urjalankylän osayleiskaava sisältää pirstaleaisesti palveluiden ja hallinnon sekä teollisuuden alueita sekä loma- ja matkailualueita. Työpaikkavolyymit ovat pieniä. Yleiskaavan varaukset ovat mitoitukseltaan suuria sekä pääosin vielä toteutumattomia.

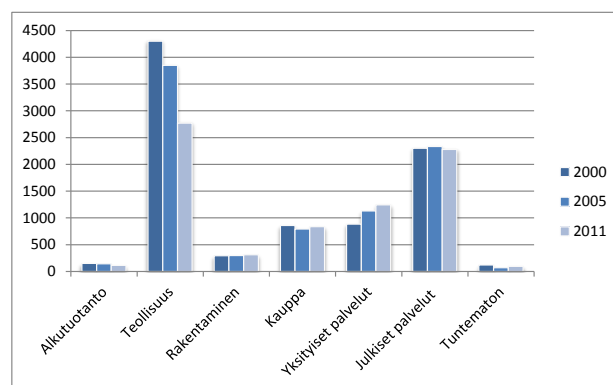
3.3.4. Valkeakoski

Valkeakosken elinkeinorakenne ja työssäkäynti

Valkeakoskella rakennemuutos on ollut erittäin voimakasta. Vuodesta 1990 Valkeakosken työpaikat ovat vähentyneet yli 2 100 työpaikalla, mikä on tarkoittanut yli viidenneksen vähennystä. Ensimmäinen jyrkkä lasku koettiin 1990-luvun laman aikana. Toinen syösky koettiin vuonna 2008 alkaneen taantuman aikana, jolloin työpaikkojen lukumäärä putosi reilusta 9 000 alle 7 500 työpaikkaan. Vuonna 2011 paikkakunnalla oli 7 661 työpaikkaa.

Toimialoista rakennemuutos on koetellut lähinnä teollisuuden työpaikkoja, jotka ovat vähentyneet voimakkaasti 2000-luvulla. Suurin työllistäjä Valkeakoskella on kuitenkin edelleen teollisuus 36 % osuudella kunnan työpaikoista. Julkinen sektori on toiseksi merkittävin työllistäjä yli 2 200 työpaikalla. Yksityiset palvelut ovat kasvattaneet työpaikkaosuuttaan tehden siitä kolmanneksi suurimman toimialan Valkeakoskella. Kaupan ja rakentamisen työpaikkojen lukumääräinen kehitys on ollut tasaista.

	2011	
	Työpaikat	Osuus työpaikoista
Yhteensä	7 661	
Suurimmat toimialat (TOL 2008):		
Teollisuus (B-E)	2 773	36 %
Julkiset palvelut (O-U)	2 281	30 %
Yksityiset palvelut (H, J-N)	1 245	16 %

Kuva 18. Valkeakosken toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat)

Vuonna 2011 noin 65 % Valkeakoskella asuvasta työllisestä työvoimaista työskenteli asuinkunnassaan. 16 % työskenteli Tampereella. Valkeakoskelta käytiin jonkin verran työssä myös Lempäälässä ja Akaassa. Valkeakoskelle tultiin töihin eniten Tampereelta (536 henkilöä) ja Akaasta (425). 246 henkilöä pendelöi Valkeakoskelle Lempäälästä. Maakunnan ulkopuolelta Hämeenlinnasta kävi työssä Valkeakoskella 171 ja Hattulastakin 35 henkilöä.

Taulukko 29. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen Valkeakoskelta vuonna 2011.

Asuinkunta	Työpaikan sijainti	Työllinen työvoima	
		lkm.	%
Valkeakoski	Kaikki yhteensä	8 491	100,0
	Valkeakoski	5 542	65,3
	Tampere	1 356	16,0
	Lempäälä	314	3,7
	Akaa	285	3,4

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Valkeakosken taajamarakenteessa sijaitsee 93 % kunnan työpaikoista. Näistä suurin osa sijaitsee Valkeakosken keskustaajamassa (6 682 työpaikkaa). Sääksmäen taajamarakenteessa on noin 90 työpaikkaa, Kärjenniemessä 32 ja Kasurissa 19 työpaikkaa. Merkittäviä taajamarakenteen ulkopuolisia työpaikkakeskittymiä ei Valkeakoskella ole Päivölän kansanopistoa lukuun ottamatta. Päivölän alueella on noin 50 koulutuksen työpaikkaa.

Valkeakosken suurin työpaikkakeskittymä on **Valkeakosken keskusta-alue**, jossa on yli 1 900 työpaikkaa. Suurin työllistäjä on sosiaali- ja terveystalveluiden toimiala, joka tarjoaa yli 800 työpaikkaa. Myös vähittäiskaupan työpaikkoja alueella on yli 200. Merkittäviä työllistäjiä keskusta-alueella ovat myös julkinen hallinto, koulutus sekä taiteen, viihteen ja virkistysten toimialat. Keskusta kuuluu suurimmalta osin maakuntakaavan C-aluevarauksen piiriin.

Pispantallin yritysalueella on noin 850 työpaikkaa, mikä tekee siitä toiseksi suurimman työpaikkakeskittymän Valkeakoskella. Suurin osa työpaikoista on teollisuuden alalta (70 %). Alueella toimii mm. Saarioisten tehdas, mikä on yksi kaupungin suurimmista yksittäisistä työllistäjistä. Alueella on paljon myös kuljetus- ja varastointialan työpaikkoja sekä jonkin verran myös rakentamisen yrityksiä. Pispantallin alue on maakuntakaavassa varattu työpaikka-alueeksi.

Aivan keskustan länsipuolella sijaitsevalle **UPM Tervasaaren alueella** on 778 pääosin teollisuuden työpaikkaa. Alueella on myös Movere Oy:n Valkeakosken varasto, joka on Seveso II-direktiivin soveltamisalaan kuuluva kohde. Keskustan pohjoispuolella sijaitseva **Radanvarrentien teollisuusalueen** tuntumassa on noin 660 työpaikkaa. Yli 70 % alueen työpaikoista on teollisuuden alalta, mutta paljon työpaikkoja tarjoaa myös tukku- ja vähittäiskauppa. Hallinto- ja tukipalvelutoiminta työllistää noin 30 henkilöä Radanvarren alueella. Molemmat teollisuuskeskittymät on maakuntakaavassa määritelty suurimmalta osin teollisuus- ja varastoalueiksi.

Varsanhännän ja Holmin teollisuusalueet muodostavat yli 560 työpaikan keskittymän, joissa sijaitsee pääosin teollisuuden toimintoja. Alueella on jonkin verran myös tukku-

kauppaa sekä ammatillista, tieteellistä ja teknistä toimintaa. Keskittymä on merkitty maakuntakaavaan teollisuus-toimintojen alueeksi.

Lumikorven yritysalueella keskustan kaakkoispuolella on noin 320 työpaikkaa. Alue on maakuntakaavan työpaikka-alueutta ja sen on toimialarakenteeltaan monipuolinen. Lumikorven alueella on vajaa 130 teollisuuden työpaikkaa. Myös rakentamisen, autokaupan sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminnan työpaikkoja on alueella paljon. Lumikorvessa on lisäksi vajaa 40 kuljetuksen ja varastoinnin alan työpaikkaa.

Valkeakosken Campusalueella (Lotila) on hieman alle 300 työpaikkaa. Alueella toimivat Valkeakosken ammat- tiopisto, HAMK ja Tietotien lukio ja se on maakuntakaavassa merkitty p-kohdemerkinnällä. Suurin osa työpaikoista on koulutuksen toimialalta, mutta jonkin verran työpaikkoja on myös terveys- ja sosiaalisen sektorin sekä rahoitus- ja vakuutustoiminnan aloilta.

Säterin teollisuusalueella oli vuonna 2010 vielä noin 220 pääosin teollisuuden työpaikkaa (Aviron Oy). Toiminta tehtaalla on kuitenkin ajettu alas vuonna 2013.

Taajamarakenteen ulkopuolella Valkeakosken kylissä sijaitsee noin 200 työpaikkaa. Päivölä-Tarttilan alueella on yli 60 työpaikkaa, joista 51 on kansanopiston työpaikkoja. Metsäkansan alueella on työpaikkoja noin 30. Valkeakosken harvaan asutulla maaseudulla on yhteensä noin 180 työpaikkaa.

Taulukko 30. Valkeakosken suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	7 364	
YKR-taajama (2012)	6 822	93 %
Valkeakosken keskusta	1 935	26 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	812	
<u>Kauppa (G)</u>	220	
<i>vähittäiskauppa</i>	209	
<i>tukkukauppa</i>	9	
<i>autokauppa</i>	2	
Julkinen hallinto (O)	166	
Koulutus (P)	117	
Taiteet, viihde, virkistys (R)	108	
Pispantallin yritysalue	846	11 %
Teollisuus (C)	594	
Kuljetus ja varastointi (H)	176	
Rakentaminen (F)	34	
<u>Kauppa (G)</u>	19	
<i>tukkukauppa</i>	11	
<i>autokauppa</i>	8	

Tervasaari	778	11 %
Teollisuus (C)	761	
Rakentaminen (F)	6	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	5	
Radanvarsitie teollisuusalue	664	9 %
Teollisuus (C)	469	
<u>Kauppa (G)</u>	123	
tukkukauppa	80	
vähittäiskauppa	43	
Hallinto- ja tukipalvelut (N)	33	
Varsanhätä ja Holmi	561	8 %
Teollisuus (C)	469	
Tukkukauppa (G)	47	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	37	
Lumikorven yritysalue	322	4 %
Teollisuus (C)	127	
Rakentaminen (F)	53	
<u>Kauppa (G)</u>	46	
autokauppa	32	
vähittäiskauppa	12	
tukkukauppa	2	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N)	44	
Valkeakosken Campusalue	295	4 %
Koulutus (P)	230	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	39	
Rahoitus- ja vakuutustoiminta (K)	10	

Valkeakosken ydinkeskusta on kävelykeskustaa. Vahva joukkoliikennevyöhyke kulkee tien 304 suunnassa välillä Valkeakosken keskusta - Lempääläntie (Valkeakosken Campus) - Kärjenniemi - Metsäkansa - Konho - Toijala.

Myös tien 130 suunnassa välillä Valkeakoski - Marjamäki (Ideapark) kulkee seudullisen tason yhtenäinen joukkoliikennevyöhyke. Vyöhyke jatkuu Marjamäen yritysalueelta Tampereelle pääosin tiheän tai intensiivisen tason vyöhykkeenä. Muita seudullisen vyöhykkeen piiriin kuuluvia alueita Valkeakoskella ovat Sääksmäki ja sen sillanseutu, Vähäjärvi, Uittamo, Jutikkalan ja valtatie 3 risteysalue sekä Kasuri ja Viranmaa.

Valkeakosken merkittävimmistä työpaikkakeskittymistä joukkoliikennevyöhykkeiden vaikutusalueen ulkopuolelle jäävät Varsanhännän ja Holmin alueet. Vähintään seudullisen joukkoliikennevyöhykkeen piiriin kuuluu yhteensä noin 70 % Valkeakosken työpaikoista.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Valkeakoskella on maakuntakaavan teollisuustoimintojen aluevarauksia Tervasaaren, Varsanhännän ja Holmin, Mahlian, Radanvarren ja Säterin teollisuusalueilla. Työpaikka-alueita on merkitty Pispantallin, Savilahden ja

Lumikorven alueille. Valkeakosken Campuksen ja Päivölään kansanopiston alueilla on maakuntakaavan p-kohdemerkinnät. Matkailupalvelujen alueeksi on merkitty Sääksmäen sillanseudun Viidennumeron alue.

Voimassa olevia työpaikka-alueita koskevia osayleiskaavoja ovat Valkeakosken keskustan osayleiskaava (oikeusvaikutukseton, monelta osin vanhentunut) ja Eteläisen keskustan osayleiskaava (oikeusvaikutukseton, osin vanhentunut). Kipparin alueen osayleiskaavan työpaikka-alueet sijaitsevat mm. liito-oravien ja voimalinjojen pirstomilla alueilla ja niiden toteutuminen on kyseenalaista. Kärjenniemi-Mahlianmaa-Savilahti osayleiskaava on toteutunut Holmin alueen osalta, muuten työpaikka-alueet jäävät toteuttamatta liito-oravan esiintymisen vuoksi. Savilahden osayleiskaavan työpaikka-alueista noin puolet ovat selvitysten perusteella toteuttamiskelpoisia. Vanhakylän osayleiskaava on vanhentunut tavoitteiltaan. Edellä mainittujen osayleiskaavojen toteuttamiskelpoinen työpaikka-aluevaranto on Valkeakoskella pääosin käytetty.

Pispantallin yritysalue on rakentunut melko tiiviiksi ja se sisältää seudullisestikin merkittävästi työpaikkoja. Yritys-alueetta on laajennettu hieman pohjoiseen Saarioisten laajennusasemakaavassa. Työpaikka-alueen laajentamiselle tien 130 suunnassa on hyvät edellytykset ja se on myös kaupungin strategisen kehityskuvaluonnoksen 2030+ mukaista.

Pispantallin työpaikka-aluevarauksen tien 130 länsipuoliset osat on yleiskaavoitettu teollisuus- ja työpaikka-alueiksi ja ne ovat vielä rakentamattomia. Alueiden toteuttaminen on hankalaa voimalinjojen ja liito-oravahavaintojen seurauksena. Myös maaperä ja sen kantavuus ovat ongelmallisia monelta osin. Osa alueesta on lisäksi vanhaa teollisuuskaatopaikkaa.

Lempääläntien ja Tampereentien risteysalueen eteläpuolinen työpaikka-alue (Savilahti) on yleiskaavoitettu pääosin työpaikka-alueeksi, mutta on vielä rakentamaton. Alue on kuitenkin topografialtaan, maaperältään ja luontoarvoiltaan soveltumatonta työpaikkarakentamiselle. Mahlian alue on varattu maakuntakaavassa teollisuustoimintojen alueeksi aina radan tuntumasta Rauttunselkään saakka. Aluevaraus on rakentamaton eikä sisällä työpaikkoja. Se on kuitenkin yleiskaavoitettu teollisuustoimintojen alueeksi. Mahliassa on myös ristiriitoja lajinsuojelun kanssa ja alueella sijaitsee teollisuuskaatopaikka. Näiden seurauksena maakuntakaavan aluevarausten toteuttamismahdollisuudet ovat liian olemattomia.

Holmin teollisuusalue on jäljään rakentunut. Tosin alueen yrityksillä on laajentumistarvevarauksia. Teollisuustien eteläpuolinen Varsanhännän T-alue on puoliksi rakentunut ja puoliksi teollisuuskaatopaikkaa/täyttömaata, joka on laajentumisolosuhteiltaan haastavaa aluetta. Varsanhännän alueen perustamisolosuhteet eivät salli

taloudellisesti toteuttamiskelpoista työpaikkarakentamista.

Tervasaaren ja Radanvarsien teollisuusalueet ovat erittäin tiiviisti rakentuneita ja sisältävät paljon työpaikkoja. Säterin/Avilonin teollisuusalueella teollinen toiminta on lakkautettu vuonna 2013 ja alueen uutta käyttötarkoitusta suunnitellaan. Maaperän saastuneisuus estää muun kuin teollisen käytön. Aluetta voidaan käyttää esim. varastointiin, mutta sille ei ole näköpiirissä työvoimaintensiivistä käyttöä.

Lumikorven työpaikka-alue on toteutunut pääosin hyvin työpaikkojen ja yleiskaavavarannon osalta. Alueen nykyinen maankäyttö on ristiriidassa kaupunkirakenteen kehittämistavoitteiden kanssa ja sen käyttötarkoituksen muuttamista taajamatoiminnoille ja asumiselle suunnitellaan. Alueen tuntumassa on muun muassa yhdyskuntajätteen kaatopaikka, mikä synnyttää keskustan läpi kulkevaa raskasta liikennettä. Työpaikka-aluetta muutetaan tulevaisuudessa keskustamaiseksi asuinalueeksi.

Maakuntakaavan p-kohdemerkinnän alueella Lotilassa on paljon koulutuksen työpaikkoja. Lotilanvainion yritysalue Lempääläntien pohjoispuolelta on vielä rakentumaton, mutta alueelle on yleiskaavoitettu palvelujen ja hallinnon alueita. Lotilan yritysalueella on suunniteltu kehitettävän kapallisten palveluiden alueena, kun uusi Vanhakylän asuinalue ensin toteutuu. Päivölän kansanopiston p-kohdemerkintä erottuu yksittäisenä työpaikkakeskittymänä.

Sääksmäen sillanseudun Viidennumeron matkailupalvelujen alue (RM) ei ole suuressa määrin toteutunut. Alueella on vain 10 työpaikkaa (Pappilanniemi). Moottoritien muuttamat liikennevirrat ovat näivettäneet aluetta ja uusia kehittämishankkeita ei alueelle ole näkyvissä. Matkailuun liittyvä rakentaminen vaatisi huomattavaa hanketta, jotta saavutettaisiin riittävä näkyvyys ja mahdollistettaisiin paikan vaatima toteutuksen laatutaso. Alue on yleiskaavoitettu virkistyspalvelujen alueeksi.

Valkeakoskella on vireillä kaksi työpaikka-alueiden täydentämiseen tähtäävää osayleiskaavaa: Holminrannan ja Jutikkalan osayleiskaavat. Nämä eivät sisälly voimassa olevan maakuntakaavan aluevarauksiin.

Valkeakosken eteläisen moottoritie liittymän kohdalle, moottoritien pohjoispuolelle on valmistumassa seudullisesti merkittävän työpaikka-alueen yleiskaava. Alue on profiloitunut tilaa vaativien logistiikkatoimintojen ja logistiikan lisäarvopalvelujen aluetta. Moottoritien eteläpuolinen alue on luontevaa logistiikkatoimintojen laajentumisaluetta, vaikka rakennettavuudeltaan hieman heikompaa. Maakuntarajan eteläpuolelle on Kanta-Hämeen maakuntakaavassa osoitettu huomattavia työpaikka-alueita, joihin Jutikkala voi tukeutua synergiahyötyjen saavuttamiseksi.

Holminrannan alue sijaitsee Lotilanjärven länsipuolella rajautuen tiehen 130. Holminrannan osayleiskaavan muutos laajentaa hieman Pispantallin työpaikka-aluetta Lempääläntien eteläpuolelle. Lisäksi nykyisen Holmin teollisuusalueen pohjoispuolelle on osayleiskaavaehdotuksessa varattu laaja teollisuus- ja varastoalue. Yleiskaavassa ei ole voitu osoittaa asumista voimassa olevan maakuntakaavan taajamarakenteen mukaisella tavalla, koska on osoittautunut, että sen toteuttamiselle ei löydy riittäviä edellytyksiä.

Valkeakosken kaupunkiradan varressa Metsäkansassa on huomattava maa-alue, joka soveltuisi multimodaaliselle raskaalle logistiikalle. Alueen soveltuvuutta myös suuren puutermiinalin sijaintipaikkana tarkastellaan Pirkanmaan puutermiinalit -selvityksessä. Valtatien 3 tuntumassa Tarttilan liittymäalueella on käynnissä maainesten otto. Toiminnan lakattua alueelle on tarkoitus mahdollistaa työpaikka-alueen rakentuminen. Alueen läpi kulkee maakaasuputki ja lähellä sijaitsee Tyrisevän sähköasema. Moottoritien melualue estää asumisen, mutta lähellä sijaitsevassa Tarttilan kylässä on mahdollista lisätä asutusta. Paikka sijaitsee tavarakuljetusten, työmatkaliikenteen ja teknisten verkostojen kannalta otollisesti.

3.3.5. Yhteenvetotaulukot eteläisen Pirkanmaan työpaikka-alueista

Taulukko 31. Yhteenveto eteläisen Pirkanmaan merkittävimmistä työpaikkakeskittymistä.

Työpaikkakeskittymä	Kunta	Maakunta- kaavamer- kintä (voimassa oleva)	Seudullinen merkittävyys		Profiloituminen työpaikka- alueena: toimialarakenteen monipuolisuus (väh. 3 hallitsevaa toimialaa, > 10 %)	Rakenteen eheys: sijainti YKR-taajaman 2012 piirissä	Saavutettavuus: vähintään seudullisen joli- vyöhykkeen piirissä
			Työpaikat (YKR 2010)	Keskimääräistä enemmän työpaikkoja (hot spot 250 m)			
ETELÄINEN PIRKANMAA							
Valkeakosken keskusta	Valkeakoski	C	1 935	x		x	x
Pispantallin yritysalue	Valkeakoski	TP	846	x		x	x
Savikon ja Nahkialan alue	Akaa	TP	807	x		x	x
Tervasaari	Valkeakoski	T	778	x		x	x
Toijalan keskusta	Akaa	C	686	x	x	x	x
Radanvarsitie teollisuusalue	Valkeakoski	T	664	x		x	x
Varsanhäntä ja Holmi	Valkeakoski	T	561	x		x (Varsanhäntä)	
Laukeela	Ujala	c/A	445	x	x	x	x
Pälkäneen keskusta (Onkkaala)	Pälkäne	c/A	370	x	x	x	x
Viialan keskusta	Akaa	c/A	348	x	x	x	x
Lumikorven yritysalue	Valkeakoski	TP	322	x	x	x	x
Valkeakosken Campusalue	Valkeakoski	P	295	x		x	x
Kankaanmaan yritysalue	Pälkäne	TP	235		x	x	x
Humalikorven yritysalue	Akaa	A	213			x	x
Taipaleen yritysalue	Akaa	A	212	x		x	x
Hiukkamäen yritysalue	Ujala	A	174	x		x	x
Aitoon keskusta	Pälkäne	A	165		x	x	x
Luopioisten keskusta	Pälkäne	c/A	153			x	x
Kylmäkosken Sipilä	Akaa	TP	146			x	
Huhti	Ujala	TP	126			x	x
Peltorinteen ja Harjuntien alue	Ujala	TP	71		x	x	

Taulukko 32. Muut eteläisen Pirkanmaan voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueet.

Työpaikka-alue	Kunta	Maakunta- kaavamer- kintä (voimassa oleva)	Työpaikat (YKR 2010)
ETELÄINEN PIRKANMAA			
Säteri	Valkeakoski	T	220
Tipurin vankila	Akaa	E	67
Aitoon kotitalousoppilaitos	Pälkäne	p	63
Sappee	Pälkäne	RM	54
Päivölä	Valkeakoski	p	51
Viialan Vaneritehdas	Akaa	T	21
Viialan Hevonoja	Akaa	TP	20
Viidennumero/Pappilanniemi	Valkeakoski	RM	10
Vt 9 Ruokolan työpaikka-alue	Urpala	TP	8
Lempäälän- ja Koskenkyläntien risteys	Akaa	TP	5
Sipilän alueen pohjoisosat	Akaa	TP	4
Vt 12 ja Pälkänevedentien risteys	Pälkäne	TP	1
Konhon alue	Akaa	T / TP	0
Luopioisten työpaikka-alue	Pälkäne	TP	0
Vt 9 teollisuusalue	Urpala	T	0
Asemanseudun teollisuusalue	Urpala	T	0

3.4. Lounainen Pirkanmaa

Lounaisen Pirkanmaan tarkastelualueeseen kuuluvat **Sastamalan kaupunki** ja **Punkalaitumen kunta**. Vuonna 2013 alueella asui 28 687 asukasta, mikä on noin 6 % maakunnan väestöstä. Työpaikkoja luonaisella Pirkanmaalla oli vuonna 2011 yhteensä 10 480. Alueen suurin toimiala on julkiset palvelut yli 3 100 työpaikalla. Teollisuus työllistää luonaisella Pirkanmaalla hieman alle 2 500 henkilöä. Yksityiset palvelut ovat kasvattaneet työpaikkaosuuttaan 2000-luvulla tehden siitä kolmanneksi suurimman toimialan (1 687 työpaikkaa).

Lounaisen Pirkanmaan työpaikat ovat keskittyneet vahvasti Sastamalaan ja erityisesti Vammalan keskustaajamaan, jossa sijaitsee noin 55 % alueen kaikista työpaikoista. Keskimääräistä enemmän työpaikkoja on Vammalan keskustan, aluesairaalan ja asemanseudun alueilla sekä Patrian teollisuusalueella. Vammalasta myös Hopun ja Roismalan alueet sekä Tyrvään teollisuusalue erottuvat tarkastelussa. Myös Hamarin- ja Tukuntien yritysalueet Punkalaitumella, Äetsän Pehula ja Mouhijärven Uotsola ovat alueellisesti keskimääräistä suurempia työpaikkakeskittymiä. Myös Karkussa ja Kiikan Kikkälän alueilla on paljon työpaikkoja.

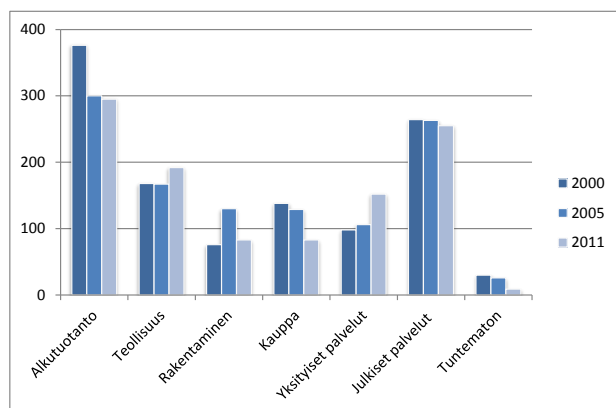
Kuva 19. Lounaisen Pirkanmaan tilastollisesti keskimääräistä suuremmat työpaikkakeskittymät (hot spot -analyysi).

3.4.1. Punkalaidun

Punkalaitumen elinkeinorakenne ja työssäkäynti

Vuodesta 1990 Punkalaitumen työpaikkojen lukumääräinen kehitys on ollut laskevaa - kunnan työpaikat ovat vähentyneet noin kolmanneksella, 500 työpaikalla. Vuonna 2011 Punkalaitumella oli 1 069 työpaikkaa. Kunnan suurin työllistäjä on edelleen alkutuotanto vaikka toimialan työpaikat ovat vähentyneet 2000-luvulla reilun viidenneksen. Toiseksi suurimpana työllistäjänä on säilynyt julkiset palvelut. Teollisuus on onnistunut kasvattamaan työpaikkaosuuttaan tehden siitä kolmanneksi suurimman toimialan kunnassa. Kaupan työpaikkamäärät ovat romahtaneet noin 40 % 2000-luvulla. Yksityisten palveluiden työpaikkamäärien voimakas kasvu on nostanut alan ohi kaupasta.

2011		
	Työpaikat	Osuus työpaikoista
Yhteensä	1 069	
Kolme suurinta toimialaa (TOL 2008):		
Alkutuotanto (A)	295	28 %
Julkiset palvelut (O-U)	255	24 %
Teollisuus (B-E)	192	18 %

Kuva 20. Punkalaitumen toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat).

Vuonna 2011 64 % Punkalaitumella asuvasta työllisestä työvoimaista työskenteli asuinkunnassaan. Sastamalaan suuntasi työhön 83 henkilöä. Satakunnan puolella Huittisissa kävi työssä yli 80 henkilöä, Varsinais-Suomen Loimaalla työskenteli liki 60 Punkalaitumella asuvaa. Eniten Punkalaitumelle saavuttiin työhön Sastamalasta (73 henkilöä) ja Huittisista (46). Myös Urjalasta (39) ja Loimaalta (26) pendelöitiin Punkalaitumelle jonkin verran.

Taulukko 33. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen Punkalaitumelta vuonna 2011.

Asuinkunta	Työpaikan sijainti	Työllinen työvoima	
		lkm.	%
Punkalaidun	Kaikki yhteensä	1 217	100,0
	Punkalaidun	778	63,9
	Sastamala	83	6,8
	Huittinen	82	6,7
	Loimaa	57	4,7

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Punkalaitumen keskustaajamassa sijaitsee yhteensä 55 % kunnan työpaikoista. Taajamarakenteen ulkopuolisia merkittäviä työpaikkakeskittymiä ei juurikaan ole lukuun ottamatta Kokkolassa sijaitsevaa keskittymää, jossa sijaitsee 44 terveys- ja sosiaalialan työpaikkaa. Tämän lisäksi yli 10 työpaikan keskittymiä on vain Sarkkilassa, Vanttilassa, Kanteenmaalla, Ala-Viikarissa ja Metsärännassa.

Punkalaitumen suurin työpaikkakeskittymä on **Hamarin-tien-Tukuntien yritysalue**, jossa on yli 240 työpaikkaa eli noin neljännes kunnan työpaikoista. Suurin toimiala on teollisuus yli 100 työpaikalla. Alueella on paljon myös koulutuksen ja erityisesti tukkukaupan toimintoja. Myös julkisen hallinnon sekä hallinto- ja tukipalvelutoiminnan työpaikkoja alueella on noin 30. Alueella on mm. kunnan-talo ja koulukeskus. Alue on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta.

Punkalaitumen **keskusta-alueella** on noin 120 työpaikkaa, joista kolmannes on terveys- ja sosiaalipalveluiden alalta. Keskustassa on jonkin verran myös vähittäiskaupan, rahoitus- ja vakuutustoiminnan sekä kuljetuksen ja varastoinnin työpaikkoja. Keskusta-alue on merkitty maakuntakaavaan c-kohdemerkinnällä ja on taajamatoimintojen aluetta.

Keskustan pohjoispuolella on noin 80 työpaikan keskittymä, **Kaisankoti**. Kaisankodissa on pääosin terveys- ja sosiaalipalveluiden työpaikkoja. Keskustan länsipuolella **Pohjolan tien alueella** on yhteensä noin 60 työpaikan keskittymä. Puolet työpaikoista on hallinto- ja tukipalvelutoimintaa. Alueella on jonkin verran myös teollisuuden sekä kuljetuksen ja varastoinnin työpaikkoja. Kaisankoti ja Pohjolan tien alue ovat maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta.

Punkalaitumen erityispiirteitä suhteessa muihin maakunnan kuntiin on sen maatalousvaltaisuus. Punkalaitumen kylissä ja harvaan asutuilla alueilla sijaitsee jopa 45 % kunnan työpaikoista, kun koko maakunnan vastaava luku on 7 %. Punkalaitumen kylissä on yhteensä noin 160 työpaikkaa. Suurimmat keskittymät ovat Kokkolan alue (47 työpaikkaa, mm. vastaanottokeskus), Kanteenmaan alue (32 työpaikkaa), Jalasjoen alue (21 työpaikkaa) sekä

Vanttilan alue (18 työpaikkaa). Muualla harvaan asutulla maaseudulla on yhteensä noin 270 työpaikkaa.

Taulukko 34. Punkalaitumen suurimmat työpaikkakeskitymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	958	
YKR-taajama (2012)	528	55 %
Hamarintien-Tukuntien alue	243	25 %
Teollisuus (C)	103	
Koulutus (P)	51	
Kauppa (G)	29	
tukkukauppa	22	
vähittäiskauppa	7	
Hallinto- ja tukipalvelut (N)	16	
Julkinen hallinto (O)	15	
Punkalaitumen keskusta	117	12 %
Terveys ja sosiaalipalvelut (Q)	39	
Vähittäiskauppa (G)	24	
Rahoitus- ja vakuutustoiminta (K)	15	
Kuljetus ja varastointi (H)	14	
Majoitus ja ravitsemistoiminta (I)	9	
Kaisankoti	78	8 %
Terveys ja sosiaalipalvelut (Q)	65	
Majoitus ja ravitsemistoiminta (I)	7	
Julkinen hallinto (O)	6	
Pohjolan tien alue	59	6 %
Hallinto- ja tukipalvelut (N)	30	
Teollisuus (C)	11	
Kuljetus ja varastointi (H)	4	

Ainoastaan Punkalaitumen keskusta-alue kuuluu suoraan seudullisen tason joukkoliikennevyöhykkeeseen. Suurin työpaikkakeskittymä, Hamarintien-Tukuntien alue, jää joukkoliikennevyöhykkeen ulkopuolelle. Suoraan seudulliseen vyöhykkeen piiriin kuuluu Punkalaitumella vain noin 120 työpaikkaa.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Punkalaitumen keskustaajamassa on voimassa oikeusvaikutukseton yleiskaava vuodelta 1986. Punkalaitumelle ei ole merkitty maakuntakaavan työpaikka-alueita. Kaikki merkittävimmät työpaikkakeskittymät sijaitsevat maakuntakaavan taajamatoimintojen alueella. Punkalaitumen luonauskulman turpeenottoalueiden (EO) toteutumista on vaikea arvioida työpaikkojen sijaintitietojen pohjalta.

Punkalaitumella on suunnitteilla suuri biovoimalaitoshaketerminaali -hanke valtatie 2 ja Kanteenmaantien risteysalueella. Toteutuessaan hanke loisi huomattavasti uusia bioteollisuuden työpaikkoja kuntaan. Alueen sijainti valtatie 2 varrella on erinomainen ja se voisi toimia maakunnan "biotalousväylänä". Myös Isosuon alueella on laajat turpeenottoalueet ja vireillä tuulivoimahanke. Biotalous ja -teollisuus nähdään yhtenä kunnan tulevaisuuden painopistetoimialoista.

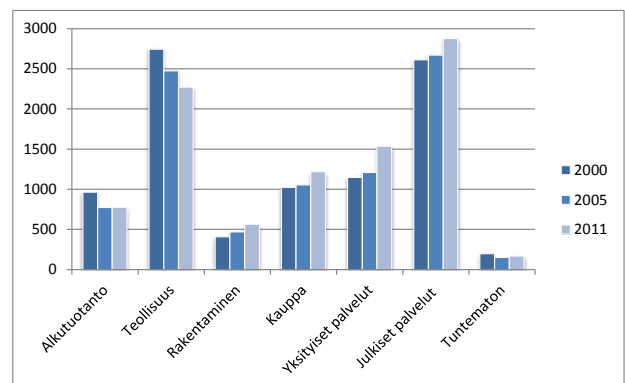
3.4.2. Sastamala

Sastamalan elinkeinorakenne ja työssäkäynti

1990-luvun lama aiheutti nykyisen Sastamalan alueella suuren työpaikkojen lukumääräisen romahduksen. Työpaikat vähenivät noin 2 200 työpaikalla, mikä tarkoitti joka viidettä työpaikkaa. Koko laman jälkeisen ajan aina vuoteen 2008 saakka kunnan työpaikkalukumäärät ovat liikkuneet noin 9 000 ja 9 500 työpaikan välillä. 2000-luvun taantuma pudotti paikkakunnan työpaikkojen lukumäärän yli 9 600 alle 9 000. Vuonna 2011 Sastamalassa oli työpaikkoja 9 411.

Vuosituhanneen alusta työpaikkojen lukumäärää ovat kasvattaneet erityisesti kauppa sekä yksityinen ja julkinen sektori. Myös rakentamisen osuus on kasvanut samalla, kun teollisuus on menettänyt noin 500 työpaikkaa. Teollisuus on kuitenkin säilynyt selvästi Sastamalan toiseksi suurimpana toimialana julkisten palveluiden jälkeen.

	2011	
	Työpaikat	Osuus työpaikoista
Yhteensä	9 411	
Kolme suurinta toimialaa (TOL 2008):		
Julkiset palvelut (O-U)	2 875	31 %
Teollisuus (B-E)	2 271	24 %
Yksityiset palvelut (H, J-N)	1 535	16 %

Kuva 21. Sastamalan toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat).

Vuonna 2011 71 % Sastamalassa asuvasta työllisestä työvoimaista työskenteli asuinkunnassaan. Hieman vajaa tuhat henkilöä kävi työssä Tampereella ja reilu 400 Nokialla. Maakuntarajan ulkopuolella Huittisissa työskenteli 378 Sastamalassa asuvaa. Sastamalaan tullaan töihin eniten Tampereelta (415 henkilöä) ja Huittisista (334). Myös Nokialta pendelöitiin Sastamalaan paljon (236 henkilöä). Satakunnan puolelta Kokemäeltä pendelöi Sastamalaan 93 henkilöä ja Livialta 82 henkilöä.

Taulukko 35. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen Sastamalasta vuonna 2011.

Asuinkunta	Työpaikan sijainti	Työllinen työvoima	
		lkm.	%
Sastamala	Kaikki yhteensä	10 442	100,0
	Sastamala	7 409	71,0
	Tampere	969	9,3
	Nokia	435	4,2
	Huittinen	378	3,6

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Sastamalan taajamarakenne on varsin monikeskuksinen ja hajautunut, mikä on seurausta useista kuntaliitoksista. Kaupungin taajamarakenteessa sijaitsee yhteensä 84 % työpaikoista. Taajamarakenteen ulkopuolisia merkittäviä työpaikkakeskittymiä ei ole. Vammalan taajama on suurin työpaikkakeskittymä yli 5 000 työpaikalla, Pehulan taajamassa on yhteensä noin 500 työpaikkaa, Mouhijärven Uotsolassa 371 työpaikkaa sekä Kiikan taajamassa yli 300 työpaikkaa. Karkun taajamassa on 210 työpaikkaa, Kiikoisten taajamassa 173, Suodenniemellä 159 ja Häijään taajamassa 152 työpaikkaa.

Sastamalan merkittävin työpaikkakeskittymä on **Vammalan keskusta-alue**, jossa on hieman alle 1 200 työpaikkaa. Suurin toimiala on vähittäiskauppa. Keskustassa on paljon myös koulutuksen, sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä informaatio- ja viestintäalan työpaikkoja. Keskusta-alue kuuluu pääosin maakuntakaavan C-aluevarauksen piiriin.

Vammalan aluesairaalan alue on huomattava työpaikkakeskittymä 950 työpaikalla. Alue on merkitty maakuntakaavaan p-kohdemerkinnällä ja se on taajamatoimintojen aluetta. Kaksi kolmasosaa työpaikoista on terveys- ja sosiaalisektorin alalta. Hallinto- ja tukipalvelutoimintojen työpaikkoja alueella on noin 130. Myös julkisen hallinnon sekä ammatillisen, tieteellisen ja teknisen alan työpaikkoja on alueella paljon.

Keskustan pohjoispuolella sijaitseva **Patrian teollisuus-alue** on huomattava teollisuustoimintojen keskittymä. Alue on entistä varikkoaluetta ja siellä toimii perinteistä raskasta konepajateollisuutta. Alueella oli vuonna 2010 yli 470 teollisuuden työpaikkaa. Patrian Landliiketoiminnan Sastamalan tehdasta uhkaa lopettaminen

vuoden 2014 kuluessa. Lakkauttaminen koskisi reilua 20 työpaikkaa.

Patrian alueen eteläpuolella sijaitsevalla **aseman ja Nuupalan alueella** sijaitsee myös huomattavasti teollisuuden työpaikkoja, yli 340. Nuupalassa toimii mm. teollisuudelle kumi- ja muovituotteita valmistava Teknikum. Aseman alueella Liekoveden rannalla sijaitsee mm. Vammalan Vaneri Oy:n tehdas. Aseman ja Nuupalan alueella on paljon myös kuljetuksen ja varastoinnin, tukkukaupan sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnan yrityksiä. Alueet ovat maakuntakaavan teollisuus- ja varastoalueita.

Vammalan keskustan eteläpuolella sijaitsevalla **Hopun alueella** on 325 työpaikkaa. Alueella on erityisesti kaupan toimintoja (vähittäiskauppa), mutta paljon myös teollisuuden ja rakentamisen työpaikkoja. Alueella toimii myös Vammalan aluepaloasema. Maakuntakaavassa alue on varattu taajamatoimintojen alueeksi. Valtatie 12 risteysaluetta on mahdollista kehittää tilaa vievän kaupan alueena. Tien tuntumaan on merkitty myös vähittäiskaupan suuryksikkö (km²).

Äetsän **Pehulan keskustassa** on noin 260 työpaikkaa, joista suurin osa on teollisuuden työpaikkoja (mm. Kemiran tehdasalue, jossa oli vuonna 2013 noin 100 työntekijää). Pehulassa on myös ammatillisen, teknisen ja tieteellisen toiminnan työpaikkoja sekä vähittäiskaupan toimintoja. Alue on maakuntakaavassa varattu pääosin työpaikka- ja teollisuustoimintojen alueeksi ja sisältää myös c-kohdemerkinnän. Maakuntakaavan T-alueella sijaitseva Kemira Chemicals Oy:n tehdas on Seveso II -direktiivin soveltamisalaan kuuluva kohde.

Mouhijärven Uotsolassa on yli 220 työpaikkaa, joista liki puolet on terveys- ja sosiaalipalveluiden työpaikkoja. Myös koulutuksen ja vähittäiskaupan sekä ammatillisen, tieteellisen ja teknisen alan työpaikkoja on alueella jonkin verran. Uotsola on merkitty maakuntakaavaan C-kohdemerkinnällä. Uotsolan eteläpuolella Irolassa on myös huomattava 71 työpaikan keskittymä, jossa on pääosin terveyden ja sosiaalipalveluiden työpaikkoja.

Tyrvään teollisuusalueella Vammalan keskustan lounaispuolella on noin 185 pääosin teollisuuden työpaikkaa. Alueella on myös vähittäiskaupan sekä kuljetuksen ja varastoinnin toimintoja. Alue on maakuntakaavan teollisuustoimintojen aluetta. **Roismalassa** Vammalan keskustaan eteläpuolella on vajaa 150 työpaikkaa, joista suurin osa on teollisuuden toimialalta. Roismala on maakuntakaavan työpaikka-alueita.

Häijään keskustassa on noin 140 työpaikkaa, joista puolet on kaupan toimintoja. Vähittäiskauppa tarjoaa alueella yli 60 työpaikkaa. Jonkin verran työpaikkoja on myös koulutuksen sekä terveys- ja sosiaalipalveluiden aloilla. Häijääseen on maakuntakaavassa varattu vähittäiskaupan suuryksikkö (km²) ja alue on muuten taajamatoimintojen aluetta.

Muita työpaikkakeskittymiä Sastamalassa ovat Vammalan Kallialan alue, jossa on noin 130 työpaikkaa. Työpaikat ovat pääosin teollisuuden toimialalta (mm. Niemen Tehtaat Oy), mutta alueella on myös rakentamisen sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnan työpaikkoja. Alue on maakuntakaavan työpaikka-alueita.

Karkun alueella on 132 koulutuksen alan työpaikkaa ja se on varattu maakuntakaavassa palvelujen ja hallinnon alueeksi. Alueella toimii mm. Karkun kotitalous- ja sosiaalialan oppilaitos. Kiikassa Kikkäläntien alueella on myös yli 130 teollisuuden työpaikkaa. Alue on maakuntakaavan teollisuustoimintojen aluetta.

Sastamalan kylissä sijaitsee noin 600 työpaikkaa. Muualle harvaan asutulla maaseudulla on lisäksi noin 700 työpaikkaa.

Taulukko 36. Sastamalan suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	8 205	
YKR-taajama (2012)	6 912	84 %
Vammalan keskusta	1 174	14 %
Kauppa (G)	219	
vähittäiskauppa	202	
autokauppa	11	
tukkukauppa	6	
Koulutus (P)	146	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	136	
Informaatio ja viestintä (J)	82	
Vammalan aluesairaala	950	12 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	624	
Hallinto- ja tukipalvelut (N)	130	
Julkinen hallinto (O)	66	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	47	
Patrian teollisuusalue	495	6 %
Teollisuus (C)	473	
Tukkukauppa (G)	6	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	6	
Aseman ja Nuupalan alue	446	5 %
Teollisuus (C)	342	
Kuljetus ja varastointi (H)	61	
Tukkukauppa (G)	16	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	13	
Hopun alue	325	4 %
Kauppa (G)	106	
vähittäiskauppa	81	
tukkukauppa	13	
autokauppa	12	
Teollisuus (C)	87	
Rakentaminen (F)	62	
Julkinen hallinto (O)	21	

Pehula	262	3 %
Teollisuus (C)	148	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	32	
Kauppa (G)	24	
vähittäiskauppa	23	
tukkukauppa	1	
Koulutus (P)	9	
Mouhijärvi, Uotsola	227	3 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	104	
Koulutus (P)	40	
Vähittäiskauppa (G)	21	
Ammatillinen, tekninen ja tieteellinen (M)	12	
Tyrvään teollisuusalue	185	2 %
Teollisuus (C)	149	
Vähittäiskauppa (G)	17	
Kuljetus ja varastointi (H)	10	
Roismala	146	2 %
Teollisuus (C)	114	
Taide, viihde, virkistys (R)	6	
Kauppa (G)	5	
vähittäiskauppa	3	
tukkukauppa	1	
autokauppa	1	
Häijää	140	2 %
Kauppa (G)	70	
vähittäiskauppa	61	
autokauppa	9	
Kuljetus ja varastointi (H)	14	
Koulutus (P)	12	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	11	

Vammalan keskusta-alue on pääosin kävelykeskustaa ja kuuluu tiheän tason joukkoliikennevyöhykkeeseen. Suurin osa keskustaajamasta kuuluu vähintään seudullisen tason vyöhykkeeseen kattaen yli 4 000 työpaikkaa (yli 80 % keskustaajaman työpaikoista). Merkittävänä työpaikkakeskittymänä joukkoliikennevyöhykkeiden ulkopuolelle jäävät niukasti Kallialan ja Roismalan alueet sekä Karkun opiston alue. Myös valtatie 12 suuntaisten joukkoliikennevyöhykkeiden ulkopuolelle jäävät Pehulan taajama ja Kiikan Kikkälän teollisuusalue.

Valtatie 11 suunnassa seudullisen tason joukkoliikennevyöhyke on vain Häijään ja Mouhijärven Uotsolan taajamissa. Suodenniemi ja Kiikoinen eivät kuulu joukkoliikennevyöhykkeiden piiriin. Sastamalan työpaikoista vähintään seudulliseen vyöhykkeeseen kuuluu yhteensä noin 4 200 työpaikkaa eli noin puolet paikkakunnan työpaikoista.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Työpaikka-alueiden näkökulmasta keskeisiä yleiskaavoja Sastamalassa ovat muun muassa Mouhijärven osayleiskaava, Äetsän taajama-alueiden osayleiskaava ja Karkun osayleiskaava. Vammalan keskustaajaman oikeusvaikutuksen osayleiskaava on vanhentunut. Sastamalassa on vireillä uusi keskustaajaman oikeusvaikutteinen rakenneosayleiskaava sekä Mouhijärven-Häijään-Salmin -osayleiskaavan muutos.

Maakuntakaavan teollisuustoimintojen alueita on varattu Vammalan keskustan pohjoispuolelle aseman ja Nuupalan sekä Patrian teollisuusalueille. Suhteessa aluevarauksen kokoon alueet ovat vielä harvaan rakentuneita, mutta sisältävät huomattavasti työpaikkoja. Patrian teollisuusalueen pohjoisosa toimii laajana varastoalueena (entinen varikkoalue). Putajantien länsipuolinen pieni Tiilitien teollisuustoimintojen aluevaraus on väljään rakentunut ja sisältää vain 15 työpaikkaa. Edellä mainitut teollisuusalueet on määritelty Sastamalan kaupunkirakennesuunnitelmassa 2030 teollisuus- ja työpaikka-alueiksi pääosin maakuntakaavan aluevarauksen laajuudessa.

Kallialan pienellä työpaikka-alueella (Nahkatehtaan alue) on hieman rakentamatonta reserviä jäljellä ja se on asemakaavoitettu pääosin teollisuuden toiminnoille ja asumiselle.

Myös Tyrvään teollisuusalue on väljään rakentunut suhteessa aluevarauksen kokoon. Erityisesti alueen pohjoisosat ovat rakentumattomia, eikä niitä ole asemakaavoitettu. Kaupunkirakennesuunnitelmassa 2030 Tyrvää on määritelty teollisuus- ja työpaikka-alueeksi. Roismalaan varatulla maakuntakaavan työpaikka-alueella on rakentumatonta reserviä jäljellä. Alue on asemakaavoitettu sen pohjoisosissa toimitilarakentamiselle ja muualla suurimaksi osaksi teollisuustoiminnoille.

Karkkuun maakuntakaavassa varattu palvelujen ja hallinnon alue on vielä väljään rakentunut ja sisältää pääosin Karkun opiston työpaikkoja (103 työpaikkaa). Alue on suurelta osin yleiskaavoitettu palvelujen ja hallinnon alueeksi. Ellivuoressa maakuntakaavan matkailupalvelujen alueella (RM) on noin 20 työpaikkaa. Kaupunkirakennesuunnitelman 2030 mukaan Ellivuoren asemaa matkailukeskuksena vahvistetaan ja aluetta kehitetään osana matkailun kehittämisvyöhykettä, joka jatkuu Rautaveden yli Lakeside Golfiin alueelle.

Kiikassa maakuntakaavan teollisuustoimintojen alueeksi on merkitty Kikkälän alue, jossa on paljon työpaikkoja. Aluevarauksen itäiset osat ovat kuitenkin rakentumattomia. Alue on suurelta osin yleiskaavoitettu teollisuustoiminnoille, mutta sen varauksien muuttamista asumiselle suunnitellaan. Kiikassa Tiilivormuntien teollisuusalue on

merkitty maakuntakaavan työpaikka-alueeksi. Alue on harvaan rakentunut ja ei sisällä paljoa työpaikkoja. Alue on yleiskaavoitettu liki kokonaan teollisuustoiminnoille ja se on määritelty kaupunkirakennesuunnitelmassa teollisuus- ja työpaikka-alueeksi.

Pehulan keskustan työpaikka- sekä teollisuusalue ovat pääosin toteutuneet ja niissä on paljon työpaikkoja. Kemiran Äetsän tehtaalle siirretään edelleen Vaasasta märkäluhartsin ja apuaineen tuotantolinja, joka aloittaa toimintansa vuodenvaihteessa 2014/2015. Keskustan T-aluevarauksen koillisosa ja sen viereinen työpaikka-alue ovat vielä rakentumattomia. Ne on kuitenkin yleiskaavoitettu teollisuuden toiminnoille. Alue olisi sopiva mm. energiantensiivisille toimialoille kuten biotalouden yrityksille. Pehulan työpaikkakeskittymä on myös rakennesuunnitelmassa määritelty teollisuus- ja työpaikka-alueeksi.

Pehulan keskustan koillispuolella sijaitseva pieni maakuntakaavan teollisuusalue on osittain toteutunut ja alueella on 24 tukkukaupan työpaikkaa. Isoniityntien länsipuolinen osa on vielä rakentumaton. Se on kuitenkin yleiskaavoitettu teollisuuden toiminnoille.

Aarikkalaan merkitty pieni maakuntakaavan työpaikka-alue on toteutumaton ja ei sisällä työpaikkoja. Alue on yleiskaavoitettu teollisuuden ja yhdyskuntateknisen huollon alueeksi.

Uotsolan itäpuolelle Pynnärin teollisuusalueelle on varattu maakuntakaavan T-aluevaraus. Se on väljään rakentunut ja sisältää vain noin 20 työpaikkaa. Erityisesti alueen pohjoisosat ovat rakentumattomia ja aluevarausreserviä on paljon jäljellä. Alue on asemakaavoitettu teollisuuden toiminnoille ja se on myös kaupunkirakennesuunnitelmassa teollisuus- ja työpaikka-alueena.

Suodenniemellä Pappilannvainion teollisuusalue on varattu maakuntakaavan työpaikka-alueeksi. Alueella on vain 20 työpaikkaa ja se on asemakaavoitettu teollisuuden toiminnoille. Aluevaraus on melko väljään rakentunut.

Häijäässä vähittäiskaupan suuryksikkömerkintä ei ole täysin toteutunut. Vireillä olevan Mouhijärvi-Häijää-Salmi osayleiskaavaehdotuksen mukaisesti Häijäässä valtatie 11 ja Sastamalandien risteyskesk. eteläosaa kehitetään työpaikka- ja kaupallisten palvelujen alueena.

Ritakallion teollisuusalue Roismalan itäpuolella on pitkän tähtäimen työpaikka-alue, jonne voi sijoittua myös raskaampaakin tuotantoa ja varastointia. Alueen saavutettavuus on hyvä valtatie 12 varrella. Lisäksi alueen kuljetukset voidaan järjestää Punkalaitumen tielle. Alue kytkeytyy myös keskustaajamaan valtatie alikulkusillan kautta.

Yleisesti kaupungin elinkeinojen kehittämisen painopiste-alueita ovat biotalous sekä hyvinvointipalvelut ja -teknologia. Myös matkailulla nähdään olevan erityistä kehittämispotentiaalia.

3.4.3. Yhteenvetotaulukot lounaisen Pirkanmaan työpaikka-alueista

Taulukko 37. Yhteenveto lounaisen Pirkanmaan merkittävimmistä työpaikkakeskittymistä.

Työpaikkakeskittymä	Kunta	Maakunta- kaavamer- kintä (voimassa oleva)	Seudullinen merkittävyys		Profiloituminen työpaikka- alueena: toimialarakenteen monipuolisuus (väh. 3 hallitsevaa toimialaa, > 10 %)	Rakenteen eheys: sijainti YKR-taajaman 2012 piirissä	Saavutettavuus: vähintään seudullisen joli- vyöhykkeen piirissä
			Työpaikat (YKR 2010)	Keskimääräistä enemmän työpaikkoja (hot spot 250 m)			
LOUNAINEN PIRKANMAA							
Vammalan keskusta	Sastamala	C	1 174	x	x	x	x
Vammalan aluesairaala	Sastamala	P	950	x		x	x
Patrian teollisuusalue	Sastamala	T	495	x		x	x
Aseman ja Nuupalan alue	Sastamala	T	446	x		x	x
Hopun alue	Sastamala	A	325	x	x	x	x
Pehula	Sastamala	c/T/ TP	262	x		x	
Hamarintien-Tukuntien alue	Punkalaidun	A	243	x	x	x	
Mouhijärvi, Uotsola	Sastamala	c/A	227	x		x	x
Tyrvään teollisuusalue	Sastamala	T	185	x		x	x
Roismala	Sastamala	TP	146	x		x	
Häijää	Sastamala	A	140			x	x
Punkalaitumen keskusta	Punkalaidun	c/A	117		x	x	x
Kaisankoti	Punkalaidun	A	78			x	
Pohjolan tien alue	Punkalaidun	A	59			x	

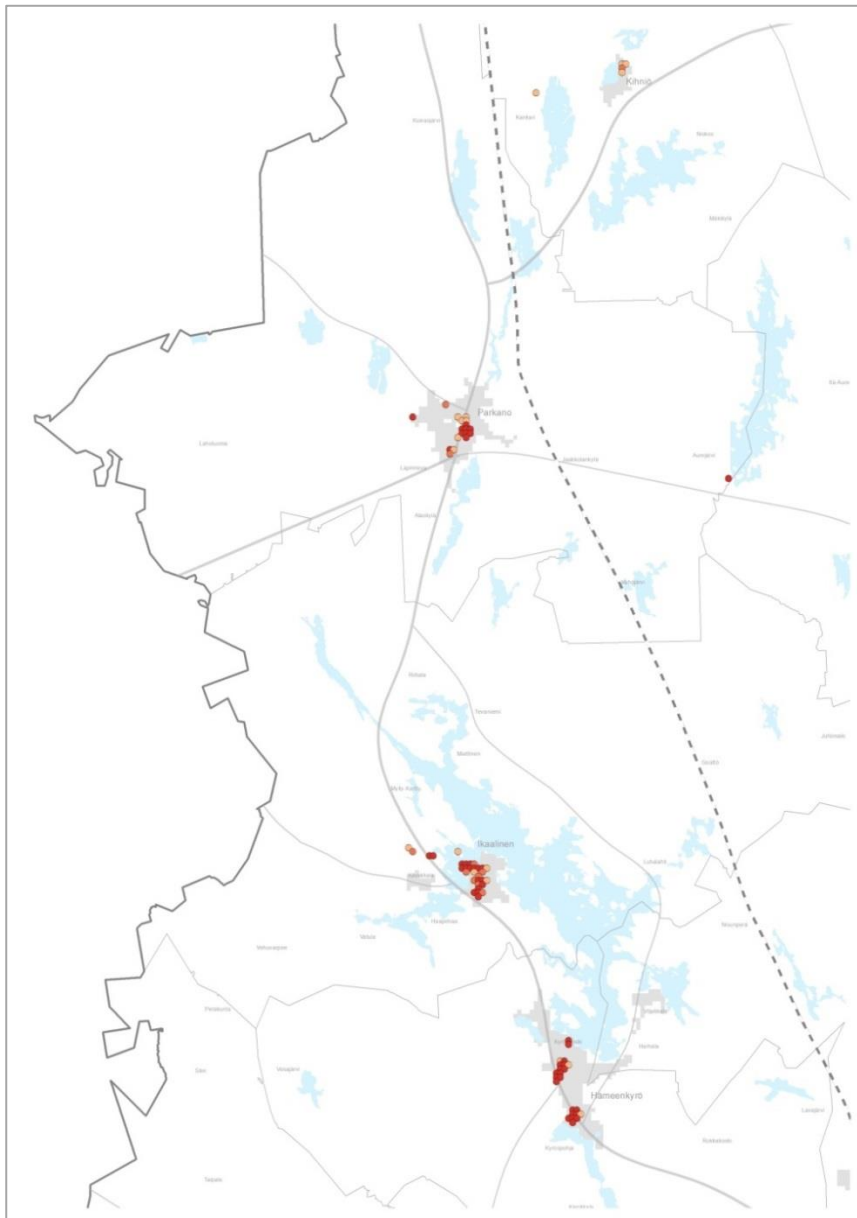
Taulukko 38. Muut lounaisen Pirkanmaan voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueet.

Työpaikka-alue	Kunta	Maakunta- kaavamer- kintä (voimassa oleva)	Työpaikat (YKR 2010)
LOUNAINEN PIRKANMAA			
Karkku	Sastamala	P	132
Kalliala	Sastamala	TP	130
Kiikka, Kikkela	Sastamala	T	130
Stormin kaivosalue	Sastamala	EK	32
Pehulan koivinen teollisuusalue	Sastamala	T	25
Ellivuori	Sastamala	RM	23
Uotsolan Pynnärin teollisuusalue	Sastamala	T	20
Suodenniemi Pappilankainio	Sastamala	TP	20
Kiikka, Tiilivormuntien alue	Sastamala	TP	5
Aarikkala	Sastamala	TP	3

3.5. Läntinen Pirkanmaa

Läntisen Pirkanmaan tarkastelualueeseen kuuluvat **Ikaalisten ja Parkanon kaupungit** sekä **Hämeenkyrön ja Kihniön kunnat**. Alueella asui 26 811 asukasta vuonna 2013. Tämä on noin 5 % koko maakunnan väestöstä. Läntisellä Pirkanmaalla oli vuonna 2011 yhteensä 9 606 työpaikkaa. Vielä vuosituhannen alussa alueella oli yli 11 000 työpaikkaa. Tämän jälkeen läntinen Pirkanmaa on menettänyt yhteensä noin 1 500 työpaikkaa (-13 %) pääosin teollisuuden toimialalta. Alueen suurimmaksi toimialaksi teollisuuden ohi on noussut julkinen sektori, joka tarjosi 2 960 työpaikkaa vuonna 2011. Teollisuuden työpaikkoja läntisessä maakunnassa oli 2 154. Yksityiset palvelut työllistivät alueella hieman alle 1 600 henkilöä ja kaupakin noin 1 200 henkilöä.

Työpaikkojen lukumääriä tarkasteltaessa alueen kunnat näyttäytyvät liki tasavahvoina Kihniötä lukuun ottamatta. Hämeenkyrössä on noin kolmannes tarkastelualueen työpaikoista, Ikaalisissa noin 30 % ja Parkanossa 29 %. Merkittävimpiä työpaikkakeskittymiä ovat Hämeenkyrön, Kyröskosken, Ikaalisten ja Parkanon keskustaajamat. Hämeenkyrössä myös Tippavaaran yritysalue ja Timinsaarentien teollisuusalue, Ikaalisissa Kolmen Airon Kadun, kylpylän ja Teikankaan alueet sekä Parkanossa Pahkalan alue ja Hollming Worksin teollisuusalue erottuvat läntisen Pirkanmaan keskimääräistä suurempina työpaikkakeskittyminä. Myös Kihniön keskustaajamassa on keskimääräistä enemmän työpaikkoja. Irrallisena huomattavana työpaikkakeskittymänä erottuu myös UPM-Kymmene Woodin alue Parkanon Aureskoskella.

Kuva 22. Läntisen Pirkanmaan tilastollisesti keskimääräistä suuremmat työpaikkakeskittymät (hot spot -analyysi).

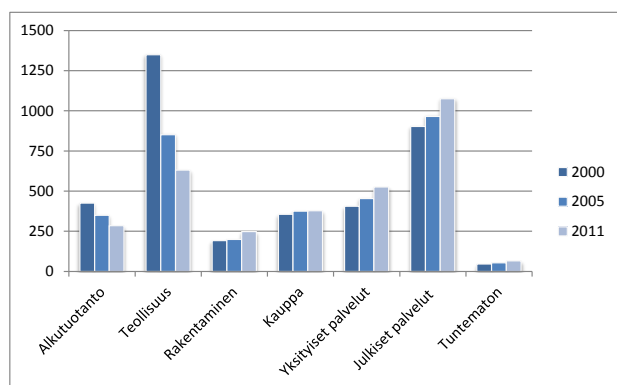
3.5.1. Hämeenkyrö

Hämeenkyrön elinkeinorakenne ja työssäkäynti

Hämeenkyrön työpaikat ovat vähentyneet vuodesta 1990 yli 420 työpaikalla (-13%). Vuonna 1999 Hämeenkyrössä oli työpaikkoja yli 4 000. Tämän jälkeen kehitys kääntyi laskuun ja 2000-luvulla kunnan työpaikkojen lukumäärä on liikkunut 3 200 - 3 500 työpaikan välillä. Vuonna 2011 Hämeenkyrössä oli 3 211 työpaikkaa.

Vuosituhanen alusta Hämeenkyrön teollisuuden työpaikat ovat vähentyneet hyvin voimakkaasti. Pudotusta on ollut yli 700 työpaikkaa, mikä on tarkoittanut noin 50 % vähennystä toimialan sisällä. Teollisuus onkin menettänyt suurimman työllistäjän aseman kunnassa varsin nopeasti. Myös alkutuotannon työpaikat ovat vähentyneet 2000-luvulla. Hämeenkyrön suurin toimiala on työpaikkojen lukumäärällä mitattuna julkinen sektori ennen teollisuutta. Julkiset palvelu tarjoavat hieman yli kolmanneksen kunnan työpaikoista. Yksityiset palvelut ovat kolmanneksi merkittävin työllistäjä yli 500 työpaikalla.

	2011	
	Työpaikat	Osuus työpaikoista
Yhteensä	3 211	
Suurimmat toimialat (TOL 2008):		
Julkiset palvelut (O-U)	1 076	34 %
Teollisuus (B-E)	631	20 %
Yksityiset palvelut (H, J-N)	526	16 %

Kuva 23. Hämeenkyrön toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat)

Hämeenkyrössä asuvasta työllisestä työvoimasta vajaa puolet työskenteli asuinkunnassaan ja yli viidennes kävi työssä Tampereella vuonna 2011. Myös Ylöjärvellä ja Nokialla työskenteli paljon Hämeenkyrössä asuvia. Hämeenkyröön saavuttiin työhön eniten Ylöjärveltä (308 henkilöä), Tampereelta (234) ja Ikaalisista (209). Maakunnan ulkopuolelta ei suuntaudu merkittävää työssäkäyntiä Hämeenkyröön.

Taulukko 39. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen Hämeenkyröstä vuonna 2011.

Asuinkunta	Työpaikan sijainti	Työllinen työvoima	
		lkm.	%
Hämeenkyrö	Kaikki yhteensä	4 425	100,0
	Hämeenkyrö	2 166	48,9
	Tampere	993	22,4
	Ylöjärvi	428	9,7
	Nokia	231	5,2

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Hämeenkyrön taajamarakenteessa sijaitsee 77 % kaikista kunnan työpaikoista. Hämeenkyrön keskustaajama on jakautunut kahteen keskusta-alueeseen: Hämeenkyrön ja Kyröskosken keskustoihin, joissa on yhteensä hieman alle 1 000 työpaikkaa. Merkittäviä työpaikkakeskittymiä ei ole taajamarakenteen ulkopuolella. Osarassa sijaitsee yksittäinen 37 työpaikan keskittymä (Osaran maatalousoppilaitos). Yksittäisiä yli 15 työpaikan keskittymiä on taajamarakenteen ulkopuolella lähinnä Mahnalan, Herttualan ja Pentimaan alueilla.

Hämeenkyrön suurin työpaikkakeskittymä on **Hämeenkyrön keskusta-alue**, jossa on yli 600 työpaikkaa. Yli 40 % työpaikoista on terveys- ja sosiaalisektorin aloilta. Koulutuksen työpaikkoja keskustassa on yli 100. Myös vähittäiskaupan ja rakentamisen toimintoja on alueella melko paljon. Muun palvelutoiminnan sekä ammatillisen, teknisen ja tieteellisen toiminnan työpaikkoja on keskustassa kummankin osalta yli 60. Keskusta-alue on merkitty maakuntakaavaan C-aluevarausmerkinnällä, muilta osin se on taajamatoimintojen aluetta.

Tippavaaran yritysalueella Kyröskosken keskustan eteläpuolella on noin 450 työpaikkaa. Tippavaaran alue on maakuntakaavan työpaikka-alue ja alueelle on merkitty myös vähittäiskaupan suuryksikkö (km²). Suurin osa alueen työpaikoista on teollisuuden aloilta. Teollisuus työllistää Tippavaaran alueella noin 200 henkilöä. Alueella on huomattavasti myös kuljetuksen ja varastoinnin (80 työpaikkaa) sekä rakentamisen (56) työpaikkoja. Kaupan työpaikoista suurin osa on vähittäiskaupan alalta (32 työpaikkaa). Autokaupan työpaikkoja alueella on muutamia.

Kyröskosken keskusta-alueella on noin 360 työpaikkaa, pääosin terveys- ja sosiaalipalveluiden alalta. Myös erityisesti vähittäiskaupan työpaikkoja on keskustassa paljon. Koulutus tarjoaa 45 työpaikkaa ja julkinen hallinto noin 30 työpaikkaa. Alue on merkitty maakuntakaavaan C-merkinnällä.

Kyröskosken keskusta-alueen pohjoispuolella on **Metsäliiton Timinsaarentien teollisuusalue**, jossa on 227 metsäteollisuuden työpaikkaa. Alue on maakuntakaavan teollisuustoimintojen aluetta. Keskustan itäpuolella on lisäksi

Metsä Board Kyrön tehdasalue, joka on varattu maakuntakaavassa teollisuustoimintojen alueeksi. Alueella oli vuonna 2010 noin 50 työpaikkaa pääosin teollisuuden alalta. Tehdas tuottaa taivekartonkia ja tapettien pohjapaperia. Vuonna 2013 tehdas työllisti noin 250 henkilöä. Alueelle on valmistunut myös Pohjolan Voiman uusi biovoimalaitos.

Hämeenkyrön eteläpuolelle on Kalalahden yritysalue, jossa on noin 40 työpaikkaa. Alueella on muun muassa vähittäiskauppaa sekä pientä konepajateollisuutta ja se on varattu maakuntakaavaan työpaikka-alueeksi.

Hämeenkyrön kylissä sijaitsee yhteensä noin 360 työpaikkaa. Muualla harvaan asutulla maaseudulla työpaikkoja on noin 260. Merkittävimpiä kyläkeskusten työpaikkakeskittymiä ovat Mahnalan alue, jossa on noin 75 työpaikkaa. Pentinmaan ja Pinsiön alueilla on yhteensä hieman alle 60 työpaikkaa. Myös Heinijärven ja Osaran alueilla sijaitsee kummassakin yli 40 työpaikkaa. Muita kylien työpaikkakeskittymiä ovat Kyröspohjan alue (32 työpaikkaa), Jumesniemen alue (28) ja Lamminkulman alue (27).

Taulukko 40. Hämeenkyrön suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	2 831	
YKR-taajama (2012)	2 190	77 %
Hämeenkyrön keskusta	611	22 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	248	
Koulutus (P)	105	
Vähittäiskauppa (G)	68	
Rakentaminen (F)	38	
Muu palvelutoiminta (S)	32	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	32	
Tippavaaran yritysalue	449	16 %
Teollisuus (C)	197	
Kuljetus ja varastointi (H)	80	
Rakentaminen (F)	56	
Kauppa (G)	38	
vähittäiskauppa	32	
autokauppa	6	
Kyröskosken keskusta	362	13 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	125	
Kauppa (G)	75	
vähittäiskauppa	68	
tukkukauppa	6	
autokauppa	1	
Koulutus (P)	45	
Julkinen hallinto (O)	27	
Timinsaarentien teollisuusalue	227	8 %
Teollisuus (C)	227	

Metsä Board Kyrön tehdasalue	47	2 %
Teollisuus (C)	42	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	3	
Julkinen hallinto (O)	2	

Hämeenkyrön ja Kyröskosken ydinkeskustat kuuluvat kävelykeskustaan. Tiheän ja hyvän seudullisen tason joukkoliikennevyöhyke on Kyröskosken ja Hämeenkyrön keskusta-alueilla, Kyröskoskenharjun alueella sekä Kalalahdessa. Välttämättä vähintään seudullisen joukkoliikennevyöhykkeen piiriin kuuluu Hämeenkyrössä vajaa 1 400 työpaikkaa, mikä vastaa hieman alle puolta kaikista työpaikoista. Merkittävistä työpaikkakeskittymistä niukasti vyöhykkeiden ulkopuolelle jäävät osa Tippavaaran suurista työpaikka-alueista sekä Timinsaarentien tehdasalue.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Hämeenkyrössä on maakuntakaavan työpaikka-alueita Tippavaaran, Kalalahden ja Pappilametsän alueilla. Tippavaaraan on merkitty myös vähittäiskaupan suuryksikkö (km²). Maakuntakaavan teollisuustoimintojen alueita on varattu Timinsaarentien ja Metsä Board Kyrön tehdasalueille sekä valtatie 3 ja Häijääntien risteyskeskustan eteläpuolelle. Työpaikkakeskittymien näkökulmasta oleellinen voimassa oleva yleiskaava on Keskusta 2010 yleiskaava. Kunnassa on vireillä myös keskustan yleiskaavan tarkistus (keskustan yleiskaava 2025) ja strateginen yleiskaava.

Tippavaaran työpaikka-alue on rakentunut melko tiiviiksi ja alueella on paljon työpaikkoja. Alue on yleiskaavoitettu palvelujen ja hallinnon alueeksi. Kalalahden työpaikka-alue on harvaan rakentunut eikä alueella ole paljon työpaikkoja. Alue on osin yleiskaavoitettu teollisuus- ja varastoalueeksi ja siinä on vielä aluevarausreserviä jäljellä. Pappilanjoen itäpuolinen Pappilametsän laaja työpaikka-alue on rakentamaton. Alue on kuitenkin yleiskaavoitettu yksityisten palvelujen ja hallinnon alueeksi. Suunniteltu uusi valtatie 3 moottoritienlinjaus kulkee työpaikka-alueen läpi.

Valtatie 3 ja Häijääntien risteyskeskustan eteläpuolinen maakuntakaavan teollisuustoimintojen aluevaraus on vielä rakentamaton. Se on osin yleiskaavoitettu teollisuus- ja varastoalueeksi sekä yksityisten palvelujen ja hallinnon alueeksi. T-varauksen kaakkoiskärkeen on yleiskaavoitettu myös pieni pientalovaltainen asuntoalue.

Metsäliiton Timinsaarentien teollisuusalue on toteutunut työpaikkojen osalta hyvin. Aluevarauksen kokoon nähden se on kuitenkin vielä harvaan rakentunut. Alue on yleiskaavoitettu läntisiltä osilta teollisuus- ja varastoalueeksi sekä itäisiltä rakentamattomilta osiltaan lähivirkistysalu-

eeksi. Pirkanmaan puutermiinalit -selvityksessä tarkastellaan alueen soveltuvuutta myös suuren puutermiinalin sijaintipaikkana.

Metsä Board Kyrön T-aluevaraus on tiiviisti rakentunut ja sisältää nykyään paljon työpaikkoja (noin 250 työpaikkaa). Alue on yleiskaavoitettu teollisuus- ja varastoalueeksi.

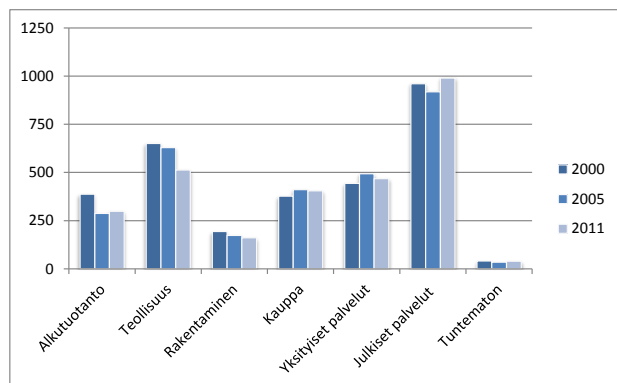
3.5.2. Ikaalinen

Ikaalisten elinkeinorakenne ja työssäkäynti

1990-luvun lama pudotti Ikaalisten työpaikkamäärät yli 3 500 työpaikasta alle 2 800 työpaikkaan. 2000-luvulle tultaessa työpaikkojen lukumäärä oli noussut taas yli 3 000, jonka tietämällä se myös pysyi aina vuoden 2008 taantumaan saakka. Vuonna 2011 Ikaalisissa oli työpaikkoja 2 876. Vuosituhannen alun suhteen alkutuotanto, teollisuus ja rakentaminen ovat menettäneet työpaikkaosuuttaan kaupungissa. Teollisuudesta on poistunut noin 140 työpaikkaa, alkutuotannostakin liki 90 työpaikkaa. Sen sijaan kauppa sekä yksityiset ja julkiset palvelut ovat lisänneet työpaikkaosuuttaan.

Suurimpana toimialana on säilynyt julkinen sektori, joka kattaa yli kolmanneksen kaupungin työpaikoista. Teollisuus on säilyttänyt asemansa toiseksi suurimpana työllistäjänä vaikkakin niukasti ennen yksityisiä palveluja.

	2011	
	Työpaikat	Osuus työpaikoista
Yhteensä	2 876	
Suurimmat toimialat (TOL 2008):		
Julkiset palvelut (O-U)	990	34 %
Teollisuus (B-E)	513	18 %
Yksityiset palvelut (H, J-N)	468	16 %

Kuva 24. Ikaalisten toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat).

Vuonna 2011 noin 67 % Ikaalisissa asuvista työskenteli asuinkunnassaan. Kaupungin ulkopuolelle suunnattiin työhön eniten Tampereelle ja Hämeenkyröön. Myös Parkanossa työskenteli vajaa 100 Ikaalisissa asuvaa. Ikaaliin pendelöitiin eniten Hämeenkyröstä (221 henkilöä), Tampereelta (142), Parkanosta (112) ja Ylöjärveltä (111). Satakunnan Jämijärveltä pendelöi Ikaaliin 58 henkilöä.

Taulukko 41. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen Ikaalisista vuonna 2011.

Asuinkunta	Työpaikan sijainti	Työllinen työvoima	
		lkm.	%
Ikaalinen	Kaikki yhteensä	3 032	100,0
	Ikaalinen	2 028	66,9
	Tampere	273	9,0
	Hämeenkyrö	209	6,9
	Parkano	97	3,2

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Ikaalisten taajamarakenteessa sijaitsee 70 % kunnan työpaikoista. Taajamarakenteen ulkopuolella sijaitsee kaksi merkittävää työpaikkakeskittymää: Ikaalisten kylpylän alue ja Teikankaan teollisuusalue. Näissä on yhteensä noin 360 työpaikkaa.

Ikaalisten suurin työpaikkakeskittymä on **keskusta-alue**, jossa on yli 1 000 työpaikkaa. Tämä vastaa noin 40 % Ikaalisten työpaikoista. Alueella on hieman alle 300 terveys- ja sosiaalipalvelujen työpaikkaa. Myös koulutuksen työpaikkoja on yli 200 ja julkisen hallinnon työpaikkoja noin 100. Keskustassa on paljon myös muita palveluja sekä sähkö-, kaas- ja lämpöalan työpaikkoja. Keskusta-alue on pääosin maakuntakaavan C-aluetta.

Toinen merkittävä työpaikkakeskittymä on heti keskustan tuntumasta alkava **Teollisuustalontien sekä Kolmen Airon Kadun yritysalueiden** muodostama työpaikka-alue. Alueella oli vuonna 2010 yhteensä noin 400 työpaikkaa, joista reilu kolmannes oli teollisuuden työpaikkoja. Kaupan noin 100 työpaikasta suurin osa oli vähittäiskauppaa. Vuonna 2014 alueella arvioidaan olevan noin 120 vähittäiskaupan työpaikkaa kauppakeskus Kompin avaamisen seurauksena. Alueella on paljon myös autokaupan ja muutamia tukkukaupan työpaikkoja sekä mm. majoitus- ja ravitsemistoimintaa ja rakentamisen yrityksiä. Alue on maakuntakaavan työpaikka-aluetta, jonne on merkitty myös vähittäiskaupan suuryksikkö (km²).

Teikankaan teollisuusalueella valtatie 3 varrella oli vuonna 2010 hieman alle 200 työpaikkaa. Vuonna 2014 työpaikkoja on alle 100. Teikangas on suurin taajamarakenteen ulkopuolella sijaitseva työpaikka-alue. Suurin osa alueen työpaikoista on teollisuuden toimialalta. Teikankaalla on hieman myös majoitus- ja ravitsemistoiminnan

työpaikkoja sekä vähittäiskauppaa. Alue on maakunta-kaavan teollisuustoimintojen aluetta.

Ikaalisten kylpylän alue sijaitsee myös taajamarakenteen ulkopuolella ja on maakuntakaavan matkailupalvelujen aluetta. Alueella on yhteensä noin 170 työpaikkaa. Noin 70 työpaikkaa on majoitus- ja ravitsemistoiminnan alalta, vajaa 50 työpaikkaa on terveyden alan työpaikkoja. Alueella on myös hallinto- ja tukipalvelutoimintoja sekä taiteen, viihteen ja virkistykseen työpaikkoja.

Keskustan koillispuolella **Kiviniemessä** sijaitsee Georgia Pacific Nordic Oy:n teollisuustoimintoja. Alue on maakuntakaavan T- aluetta ja se sisälsi hieman alle 60 paperi- ja kartonkiteollisuuden työpaikkaa vuonna 2010). Toivolansaassa on myös huomattava 55 työpaikan keskittymä terveys- ja sosiaalipalveluiden aloilta. Toivolansaari on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta.

Ikaalisten kyläalueilla sijaitsee noin 180 työpaikkaa. Merkittävimmät kyläalueiden työpaikkakeskittymät ovat Luha-lahti 57 työpaikkaa, Tevaniemi 40 työpaikkaa, Riitälä/Heittola 24 työpaikkaa. Muualla harvaan asutulla maaseudulla sijaitsee noin 230 työpaikkaa.

Taulukko 42. Ikaalisten suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	2 547	
YKR-taajama (2012)	1 778	70 %
Ikaalisten keskusta	1 024	40 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	277	
Koulutus (P)	220	
Julkinen hallinto (O)	101	
Muu palvelutoiminta (S)	65	
Sähkö, kaasu, lämpö (D)	65	
Teollisuustalo/Kolmen Airon Katu	398	16 %
Teollisuus (C)	143	
<u>Kauppa (G)</u>	99	
<i>vähittäiskauppa</i>	64	
<i>autokauppa</i>	28	
<i>tukkukauppa</i>	7	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	54	
Rakentaminen (F)	29	
Teikankaan teollisuusalue	192	8 %
Teollisuus (C)	149	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	15	
Vähittäiskauppa (G)	11	
Ikaalisten kylpylän alue	169	7 %
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	69	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	48	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N)	19	
Taiteet, viihde, virkistys (R)	16	
Kiviniemi	57	2 %
Teollisuus (C)	57	

Ikaalisten kaksi merkittävintä työpaikkakeskittymää, keskusta-alue sekä Teollisuustalontien ja Kolmen Airon Kadun alueet, ovat hyvin saavutettavissa joukkoliikenteellä. Ikaalisten keskusta-alue kuuluu pääosin kävelykeskustaan ja muilta osin tiheän ja hyvän seudullisen tason joukkoliikennevyöhykkeeseen. Myös Teollisuustalontien ja Kolmen Airon Kadun teollisuusalueet kuuluvat pääosin tiheän tai hyvän seudullisen vyöhykkeen piiriin.

Seudullisen tason joukkoliikennevyöhyke ulottuu keskustasta valtatie 3 kautta Ikaalisten kylpylän alueelle ja Kilvakkalaan. Sikurin alue keskustan eteläpuolella on tiheän joukkoliikennevyöhykkeen aluetta. Merkittävänä työpaikkakeskittymänä vyöhykkeiden ulkopuolelle jäävät kokonaan Teikankankaan teollisuusalue ja sen eteläpuolinen maakuntakaavan työpaikka-aluevaraus. Ikaalisissa vähintään seudullisen tason joukkoliikennevyöhykkeeseen kuuluu noin 1 700 työpaikkaa, mikä on noin kaksi kolmasosaa kaupungin työpaikoista.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Ikaalisiin on varattu laaja yhtenäinen maakuntakaavan työpaikka-alue Teollisuustalontien ja Kolmen Airon Kadun alueelle, sen itäpuolelle Sarkkilan teollisuusalueelle sekä valtatie 3 eteläpuolelle Laurilantien teollisuusalueelle. Kolmen Airon Kadun alueelle on varattu myös vähittäiskaupan suuryksikkömerkintä (km²). Teikankaan eteläpuolinen osa on myös varattu maakuntakaavassa työpaikka-alueeksi. Varsinainen Teikankaan teollisuusalue on maakuntakaavan teollisuustoimintojen aluetta kuten myös Ikaalisten keskustan koillispuolella sijaitseva Georgia Pacific Nordic Oy:n alue.

Työpaikka-alueiden näkökulmasta keskeinen voimassa oleva yleiskaava on Keskeisen alueen osayleiskaava. Ikaalisissa on vireillä on Keskeisen alueen osayleiskaavan muutos, joka koskee valtatie 3 ja Kylpylänkadun liittymäalueen maankäyttöä.

Teollisuustalontien ja Kolmen Airon Kadun alueella on paljon työpaikkoja ja se on melko tiiviisti rakentunut. Teollisuustalontien alue on yleiskaavoitettu työpaikka- ja teollisuustoimintojen alueena, Kolmen Airon Kadun alue laajana palvelujen ja hallinnon alueena. Risteysalueen länsipuolelle Nummenrinteelle on valmistunut keväällä 2014 kaupan suuryksikkö (kauppakeskus Komppi). Aluetta on mahdollista kehittää edelleen valtatie 3 tukeutuvana kaupan ja muun yritystoiminnan alueena.

Risteysalueen eteläpuolinen Laurilantien teollisuusalue (ns. Karhoisten alue) on yleiskaavassa osoitettu pääosin työpaikka- ja teollisuustoimintojen alueeksi. Alueen suurin työnantaja on Ikaalisten Luomu Oy. Laurilantien alueella on paljon maakuntakaavan ja yleiskaavan aluevarausta jäljellä. Sarkkilan teollisuusalueella, mukaan lukien

Patrankanmäen alue, on myös yli 30 työpaikkaa ja vielä paljon rakentamatonta maakuntakaavan työpaikka-aluevarausta jäljellä. Myös tämä alue on toteutunut hyvin yleiskaavassa, jossa sinne on varattu teollisuustoimintoja. Maakuntakaavan TP-aluevarauksen kaakkoiskulmassa sijaitseva vielä toteutumaton Patrankanmäen alue on yleiskaavoitettu työpaikka- ja teollisuustoimintojen alueeksi. Aluetta on tarkoitus kehittää monipuolisena valtatie 3 tukeutuvana yritystoiminnan alueena. Alueen käyttöön-otto edellyttää maa-ainesten ottoa (murskausta).

Teikankaan eteläpuolinen työpaikka-alue on harvaan rakennettu ja toteutumaton työpaikkojen osalta. Alue on yleiskaavoitettu teollisuustoimintojen sekä palvelujen ja hallinnon alueeksi. Aluevarauksen läntiset osat on yleiskaavassa määritelty maatalous- ja metsävaltaiseksi alueeksi. Varsinainen Teikankaan teollisuusalue (maakuntakaavan T-aluevaraus) on toteutunut hyvin sekä työpaikkojen että yleiskaavan osalta. Yleiskaavassa alue on määritelty teollisuuden toiminnoille sekä maa-ainesten ottoalueeksi. Alue on viime aikaisten rakenne- ja suhdanemuutosten vuoksi menettänyt paljon työpaikkoja.

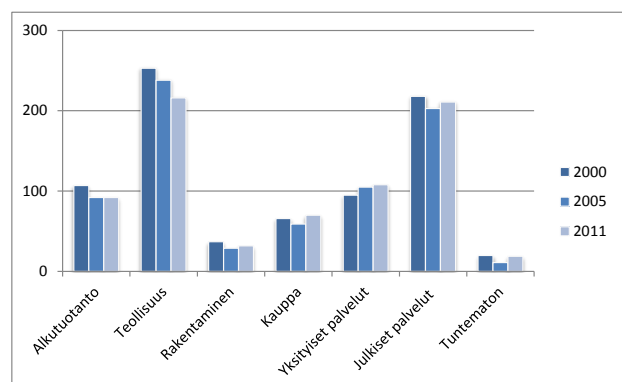
Kiviniemen teollisuusalue on yleiskaavoitettu teollisuustoiminnoille ja se on tiiviisti rakentunut. Ikaalisten kylpylän alue on yleiskaavoitettu liki maakuntakaavan varauksen laajuisesti pääosin matkailupalvelujen alueeksi. Kylpylän alueella on paljon työpaikkoja ja sen ympäristöä on edelleen mahdollista kehittää maakunnallisesti merkittävänä matkailupalvelujen alueena.

3.5.3. Kihniö

Kihniön elinkeinorakenne ja työssäkäynti

Vuodesta 1990 Kihniön työpaikat ovat vähentyneet noin 27 % (280 työpaikkaa). 1990-luvun laman jälkeen kunnan työpaikkakehitys on vakiintunut melko tasaisesti 700 - 800 työpaikan välille. Vuonna 2011 Kihniössä oli työpaikkoja 748. Vuosituhannen alkuun nähden eniten työpaikkoja on kadonnut teollisuuden toimialalta. Myös alkutuotannon, rakentamisen ja julkisten palveluiden työpaikat ovat vähentyneet hieman. Työpaikkaosuuttaan on lisännyt kauppa ja yksityiset palvelut. Teollisuus ja julkiset palvelut ovat liki yhtä suuria työllistäjiä Kihniössä. Yksityiset palvelut on kolmanneksi suurin toimiala yli 100 työpaikalla.

2011		
	Työpaikat	Osuus työpaikoista
Yhteensä	748	
Suurimmat toimialat (TOL 2008):		
Teollisuus (B-E)	216	29 %
Julkiset palvelut (O-U)	211	28 %
Yksityiset palvelut (H, J-N)	108	14 %

Kuva 25. Kihniön toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat).

Vuonna 2011 Kihniössä asuvasta työvoimasta noin 70 % työskenteli asuinkunnassaan. Yli 140 henkilöä pendelöi Parkanoon. Jonkin verran työssäkäyntiä suuntautui myös Tampereelle ja Virroille. Eniten Kihniöön tultiin työhön Parkanosta (83 henkilöä). Myös Etelä-Pohjanmaan Seinäjoelta pendelöi Kihniöön 10 henkilöä.

Taulukko 43. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen Kihniöstä vuonna 2011.

Työllinen työvoima			
Asuinkunta	Työpaikan sijainti	Ikä.	%
Kihniö	Kaikki yhteensä	835	100,0
	Kihniö	590	70,7
	Parkano	142	17,0
	Tampere	18	2,2
	Virrat	16	1,9

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Kihniön keskustaajamassa sijaitsee 56 % kaikista kunnan työpaikoista, noin 380 työpaikkaa. Merkittävimpiä taa-jamarakenteen ulkopuolella sijaitsevista työpaikkakeskit-tymistä erottuvat Kankarin ja Linnakylän teollisuuslaitok-set.

Kihniön suurin työpaikkakeskittymä on **keskusta-alue**, jossa sijaitsee kolmannes kaikista kunnan työpaikoista. Keskustassa liki puolet työpaikoista on terveys- ja sosiaa-lipalveluiden alalta. Keskusta on myös koulutuksen ja vähittäiskaupan työpaikkojen keskittymä. Alueella on myös julkisen hallinnon, hallinto- ja tukipalvelutoiminnan sekä teollisuuden työpaikkoja. Keskusta-alue on merkitty maakuntakaavaan c-kohdemerkinnällä ja on muuten taajamatoimintojen aluetta.

Kihniön teollisuusalueella on noin 80 teollisuuden työ-paikkaa. Alue on varattu maakuntakaavassa työpaikka-alueeksi. Myös **Kankarin ja Linnakylän alueet** erottuvat teollisuuden työpaikkakeskittyminä. Alueilla on myös muutamia kuljetuksen ja varastoinnin työpaikkoja. Linna-kylässä on maakuntakaavan palvelukyläkeskuksen koh-demerkintä (at). Kankari on maakuntakaavan valkoista aluetta.

Muualla Kihniön kylissä sijaitsee yhteensä noin 60 työ-paikkaa. Kyläkeskittymistä erottuvat mm. Niskoksen alue (23 työpaikkaa), Jokikylän alue (13 työpaikkaa) sekä Mäkikylän 11 alkutuotannon työpaikan keskittymä. Kihni-ön harvaan asutulla maaseudulla on noin 140 työpaikkaa.

Taulukko 44. Kihniön suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	678	
YKR-taajama (2012)	381	56 %
Kihniön keskusta	227	33 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	109	
Koulutus (P)	45	
Kauppa (G)	36	
vähittäiskauppa	26	
tukkukauppa	10	
Julkinen hallinto (O)	18	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N)	16	
Teollisuus (C)	15	
Kihniön teollisuusalue	82	12 %
Teollisuus (C)	82	
Kankari	54	8 %
Teollisuus (C)	49	
Kuljetus ja varastointi (H)	5	

	Linnakylä	36	5 %
Teollisuus (C)		33	
Kuljetus ja varastointi (H)		3	

Kihniön keskusta ja muut työpaikkakeskittymät eivät kuulu joukkoliikennevyöhykkeiden piiriin.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Kihniön teollisuusalue on merkitty maakuntakaavan työ-paikka-alueeksi. Alue on harvaan rakentunut ja sisältää vielä paljon aluevarausreserviä. Pyhäniemeen on merkit-ty matkailupalvelujen alue (RM), jossa on neljä työpaik-kaa.

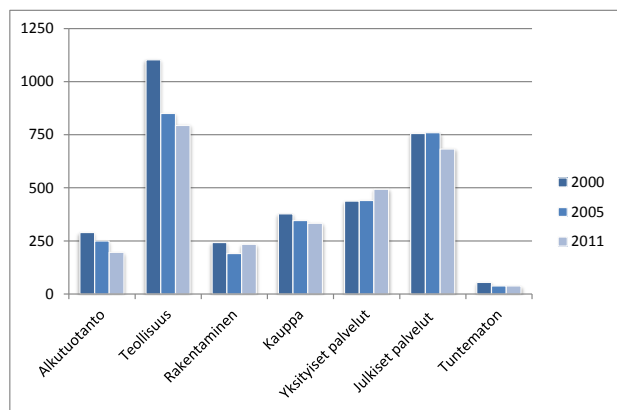
3.5.4. Parkano

Parkanon elinkeinorakenne ja työssäkäynti

Parkanon työpaikat ovat vähentyneet vajaan neljänneksen vuodesta 1990, jolloin kaupungissa oli vielä yli 3 650 työpaikkaa. 1990-luvun laman jälkeen työllisyyskehitys kääntyi positiiviseksi 2000-luvun alkuun saakka. Tämän jälkeen Parkanon työpaikkakehitys on ollut pääosin lievästi laskevaa. Vuonna 2011 Parkanossa oli 2 771 työpaikkaa.

2000-luvulla työpaikkoja on kadonnut erityisesti teollisuuden toimialalta, noin 300 työpaikkaa. Teollisuus on kuitenkin säilynyt kaupungin suurimpana työllistäjänä. Myös alkutuotannon, kaupan ja julkisten palveluiden työpaikkojen osuus on ollut laskeva 2000-luvulla. Julkiset palvelut on Parkanon toiseksi merkittävin työllistäjä. Yksityisten palveluiden työpaikkojen lukumäärä on lisääntynyt ja se on huomattava työllistäjä kaupungissa vajaalla 500 työpaikalla.

	2011	
	Työpaikat	Osuus työpaikoista
Yhteensä	2 771	
Suurimmat toimialat (TOL 2008):		
Teollisuus (B-E)	794	29 %
Julkiset palvelut (O-U)	683	25 %
Yksityiset palvelut (H, J-N)	493	18 %

Kuva 26. Parkanon toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat).

Yli kolme neljäsosaa Parkanossa asuvasta työvoimasta työskenteli asuinkunnassaan vuonna 2011. Ikaalisissa kävi työssä 112 henkilöä ja Tampereellakin vajaa 100 henkilöä. Myös Kihniössä työskenteli paljon Parkanossa asuvia. Kihniöstä Parkanoon pendelöi 142 henkilöä, Ikaalisista 97 henkilöä ja Tampereelta 71 henkilöä. Satakunnan puolelta Kankaanpäästä saapui Parkanoon työhön noin 50 henkilöä.

Taulukko 45. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen Parkanosta vuonna 2011.

Asuinkunta	Työpaikan sijainti	Työllinen työvoima	
		lkm.	%
Parkano	Kaikki yhteensä	2 710	100,0
	Parkano	2 091	77,2
	Ikaalinen	112	4,1
	Tampere	98	3,6
	Kihniö	83	3,1

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Parkanon keskustaajamarakenteessa sijaitsee 80 % kunnan työpaikoista. Suurin työpaikkakeskittymä taajamarakenteen ulkopuolella oli vuonna 2010 Aurekoskella sijaitseva UPM-Kymmenen jalostetehdas, jossa oli 78 teollisuuden työpaikkaa (maakuntakaavan T-alue). Kiviluomassa sijaitsee 46 työpaikan keskittymä, jossa on puolustusvoimien toimintoja (maakuntakaavan EP-aluevara). Myös Raattaharjun alueella on 30 teollisuuden työpaikkaa.

Parkanon suurin työpaikkakeskittymä on **keskusta-alue**, jossa on yli 800 työpaikkaa. Näistä työpaikoista liki kolmannes on terveyden ja sosiaalipalvelujen työpaikkoja. Keskustassa on paljon myös vähittäiskaupan, koulutuksen ja julkisen hallinnon työpaikkoja. Maakuntakaavassa alue on pääosin keskustatoimintojen aluetta (C).

Keskustan luonaispuolella sijaitseva laaja **Pahkalan yritysalue** on Parkanon toiseksi merkittävin työpaikkakeskittymä. Alueella on yli 330 työpaikkaa, joista noin kaksi viidesosaa on teollisuuden työpaikkoja. Alueella on erityisesti myös vähittäis- ja autokaupan sekä rakentamisen työpaikkoja. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan työpaikkoja alueella on noin 30. Alue on maakuntakaavan työpaikka-alueita ja se sisältää myös vähittäiskaupan suuryksikkömerkinnän (km²).

Hollming Works:n tehdasalueella työskentelee hieman alle 200 konepajateollisuuden työntekijää. Alue on maakuntakaavan teollisuustoimintojen aluetta. **Vaasan ja Pentin yritysalueilla** Kirkkojärven pohjoispuolella on noin 150, pääosin teollisuuden työpaikkaa. Alueella on jonkin verran myös kuljetuksen ja varastoinnin sekä koulutuksen työpaikkoja. Alueet on varattu maakuntakaavassa työpaikka-alueeksi.

Keskustasta luoteeseen Pentintien alueella sijaitsee yksittäinen huomattava 74 työpaikan ruutu, jossa on pääosin terveyden ja sosiaalialan työpaikkoja. Myös Kaironiemessä sijaitsee 48 työpaikan keskittymä (ammattillinen, tekninen ja tieteellinen toiminta).

Parkanon kyläalueilla sijaitsee yhteensä noin 100 työpaikkaa. Keskimääräistä suurempia keskittymiä ovat Lapinnevan alue (41 työpaikkaa), Alaskylän ja Möhkön

alue (30) ja Yliskylän alue (26). Muualla harvaan asutulla maaseudulla on työpaikkoja yhteensä noin 300.

Taulukko 46. Parkanon suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	2 545	
YKR-taajama (2012)	2 043	80 %
Parkanon keskusta	804	32 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	262	
Vähittäiskauppa (G)	75	
Koulutus (P)	73	
Julkinen hallinto (O)	54	
Pahkalan yritysalue	333	13 %
Teollisuus (C)	141	
<u>Kauppa (G)</u>	67	
<i>vähittäiskauppa</i>	33	
<i>autokauppa</i>	30	
<i>tukkukauppa</i>	4	
Rakentaminen (F)	59	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	31	
Hollming Works Oy	192	8 %
Teollisuus (C)	186	
Ammatillinen, tieteellinen, tekninen (M)	4	
Majoitus ja ravitsemistoiminta (I)	2	
Vaasan/Pentin yritysalueet	148	6 %
Teollisuus (C)	103	
Kuljetus ja varastointi (H)	16	
Koulutus (P)	12	

Parkanon keskusta-alue on pääosin kävelykeskustaa ja kuuluu tiheään ja hyvän seudullisen tason joukkoliikennevyöhykkeeseen. Seudullisen tason vyöhyke ulottuu keskustasta Kairoskosken tuntumaan. Myös asemanseutu kuuluu seudullisen tason vyöhykkeeseen. Joukkoliikennevyöhykkeiden ulkopuolelle jäävät kaikki merkittävimmät kunnan työpaikkakeskittymät keskustaa lukuun ottamatta. Parkanossa vähintään seudullisen tason vyöhykkeeseen kuuluu noin 860 työpaikkaa, mikä vastaa 45 % keskustaajaman työpaikoista.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Parkanon on varattu maakuntakaavan työpaikka-alueita Pahkalan yritysalueelle sekä sen länsipuolelle laajasti Vatusentien molemmin puolin. Työpaikka-alueita on varattu myös Pentin ja Vaasan yritysalueille sekä asemanseudulle. Teollisuustoiminnoille on varattu alueita Hollming Works:n alueelta, asemanseudun eteläpuolelta ja Aureskoskelta. Työpaikka-alueiden näkökulmasta

keskeisiä ja voimassa olevia yleiskaavoja ovat Keskusta-alueen osayleiskaava ja Asemanseudun osayleiskaava.

Maakuntakaavan työpaikka-alue Pahkalan alueella on toteutunut hyvin sekä työpaikkojen että yleiskaavoituksen osalta. Pahkalan alue on yleiskaavoitettu pääosin työpaikka-alueeksi, mutta pieneltä osin myös teollisuustoiminnoille. Myös valtatie 3 itäpuolelta aluetta on yleiskaavoitettu työpaikka-alueeksi. Sen sijaan maakuntakaavan aluevarauksen läntiset osat Vatusentien molemmin puolin ovat pääosin vielä rakentumattomia. Yleiskaavassa alue on kuitenkin toteutunut hyvin ja se on laajasti yleiskaavoitettu teollisuuden toiminnoille. Yleisesti ottaen keskustan lounaispuoleinen työpaikka-alue sisältää vielä paljon rakentumatonta maakunta- ja yleiskaavareserviä.

Pentin ja Vaasan yritysalueet ovat toteutuneet hyvin yleiskaavoissa ja työpaikkoina. Vaasantien ja radan välissä oleva alue on yleiskaavoitettu työpaikka- ja teollisuustoimintojen alueeksi, mutta on vielä rakentumaton. Myös Vaasan teollisuusalueen länsi- ja pohjoispuolinen laaja aluevaraus on rakentumaton eikä sitä ole yleiskaavoitettu jo rakentunutta aluetta lukuun ottamatta. Maakuntakaavan työpaikka-aluevaraus on vielä kokonaisuudessaan harvaan rakentunut ja sisältää paljon toteutumattomaa aluevarausta. Yleiskaavallisesti alue on toteutunut kuitenkin hyvin.

Hollming Works:n alue on yleiskaavoitettu teollisuustoiminnoille ja se sisältää paljon työpaikkoja. Maakuntakaavan T-aluevaraus on tehdasaluetta lukuun ottamatta ja erityisesti sen eteläisistä osista laajasti rakentumaton sekä yleiskaavoittamaton.

UPM-kymmene lakkautti Aureskosken jalostetehtaan vuoden 2012 joulukuussa. Vuoden 2013 keväällä se siirtyi kuitenkin pihatuotteita valmistavalle Tammiwood Oy:lle. Toiminta teollisuusalueella jatkuu edelleen, tosin pienemmällä työpaikkavolyymilla.

Parkanon asemanseudun laaja maakuntakaavan työpaikka-alue on toteutunut hyvin yleiskaavan työpaikka-aluevarauksina. Alueen eteläpuolinen maakuntakaavan T-aluevaraus on sen sijaan toteutunut yleiskaavassa huomattavasti pienempi mittakaavaisena. Alueilla ei myöskään ole työpaikkoja ja ne ovat vielä rakentumattomia.

3.5.5. Yhteenvedotaulukot läntisen Pirkanmaan työpaikka-alueista

Taulukko 47. Yhteenvedo läntisen Pirkanmaan merkittävimmistä työpaikkakeskittymistä.

Työpaikkakeskittymä	Kunta	Maakunta- kaavamer- kintä (voimassa oleva)	Seudullinen merkittävyys		Profiloituminen työpaikka- alueena: toimialarakenteen monipuolisuus (väh. 3 hallitsevaa toimialaa, > 10 %)	Rakenteen eheys: sijainti YKR-taajaman 2012 piirissä	Saavutettavuus: vähintään seudullisen joli- vyöhykkeen piirissä
			Työpaikat (YKR 2010)	Keskimääräistä enemmän työpaikkoja (hot spot 250 m)			
LÄNTINEN PIRKANMAA							
Ikaalisten keskusta	Ikaalinen	C	1 024	x		x	x
Parkanon keskusta	Parkano	C	804	x		x	x
Hämeenkyrön keskusta	Hämeenkyrö	C	611	x	x	x	x
Tippavaaran yritysalue	Hämeenkyrö	TP	449	x	x	x	x
Teollisuustalo/ Kolmen Airon K.	Ikaalinen	TP	398	x	x	x	x
Kyröskosken keskusta	Hämeenkyrö	C	362	x	x	x	x
Pahkalan yritysalue	Parkano	TP	333	x	x	x	
Timinsaarentien teollisuusalue	Hämeenkyrö	T	227	x		x	
Kihniön keskusta	Kihniö	c/A	227	x	x	x	
Teikankaan teollisuusalue	Ikaalinen	T	192	x			
Hollming Works Oy	Parkano	T	192	x		x	
Ikaalisten kylpylä	Ikaalinen	RM	169	x	x		x
Vaasan/Pentin yritysalueet	Parkano	TP	148	x (Pentin alue)		x	
Kihniön teollisuusalue	Kihniö	TP	82			x	
Kiviniemi	Ikaalinen	T	57			x	
Kankari	Kihniö		54	x			
Metsä Board Kyrön tehdasalue	Hämeenkyrö	T	47			x	x
Linnakylä	Kihniö	at	36				

Taulukko 48. Muut läntisen Pirkanmaan voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueet.

Työpaikka-alue	Kunta	Maakunta- kaavamer- kintä (voimassa oleva)	Työpaikat (YKR 2010)
LÄNTINEN PIRKANMAA			
Aureskoski	Parkano	T	78
Kiviluoma	Parkano	EP	46
Kalalahden yritysalue	Hämeenkyrö	TP	40
Laurilantien teollisuusalue	Ikaalinen	TP	33
Sarkilan teollisuusalue	Ikaalinen	TP	30
Riuttajärvi	Parkano	rm	11
Pyhäniemi	Kihniö	RM	4
Pappilametsä	Hämeenkyrö	TP	0
Häijääntien risteyksen T-alue	Hämeenkyrö	T	0
Teikankaan työpaikka-alue	Ikaalinen	TP	0
Aseman T-alue	Parkano	T	0
Aseman työpaikka-alue	Parkano	TP	0

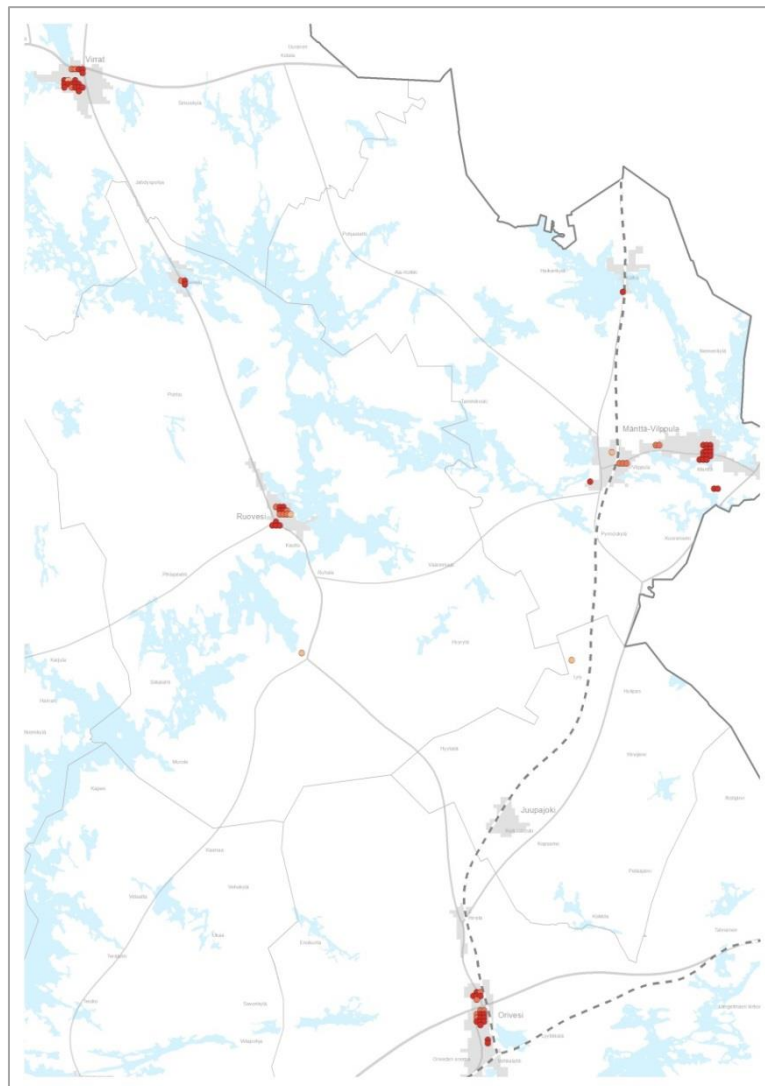
3.6. Pohjoinen Pirkanmaa

Pohjoisen Pirkanmaan tarkastelualueeseen kuuluvat **Mänttä-Vilppulan, Oriveden ja Virtain kaupungit** sekä **Juupajoen ja Ruoveden kunnat**. Vuonna 2013 alueella asui 34 663 asukasta, mikä on noin 7 % maakunnan väestöstä. Työpaikkoja alueella oli vuonna 2011 yhteensä 12 549, mikä vastaa noin kuutta prosenttia maakunnan työpaikoista. Pohjoisen Pirkanmaan työpaikkakehitys on ollut 2000-luvulla negatiivista yli 1 100 työpaikan kadottua alueelta pääosin teollisuuden toimialalta. Vuonna 2011 alueen suurin toimiala oli julkiset palvelut, joka tarjosi reilu 3 800 työpaikkaa. Teollisuus on säilyttänyt edelleen asemansa merkittävänä työllistäjänä. Teollisuudessa oli vuonna 2011 yli 3 100 työpaikkaa. Kolmanneksi suurin toimiala oli yksityiset palvelut yli 1 800 työpaikalla.

Noin 36 % tarkastelualueen työpaikoista sijaitsee Mänttä-Vilppulassa, jossa ne ovat edelleen keskittyneet vahvasti Mäntän keskustaajamaan. Neljännes alueen työpaikoista sijaitsee Orivedellä ja viidennes Virroilla.

Mäntän keskustaajama on alueen suurin työpaikkakeskittymä noin 2 200 työpaikalla. Myös Oriveden laajassa keskustaajamassa on yli 2 000 työpaikkaa ja Virtain keskustaajamassakin noin 1 700 työpaikkaa. Ruoveden keskustan taajamarakenteessa sijaitsee on noin 1 100 työpaikkaa. Juupajoella sijaitsee vain noin kuusi prosenttia alueen työpaikoista eikä Korkeakosken keskusta erotu seudullisessa tarkastelussa.

Yksittäisinä keskimääristä suurempina työpaikkakeskittyminä erottuvat seudullisessa tarkastelussa edellä mainittujen lisäksi Orivedellä Lehdistön ja Neron yritysalueet sekä Kiikanmäki, Juupajoella entisen Viestivarikon alue (Millog Oy), Ruovedellä Kuruntien ja Rajaportin sekä Visuveden ja Jämkipohjan alueet sekä Virroilla Sampoilan yritysalue. Mänttä-Vilppulassa tarkastelussa erottuvat Mäntän sairaalan ja paperitehtaan alueet sekä Isoniemen, Finnforestin, Kangasmaan ja Kolhon teollisuusalueet.

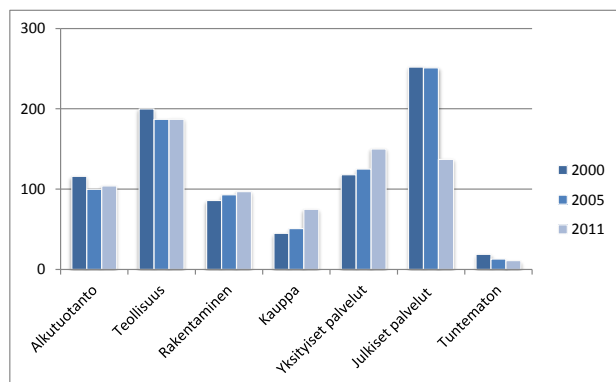
Kuva 27. Pohjoisen Pirkanmaan tilastollisesti keskimääristä suuremmat työpaikkakeskittymät (hot spot -analyysi).

3.6.1. Juupajoki

Juupajoen elinkeinorakenne ja työssäkäynti

Vuoden 1990 laman seurauksena Juupajoen työpaikat vähenivät noin neljänneksen, yli 250 työpaikalla. Vuoden 1996 jälkeen työpaikkojen lukumääräinen kehitys vakiintui noin 820 työpaikan tasolle, kunnes vuoden 2008 taantuman seurauksena työpaikat putosivat jälleen alle 800. Vuonna 2011 Juupajoella oli 761 työpaikkaa. Kunnan suurin työllistäjä on teollisuus, mikä vastaa neljänneksestä kunnan työpaikoista. Vuoden 2005 jälkeen julkisten palveluiden työpaikat ovat vähentyneet yli 40 % pudottaen sen suurimman toimialan asemasta kolmanneksi suurimmaksi. Tätä selittää puolustusvoimien Lylyn Viestivarikon lakkauttaminen vuonna 2009. Yksityiset palvelut ovat nousseet toiseksi merkittävimmäksi työllistäjäksi kunnassa 2000-luvulla. Kasvua on ollut yli neljännes. Myös erityisesti kauppa on lisännyt työpaikka-osuuttaan Juupajoella.

2011		
	Työpaikat	Osuus työpaikoista
Yhteensä	761	
Suurimmat toimialat (TOL 2008):		
Teollisuus (B-E)	187	25 %
Yksityiset palvelut (H, J-N)	150	20 %
Julkiset palvelut (O-U)	137	18 %

Kuva 28. Juupajoen toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat).

Juupajoella asuvista työllisistä noin 58 % työskenteli asuinkunnassaan vuonna 2011. Orivedelle suuntasi työhön reilu 100 henkilöä. Myös Tampereelle ja Mänttä-Vilppulaan pendelöidään Juupajoelta jonkin verran. Eniten Juupajoelle saavutaan työhön Orivedeltä (137 henkilöä), Tampereelta (37) ja Mänttä-Vilppulasta (36). Keski-Suomen puolelta Jämsästä pendelöi Juupajoelle 18 henkilöä vuonna 2011.

Taulukko 49. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen Juupajoelta vuonna 2011.

Asuinkunta	Työpaikan sijainti	Työllinen työvoima	
		lkm.	%
Juupajoki	Kaikki yhteensä	808	100,0
	Juupajoki	467	57,8
	Orivesi	108	13,4
	Tampere	87	10,8
	Mänttä-Vilppula	36	4,5

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Juupajoen taajamarakenteessa sijaitsee 55 % kunnan työpaikoista. Korkeakosken keskustaajaman alueella on yhteensä noin 380 työpaikkaa. Suurin taajamarakenteen ulkopuolinen työpaikkakeskittymä on entinen Lylyn Viestivarikon alue, jossa on 70 työpaikkaa. Yksittäisinä keskittyminä erottuvat myös Hyytiälän Metsäasema (13 työpaikkaa), Hulipaksen 15 terveyden alan työpaikan keskittymä sekä tien 58 ja Koskitien risteyksessä sijaitseva 16 kaupan alan työpaikan keskittymä.

Juupajoen merkittävien työpaikkakeskittymä on **Sahantien alue** keskustan pohjoispuolella. Alueella on hieman alle 200 työpaikkaa, joista yli puolet on metsäteollisuuden toimialalta. Alueella toimiva UPM-Kymmenen Korkeakosken saha on kunnan suurin yksittäinen työllistäjä (vuonna 2014 noin 80 henkilöä). Vuonna 2013 alueella otettiin käyttöön myös uusi biolämpölaitos. Myös terveys- ja sosiaalipalveluiden sekä koulutuksen työpaikkoja on alueella jonkin verran. Sahantien alue on teollisuustoimintojen osalta maakuntakaavan T-aluetta, mutta muuten taajamatoimintojen aluetta.

Korkeakosken ydinkeskustassa on noin 100 työpaikkaa, joista noin puolet on terveys- ja sosiaalialan työpaikkoja. Keskustassa on myös noin 10 rakentamisen työpaikkaa ja jonkin verran myös palvelutoimintoja sekä julkista hallintoa. Keskusta on merkitty maakuntakaavaan c-kohdemerkinnällä ja on muuten taajamatoimintojen aluetta.

Entinen **Viestivarikko**, nykyisin **Millog Oy**:n omistama alue on Juupajoen kolmanneksi suurin työpaikkakeskittymä noin 70 työpaikalla. Alue on varattu maakuntakaavassa Puolustusvoimien toiminnoille (EP).

Juupajoen kyläalueilla on yhteensä noin 170 työpaikkaa. Suurimpina kylien työpaikkakeskittyminä erottuvat Kopsamon alue (23 työpaikkaa). Sahrajärvi-Mäkikylä-Saarikko -alueella on yhteensä yli 50 työpaikkaa (mm. Ylä-Sahrassa 18 alkutuotannon työpaikkaa, Koivulassa 14 kuljetus- ja varastointialan työpaikkaa ja Saarikossa 10 kuljetuksen ja rakentamisen alan työpaikkaa). Kihlalan, Mellin ja Porvolan alueella on yhteensä noin 25 työpaikkaa. Muualla harvaan asutulla maaseudulla on työpaikkoja noin 130.

Taulukko 50. Juupajoen suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	681	
YKR-taajama (2012)	377	55 %
Sahantien alue	195	29 %
Teollisuus (C)	117	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	28	
Koulutus (P)	24	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	11	
Tukkukauppa (G)	8	
Korkeakosken keskusta	102	15 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	48	
Rakentaminen (F)	11	
Muu palvelutoiminta (S)	8	
Julkinen hallinto (O)	7	
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (N)	7	
Kauppa (G)	5	
tukkukauppa	3	
vähittäiskauppa	2	
Millog (ent. Viestivarikko)	70	10 %
Teollisuus (C)	61	
Julkinen hallinto (O)	6	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	3	

Suurin osa Korkeakosken keskustaajamasta kuuluu seudullisen tason joukkoliikennevyöhykkeen piiriin. Merkittävästä työpaikkakeskittymästä joukkoliikennevyöhykkeen ulkopuolelle jää entisen Viestivarikon alue. Seudullisen vyöhykkeen piirissä on yhteensä noin puolet kunnan työpaikoista (340 työpaikkaa).

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Maakuntakaavaan varattuja työpaikka-alueita on Juupajoella Koskitien varressa ja Korkeakosken keskustan luoteispuolella. Sahantien teollisuusalue on varattu maakuntakaavassa teollisuus- ja varastoalueeksi. Millog Oy:n alue on varattu Puolustusvoimien toiminnoille ja Hyytiälän Metsäasema on merkitty p-kohdemerkinnällä.

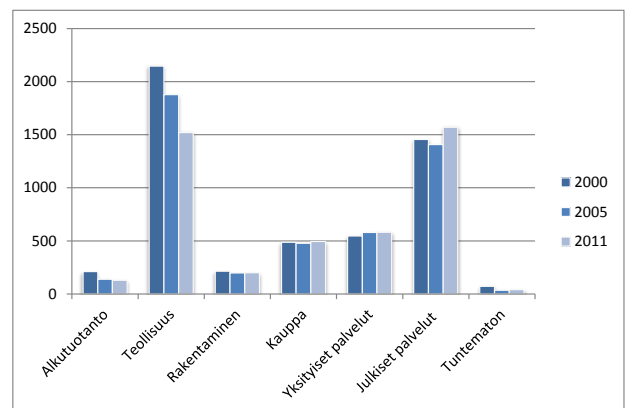
Keskustan tuntuman työpaikka-alueella on vain kahdeksan työpaikkaa ja se on rakentumaton erityisesti sen eteläisistä osista. Koskentien työpaikka-alueella on 16 työpaikkaa ja se on myös pääosin harvaan rakentunut. Sahantien T-alue on rakentunut melko tiiviiksi ja se sisältää paljon työpaikkoja.

3.6.2. Mänttä-Vilppula

Mänttä-Vilppulan elinkeinorakenne ja työssäkäynti

1990-luvun alkuvuosina Mänttä-Vilppulan työpaikkojen lukumäärä romahti liki 6 200 työpaikasta noin 4 900 työpaikkaan. Työpaikkojen määrä väheni vuosina 1990-1994 noin 20 %. 2000-luvulla kaupungin työpaikkakehitys on ollut pääosin negatiivista, mikä on johtunut erityisesti kovasta teollisuuden rakennemuutoksesta. Mänttä-Vilppulasta on kadonnut yli 600 teollisuuden työpaikkaa 2000-luvulla. Tämän seurauksena teollisuuden vankka asema kaupungin suurimpana työllistäjänä murtui ja teollisuus on pudonnut kaupungin toiseksi suurimmaksi toimialaksi noin kolmanneksen työpaikkaosuudella. Suurin toimiala on julkiset palvelut, joka on lisännyt hieman työpaikkaosuuttaan 2000-luvulla. Myös yksityiset palvelut ja kauppa ovat huomattavia työllistäjiä kaupungissa. Vuonna 2011 Mänttä-Vilppulassa oli 4 539 työpaikkaa.

	2011	
	Työpaikat	Osuus työpaikoista
Yhteensä	4 539	
Suurimmat toimialat (TOL 2008):		
Julkkiset palvelut (O-U)	1 570	35 %
Teollisuus (B-E)	1 519	33 %
Yksityiset palvelut (H, J-N)	582	13 %

Kuva 29. Mänttä-Vilppulan toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat).

Mänttä-Vilppula on melko työpaikkaomavarainen paikkakunta - liki 80 % kaupungissa asuvista työskenteli asuin-kunnassaan vuonna 2011. Keski-Suomen puolelle Jämsään ja Keruuseen matkusti työhön enemmän henkilöitä kuin sen Pirkanmaan puoleisiin naapurikuntiin. Eniten Mänttä-Vilppulaan pendelöitiin vuonna 2011 Jämsästä (244 henkilöä), Keuruulta (225), Ruovedeltä (206) ja Tampereelta (98).

Taulukko 51. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen Mänttä-Vilppulasta vuonna 2011.

Asuinkunta	Työpaikan sijainti	Työllinen työvoima	
		lkm.	%
Mänttä-Vilppula	Kaikki yhteensä	4 234	100,0
	Mänttä-Vilppula	3 361	79,4
	Jämsä	220	5,2
	Keuruu	138	3,3
	Tampere	97	2,3

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Mänttä-Vilppulan taajamarakenteessa sijaitsee 84 % kaupungin työpaikoista. Työpaikoista noin 2 200 sijaitsee Mäntän keskustaajamassa, noin 820 Vilppulan taajamassa ja hieman yli 300 Kolhon taajamassa. Kaikki merkittävimmät työpaikkakeskittymät sijaitsevat taajamarakenteessa lukuun ottamatta Mäntän sairaalan aluetta. Myös Vilppulan vankilan alueella Kotiniemessä ja Kinnaskoski Oy:n sahalla on kummassakin noin 25 työpaikan keskittymä. Muita yli 10 työpaikan keskittymiä ei ole juurikaan taajamarakenteen ulkopuolella muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta.

Kaupungin suurin työpaikkakeskittymä on **Mäntän keskusta-alue**, jossa on noin 980 työpaikkaa. Keskustassa on paljon koulutuksen, terveys- ja sosiaalipalveluiden sekä vähittäiskaupan työpaikkoja. Myös julkisen hallinnon työpaikkoja sekä muita tukipalvelutoimintoja on keskustassa paljon. Keskustaa on tarkoitus kehittää kaupungin hallinnon ja palvelujen keskittymänä (Mänttä-Vilppulan kehityskuva 2011). Profiloituminen taidekaupunkina edellyttää keskustan toimintojen monipuolistamista (mm. kaupan palvelut). Mänttä-Vilppulan kaupungin terveyspalvelut siirtyvät kokonaisuudessaan Sarapihan alueelle, jolloin työpaikkojen määrä lisääntyy alueella oleellisesti. Keskusta-alue on maakuntakaavassa varattu keskusta-ja taajamatoiminnoille.

Keskustan eteläpuolella sijaitsevalla **Mäntän paperitehtaan alueella** on lisäksi noin 630 työpaikkaa pääosin teollisuuden toimialalta. Alueella toimii Metsäliitto-konserniin kuuluva Metsä Tissue Oy:n pehmopaperitehdas (Seveso II -direktiivin soveltamisalaan kuuluva kohde). Alue on maakuntakaavan teollisuustoimintojen aluetta.

Isoniemen yritysalueella Mäntän keskustan länsipuolella on yli 260 työpaikkaa, joista suurin osa on teollisuuden toimialalta. Isoniemen alue on merkitty maakuntakaavassa työpaikka-alueeksi. **Mäntän aluesairaala** on huomattava terveys- ja sosiaalipalveluiden työpaikkakeskittymä noin 230 työpaikalla. Alue on merkitty maakuntakaavaan palvelujen ja hallinnon kohdemerkinnällä. Aluesairaalan toimintoja ollaan siirtämässä Mäntän keskustaan.

Vilppulan sahan alueella (MetsäWood) sijaitsee noin 220 työpaikkaa, joista suurin osa on metsäteollisuuden toimialalta. Alueella on jonkin verran myös rakentamisen sekä kuljetuksen ja varastoinnin työpaikkoja. Alue on merkitty maakuntakaavaan laajana teollisuus- ja varastoalueena. **Vilppulan keskustassa** on hieman alle 200 työpaikkaa. Keskustassa on paljon vähittäiskaupan, teollisuuden ja julkisen hallinnon toimintoja. Kehityskuvan mukaan aluetta kehitetään erityisesti palvelualojen keskittymänä. Vilppulan keskusta on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta ja sisältää c-kohdemerkinnän.

Kolhon teollisuusalueella sijaitsi vuonna 2010 noin 197 työpaikkaa, joista liki kaikki ovat teollisuuden toimialalta. Alueella toimivat mm. Formica IKI Oy:n korkeapainelaminattia valmistava tehdas (Seveso II), MetsäWoodin kyllästämö (Seveso II) sekä livari Mononen Oy:n pylvä- ja kestopuutuotteita valmistava tehdas. Alue on maakuntakaavan T-alueita.

Vilppulan keskustan luoteispuolella sijaitseva **Kangasmaan yritysalue** on myös maakuntakaavan teollisuustoimintojen aluetta. Kangasmaalla on noin 190 työpaikkaa enimmäkseen teollisuuden alalta. Alueella on jonkin verran myös kaivostoiminnan ja louhinnan sekä rakentamisen työpaikkoja.

Myös Mäntän asemanseudulla on yli 100 työpaikkaa. Mustalahden teollisuusalueella keskustan itäpuolella on työpaikkoja hieman yli 40. Mustalahteen on varattu maakuntakaavan työpaikka-alueita. Kolhon teollisuustalon alueella on noin 50 työpaikkaa ja se on varattu maakuntakaavan teollisuustoimintojen alueeksi.

Mänttä-Vilppulan kylä-alueilla on yhteensä noin 110 työpaikkaa. Suurimpia kylien työpaikkakeskittymiä ovat Peltolan alue Vilppulan länsipuolella (28 työpaikkaa), Suluslahti (17), Kuoreniemi (16) ja Pohjaslahti (15), jota kehityskuvan mukaisesti kehitetään lähipalveluiden keskittymänä. Muualla harvaan asutulla maaseudulla sijaitsee noin 280 työpaikkaa.

Taulukko 52. Mänttä-Vilppulan suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	3 936	
YKR-taajama (2012)	3 324	84 %
Mäntän keskusta	984	25 %
Koulutus (P)	183	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	159	
<u>Kauppa (G)</u>	132	
<i>vähittäiskauppa</i>	129	
<i>autokauppa</i>	3	
Julkinen hallinto (O)	85	
Hallinto- ja tukipalvelut (N)	84	
Mäntän paperitehdas	627	16 %
Teollisuus (C)	567	
Sähkö, kaasu, lämpö (D)	29	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	14	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	8	
Isoniemen yritysalue	263	7 %
Teollisuus (C)	246	
Vesihuolto ja viemäri (E)	5	
Tukkukauppa (G)	5	
Mäntän aluesairaala	229	6 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	210	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	10	
Vilppulan saha (MetsäWood)	221	6 %
Teollisuus (C)	155	
Rakentaminen (F)	32	
Kuljetus ja varastointi (H)	19	
Vilppulan keskusta	197	5 %
<u>Kauppa (G)</u>	66	
<i>vähittäiskauppa</i>	64	
<i>autokauppa</i>	2	
Teollisuus (C)	40	
Julkinen hallinto (O)	20	
Muu palvelutoiminta (S)	17	
Kolhon teollisuusalue	195	5 %
Teollisuus (C)	174	
Vähittäiskauppa (G)	9	
Julkinen hallinto (O)	5	
Kangasmaan yritysalue	188	5 %
Teollisuus (C)	154	
Kaivostoiminta ja louhintaa (B)	17	
Rakentaminen (F)	12	

Yhtenäinen vähintään seudullisen tason joukkoliikennevyöhyke kulkee Mäntän ja Vilppulan taajamien välillä. Mäntän ydinkeskusta ja Joenniemen alue sekä Vilppulan ydinkeskusta kuuluvat tiheään/hyvän seudullisen tason joukkoliikennevyöhykkeeseen. Mäntän ydinkeskusta on

lisäksi kävelykeskustaa. Merkittävänä työpaikkakeskittymänä vyöhykkeiden ulkopuolelle jäävät Mäntän aluesairaala, Vilppulan sahan alue ja Kolhon taajama kokonaisuudessaan. Joukkoliikennevyöhykkeiden piiriin kuuluu yhteensä noin 2 100 työpaikkaa, mikä vastaa noin 54 % kaupungin työpaikoista.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Mänttä-Vilppulassa on maakuntakaavan työpaikka-alueita Isoniemen ja Mustalahden yritysalueilla. Teollistoimintojen alueita on varattu Mäntän paperitehtaan alueelle, Kangasmaan, Vilppulan sahan, Kinnaskosken ja Kolhon teollisuusalueille. Kolhossa maakuntakaavan T-alueita ovat lisäksi Kolhon teollisuustalon ja Lipsosen alueet. Mäntän aluesairaala on merkitty palvelujen ja hallinnon kohdemerkinnällä. Vilppulan vankilan alue on merkitty E-aluevarauksena.

Työpaikka-alueiden kannalta keskeisiä voimassa olevia yleiskaavoja ovat Mäntän osayleiskaava (oikeusvaikutukseton), Vilppulan keskustan osayleiskaava (oikeusvaikutukseton) ja Korvensyrjän-Kortepoukaman osayleiskaava. Kaupungissa on vireillä oikeusvaikutteinen Keskustaajaman osayleiskaava, joka kattaa molemmat taajamat lievealueineen.

Isoniemen työpaikka-alueella on paljon työpaikkoja ja se on rakentunut tiiviisti. Alue on yleiskaavoitettu pääosin teollisuuden toiminnoille. Kaupungin kehityskuvan mukaan aluetta on tarkoitus kehittää ja sinne voidaan sijoittaa uusia tuotannon työpaikkoja. Alueen sijainti on edullinen ja se on saavutettavissa kaikilla liikkumismuodoilla. Toiminnan keskittäminen Isoniemeen eheyttää yhdyskuntarakennetta kahden kuntakeskuksen välissä.

Mustalahden alue on rakentunut melko väljästi ja sisältää noin 40 työpaikkaa. Aluevarauksen itäinen osa on vielä rakentumaton. Mustalahti on yleiskaavoitettu teollisuuden toiminnoille ja asumiselle. Kehityskuvassa Mustalahteen on suunniteltu sijoitettavan uusia palvelualan työpaikkoja ja se profiloituu porttina Taidekaupunkiin. Risteysalueella on vireillä asemakaava, jossa risteysalueen läheisyyteen on osoitettu lähipalvelujen alue. Mustalahdessa on vireillä myös teollisuusaluetta laajentava asemakaava, joka hyväksyttäneen syyskuussa 2014.

Mäntän paperitehtaan eteläpuolinen laaja T-aluevaraus (Pättiniemi) on suurelta osin rakentumaton. Alue on myös yleiskaavassa varattu liki maakuntakaavan laajuisesti teollisuuden tarpeisiin. Vilppulan sahan radan eteläiset osat ovat rakentumattomia. Muuten alue on tiiviisti rakentunut sahan ympärille. Vilppulan eteläpuolisella pienellä Kinnaskosken sahan T-alueella on noin 25 työpaikkaa ja se on rakentunut tiiviiksi. Kangasmaan teollisuusalue

Vilppulassa on rakentunut väljästi maakuntakaavan aluevarauksen koon suhteen.

Kolhoon varattu laaja teollisuustoimintojen alue sisältää paljon työpaikkoja ja on rakentunut tiiviiksi. Teollinen toiminta alueella jatkuu edelleen. Myös Kolhon teollisuustalon alue on rakentunut melko tiiviiksi ja sisältää noin 50 työpaikkaa. Alueella toimivat paperi- ja komposiittiteollisuuden laitteita valmistava ja suunnitteleva Runtech Oy (noin 40 henkilöä vuonna 2013) sekä kalustelevyjen työstämiseen erikoistunut Mesitek-Kaluste Oy. Kolhossa Lipsosen pienellä T-alueella on vain kuusi työpaikkaa. Kehityskuvan mukaan Kolhossa pyritään säilyttämään lähipalvelut.

Mäntän aluesairaalan on huomattava työpaikkakeskittymä. Mäntän terveystalot siirtyvät alueelta pois syksyllä 2014. Pirkanmaan sairaanhoitopiiri pohtii alueen tulevaisuutta. Luultavaa on, että alue säilyy kuitenkin palvelujen alueena.

Vilppulan vankilan alueella oli vuonna 2010 25 työpaikkaa. Vuonna 2014 vankila on edelleen toiminnassa ja siellä työskentelee noin 35 työntekijää. Vilppulan vankila on 66-paikkainen avolaitos.

Pitkällä tähtäimellä kaupunki tavoittelee edelleen teollisuuden työpaikkoja (puu-, metalli- ja komposiittiteollisuus), mutta myös matkailun toimintoja Taidekaupunki-profiiliin vetämällä.

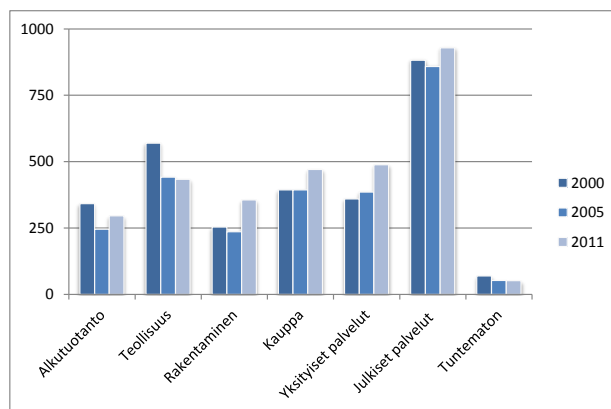
3.6.3. Orivesi

Oriveden elinkeinorakenne ja työssäkäynti

Oriveden työpaikkojen lukumäärä romahti 1990-luvun laman aikana yli 3 500 työpaikasta noin 2 650 työpaikkaan, mikä vastasi noin neljänneksen menetystä kaikista kaupungin työpaikoista. 2000-luvun alkupuolella kehitys oli aavistuksen negatiivista, mutta vuoden 2005 jälkeen Oriveden työpaikkakehitys on kääntynyt positiiviseksi. Vuonna 2011 kaupungissa oli jälleen yli 3 000 työpaikkaa.

Kaupungin ylivoimaisesti suurimpana toimialana on koko 2000-luvun säilynyt julkiset palvelut. Yksityiset palvelut ja kauppa ovat kasvattaneet työpaikkaosuuttaan ja ne ovat ohittaneet teollisuuden työpaikkojen lukumäärässä. Teollisuus on menettänyt yli 130 työpaikkaa 2000-luvulla. Myös rakentaminen on kasvattanut työpaikkaosuuttaan Orivedellä.

2011		
	Työpaikat	Osuus työpaikoista
Yhteensä	3 027	
Suurimmat toimialat (TOL 2008):		
Julkiset palvelut (O-U)	927	31 %
Yksityiset palvelut (H, J-N)	489	16 %
Kauppa (G, I)	471	16 %

Kuva 30. Oriveden toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat).

Noin 57 % Orivedellä asuvasta työllisestä työvoimasta työskenteli asuinkunnassaan vuonna 2011. Huomattava osa, noin viidennes, suuntasi työhön Tampereelle. Myös Kangasalla ja Juupajoelle pendelöitiin jonkin verran Orivedeltä. Eniten Orivedelle tultiin työhön Tampereelta (265 henkilöä), Juupajoelta (108) ja Kangasalta (99). Myös Keski-Suomen puolelta Jämsästä pendelöi Orivedelle 51 henkilöä.

Taulukko 53. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen Orivedeltä vuonna 2011.

Työllinen työvoima			
Asuinkunta	Työpaikan sijainti	lkm.	%
Orivesi	Kaikki yhteensä	3 805	100,0
	Orivesi	2 156	56,7
	Tampere	797	20,9
	Kangasala	168	4,4
	Juupajoki	137	3,6

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Oriveden työpaikoista noin 80 % sijaitsee maantieteellisesti pitkäksi venyneessä keskustajamarakenteessa. Noin 100 työpaikkaa on lisäksi Hirsilän taajamassa. Suuria työpaikkakeskittymiä ei ole taajamien ulkopuolella (ks. karttaliite). Merkittävien taajamarakenteen ulkopuolinen työpaikkakeskittymä Oritupa, jossa on 44 työpaikkaa. Myös Rönnessä on 18 työpaikan keskittymä (majoitus- ja

ravitsemistoimintaa) ja Siitamassa 21 työpaikan keskittymä (ammatillinen, teknillinen ja tieteellinen toiminta).

Oriveden huomattavin työpaikkakeskittymä on **keskusta** jossa on yli 1 000 työpaikkaa - noin puolet koko keskustaan työpaikoista. Keskustassa on paljon sekoittuneita toimintoja. Merkittävimmät ja liki yhtä suuret toimialat ovat vähittäiskauppa, koulutus sekä terveys- ja sosiaalipalvelut. Keskustassa on myös liki sata julkisten hallinnon työpaikkaa. Alue on pääosin maakuntakaavan keskustatoimintojen aluetta.

Lehdistön ja Neron yritysalueilla on yhteensä noin 350 työpaikkaa, joista suurin osa on teollisuuden ja rakentamisen toimialoilta. Alueella on myös jonkin verran eri kaupan sekä kuljetuksen ja varastoinnin toimintoja. Alue on pääosin maakuntakaavan työpaikka-alueita.

Kiikanmäessä on hieman alle 200 työpaikan keskittymä. Noin 150 työpaikkaa on terveys- ja sosiaalipalveluiden toimialalla (Oriveden terveyskeskus). Myös teollisuuden työpaikkoja on jonkin verran. Alue on maakuntakaavan taajamatoimintojen aluetta.

Oripohjan yritysalueella on noin 70 työpaikkaa pääosin teollisuuden toimialalta. Alueella on myös jonkin verran vähittäiskaupan ja autokaupan toimintoja. Oripohja on maakuntakaavan työpaikka-alueita. **Hirsilässä** on myös noin 70 teollisuuden työpaikan keskittymä, joka erottuu huomattavimpana keskustaan ulkopuolisena työpaikkakeskittymänä.

Oriveden kyläalueilla on yhteensä noin 160 työpaikkaa. Suurimpia kyläalueiden työpaikkakeskittymiä ovat Eräjärvi (34 työpaikkaa), Pehulan alue (30), Leväslahti (18) ja Päilahti (17). Oriveden harvaan asutulla maaseudulla on noin 300 työpaikkaa.

Taulukko 54. Oriveden suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	2 661	
YKR-taajama (2012)	2 118	80 %
Oriveden keskusta	1 044	39 %
<i>Kauppa (G)</i>	181	
<i>vähittäiskauppa</i>	164	
<i>tukkukauppa</i>	9	
<i>autokauppa</i>	8	
Koulutus (P)	168	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	157	
Julkinen hallinto (O)	96	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	69	

Lehdistön ja Neron yritysalueet	346	13 %
Teollisuus (C)	138	
Rakentaminen (F)	114	
<i>Kauppa (G)</i>	34	
<i>tukkukauppa</i>	16	
<i>vähittäiskauppa</i>	10	
<i>autokauppa</i>	8	
Kuljetus ja varastointi (H)	25	
Kiikanmäki	186	7 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	149	
Teollisuus (C)	34	
Oripohjan yritysalue	67	3 %
Teollisuus (C)	40	
<i>Kauppa (G)</i>	19	
<i>vähittäiskauppa</i>	14	
<i>autokauppa</i>	5	
Hirsilä	67	3 %
Teollisuus (C)	66	
Rakentaminen (F)	1	

Oriveden keskusta-alue on kävelykeskustaa ja tiheään joukkoliikennevyöhykkeen aluetta. Liki yhtenäinen vähintään seudullisen tason joukkoliikennevyöhyke kulkee keskustaan läpi Oriveden asemalta, keskustan, Lehdistön alueen ja Onnistaipaleen kautta Hirsilään.

Kaikki merkittävimmät työpaikkakeskittymät ovat vyöhykkeiden piirissä lukuun ottamatta Oripohjan ja Hirsilän työpaikka-alueita. Suoraan joukkoliikennevyöhykkeiden piiriin kuluu noin 1 700 työpaikkaa, mikä vastaa 64 % Oriveden työpaikoista.

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Maakuntakaavan työpaikka-alueita on Orivedellä Oripohjan ja Lehdistön teollisuusalueilla. Oriahteella on lisäksi Puolustusvoimien alue (EP). Orituvan alue on merkitty matkailupalvelujen alueen kohdemerkinnällä (RM). Keskustaan on kaupunginvaltuuston hyväksymä yleiskaava (ei oikeusvaikutteinen). Orivedellä on vireillä Keskustan yleiskaavan laadinta. Muita työpaikka-alueiden näkökulmasta keskeisiä vireillä olevia kaavoja ovat Lehdistö-Varikko-Oriahe -, Oripohja-Nihuanranta- ja Oripohja-Sukkavarras-Puistolannrinne -asemakaavat. Kahden viimeksi mainitun eteneminen on riippuvaista Haapamäen radan ratajärjestelyiden yleissuunnitelman etenemisestä.

Oripohjan laaja työpaikka-alue on vielä harvaan rakennut suhteessa aluevarauksen kokoon ja se sisältää noin 70 työpaikkaa. Erityisesti alueen itäiset ovat rakentumattomaa. Sinne on suunniteltu sijoitettavan sekä yritystoiminnan että asumisen alueita. Lehdistön ja Neron

yrittäjäalueet sisältävät paljon työpaikkoja ja ne ovat melko tiiviisti rakentuneita. Aluevarauksen pohjoiset osat ovat vielä rakentumatonta peltomaata.

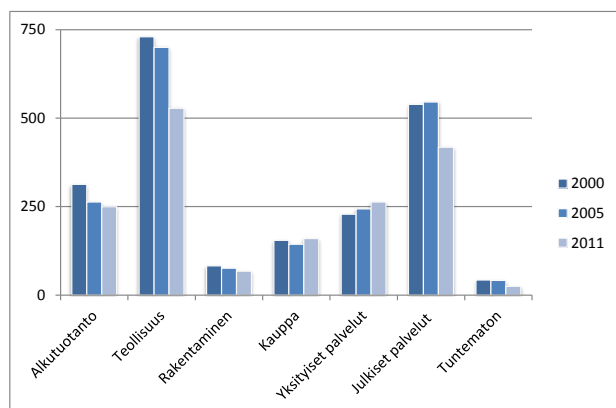
Oritupa ei ole toteutunut matkailupalvelujen alueena vaikka se sisältääkin jonkin verran työpaikkoja.

3.6.4. Ruovesi

Ruoveden elinkeinorakenne ja työssäkäynti

Vuoden 1990 laman seurauksena Ruoveden työpaikkojen lukumäärä putosi noin 2 300 työpaikasta 1 850 työpaikkaan. Työpaikkalukumäärä nousi vuoden 1993 jälkeen jälleen yli 2 000 ja pysyi tällä tasolla aina vuoden 2008 taantumasta saakka, jolloin työpaikkamäärät romahtivat jälleen voimakkaasti. Vuonna 2011 Ruovedellä oli työpaikkoja 1 712. Erityisesti kunnan teollisuus on menettänyt voimakkaasti työpaikkaosuuttaan 2000-luvulla - jopa 28 % sen työpaikoista on kadonnut. Teollisuus on kuitenkin säilyttänyt asemansa kunnan suurimpana työllistäjänä. Myös toiseksi suurin toimiala, julkiset palvelut, on menettänyt reilun viidenneksen työpaikoistaan kuluvalle vuosituhatvuodelle. Yksityiset palvelut ovat kasvattaneet työpaikkaosuuttaan, mikä on tehnyt siitä niukasti kolmanneksi suurimman toimialan alkutuotannon ohii.

2011			
	Työpaikat	Osuus työpaikoista	
Yhteensä	1 712		
Suurimmat toimialat (TOL 2008):			
Teollisuus (B-E)	528	31 %	
Julkiset palvelut (O-U)	418	24 %	
Yksityiset palvelut (H, J-N)	263	15 %	

Kuva 31. Ruoveden toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat).

Noin 67 % Ruovedellä asuvasta työllisestä työvoimasta työskenteli asuinkunnassaan vuonna 2011. Mänttä-Vilppulaan suuntasi hieman yli 200 henkilöä. Myös Tampereelle ja Virroille pendelöitiin Ruovedeltä jonkin verran. Eniten Ruovedelle tultiin työhön Virroilta (99 henkilöä), Mänttä-Vilppulasta (89) ja Tampereelta (60) ja Ylöjärveltä (59).

Taulukko 55. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen Ruovedeltä vuonna 2011.

Asuinkunta	Työpaikan sijainti	Työllinen työvoima	
		lkm.	%
Ruovesi	Kaikki yhteensä	1 798	100,0
	Ruovesi	1 210	67,3
	Mänttä-Vilppula	206	11,5
	Tampere	120	6,7
	Virrat	70	3,9

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Ruoveden taajamissa on yhteensä 74 % kunnan työpaikoista. Ruoveden keskustaajamassa on yli 1 100 työpaikkaa ja Visuveden taajamassa noin 200 työpaikkaa. Jämskipohjan kylätaajamassa on noin 110 työpaikkaa. Taajamarakenteen ulkopuolisia merkittäviä työpaikkakeskittymiä ei ole. Raiskinkankaalla on yksittäinen 30 teollisen työpaikan keskittymä. Lisäksi Sammalistossa sijaitsee yhteensä noin 60 terveyden alan työpaikkaa.

Ruoveden suurin työpaikkakeskittymä on **keskusta-alue**, jossa on noin 600 työpaikkaa. Noin kolmasosa työpaikoista on terveys- ja sosiaalialan työpaikkoja. Keskustassa on monipuolisesti myös vähittäiskaupan, informaatio- ja viestintäalan, koulutuksen sekä julkisen hallinnon työpaikkoja. Alue on merkitty maakuntakaavaan keskusta-toimintojen alueen kohdamerkinnällä ja on muuten taajamatoimintojen aluetta.

Keskustan länsipuolella sijaitsevilla **Kuruntien ja Rajaportin yrittäjäalueilla** on yhteensä 388 työpaikkaa. Alue on maakuntakaavan työpaikka-alueita se on huomattava teollisen toiminnan keskittymä Ruovedellä. Myös **Visuveden teollisuusalueella** oli noin 170 teollisuuden työpaikkaa vuonna 2011. Alueella toimi Visuvesi Oy:n vaneritehdas. Alue on varattu maakuntakaavassa teollisuus- ja varastotoiminnoille.

Jämskipohjassa maakuntakaavan T-alueen tuntumassa oli vuonna 2010 noin 100 työpaikan keskittymä, joista suurin osa on teollisuuden työpaikkoja. Alueella toimivat mm. Stora Enson aaltopahvipakkaustehdas ja koulu.

Ruoveden kyläalueilla on yhteensä noin 240 työpaikkaa. Suurimpina kyläalueiden keskittyminä erottuvat Väärinmajan (13 työpaikkaa), Harjulan (13), Murolen (12) ja

Storminniemen (10) alueet. Ruoveden harvaan asutulla maaseudulla on noin 230 työpaikkaa.

Taulukko 56. Ruoveden suurimmat työpaikkakeskittymät ja niiden toimialajakauma.

	2010	
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	1 796	
YKR-taajama (2012)	1 324	74 %
Ruoveden keskusta	599	33 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	184	
<u>Kauppa (G)</u>	71	
vähittäiskauppa	59	
autokauppa	12	
Informaatio ja viestintä (J)	67	
Koulutus (P)	46	
Julkinen hallinto (O)	45	
Kuruntien ja Rajaportin alue	388	22 %
Teollisuus (C)	371	
<u>Kauppa (G)</u>	10	
autokauppa	9	
vähittäiskauppa	1	
Rakentaminen (F)	7	
Visuvesi	176	10 %
Teollisuus (C)	167	
Jäminkipohja	99	17 %
Teollisuus (C)	90	
Koulutus (P)	9	

Ruoveden keskusta-alue, Harakkala ja Ruhala kuuluvat seudullisen tason joukkoliikennevyöhykkeeseen. Visuveden ja Jäminkipohjan työpaikkakeskittymät jäävät vyöhykkeen ulkopuolelle. Vyöhykkeiden piiriin kuuluu noin 58 % kunnan työpaikoista (1 035 työpaikkaa).

Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön suunnitelmat

Ruovedelle on merkitty maakuntakaavan työpaikka-alueita Kuruntien ja Rajaportin yritysalueille sekä pieni varaus Joensuuntien teollisuusalueen länsipuolelle. Jäminkipohjaan ja Visuvedelle on varattu lisäksi teollisuus-toimintojen alueet. Siikakankaalla on laaja Puolustusvoimien alue (EP). Työpaikka-alueiden kannalta keskeisiä voimassa olevia yleiskaavoja ovat Ruoveden kirkonkylän osayleiskaava sekä Ruoveden kirkonkylän eteläisen osan yleiskaava.

Rajaportin ja Kuruntien yritysalueet sisältävät paljon työpaikkoja ja ovat rakentuneet tiiviisti lähinnä tien 66 länsipuolelta. Muuten laaja maakuntakaavan aluevaraus

on vielä rakentumaton. Aluetta on kaavoitettu teollisuudelle, asumiselle ja virkistysalueeksi. Joensuuntien pieni maakuntakaavan työpaikka-aluevaraus on rakentumaton.

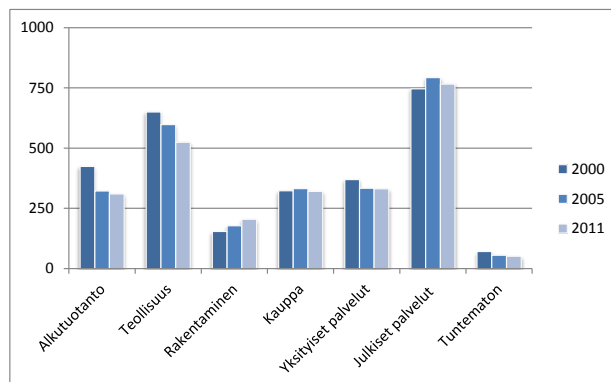
Visuveden ja Jäminkipohjan teollisuus- ja varastoalueet ovat rakentuneet tiiviiksi ja sisälsivät paljon työpaikkoja vielä vuonna 2010. Kuitenkin Visuveden vaneritehtaan toiminta lakkautettiin vuonna 2011 ja Stora Enson Jäminkipohjan tehdas ajettiin alas vuonna 2013, jonka seurauksena yhteensä yli 200 työpaikkaa on kadonnut alueilta. Alueilla on siirtynyt jonkin verran korvaavaa uutta teollista ja pienyritystoimintaa.

3.6.5. Virrat

Virtain elinkeinorakenne ja työssäkäynti

Vuodesta 1990 Virtain työpaikkakehitys on ollut pääosin negatiivista. Työpaikat ovat vähentyneet yhteensä noin neljänneksen vuoteen 2011 mennessä. Vuonna 2011 Virroilla oli 2 510 työpaikkaa, kun niitä vuonna 1990 oli vielä hieman alle 3 400. Kaupungin suurin toimiala on julkiset palvelut. 2000-luvulla kaupungin teollisuuden työpaikat ovat vähentyneet 125 työpaikalla. Tästä huolimatta teollisuus on säilyttänyt asemansa toiseksi suurimpana työllistäjänä. Kolmanneksi suurin toimiala on yksityiset palvelut niukasti ohi kaupan. Alkutuotannon osuus työpaikoista on vähentynyt 2000-luvulla. Rakentamisen työpaikat ovat sen sijaan lisääntyneet Virroilla.

	2011	
	Työpaikat	Osuus työpaikoista
Yhteensä	2 510	
Suurimmat toimialat (TOL 2008):		
Julkiset palvelut (O-U)	766	31 %
Teollisuus (B-E)	525	21 %
Yksityiset palvelut (H, J-N)	331	13 %

Kuva 32. Virtain toimialarakenne vuonna 2011 ja sen kehitys 2000-luvulla (työpaikat).

Virrat on melko työpaikkaomavarainen paikkakunta. Hie-
man alle 80 % kaupungissa asuvasta työvoimasta työ-
kenteli asuinkunnassaan vuonna 2011. Ruovedelle,
Tampereelle ja Etelä-Pohjanmaan puolelle Ähtäriin suun-
tautui jonkin verran työssäkäyntiä. Eniten Virroille pende-
löitiin Ruovedeltä (70 henkilöä) sekä Etelä-Pohjanmaan
Alavukselta (58) ja Ähtäristä (46).

Taulukko 57. Työssäkäyntiasioinnin suuntautuminen
Virroilta vuonna 2011.

Työllinen työvoima			
Asuinkunta	Työpaikan sijainti	lkm.	%
Virrat	Kaikki yhteensä	2 650	100,0
	Virrat	2 080	78,5
	Ruovesi	99	3,7
	Tampere	81	3,1
	Ähtäri	60	2,3

Merkittävimmät työpaikkakeskittymät

Virtain keskustaajamarakenteessa sijaitsee 74 % kunnan
työpaikoista. Merkittäviä yksittäisiä työpaikkakeskittymiä
ei ole taajamarakenteen ulkopuolella.

Virtain ylivoimaisesti suurin työpaikkakeskittymä on **kes-
kusta-alue**, jossa sijaitsee hieman vajaa puolet kaikista
kunnan työpaikoista. Keskusta-alueen työpaikoista noin
kolmasosa on terveys- ja sosiaalipalveluiden työpaikkoja.
Alueella on yli 130 kaupan työpaikkaa, joista suurin osa
on vähittäiskauppaa. Keskustassa on paljon myös koulu-
tuksen, julkisen hallinnon ja muun palvelutoiminnan työ-
paikkoja. Keskusta kuuluu maakuntakaavan C-
aluevarauksen piiriin ja sisältää myös p-
kohdemerkinnän.

Hieman alle viidennes Virtain kaikista työpaikoista sijait-
see **Sampolan yritysalueella** keskustan pohjoispuolella.
Alue on maakuntakaavan työpaikka-alueetta. Sampolassa
on noin 400 työpaikkaa, joista yli puolet on teollisuuden
työpaikkoja. Alueella on lisäksi monipuolisesti kaupan eri
toimintoja. Alueella on jonkin verran myös rakentamisen
sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnan työpaikkoja.

Kolmanneksi suuri työpaikkakeskittymä on **Ahjolan yri-
tysalue** keskustan kaakkoispuolella. Ahjolassa on noin
120, pääosin teollisuuden työpaikkaa, mutta jonkin verran
myös rakentamisen toimintoja. Alue on maakuntakaavan
työpaikka-alueetta.

Keskustaajaman ulkopuolinen suurin työpaikkakeskitty-
mä on **Killinkosken taajama**, jossa on noin 60 työpaikkaa.
Alueella toimii mm. Inka, joka tarjoaa noin 50 pääosin
teollisuuden työpaikkaa. Killinkoski on maakuntakaavan
taajamatoimintojen aluetta.

Virtain kyläalueille sijaitsee yhteensä noin 280 työpaik-
kaa. Merkittävimpiä kyläalueiden työpaikkakeskittymiä

ovat Jähdyspohja (36 työpaikkaa), Sulkava (28), Kotala
(27) ja Liedenpohja (27). Muualla harvaan asutulla maa-
seudulla on noin 330 työpaikkaa.

Taulukko 58. Virtain suurimmat työpaikkakeskittymät ja
niiden toimialajakauma.

2010		
	Työpaikat (YKR)	Osuus työpaikoista
Yhteensä	2 351	
YKR-taajama (2012)	1 744	74 %
Virtain keskusta	1 070	46 %
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	331	
<u>Kauppa (G)</u>	132	
vähittäiskauppa	115	
tukkukauppa	10	
autokauppa	7	
Koulutus (P)	114	
Julkinen hallinto (O)	107	
Muu palvelutoiminta (S)	48	
Sampolan yritysalue	397	17 %
Teollisuus (C)	245	
<u>Kauppa (G)</u>	85	
tukkukauppa	35	
autokauppa	27	
vähittäiskauppa	23	
Rakentaminen (F)	27	
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)	20	
Ahjolan yritysalue	121	5 %
Teollisuus (C)	81	
Rakentaminen (F)	23	
<u>Kauppa (G)</u>	4	
vähittäiskauppa	2	
autokauppa	2	
Killinkosken taajama	61	3 %
Teollisuus (C)	43	
Terveys- ja sosiaalipalvelut (Q)	8	

Virtain ydinkeskusta on kävelykeskustaa. Seudullisen
joukkoliikenneväyhykkeen piiriin kuuluvat ydinkeskustan
lisäksi vain Sampolan alueen eteläisimmät osat ja Killin-
kosken taajama. Muun muassa Ahjolan alue jää koko-
naan joukkoliikenneväyhykkeiden ulkopuolelle. Joukkoli-
kenneväyhykkeisiin kuuluu noin kolmannesta kaupungin
työpaikoista (800 työpaikkaa).

*Arvio voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-
alueiden toteutumisesta sekä tulevaisuuden maankäytön
suunnitelmat*

Virroille on varattu maakuntakaavan työpaikka-alueita
laajasti Sampolan ja Ahjolan yritysalueille. Myös Sampol-
an alueen koillispuolelle valtatie 23 ja tien 68 risteysalu-

eelle on varattu laaja työpaikka-alue. Marttisen alue (Heraskosken kanava, Virtain Perinne kylä, Nuorisokeskus) on merkitty matkailupalvelujen alueeksi (RM). Sorvanvuorella on Puolustusvoimille varattu alue (EP). Työpaikka-alueiden kannalta keskeinen voimassa oleva yleiskaava on Keskeisten alueiden osayleiskaava. Virroilla on vireillä keskustaajaman osayleiskaavaan uudistaminen, joka mm. laajentaa erityisesti Sampolan koilipuoleista työpaikka-alueita.

Sampolan yritysalue on toteutunut hyvin työpaikkojen osalta ja se on rakentunut melko tiiviiksi. Keskustaajaman osayleiskaavan luonnoksessa alue on maakuntakaavan mukaisesti työpaikka-alueita ja sen läntiset osat on varattu lähivirkistysalueiksi. Sampolan koilipuolella sijaitseva laaja maakuntakaavan työpaikka-alue on rakentumaton. Keskustaajaman osayleiskaavaluonnoksessa alueelle on suunniteltu laajat teollisuustoimintojen ja työpaikka-alueiden varaukset. Sampolaa on suunniteltu kehitettävän myös kaupallisten palvelujen alueena.

Ahjolan alueella ei paljon työpaikkoja sen kokoon nähden ja se on harvaan rakentunut. Keskustaajaman osayleiskaavaluonnoksessa aluevaraukset ovat pääosin teollisuustoiminnoille maakuntakaavan aluevarauksen laajuuksella. Alue on asemakaavoitettu 1980-luvulla ja kaavasta noin 35 % on toteutumatta. Ahjolaa ei koeta vetovoimaiseksi yritysalueeksi johtuen sen sijainnista, osittain pehmeästä maaperästä ja haasteellisista maastonmuodoista.

Marttisen alue on toteutunut hyvin ja siellä on noin 20 työpaikkaa. Alueella on potentiaalia kehittyä vetovoimaisena matkailukohteena kolmen maakunnan rajalla.

3.6.6. Yhteenvedotaulukot pohjoisen Pirkanmaan työpaikka-alueista

Taulukko 59. Yhteenvedo pohjoisen Pirkanmaan merkittävimmistä työpaikkakeskittymistä.

Työpaikkakeskittymä	Kunta	Maakunta- kaavamer- kintä (voimassa oleva)	Seudullinen merkittävyys		Profiloituminen työpaikka- alueena: toimialarakenteen monipuolisuus (väh. 3 hallitsevaa toimialaa, > 10 %)	Rakenteen eheys: sijainti YKR-taajaman 2012 piirissä	Saavutettavuus: vähintään seudullisen joli- vyöhykkeen piirissä
			Työpaikat (YKR 2010)	Keskimmääristä enemmän työpaikkoja (hot spot 250 m)			
POHJOINEN PIRKANMAA							
Virtain keskusta	Virrat	C	1 070	x	x	x	x
Oriveden keskusta	Orivesi	C	1 044	x	x	x	x
Mäntän keskusta	Mänttä-Vilppula	C	984	x	x	x	x
Mäntän paperitehdas	Mänttä-Vilppula	T	627	x		x	x
Keskusta-alue	Ruovesi	c/A	599	x	x	x	x
Sampolan yritysalue	Virrat	TP	397	x		x	x
Kuruntien ja Rajaportin alue	Ruovesi	TP	388	x		x	x
Lehdistön ja Neron yritysalueet	Orivesi	TP	346	x	x	x	x
Isoniemen yritysalue	Mänttä-Vilppula	TP	263	x		x	x
Mäntän aluesairaala	Mänttä-Vilppula	P	229	x			
Vilppulan saha (MetsäWood)	Mänttä-Vilppula	T	221	x		x	
Vilppulan keskusta	Mänttä-Vilppula	c/A	197	x	x	x	x
Sahantien alue	Juupajoki	T	195		x	x	x
Kolhon teollisuusalue	Mänttä-Vilppula	T	195	x		x	
Kangasmaan yritysalue	Mänttä-Vilppula	T	188	x		x	x
Kiikanmäki	Orivesi	A	186	x		x	x
Visuvesi	Ruovesi	T	176	x		x	
Ahjolan yritysalue	Virrat	TP	121			x	
Korkeakosken keskusta	Juupajoki	c/A	102			x	x
Jäminkipohja	Ruovesi	T	99	x			
Millog (ent. viestivarikko)	Juupajoki	EP	70	x			
Oripohjan yritysalue	Orivesi	TP	67			x	
Hirsilä	Orivesi	TP	67			x	
Killinkosken taajama	Virrat	A	61				x

Taulukko 60. Muut pohjoisen Pirkanmaan voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueet.

POHJOINEN PIRKANMAA			
Kolhon teollisuustalo	Mänttä-Vilppula	T	50
Oritupa	Orivesi	m	44
Mustalahden yritysalue	Mänttä-Vilppula	TP	40
Vilppulan Kinnaskosken alue	Mänttä-Vilppula	T	25
Perinnekyllän alue	Virrat	RM	20
Koskentie alue	Juupajoki	TP	16
Hyytiälän metsäasema	Juupajoki	p	13
Keskustan luoteinen TP-alue	Juupajoki	TP	8
Kolhon Lipsonen	Mänttä-Vilppula	T	6
Sorvanvuori	Virrat	EP	2
Oriahde	Orivesi	EP	0
Joensuuntien työpaikka-alue	Ruovesi	TP	0
Sampolan koilinen työpaikka- alue	Virrat	TP	0

4. Minne olemme matkalla - tulevaisuuden työpaikat ja muuttuva työelämä

4.1. Talouden suuret aaltoliikkeet ja huomisen kasvualat

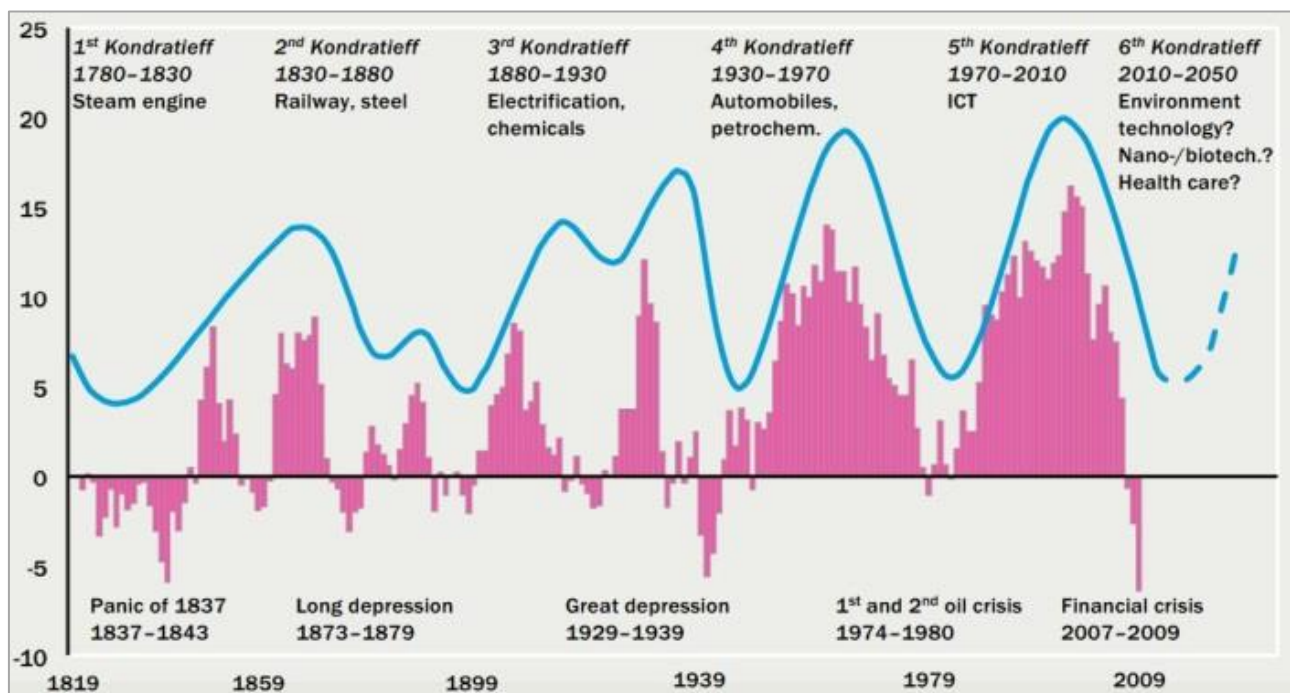
Yksi työkalu hahmottaa tulevaisuuden talouden ja toimialojen perustaa on venäläisen Nikolai Kondratieffin teoria taloudellisen toiminnan pitkistä sykleistä, Kondratieffin aalloista. Teoria kuvaa talouden pitkäaikaista, noin 40-60 vuotta kestävästä säännöllisestä vaihtelusta talouden nousu- ja laskukausien välillä. Teollistumisen alkuaikojista nykypäivään on tunnistettavissa viisi sykliä, joita kuvaa pitkä taloudellisen vaurauden jakso ja jotka ovat aina päättyneet suureen kriisiin. Kriisi on ollut alku uudelle yhteiskunnalliselle muutokselle ja taloudelliselle kasvulle.

Modernin teollistumisen käyntiin sysännyt innovaatio oli höyrykone, jonka tekniikka omaksuttiin nopeasti muun muassa vaateteollisuuden puolelle. 1800-luvun puolessa välissä rautatie ja terästeollisuus olivat keskeisiä kehityksen moottoreita. Aikakausi synnytti myös pohjaa massojen joukkoliikkumiselle. 1900-luvun taite toi mukanaan sähkön ja massatuotannon. 1930-luvulta aina 1970-luvulle taloudellisen hyvinvoinnin ajureina olivat puolestaan auto- ja polttoaineteollisuus. Kehityksen mahdollistamat liiketoiminnalliset sovellukset muotoutuivat nyt yksilön liikkumisen ympärille.

Nykyhetkeä kuvaava, tosin elinkaarensa päässä oleva viides aalto nousi informaatio- ja kommunikaatioteknologioista, jotka ovat mahdollistaneet globaalin ja mobiilin tiedonvälityksen.

Teoriaan ja taloudellisiin indikaattoreihin perustuen on arvioitu, että vuonna 2008 alkanut maailman talouden suuri taantuma olisi alkua uudelle, kuudennelle Kondratieffin aallolle. Wilenius ja Kurki (2012, 9-10) uskovat, että resurssitehokkuus on keskeinen kuudennen aallon ajuri niin teknologisen, sosiaalisen kuin taloudellisen muutoksen näkökulmasta. Talouden paradigman muutos kohti resurssitehokkuutta perustuu heidän mukaansa erityisesti kolmeen tekijään: 1) raaka-aineet harvinaistuvat ja kallistuvat, 2) tehokkuus raaka-aineiden ja energian käytössä muotoutuu kriittiseksi menestystekijäksi ja 3) lisääntyvä ympäristötietoisuus ja lainsäädäntö pakottavat yritykset ottamaan ympäristönäkökohdat huomioon tuotantoprosesseissaan ja tuotteissaan. Avaintrendeinä muutoksen taustalla vaikuttavat demografinen muutos ja globalisaatiokehitys.

Kuudes sosio-ekonominen aalto onkin siis myös kuudes innovaatioaalto, joka muokkaa oleellisesti toimialarakenteita. Wilenius ja Kurjen (2012, 112-115) mukaan oleellista on, kuinka Suomi kykenee hyödyntämään nämä mahdollisuudet ja välttämään hirttäytymistä viidennen aallon menestysreseptin toistamiseen. Virtuaalinen kokeminen tulee olemaan enemmän osa jokapäiväistä elämää. Myös lisääntyvä koneiden välinen kommunikointi luo aivan uutta talouden perustaa, jossa älykkäät koneet korvaavat lisääntyvässä määrin ihmisten työpanosta.

Kuva 33. Modernin talouden syklit. Kondratieffin aallot suhteessa 10-vuoden Standard & Poor's 500 - pörssimarkkinaindeksiin kehitykseen. (Lähde: Allianz Global Investors, Datastream).

Tulevaisuudessa taloutemme perustuu entistä vahvemmin ympäristö-, nano- ja bioteknologioiden sekä terveydenhuoltosektorin innovaatioihin. Myös digitalisoitumisen kehitys ja koneiden laskentatehon moninkertaistuminen luo toimialoille kasvua sekä markkinoille uusia tuotteita ja palveluja.

Väestön ikääntymiskehitys vaikuttaa yhteiskuntaan laajasti mahdollistaen ja suorastaan edellyttäen terveys- ja hyvinvointisektorin uusia liiketoimintamallit. Kuudennen aallon lopussa yli kolmasosa väestöstä on yli 65-vuotiaita ja samanaikaisesti seniorikansalaiset haluavat työskennellä paljon pidempään kuin nykypäivänä. He myös vaativat työpaikoiltaan eri asioita kuin nykyään. Julkisen- ja hyvinvointisektorin on kyettävä palvelemaan joustavasti lisääntyviä yksilöllisiä tarpeita. Tämä koskee myös maankäytön suunnittelua ja maakunnallista kehittämistyötä - toimintaympäristön on vastattava tulevaisuuden työtekijöiden tarpeisiin ja arvoihin ollakseen houkutteleva.

Kasvavan resurssitehokkuusvaatimuksen myötä ympäristöteknologioihin ja luonnonkuituihin perustuvat tuotteet korvaavat nykyisiä resurssi-intensiivisiä ja uusiutumattomiin materiaaleihin perustuvia ratkaisuja. Erityisesti Suomen metsäteollisuuden menestyksen resepti piilee sen tuoteportfolion uudistamisessa. Kestävän, kevyen ja kierrätettävän puukuidun ja -massan uudenlainen soveltaminen mm. eco-designiin, rakentamiseen tai biopolttoaineiksi ja -energiaksi ovat aloja, joille tulevaisuuden arvonalisää ja työpaikkoja voi syntyä.

Wileniuksen ja Kurjen (2012, 116) näkemyksen mukaisesti Suomen menestysmahdollisuudet ja tulevaisuuden työpaikat piilevät liiketoiminta-aloilla, jotka kulkevat kuudennen aallon kehityksen eturintamassa. Näitä ovat kehittyneet materiaali- ja energiatehokkuuden innovaatiot, uusiutumattomia materiaaleja korvaavien luonnonkuitupohjaisten tuotteiden kehittäminen, digitaalisten teknologiasovellusten laajentaminen jokaiselle elämäntilanteelle sekä uusien terveyttä ja hyvinvointia tukevien ratkaisujen tarjoaminen.

Myös Alasoini ym. (2012, 9) ovat samoilla linjoilla. Kasvaviksi aloiksi he näkevät lisäksi teolliseen toimintaan yhdistetyt palvelut, vihreän energian, kaupan ja liikelämän palvelut sekä hoiva- ja hyvinvointipalvelut laajasti ymmärrettyinä. Tarttuminen näihin mahdollisuuksiin edellyttää ensisijaisesti irtautumista perinteisestä massatuotantomaisesta teollisesta tuotantologiikasta. Muuttuvassa globaalissa työnjaossa Suomen ja sen yritysten kannalta keskeistä on vahvan osaamisperustan hyödyntäminen ja uuteen talouteen mukautuminen. Valmistavan toiminnan sijaan erilaisten tuotteiden, tuotantotapojen ja palveluiden suunnittelu ja innovointi ovat yhä useamman ihmisen työtä vuonna 2040.

4.2. Työpaikka-alueet ja työnteon luonne tulevaisuudessa

Tuotantorakenteemme ja työelämän toimintatavat perustuvat vielä vahvasti perinteiseen massatuotantoajatteluun sekä työnteon suorittavaan ja paikkaan sidottuun luonteeseen. Tähän pohjaavat myös kaavoituksen suunnitteluinstrumentit, jossa toimintoja sijoitetaan toiminnallisiin perustein erilleen. Vuoden 2040 työpaikka-alueita kuvaa kuitenkin paremmin sekoittuneiden toimintojen ympäristöt, jossa toimintojen fyysisen sijainnin osoittamista oleellisemmaksi nousee alueiden kyky vastata tulevaisuuden työtekijän tarpeisiin, arvoihin ja liikkuvaan työnteon kuvaan.

Työelämä ja työpaikat elävät 2010-luvulla keskellä suurta rakenteellista ja sisällöllistä murrosta. Sen ytimenä ovat kaksi toisiinsa kytkeytyvää kehityskulkua: massatuotantoon perustuvan kasvun hidas hiipuminen ja uusien, tietojen ja viestintäteknologioiden hyödyntämiseen perustuvien tuotantomallien kokeileva käyttöönotto. (Alasoini ym. 2012, 3). Myös talouden rakenteiden resurssitehokkuusvaatimukset muuttavat sekä yksilöllisiä työnkuvia että laajempia tuotantoprosesseja.

Gratton (2010, 18-20) on määritellyt viisi toisiinsa tiiviisti kietoutunutta muutosvoimaa, jotka muuttavat perustavanlaatuisesti työn luonnetta ja työnteon tapoja tulevaisuudessa. Näitä ovat vähähiilisen talouden nousu, teknologinen kehitys, kiihtyvä globalisaatio, demografiset muutokset ja uudet yhteiskunnalliset trendit.

Vähähiilisen talouden rakenteiden yleistymisen on seurauksena fossiilisten polttoaineiden, erityisesti öljyn, hinnan noususta ja ilmastonmuutoksen aiheuttamista ongelmista. Muun muassa voimakkaasti lisääntyvät tavaraviennin kustannukset ja työperusteisen matkustamisen kallistuminen johtavat virtuaalisen työskentelyn ja etätöiden käytäntöihin. Teknologinen kehitys puolestaan kytkee ennen näkemättömän määrän ihmisiä samoille työmarkkinoille. Pilvipalvelut mahdollistavat kustannustehokkaat käytännöt ja paikkaan sitomattoman työskentelyn, digitalisaatio tarjoaa ennennäkemättömän tietomäärän ja yhä useampi työsuorite tehdään robotiikan avulla. Tietokoneet ovat kykeneviä oppimaan ja tuottamaan uutta tietoa informaatiomassasta ilman ihmisen apua. Kaikki tämä edellyttää uusia tietoturvasuhteita ja -laaturatkaisuja, mutta tarjoaa myös valtavasti näihin liittyviä osaamisperusteisia liiketoimintamahdollisuuksia.

Kaikki työtehtävät, joihin liittyy automatisoitavissa olevia tehtäviä, hoidetaan suuremmassa määrin koneiden ja informaatioteknologian avulla.

Globalisaatio kytkee maailmaa yhteen kiihtyvällä vauhdilla niin kaupan, palveluiden, työvoiman liikkumisen kuin yhteisten työmarkkinoiden kautta. Väestö keskittyy megakaupunkeihin, joihin syntyy suuria osaajapooleja, jotka edelleen kytkeytyvät muihin maailman osaajaverkostoihin. Kehitys jakaa työntekijöitä voimakkaasti niihin, joilla on kompetenssia toimia osana näitä kilpailtuja osaajaverkostoja ja niihin, jotka jäävät niiden ulkopuolelle. Megakaupungistuminen aiheuttaa ruuhkautumista ja muita ympäristöön liittyviä paineita, jotka puolestaan luovat tarpeita uudelle, ratkaisukeskeisen ympäristö-, energia- ja liikenneteknologian kehitykselle.

Väestön ikääntyminen ja samalla kasvava eliniän odote muuttaa väkisin suhtautumistamme työn tekemiseen ja eläkeratkaisuihin. Yhteiskunnalliset trendit liittyvät ihmisten arvomaailman muutoksiin. Tulevaisuuden työntekijät tekevät ratkaisuja enemmän yksilöllisten tarpeiden kuin yhteiskunnallisten odotusten pohjalta. Yhä useampi elää yksin, perhekoko pienenee ja virtuaalinen kanssakäyminen yleistyy. Nämä vahvistavat freelance-tyyppisiä ja autonomisia työskentelykäytäntöjä. Yksilön toimintaa ohjaa ensisijaisesti onnellisuuden tavoittelu materiaalsen määrän sijaan.

Grattonin (2010, 18) mukaan muutosvoimat vaikuttavat työnteon tapoihin kolmella tavalla. Ensinnäkin ne mahdollistavat siirtymisen mekanisaation aikakaudelta erikoistumisen aikakaudelle. Tulevaisuuden työntekijän on generalististen taitojen kehittämisen sijaan erikoistuttava, jotta voi erottua massasta. Toiseksi on verkostoiduttava ja oltava yhteistyökykyinen, jotta pääsee osaksi erikoistuneiden ammattilaisten kollektiiveja. Näissä verkostoissa tulevaisuuden lisäarvo ja innovaatiot luodaan. Yksilöllisen ammattitaidon ja konnektiivisuuden lisäksi tulevaisuuden työntekijä arvostaa elämyksellisyyttä. Onnellisuus ja uusiutuminen tulevat olemaan tulevaisuuden työelämän peruskiviä. Näiden seurauksena standardoitujen ja mekaanisten työkäytänteiden murtaminen, etätyöskentelyn mahdollistaminen sekä työntekijän valinnan vapauden lisääminen määrittävät paljon sitä kehystä miten ja missä tulevaisuudessa työskennellään.

Muutoksen myötä työtehtäviä ja jopa kokonaisia toimialoja katoaa, mutta uusia syntyy myös tilalle. Murros koskee kokonaisvaltaisesti niin työn sisältöä, työvälineitä kuin tarvittavaa osaamista. Teknologiat ovat yhä tiiviimpi osa työnteon arkea ja tehtäviin sisältyy lisääntyvästi tietotyön piirteitä. Hajautetut ja virtuaaliset työt yleistyvät. Savupiippujen varjojen sijaan tulevaisuuden työntekijän löytää yhä useammin globaalisti verkottuneen mobiililaitteen takaa.

Kaikki työtehtävät, joihin liittyy automatisoitavissa olevia tehtäviä, hoidetaan suuremmassa määrin koneiden ja informaatioteknologian avulla. Tällaisia tehtäviä voivat olla esimerkiksi hoitotyöhön liittyvä valvonta, järjestelmien ja tuotantolinjojen monitorointi sekä erilaiset tuki- ja neuvontapalvelut. Myös asiantuntijatyötä kuten lakipalveluita

tai lääkärityötä voidaan osin automatisoida ja ohjata etänä. Yhä useammalla toimialalla tuotantoprosesseja voidaan jakaa osiin ja teettää yksittäisiä työtehtäviä globaaleilla työmarkkinoilla.

Kuva 34. Robotisoitua autonvalmistusta Volkswagenin tehtaalla Saksan Wolfsburgissa. (Lähde: Yle.fi, kuva Julian Stratenschulte / EPA).

Muutoksen ymmärtäminen on ensisijainen lähtökohta tulevaisuuden maankäytön ratkaisuille ja työpaikka-alueiden suunnittelulle. Työpaikkoja ja työnteon tapoja koskevia suuria muutostrendejä ovat Alasoinia ym. (2012) ja Grattonia (2010) soveltaen ainakin:

1. **Teknologinen kehitys toimii muutoksen ajurina.** Erityisesti informaatioteknologian kehittymisvauhti ja sen ennen näkemätön käyttöönotto, koneiden laskentatehon kasvu sekä automatisoituminen muuttavat ja syrjäyttävät nykyisiä toimialoja ja perinteistä tuotantoa. Miltei kaikki automatisoitavissa olevat prosessit voidaan muuttaa koneiden tehtäväksi.
2. **Tuotantotavat muuttuvat ja työ palveluvaltaistuu.** Kaikkialle ulottuvan runsaan informaation ja tietotekniikan ansiosta syntyy uusia verkostomaisia tuotantomalleja, organisaatorakenteita ja uutta liiketoimintaa. Esimerkiksi hoitotyön yövalvontaa voidaan suorittaa eri aikavyöhykkeellä päivätyönä. Työtehtävien keskittämisen ja standardoinnin sijaan tuotteiden ja palveluiden tuotanto hajaantuu usealle eri toimijalle ja ne ovat joustavasti räätälöitävissä asiakastarpeen mukaan.
3. **Aikaan ja paikkaan sitomaton työ yleistyy.** Teknologia (mm. yleistyvät pilvipalvelut, avoin data) mahdollistaa työntekijän kytkeytymisen tietoverkkoihin kaikkialta. Vaihtelevina aikoina ja muuttuvissa paikoissa työskentely on yleistä. Työtä tehdään aiempaa enemmän siellä missä ihmiset kulloinkin ovat (=asuvat, liikkuvat, harrastavat).
4. **Työelämä yksilöityy ja erilaisia työnteon muotoja on useita.** Yksilöllä on enemmän vastuuta ja vapautta työtehtävistään ja siitä missä hän varsinaisen suoriteen tekee. Projektimainen työnteko yleistyy. Tämä edellyttää suuremmassa määrin kykyä työskennellä

monimutkaisissa verkostoissa sekä muuttuvissa työskentely-ympäristöissä. Yksilöllistymistä edistää myös työvoiman tarjonnan supistuminen, joka saa yritykset tarjoamaan osaavalle työvoimalle entistä yksilöllisempiä sopimuksia (työaika, työpaikan sijainti, etätö, työssä kehittymisen mahdollisuudet).

5. **Työelämä pirstoutuu ja työnkuva muuttuu häilyväksi.** Tulevaisuuden työntekijä toimii osana jatkuvasti muuttuvia verkostoja, joissa työtehtävät vaihtuvat tiuhaan eikä selkeää toimenkuvaa voida osoittaa. Stabiilien organisaatioiden ja yksiköiden sijaan työskennellään enemmän useista toimijoista ja arvoyhteisöistä koostuvista verkostoissa. Työtä organisoidaan joustavin kokoonpanoin muuttuvissa yhteisöissä, jotka rikkovat organisatoristen rajojen lisäksi myös työn ja vapaa-ajan välisiä rajoja. Yhteisölliset työskentelyalustat yleistyvät.
6. **Työmarkkinat jakautuvat nykyistä jyrkemmin asiantuntijatyöhön ja lähityöhön.** Globaalit työt ovat kilpailtuja asiantuntijatyötä, jota tehdään kansainvälisissä ja/tai moniorganisatorisissa verkostoissa. Lähityöhön liittyvät ihmisten perustarpeet, inhimillinen vuorovaikutus ja käytännön tekeminen (mm. sairaanhoito, jätteenhuolto, siivouspalvelut, ympäristön hoito, turvallisuus). Työ jakaantuu vahvemmin myös hyväpalkkaiseen asiantuntijatyöhön ja matalapalkkaiseen hoitotyöhön. Toimistovaltainen asiantuntijatyö lisääntyy huomattavasti valmistavan tuotannon kustannuksella.
7. **Työvoima liikkuu alueellisesti ja ammatillisesti yhä enemmän.** Asunnon ja paikkakunnan vaihtaminen on helpompaa ja ihmisillä on elämänsä aikana monta uraa. Ekologisen tietoisuuden lisääntyessä ja teknologian mahdollistamana työhön liittyvä matkustaminen vähenee oleellisesti.

Uuden työnteon tavan myötä työpaikat ovat muuntumassa säännöllisen työajan tekemispaikeista erilaisia yhteisöllisiä tiloja tarjoaviksi tiimien ja projektien satunnaisiksi kokoontumispaikeiksi. Työtä tehdään yhä enemmän perinteisten työpaikkojen ulkopuolella kotona, asiakkaiden luona, matkoilla tai erilaisissa toimistohotelleissa. (Järvensivu & Alasoini 2012, 37).

Työelämän sisältöjen ja työpaikka-alueiden muotoutumiseen vaikuttavat paljon myös niiden loppukäyttäjät eli tulevaisuuden työntekijät. He ovat se kohderyhmä, joille maakuntakaavassa tehty valinnat konkretisoituvat. Vuoteen 2040 mennessä pääosin teollisen logiikan ympärille rakentuneet, vahvasti paikkaan ja tiettyyn toimenkuvaan sidotut työskentelymallit ovat poistuneet työmarkkinoilta suurten ikäluokkien myötä.

Vuonna 2040 työvoimasta suurin osa kuuluu niin sanottuun Y- ja Z-sukupolveen, jotka ovat omaksuneet vahvasti yksilölliset, joustavat ja verkostomaiset tavat tehdä ja organisoida työtään. Työuransa aikana heillä on toden-

näköisesti useita työnantajia, he tekevät työtään vaihtuvissa ympäristöissä ja verkostoissa, he arvostavat sujuvaa ja joustavaa arkea sekä yksilöllisiä elämäntapoja mahdollistavia vaihtoehtoja ja palveluja.

Taulukko 61. Työvoiman jakautuminen eri sukupolviin Suomessa vuosina 2010 ja 2030 (mukailien Alasoini ym. 2012, 10).

Sukupolvi	Työvoimaosuus		Luonteenomaisia piirteitä
	2010	2030	
Suuret ikäluokat (1946-1964)	40 %	10 %	Edistys- ja koulutusosko, kasvuhakuisuus, vakaat työurat, televisiosukupolvi, viimeinen massatuotantomallin sukupolvi.
X-sukupolvi (1965-1976)	30 %	20 %	Edistys- ja koulutusoskon rapautuminen, katkonaisemmat työurat, ensimmäinen tietokone- ja internetsukupolvi, 1990-luvun alun lamasta kärsinyt sukupolvi.
Y-sukupolvi (1977-1997)	30 %	50 %	Vapaudenhalu ja yksilöllisyys korostuvat, vaatimus, arvoherkkyys, uudenlainen (osin digiperustainen) sosiaalisuus, yhteistyökykyisyys, neuvottelevuus, sisäisesti voimakkaammin jakautunut "voittajiin ja häviäjiin" esimerkiksi koulutustaustan tai työelämän vanhojen hierarkioiden kautta, innovatiivisuus, vuorovaikutteisen internetin sukupolvi, "pelaajasukupolvi".
Z-sukupolvi (1998-)	...	20 %	Konnektiivisuus, murroskaudella kasvanut sukupolvi (keskellä nykyisiä yhteiskunnallisia, rakenteellisia, taloudellisia ja ympäristöllisiä haasteita).

Aikaisemmin kaupungistumiskehitys on vahvistanut erityisesti keskuskaupunkia ympäröivien kehyskuntien kasvua ja johtanut autoperusteiseen yhdyskuntarakentamiseen - näin myös Pirkanmaalla. Suurilla kaupunkiseuduilla kehitys on kuitenkin kääntymässä takaisinpäin eli sijaa valtaa keskustoitumiskehitys, jossa modernit, viihtyisät ja arjen kannalta sujuvat keskustat kasvattavat vetovoimaansa erityisesti nuorten keskuudessa (Y- ja Z-sukupolvet). Sujuvaan arkeen kuuluvat oleellisesti myös toimivat joukko- ja tietoliikenneyhteydet sekä palveluiden keskittyminen.

Myös työn luonteen muutos asiantuntija- ja palveluvaltaiseksi tukee keskustoitumiskehitystä. Työn muutos tehtaan studioon taas haastaa funktionaalisen kaupunkisuunnittelun, missä työpaikat, palvelut ja asuminen sijaitsevat erillään toisistaan. Palaamme siis kaupungin alkuperäiseen ideaan, jossa asiat olivat lähellä toisiaan. Pie-nissä kaupungeissa on ehkä yksi keskusta, suuremmissa useita, mutta yhtä kaikki keskeinen ajatus on käytön sekoittuminen, mixed use. (Kostiainen 2013).

Maakuntakaavan suurena haasteena on jo 2010-luvulla vastata edellä mainittuihin muutoksiin ja internetsukupolven arvoihin tuottaakseen mahdollisimman pito- ja veto-voimaisia toimintaympäristöjä tulevaisuuden työntekijöille. Mobiiliin työn räjähdysmäisen lisääntymisen vuoksi koko työympäristön käsite täytyy osin määrittää uudelleen. Työtä ei tehdä enää pelkästään työnantajan rakentamassa työympäristössä vaan yhä useammin asiakkaiden ympäristöissä, liikennevälineissä, julkisissa tiloissa ja kotona. Työympäristö tavallaan laajenee käsittämään työpaikan tilojen lisäksi kaikki ne ympäristöt, joissa työtä tehdään. (Alasoini ym. 2012, 26).

4.3. Pirkanmaan työpaikkasuunnite 2040 ja päätoimialojen työpaikkakehitys

Pirkanmaan väestö- ja työpaikkasuunnitteen 2040 mukaan Pirkanmaalla arvioidaan olevan vuonna 2040 yhteensä noin 275 000 työpaikkaa, mikä tarkoittaisi kolmannen kasvua nykyisestä lukumäärästä (noin 65 000 työpaikkaa). Suunnite laadittiin keväällä 2013 TEM:n HEMAASU-ennustetyökalulla, jota ohjataan väestön työvoimaosuuksien, työpaikkojen ja aluetuotteen pohjalta. Lähtötietoina olivat Pirkanmaan väestösuunnitteen tiedot, ikäjakauman oletettiin noudattavan Tilastokeskuksen ennustetta 2040 ja maakunnan tavoitteellinen työllisyysaste oli vakioitu 75 %. Oletuksena oli myös, että Pirkanmaan olisi työpaikkaomavarainen vuonna 2040.

Suunnitteen mukaan maakunnan työpaikat keskittyvät edelleen erityisen voimakkaasti Tampereelle ja sen kehyskuntiin. Näiden jälkeen merkittävin kasvun suunta on eteläinen Pirkanmaa. Työpaikkojen lukumäärän kasvu keskittyy myös muihin seutukeskuksiin kuten Sastamalan Vammalaan, Mänttä-Vilppulaan sekä Hämeenkyröön ja Ikaalisiin.

Maankäytön seudullisissa perusratkaisuissa ja työpaikka-alueiden mitoituksissa varaudutaan siihen, että vuonna 2040 Tampereella on 155 300 työpaikkaa, kehyskunnissa 55 800 työpaikkaa, eteläisellä Pirkanmaalla 21 000 työpaikkaa, luonaisella Pirkanmaalla 13 400 työpaikkaa, läntisellä Pirkanmaalla 12 800 työpaikkaa ja pohjoisella Pirkanmaalla 17 100 työpaikkaa. Työpaikkojen uskotaan keskittyvän pääosin seutukeskuksiin.

Tulevina vuosikymmeninä yksityisten palveluiden osuuden uskotaan kasvavan huomattavasti Pirkanmaalla. Työpaikkasuunnitteessa niiden osuuden kaikista työpaikoista ennakoitaan olevan yli puolet vuonna 2040. Julkisten palveluiden työpaikkaosuuden uskotaan laskevan nykyisestä liki kolmannen osuudesta noin neljänneksen kaikista työpaikoista. Vaikka terveys- ja hoitotyöntekijöiden osuus tulee voimakkaasti lisääntymään, arvioidaan tästä kasvusta suuren osan siirtyvän yksityisen sektorin hoidettavaksi. Teollisuuden rakennemuutoksen arvioidaan edelleen jatkuvan ja sen tuotantorakenteet sekä lopputuotteet siirtyvät vähemmän työvoimaintensiviseen suuntaan. Rakentamisen ja alkutuotannon työpaikkojen osuuden uskotaan säilyvän liki nykyisen kaltaisena.

On kuitenkin syytä muistaa, että laadittu suunnite on vain nykyhetkessä syntynyt arvio tulevaisuuden muutoskehityksestä. Suuret kansainvälisen talouden heilahtelut tai tuotanto- ja logistiikkarakenteita mullistavat innovaatiot (3d-tulostus, verkkokauppa, automatisoidut jakeluketjut) voivat osoittaa työpaikkaennusteemme radikaalisti vääräksi. Lisäksi käsillä oleva työelämän rakennemuutos on aiemmista poikkeava.

Teknologiakehityksen vaikutuksia työllisyyteen ovat pohjineet muun muassa Jaakko Stenhäll ja Ville-Veikko Mäntömäki artikkelissaan Katoava työ (2014). Heitä mukailen teknologinen kehitys ja automaatio johtavat teknologiseen työttömyyteen, joka perustuu alla oleviin päätelmiin.

Työ automatisoituu teknologisen kehityksen seurauksena. Toisin kuin aiemmin, muutos tapahtuu lähes kaikilla aloilla ja toimialojen sisällä. Työvoiman siirtyminen uusiin tehtäviin toisille aloille on yhä haasteellisempaa ja vaatii yhä syvällisempää kouluttautumista. Lisäksi alojen sisältä ei löydy enää tehtäviä, joihin väistää.

Työmarkkinoiden muutos tulee olemaan syvempi ja nopeampi kuin koskaan aikaisemmin. Automaation seuraavien kahden vuosikymmenen aikana aiheuttama työmarkkinoiden murros on arviolta kaksi kertaa nopeampi kuin esimerkiksi Suomen tähänastisen historian suurin rakennemuutos (1930-1980 kaupungistuminen ja Ruotsiin muuton aalto). Teknologinen kehitys on tullut vaiheeseen, jossa teknologia on saavuttanut ihmisen taitoja ja osaamista vakavasti otettavalla tasolla.

Matalan osaamisen rutiinomaiset työt automatisoituvat ensimmäisenä. Uudet työt syntyvät lähinnä korkeaa osaamista ja luovuutta vaativille aloille. Aiempia työtehtäviä korvaavat työt ovat todennäköisesti edellisiä huomattavasti monimutkaisempia ja vaativat pitkää kouluttautumista.

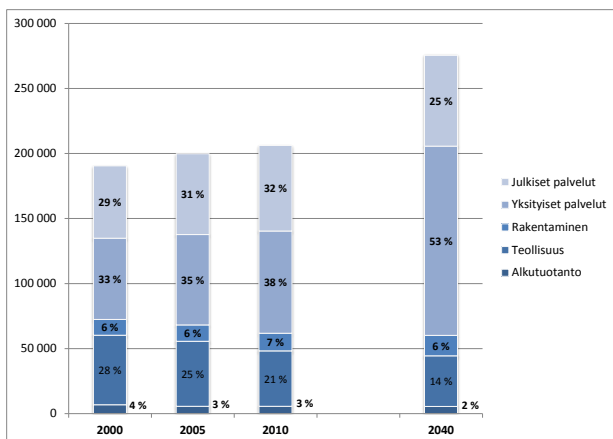
IT-automaation nopea kehitys saavuttaa ihmisten taitoja monella alalla ja koneiden laskentatehon lisääntyminen tuo robotiikkaan yhä enemmän fyysisiä ulottuvuuksia. Vähäisen ja keskitason osaamisen työpaikat katoavat mahdollisesti kokonaan, koska koneet ovat taidoiltaan jo vastaavalla tasolla, mutta kustannuksiltaan edullisempia.

Edellä mainitut tekijät synnyttävät **"nowhere to run" -skenaariota**, mikä poikkeaa kaikista aiemmista rakennemuutoksista. Uusien työpaikkojen ja toimialojen syntyminen vanhojen tilalle on aiempaa kyseenalaisempaa ja vaatii vähintäänkin korkeaa kouluttautumista ja koneista erottuvan osaamispääoman luomista. Kun kehitys jatkuu pidempään, kasvaa työmarkkinoiden ulkopuolelle jäävien osuus yhä suuremmaksi.

Uusien työpaikkojen ja toimialojen syntyminen vanhojen tilalle on aiempaa kyseenalaisempaa ja vaatii vähintäänkin korkeaa kouluttautumista ja koneista erottuvan osaamispääoman luomista.

Maakunnan elinkeinorakenteen kehityksessä on jo nyt havaittavissa muutoksia, joista osa on vielä merkitykseltään epäselviä. Erityisesti teollisten työpaikkojen luonne on muutoksessa ja rajapinta eri toimialasektoreiden välillä hämärtyy muun muassa palveluvaltaistumisen, sähköisten jakelukanavien ja eri tavoin ketjuuntuvien tuotantoprosessien seurauksena. Perinteiset toimialaluokituksot eivät enää yksityiskohtaisesti kykene kuvaamaan toimialojen sisäistä kehittymistä. Myös palkkatyön, yrittäjyyden ja opiskelun väliset rajat hälvänevät ja niiden yhdistäminen on aiempaa helpompaa. Seuraavissa kappaleissa on yleisellä tasolla arvioitu merkittävimpien toimialakokonaisuuksien kehittymistä ja niiden tulevaisuuden haasteita Pirkanmaalla.

Kuva 35. Pirkanmaan elinkeinorakenteen muutos 2000-luvulla (työpaikat) ja ennuste vuodelle 2040 (Lähde: Pirkanmaan väestö- ja työpaikkasuunnite 2040).

4.3.1. Teollisuus

Pirkanmaa on kansallisesti merkittävä teollisuuden keskitymä ja sen osuus valtakunnan teollisesta viennistä on huomattava. Perinteisiä vahvuusaloja ovat konepaja-, ICT- ja paperiteollisuus. Tampereen seudun erityispiirre on, että seudulla sijaitsee niin koneenrakennuksen kuin ICT-alan johtavia yrityksiä sekä lukuisia erikoistuneita pk-yrityksiä. Verkostoa vahvistaa monipuolinen tutkimuskenttä ja julkiset tahot, joilla on jatkuva yhteys alan teollisuuteen. ICT-sektorin määrittely on nykyään hankalaa. ICT:n käsite on hämärtynyt älyn integroitua saumattomasti erilaisiin koneisiin, palveluihin ja toimintoihin.

Perinteisen raskaan teollisuuden osuus Pirkanmaan työpaikoista vähenee huomattavasti vuoteen 2040 mennessä. Vuonna 2000 maakunnan työpaikoista yli neljännes oli teollisuuden alalta, vuonna 2011 enää 19 %. Vuoteen 2040 mennessä teollisuuden työpaikkoja ennustetaan olevan noin 14 prosenttia kaikista työpaikoista. Erityisesti lisääntyvä automatisaatio ja digitalisaatio vähentävät valmistavan teollisuuden työpaikkoja. Toisaalta ne myös synnyttävät uusia työpaikkoja. Todennäköistä

on kuitenkin, että ala kehittyy huomattavasti vähemmän työvoimaintensiivisenä kuin aiemmin.

Myös 3D-tulotus mullistaa jo lähivuosina koko teollisen tuotannon luonnetta. Se muuttaa valmistavan teollisuuden tuotantotapoja ja logistisia ketjuja, jonka seurauksena valmistusaika sekä kuljetuksen, varastoinnin ja työvoiman tarve vähenevät huomattavasti. Tuotantoa voidaan hajauttaa paikallisiin pieniin yksikköihin, joissa tuotanto tapahtuu mittatilaustyönä aina tarvittaessa. Esimerkiksi varaosatutuotanto joustavasti kone-, auto- ja teknologiateollisuudelle on jo nyt mahdollista. 3D tarjoaa hyvän kehitysalustan myös resurssitehokkaiden materiaalien kehitykselle. Ihmisen on erittäin vaikea kilpailla 3D-tuotannon ja automaation synnyttämän kustannustehokkuuden kanssa.

Käynnissä olevan teollisuuden rakennemuutoksen jäljiltä Pirkanmaalla on paljon erilaista valmistusteknologiaa ja prosessiosaamista uinuvassa tilassa. Pirkanmaan vahvuus 3D-tulostuksessa voisi olla esimerkiksi keinokudostuotanto, jonka tutkimusosaaminen on alueella jo kansainvälistä huippua. Lisäksi konepajateollisuuden käyttösovelluksia 3D-tulostukselle ja palveluille on lukuisia.

Myös ICT-teollisuuden suurten ja työvoimaintensiivisten yksiköiden aika lienee ohi verrattuna 1990-luvun ja 2000-luvun alun kultavuosiin. Tällöin Nokia toimi koko kansantalouden veturiyrityksenä. Tulevaisuudessa Pirkanmaalla siirrytään oletettavasti yhä enemmän pieniin, mukautuviin ja alihankintatyyppisiin yrityksiin. ICT-teollisuuden laaja osaava työvoimareservi ja alueen avoimet innovaatioalustat mahdollistavat monipuolisen start up -yrityskentän ja tulevaisuuden kasvuyritykset alueella.

Pirkanmaalla on myös vahva paperi- ja metsäteollisuuden perinne. Rakennemuutos on koetellut rajusti tätä teollisuuden alaa erityisesti ydinkaupunkiseudun ulkopuolisissa seutukeskuksissa. Tulevaisuuden menestysresepti voisi kuitenkin olla erilaisissa luonnonkuitusovelluksissa, uusissa ekologisissa materiaaleissa, biopoltoaineissa ja älykkäissä rakennuselementeissä. Oleellista on metsäteollisuuden tuoteportfolion muutos ja tuotteiden korkeamman jalostusasteen saavuttaminen. Ala säilynee osittain työvoimaintensiivisenä, jonka työllistävä vaikutus on merkittävä etenkin alihankintaketjuihin, puunkorjuu- ja kuljetusyrittäjiin sekä yksityisiin metsänomistajiin.

Ekotehokkaiden tuotteiden ja uusiutuvien materiaalien kysynnän kasvu on seurausta laajemmasta talouden paradigmuutoksesta kohti kestäväää energiataloutta ja resurssitehokkuutta korostavaa järjestelmää (kpl 4.1.). Tämä aiheuttaa perustavanlaatuisia muutoksia yhteiskuntarakenteissa, ihmisten arvoissa ja toimii uusien innovaatioiden ajurina. Tässä piilee myös Pirkanmaan valmistavan teollisuuden uudistumisen mahdollisuus.

Pirkanmaan teollisuuden keskeisenä tavoitteena onkin uudistua älykkäästi. Älykkäästi uudistuva valmistus on

asiakatarpeisiin vastaavien älykkäiden tuotteiden ja palveluiden tuottamista innovatiivisilla valmistusteknologioilla ja -menetelmillä. Maakunnassa toiminnan painopisteitä ovat muun muassa älykäs ja kestävä rakentaminen (puurakentaminen, nollaenergiarakentaminen, energiatehokkuus), liikkuminen ja uusiutuvat energialähteet. Vahva koneenrakennusteollisuusklusteri erikoistuu puolestaan älykkäisiin liikkuviin koneisiin. Myös älykkääseen teollisuuteen liittyvä teollinen internet on uuden liiketoiminnan mahdollistaja ja keino vahvistaa toimialaa. Se voi mahdollistaa myös työpaikkojen vetämisen takaisin edullisten tuotantokulujen maista (automatisoitujen prosessien monitorointi ja hallinta, räätälöidyt palvelukonseptit tilaajille).

Rakennemuutoksen ja automaation vaikutuksista huolimatta Pirkanmaa säilyy vielä pitkään yhtenä tuottavan Suomen pääalueena. Valmistavan teollisuuden menestys on kuitenkin kiinni sen kyvystä uudistua älykkäästi ja erikoistua. Malirannan ja Ylä-Anttilan mukaan (2010, 57) mukaan globalisaatio on pitkälti hajottanut perinteiset vahvat kansalliset teollisuusklusterit. Nyt maat erikoistuvat globaalien arvoverkkojen eri osiin suhteellisten etujensa mukaan. Suomen edut perustuvat koulutukseen ja inhimilliseen pääomaan sekä teollisen tuotannon ja palveluiden älykkääseen yhdistämiseen. Vaikka teollinen valmistus osittain siirtyykin pois Suomesta, suunnittelu-, tutkimus- ja kehitystyö, muut asiantuntijatehtävät sekä vaativin osa teollisesta arvoketjusta jää.

4.3.2. Kauppa

Pirkanmaalla kaupan työllisyyskehitys on ollut positiivista viime vuosikymmeniä. Trendinä on ollut vähittäiskaupan siirtyminen pois keskustoista. Suomessa viimeisen 20 vuoden aikana ostoskeskukset ja hypermarketit ovat aggressiivisesti vallanneet alaa keskustakaupalta. Vähittäiskaupan työpaikat näillä alueilla ovat nelinkertaistuneet. Uhkana on, että kaupan työpaikkojen siirtyminen pois keskustoista kohti kaupunkien reuna-alueita ja suuria kauppakeskuksia jatkuu. On ennakoitu, että vuoteen 2020 mennessä vähittäiskaupan työntekijöistä suurempi osa on kaupan alueilla kuin kaupunkikeskustoissa, mikäli kehitys jatkuu nykyisen kaltaisena (mm. Rehunen ym. 2014). Asiaan voidaan vaikuttaa proaktiivisesti kaavoituksellisin välinein esimerkiksi mitoittamalla kaupan enimmäiskerrosalaa muualla kuin keskustoissa. Myös alkanut keskustoitumiskehityksen trendi voi vahvistaa kaupan asemaa ainakin suurimmissa kaupunkikeskustoissa.

Pirkanmaalla kaupan kysynnän kasvu perustuu lähinnä väestönkasvuun ja se kohdistuu pääosin Tampereen kaupunkiseudulle, jossa alan työllisyysnäkyvät säilyvät suosiollisimpina. Kaupunkiseudun ulkopuolella keskustojen ja kaupan työllisyyden kehitys on huomattavasti haasteellisempaa. Oletettavasti yksityisen kulutuksen kasvu

hidastuu tai pysähtyy kokonaan, jolloin väestönkasvu on kriittistä alan menestymiselle maakunnan reuna-alueilla. Myymälärakenteen näkökulmasta lähipalvelut vahvistuvat samalla kun suuria kauppakeskuksia ja hypermarketteja rakennetaan vähemmän, niiden koko pienenee ja myynti taantuu nykyisestä. Kaupan alalle syntyy uusia toimintakonsepteja. Tulevaisuuden kauppakeskukset ovat palvelukeskuksia, joissa hybridikäyttö lisääntyy (päivittäis- ja erikoistavarakauppa sekä julkiset palvelut rinnakkain). Kauppakeskukset tarjoavat palveluiden lisäksi myös elämyksiä ihmisten elämänlaatua korostavan arvomaailman yleistymisen seurauksena.

Erityisesti verkkokaupan yleistymisen voimakkaasti lähi-tulevaisuudessa vaikuttaa kaupan rakenteisiin ja työpaikkakehitykseen. Todennäköisesti toimijat, jotka löytävät tasapainon fyysisen myymälän ja verkkokaupan välillä menestyvät. Alan kehitys tuo mukanaan myös uusia myymälätyyppejä. Myymälät voivat olla tulevaisuudessa joko kokonaan tai osittain näyttely- tai jakelukeskuksia. Myös itsepalvelukassat sekä click and collect -tyyppinen kaupankäynti lisääntyy tehostaen alan tuottavuutta työvoimakustannusten laskiessa. Osa nykyisistä suurista yksiköistä, joiden logistinen sijainti on valmiiksi edullinen, muuttuu verkkokaupan varasto- ja jakelukeskuksiksi. Kuljetettavan tavarán määrä ei vähene, mutta kuljetustavat ja uudet logistiset ratkaisut voivat muovata voimakkaastikin alan työllisyyttä (automatisoidut prosessit ja tavarán kuljetus asiakkaalle).

4.3.3. Yksityiset palvelut

Rakennemuutos on vahvistanut siirtymää perinteisestä valmistavasta teollisuudesta kohti elinkeinorakenteen palveluvaltaistumista. Erityisesti yksityiset palvelut ovat kasvattaneet osuuttaan työpaikoista. Kuvaavaa on, että liki kaikissa Pirkanmaan kunnissa yksityisten palveluiden työpaikat ovat lisääntyneet 2000-luvulla. Poikkeuksen muodostavat ainoastaan Urjala ja Virrat.

Yksityisten palveluiden osuus tulee kasvamaan maakunnassa voimakkaasti. Ihmisten arvomaailmamuutos sekä liike-elämän ja muiden osaamisintensiivisten toimintojen keskittyminen erityisesti keskuseudulle lisäävät arkielämän palveluratkaisujen sekä liike-elämän laaja-alaisen kehitys- ja tukipalveluiden kysyntää.

Vuonna 2040 yksityisten palveluiden osuuden kaikista työpaikoista ennakoidaan olevan jo yli puolet, kun siihen sisällytetään kaupan sekä majoitus- ja ravitsemuspalveluiden toiminta. Yksityiset palvelut valtaavat sijaa erityisesti teollisuudelta ja julkisilta palveluilta. Tulevaisuuden Pirkanmaa haluaa profiloitua korkean osaamisen maakuntana, jossa työpaikat ovat yhä enemmän osaamisintensiivisten toimintojen ja palvelualojen kentällä.

4.3.4. Julkiset palvelut

Julkinen sektori säilyy merkittävänä palveluiden tuottajana Pirkanmaalla. Julkisen hallinnon työpaikkojen voidaan olettaa vähenevän kunta- ja hallintorakenteiden karsimisen ja julkisen talouden tasapainottamispyrkimysten seurauksena. Julkinen sektori kokonaisuutena säilyttää kuitenkin merkittävän osuutensa työpaikoista erityisesti sosiaali- ja terveys- sekä muiden hyvinvointipalvelujen voimakkaasti lisääntyvän kysynnän vuoksi. Kysynnän kasvu johtuu erityisesti väestön ikääntymisestä, mutta myös ihmisten aiempaa yksilöllisemmistä elämäntapavaihtelusta ja elämänlaatua korostavien arvojen yleistymisestä. Voimakkaasti kasvavan sosiaali- ja terveysalan osalta keskeinen maankäytöllinen kysymys on missä ikääntyvä väestö hoidetaan - kotona vai laitoksissa? Oletettavaa on, että suuri osa alan palveluista muuttuu yksityiseksi palveluiksi, hybridiratkaisut yleistyvät ja toiminta hajautuu nykyisestä.

4.3.5. Alkutuotanto ja luonnonvaratalous

Alkutuotannon kannalta on keskeistä, miten biotalouden potentiaali (maa-, metsä-, vesi- ja ruokaresurssi) hyödynnetään tulevaisuudessa erilaisina tuotteina ja kuinka tehokkaasti alkutuotanto kytketään esimerkiksi energia- tuotantoon ja uusiutuvien biomateriaalien kehitystoimintaan. Kuluttajien arvomaailman sekä tuotannon ja yhteiskunnan prosessien siirtyminen kohti uusiutuvia ja kierrätettäviä tuotteita korostavaa taloutta takaa luonnonvaratalouden työllisyyden myös tulevaisuudessa. Alkutuotannon työpaikkojen uskotaan säilyvän samalla tasolla kuin nykyään. Kriittistä on tuotevalikoiman monipuolistaminen sekä innovaatioiden tuotteistaminen. Siirtyminen raaka-ainepainotteisesta toiminnasta yhä korkeamman jalostusasteen tuotantoon, tuotteisiin ja palveluihin on merkittävä arvonnäkökulman mahdollisuus haja-asutusalueilla. Automatisaatio lisää alan tuottavuutta, tilojen määrä vähenee, mutta niiden kokoluokka kasvaa. Tulevaisuudessa maakunnan biotalouden työllistävä vaikutus voi olla varsin huomattava muine kerrannaisvaikutuksineen (esimerkiksi uudet tuotteet ja yritykset, puunkorjuu- ja -kuljetusketjut sekä t&k-toiminnot).

Pirkanmaa säilyy vielä pitkään tuottavan Suomen pääalueina. Valmistavan teollisuuden menestys on kuitenkin kiinni sen kyvystä uudistaa tuoteportfolioaan ja erikoistua älykkäästi.

4.4. Silmäys yritysten sijoittumislogiikkaan

Sen lisäksi, että pyrimme ymmärtämään paremmin tulevaisuuden työntekijää sekä työympäristöissä ja tuotantorakenteissa tapahtuvia muutoksia, on kaavatyössä hyvä tunnistaa myös yritysten sijoittumiseen vaikuttavia konkreettisia reunaehdot. Yritystoiminnan sijoittuminen on yksi tärkeimmistä aluekehityksen ajureista, koska se on hallitseva tekijä eri alueille kohdistuvassa tuotannossa, arvonnäkökulmassa, työllisyydessä, tulonmuodostuksessa, kuntien verotuloissa ja myös maankäytössä (Laakso & Moilanen 2011, 62).

Maakuntakaavalla pyritään ensisijaisesti ohjaamaan elinkeinoelämän ja työpaikkojen painopistettä sellaisille alueille, jotka ovat yritysten näkökulmasta vetovoimaisia sekä samalla maakunnan kilpailukykyyn ja kasvun kannalta oleellisia. Aiemmin teollisuuden ja yritysten sijoittumista ohjasi lähinnä tuotantotekijöiden saatavuus, mutta nykyään ja erityisesti tulevaisuuden toimintaympäristöissä vaikuttavat monisyisemmät sijoittumislogiikat.

Tulikouran ym. (2013) mukaan yritystoiminnan sijoittumispäätösten taustalla vaikuttavat sijainnin, saavutettavuuden ja hyvien (tieto)liikenneyhteyksien lisäksi myös tonttien hinnat, toimitilojen sopivuus yritykselle, alueen imago ja monipuolinen palveluvalikoima. Näiden lisäksi määräävä tekijä on myös osaavan työvoiman saanti, joka edellyttää houkuttelevien elinympäristöjen ja esimerkiksi edullisten tai eri elämäntilanteisiin sopivien asumisvaihtoehtojen saatavuutta alueelta. Toimintaympäristön on siis samanaikaisesti vastattava yritysten toiminnan ja tuottavuuden kannalta keskeisiin tekijöihin, mutta myös työntekijöiden arkiin tarpeisiin. Mikäli yritys sijaitsee sen henkilökunnan näkökulmasta epäedullisessa paikassa, voi yritykselle olla hankalaa rekrytoida osaavaa työvoimaa.

Laakso ja Moilanen (2011) jatkavat, että yritystoiminnan sijoittuminen perustuu ensisijaisesti liiketoiminnan lainalaisuuksiin. Saavutettavuus, tuotantopanosten saatavuus (osaava työvoima, raaka-aineet), alueiden tarjoama toimintaympäristö ja työmarkkinat vaikuttavat yritysten tuottavuuteen ja kasvumahdollisuuksiin oleellisesti. Julkinen sektori (kunnat, maakunnat) voi vaikuttaa erityisesti yritysten toimintaympäristön puitteiden luontiin monin eri tavoin. Liikennejärjestelmän sujuvuus, tonttien ja toimitilojen saatavuus, elinkeinopolitiikka, byrokratia ja kaavoitus sekä turvallisuus voivat näyttäytyä investointeja harkitsevalle yritykselle houkuttelevina tai päinvastoin hyvinkin rajoittavina tekijöinä.

Työpaikkakeskittymät syntyvät sijaintitekijöiden lisäksi myös kasautumisetujen seurauksena, jotka synnyttävät yrityksille ennen kaikkea tuottavuus- ja synergiaetuja. Tulikoura ym. (2013, 3) mainitsevat, että kasautumisetu syntyy, kun yritykset sijoittuvat lähelle toisiaan ja ne muodostavat yhdessä yksittäistä yritystä suurempaa kysyntää

ja tarjontaa alueelle. Yhteistyössä ja samalla alueella toimiminen antaa mahdollisuuksia saada suuremman yksikön etuja menettämättä pienen yksikön joustavuutta. Tämä mahdollistaa myös yritysten erikoistumisen alueen saman toimialakokonaisuuden sisällä. Tarvittaessa osaamista ja palveluita voidaan ostaa alihankintana toisesta yrityksestä.

Keskittyminen luo edellytyksiä myös yrityksiä ja niiden henkilökuntaa palvelevien toimintojen sijoittumiselle. Aloilla, joilla toiminta edellyttää asiakaskontaktien ylläpitoa, yhteyttä rahoittajiin, omistajiin ym. keskeisiin tahoihin, kontaktien aiheuttamat kustannukset pienevät sitä enemmän mitä useampi kontakti ja toiminta voidaan suorittaa keskittymän vaikutuspiirissä. Yhtenä yrityksen sijoittumislogiikan keskeisenä muuttujana onkin esimerkiksi yrityksen tuotekehitystoimintaan liittyvien yhteistyötahojen sijainti.

Kasautumisedut voidaan jakaa Laakson ja Moilasen (2011, 12-13) mukaan yrityksen sisäisiin ja ulkoisiin kasautumisetuihin. Sisäiseksi kasautumiseduksi voidaan laskea tuotannon mittakaavaedut, mikä tarkoittaa tuotannon keskittämistä tietylle alueelle ja tuotantovolyymin kasvattamista, jolloin yksikkökustannukset alenevat. Suuret tuotannolliset keskittymät generoivat ympärilleen lisäksi työntekijöiden, asukkaiden ja yritysten itsensä tarvitseman paikallisen palveluverkoston ja muuta alueen toimintoja tukevaa yritystoimintaa.

Yrityksen ulkoiset kasautumisedut liittyvät urbanisaatioetuun, jossa suuri kaupunkialue muodostaa suuren markkina-alueen ja takaa merkittävän kysynnän yrityksen tuotteille tai palveluille. Monipuolinen toimialarakenne mahdollistaa puolestaan yritysten välisen vuorovaikutuksen. Suurella kaupunkialueella toimialat voivat hyötyä muiden toimialojen läsnäolosta alihankinta- ja asiakassuhteiden sekä tiedon kulun kautta. Suurilla kaupunkiseuduilla myös innovaatiot leviävät yritysten välillä tehokammin kuin pienillä kaupunkialueilla.

Ulkoihin kasautumisetuihin voidaan luokitella myös lokalisaatioedut, mikä tarkoittaa suuren kaupunkiseudun mahdollistamaa pitemmälle menevää yritystoiminnan erikoistumista. Suuret työmarkkinat mahdollistavat työvoiman erikoistumisen, koska niissä kapea-alaiseen ja syvälliseen osaamiseen perustuvan ammattitaidon kysyntä on suurempaa. Näin suuret kaupunkialueet tarjoavat parhaat mahdollisuudet yrityksille, jotka tuottavat erikoistuneita tuotteita ja palveluita. Urbanisaatio- ja lokalisaatioetuja ei voida erottaa tarkasti toisistaan.

Yleisesti mainittuna yritystoiminta kasautuu tuotanto-, kuljetus- ja kommunikaatiokustannusten optimoinnin seurauksena. Tästä huolimatta eri toimialojen kuten teollisuuden, kaupan ja palvelualojen yritysten sijoittumisen logiikat poikkeavat toisistaan huomattavasti. Yksinkertaisimmilleen pelkistäen Laakso ja Moilanen (2011, 15-16) jakavat yritykset tuotantokustannuksiin ja kuljetuskustan-

nuksiin suuntautuneisiin yrityksiin. Ensin mainituilla yrityksillä on tuotantokustannusten alueellisilla eroilla suuri painoarvo sijainnin valinnassa. Yleensä tuotantoprosessi on riippuvainen jostain tuotantotehtäimestä kuten osaavasta työvoimasta. Näiden yritysten tuotteiden kuljetuskustannukset suhteessa kokonaiskustannuksiin ovat usein pieniä. Tuotteet voivat olla tavaraa tai tietoa, jota siirretään tietoliikenneverkkoja tai muita kommunikaatioväyliä pitkin.

Kuva 36. Kehä III:n ja Lentoasemantien risteysalueen yrityskeskittymä (Lähde: Liikennevirasto, Flickr.com, photostream).

Kuljetuskustannuksiin suuntautuneiden yritysten kustannusrakenteessa tuotteiden kuljetus puolestaan muodostaa suurimman osan. Nämä yritykset voidaan edelleen jakaa markkina- ja resurssisuuntautuneisiin yrityksiin. Resurssisuuntautuneissa yrityksissä raaka-aineen kuljetus muodostaa merkittävimmän kustannuserän, koska valmis lopputuote on usein kevyempää kuin raaka-aine. Tyypillinen resurssisuuntautunut ala on metsäteollisuus. Markkinasuuntautuneiden yritysten lopputuotteiden kuljetuskustannukset ovat puolestaan suuret suhteessa raaka-aineen kuljetukseen, joten yritykselle on tärkeää sijaita lähellä markkinoita. Useimmat palvelualat ovat sijoittumislogiikaltaan markkinasuuntautuneita. Myös yritykset, joissa tuotteiden toimituksen nopeus on keskeinen kilpailukykytekijä, sijoittuvat markkinoiden läheisyyteen.

Valmistavan teollisuuden sijaintitekijöinä korostuvat usein kuljetus- ja palkkakustannukset, joita usein kompensoidaan edelleen keskittämällä ja tuotantokoon kasvattamisella (mittakaavaetu). Palvelualoilla, toimistotyössä ja muussa osaamisintensiivisessä yritystoiminnassa korostuvat puolestaan enemmän edellä esiteltyt ulkoiset kasautumisedut (urbanisaatio- ja lokalisaatioedut) sekä osaavan avainhenkilöstön saatavuus. Entistä enemmän korotuvat myös muut toimintaympäristön laatu- ja palvelutekijät (tonttien saatavuus, imago, turvallisuus, asuminen, kulttuuripalvelut jne.).

Tutkimus- ja kehittämissuuntautuneet yritykset hakeutuvat alueille, joissa on saatavilla koulutettua työvoimaa sekä mahdollista pitää tiiviitä yhteyksiä alan korkeakou-

luihin, tutkimuslaitoksiin ja muihin yrityksiin. Kaupan ja erityisesti vähittäiskaupan erityispiirre muihin toimialoihin verrattuna on se, että siinä asiakas maksaa kuljetuskustannukset ja haluaa minimoida ne. Tämän seurauksena kaupan hallitseva sijaintitekijä on sen mahdollisimman hyvä asema suhteessa potentiaaliseen asiakaskuntaan (Laakso & Moilanen 2011, 20).

Elinkeinoelämän toimintapuitteita suunniteltaessa ja liikennejärjestelmää kehitettäessä on tärkeää muistaa, että yritysten sijaintekijät voivat muuttua merkittävästi esimerkiksi liikenneverkkoon tehtävien muutoksien, väylien ruuhkautumisen tai uusien kuljetus- ja logistiikkateknologioiden seurauksena. Muutokset yritysten sijaintiteki-
jöissä ovat keskeiseltä osin vaikuttaneet myös yhdyskuntarakenteen hajautumiskehitykseen viime vuosikymmeni-
nä.

Yritysten sijaintitekijöinä korostuvat entistä enemmän kuljetuskustannusten lisäksi erilaiset laatu- ja palvelutekijät kuten alueen imago ja turvallisuus, joustava byrokratia sekä osaavan työvoiman saatavuus.

5. Työpaikka-alueiden tavoitekuva 2040 ja kriteerit

5.1. Nykytilasta kohti tavoitekuva

Voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden (TP, T) toteutumiseen on vaikuttanut moni osatekijä, mutta seutukohtaisia yhtäläisyyksiä on tunnistettavissa (kuntakohtaisten alueiden toteutumisesta on arvioitu työpaikkamäärien, rakentuneisuuden ja yleiskaavallisen toteutumisen näkökulmasta yksityiskohtaisemmin kappaleessa 3). Maakunnallisena trendinä näyttäisi olevan, mitä lähempänä ollaan Tampereä sitä tehokkaammin maakuntakaavan työpaikka-alueet ovat toteutuneet. Ydinkaupunkiseudun ulkopuolella toteutumattomia työpaikka-aluevarus- ja on vielä huomattavasti jäljellä. Myös nykyisen taajamarakenteen (YKR-taajama 2012) piirissä olevat aluevaraukset ovat pääosin hyvin toteutuneita ja rakentuneita. Merkittävimmät työpaikkakeskittymät sijaitsevat liki järjestäen taajamarakenteessa. Myös valta- ja seututeiden varret sekä risteysalueet ovat saavutettavuutensa vuoksi luontevia yritysalueiden ensimmäisen toteutusvaiheen sijainteja. Voimassa olevan maakuntakaavan työpaikka-alueiden toteutuneisuushavainnot tukevat huomion keskittämistä ydinkaupunkiseudulle, seutukeskuksiin ja nykyiseen taajamarakenteeseen.

Tampere. Maakuntakeskuksen yritysalueet ovat rakentuneet pääosin tiiviiksi ja sisältävät paljon työpaikkoja. Ylimääräistä työpaikka-aluevarus- ei Tampereella enää ole suuressa määrin. Ainoastaan Myllypuron alueella, Ruskossa 2-kehän alueella ja Tarastenjärvellä on jonkin verran rakentumattomia reservialueita. Tampereella on suuri tarve uusille yritysalueille ja tällä hetkellä nykyisten alueiden tiivistäminen, täydentäminen ja käyttötarkoituksen muuttaminen lienevät liki ainoita keinovalikoimia. Kehäteiden työpaikka-alueilla eteläisellä Tampereella on vähäisessä määrin toteutumattomia työpaikka-aluevarus- ja. Merkittäviä uusia työpaikka-alueita on haasteellista osoittaa enää taajamatoimintojen läheisyydestä. Tämän vuoksi yritysalueiden kehittäminen maakuntakaavan taajamatoimintojen sisäisinä alueina on tarkoituksenmukaista.

Kehyskunnat. Kehyskunnissa yhteisenä nimittäjänä on nykyisen taajamarakenteen piirissä olevien työpaikka-alueiden melko korkea rakentuneisuusaste ja työpaikkaintensiivisyys. Taajamarakenteen ulkopuolella sijaitsevat varaukset ovat harvaan rakentuneita tai kokonaan rakentumattomia. Nämä alueet ovat toteutuneet kuitenkin pääosin hyvin kuntien yleiskaavoissa, joten niiden toteutusvalmius on korkeahko. Merkittäviä laajoja rakentumattomia, mutta yleiskaavoissa hyvin toteutuneita aluevara-

uksia ovat Kolmenkulman alue, Lempäälän valtatie 3 oikaisun alue sekä Kangasalan Ruutanen ja Tarastenjärven alueet. Ylöjärven Elovainion laaja työpaikka-alue on vielä väljästi rakentunut, mutta kattavasti yleiskaavoitettu ja toteutumassa. Myös Lempäälän Marjamäen työpaikka-alueella on rakentumatonta reserviä, mutta se on täydentymässä ja elinkeinoelämän näkökulmasta vetovoimainen. Pirkkalan kehätien aluevaraukset ovat toteutumassa liki täysimääräisinä ja uusille varauksille näissä logistisesti edullisissa sijainneissa on kova kysyntä. 2-kehän suuntainen Saarenmaan aluevaraus on täysin rakentumaton ja yleiskaavoittamaton, mutta tulevaisuuden maankäytön näkökulmasta edelleen ajankohtainen.

Eteläinen Pirkanmaa. Eteläisellä Pirkanmaalla ja erityisesti Valkeakoskella toteutumattomuuden syy on ollut huonot perustamisolosuhteet sekä pilaantuneet maa-alueet. Monelta osin on ollut kyse myös harvinaisten lajien esiintymisestä alueella. Erityisesti tien 130 länsipuolisten TP- ja T-alueiden rakentumattomuus johtuu edellä mainituista syistä. Valkeakoskella taajamarakenteen piirissä olevat alueet ovat toteutuneet hyvin ja sisältävät huomattavasti työpaikkoja. Akaan Toijalan taajaman työpaikka-aluevarus- ja on myös parhaiten toteutuneita alueita eteläisellä Pirkanmaalla vaikka ovatkin vielä väljästi rakentuneita. Yritys-Konhon alue on vielä toteutumaton ja sisältää huomattavat yritysaluevarus- ja. Alue on yleiskaavoitettu ja sen toteutusvalmius on korkea. Urjalan, Pälkäneen sekä Akaan Kylmäkosken ja Viialan aluevaraukset sisältävät paljon rakentumatonta reserviä. Nämä pienet alueet eivät omaa myöskään seudullista merkittävyyttä. Vetovoimaisimpina yritysalueina ovat säilyneet tien 130 ja valtatie 3 risteys- ja vaikutusalueet.

Lounainen Pirkanmaa. Voimassa olevassa maakuntakaavassa Sastamalaan osoitetut työpaikka-alueet sisältävät vielä huomattavia aluevarus- ja vaikka osa niistä sisältääkin paljon työpaikkoja. Yritysalueet ovat toteutuneet pääosin hyvin yleiskaavoituksen kautta. Vammalan keskustaajaman ulkopuoliset alueet eivät omaa seudullista merkittävyyttä, ne ovat pääosin toteutumattomia ja väljästi rakentuneita.

Läntinen Pirkanmaa. Läntisen Pirkanmaan merkittävimmät työpaikkakeskittymät ovat taajamarakenteen sisällä. Nämä työpaikka-alueet ovat myös tehokkaimmin toteutuneita. Mitä lähempänä alueet ovat Hämeenkyrön, Ikaalisten tai Parkanon kuntakeskuksia sitä paremmin ne ovat rakentuneet ja sitä enemmän ne sisältävät työpaikkoja. Hämeenkyrössä ja Ikaalisissa erityisesti valtatie 3 länsipuoliset aluevaraukset ovat pääosin toteutumattomia. Parkanon työpaikka-alueet ovat rakentuneet väljästi ja sisältävät huomattavia jo yleiskaavoitettuja yritysaluevarus- ja.

Pohjoinen Pirkanmaa. Myös pohjoisella Pirkanmaalla pääsääntönä näyttäisi olevan, että taajamarakenteen työpaikka-alueet ovat parhaiten toteutuneita ja niiden ulkopuoliset alueet ovat pääosin rakentumattomia. Virroil-

la ja Ruovedellä taajamarakenteen ulkopuolisilla alueilla on reserviä vielä huomattavasti jäljellä. Myös taajaman sisäisillä alueilla on tiivistämisen varaa, joten niiden kehittäminen jatkossa taajamatoimintojen sisäisinä yritysalueina lieenee tarkoituksenmukaista. Liki kaikki Mänttä-Vilppulan TP- ja T-alueet kuuluvat yhtenäisen taajamarakenteen piiriin ja ovat hyvin toteutuneita. Laajojen T-alueiden taajamarakenteen ulkopuoliset osat ovat vielä rakentumattomia, mutta yleiskaavoitettuja. Yhtenäisen taajamarakenteen kehittymistä on järkevää tukea kehittämällä paikallisesti merkittäviä työpaikka-alueita taajamatoimintojen sisäisinä yritysalueina. Myös Orivedellä ja Juupajoella toteutumattomat työpaikka-alueet sijaitsevat taajamarakenteen ulkopuolella.

5.2. Maankäytön seudulliset perusratkaisut ja työpaikka-alueiden tavoitekuva 2040

Maakuntakaavan pohjana toimivat seudulliset maankäytön perusratkaisut ovat muotoutuneet synteisinä neljän erilaisen maankäyttövaihtoehtotarkastelun tuloksista. Tarkastellut vaihtoehdot olivat Aurinko 1 (ydinkaupunkiseutua ja seutukeskuksia korostava keskittävä ja tiivistävä malli), Aurinko 2 (ydinkaupunkiseutua ja eteläistä kasvusuuntaa painottava keskittävä malli), Planeetat (asemanseutuja ja ydinkaupunkiseutua painottava raide-liikennemalli) ja Tähdet (seutu- ja paikalliskeskuksia korostava monikeskusmalli). Työpaikka-alueiden sijoittamisella tuetaan seudullisia maankäytön perusratkaisuja.

Maakuntakaavan valmistelussa ja työpaikka-alueiden sijoittamisessa tukeudutaan pääosin Aurinko 2 -vaihtoehtoon, joka tiivistyvän ydinkaupunkiseudun ja seutukeskusten lisäksi painottaa maakunnan eteläistä, pääradan suuntaista kasvusuuntaa. Elinkeinoelämän kehittämisen ajurina on Helsinki-Hämeenlinna-Tampere -kehitysvyöhykkeen kasvu ja potentiaali. Tavoitteena on tiivistää yhdyskuntarakennetta, vahvistaa nykyisiä kuntakeskuksia sekä edistää vahvoihin joukkoliikennevyöhykkeisiin perustuvaa liikkumista. Nykyisiä ja uusia asemanseutuja kehitetään helposti saavutettavina sekoittuneiden toimintojen ympäristöinä (asuminen, palvelut, työpaikat). Päivittäistavara- ja erikoistavarakauppa ohjataan ensisijaisesti keskustoihin. Erityisesti seutukeskusten ja merkittävimpien kuntakeskusten (C-alueet) kaupan enimmäismitoituksen osoittamatta jättämistä harkitaan perusratkaisun tukemiseksi.

Ydinkaupunkiseudulla edistetään kahden uuden alakeskuksen syntymistä erityisesti Tampereen ja Lempäälään välisellä alueella (Rautaharkko-Lakalaiva, Sääksjärvi). Tähän kytketään myös uuden henkilöliikenneaseman sijoittaminen eteläiselle Tampereelle. Uuden alakeskuk-

sen ja henkilöliikenteen aseman ympäristöä kehitetään sekoittuneiden toimintojen alueena, jossa suuret asuminen volyymit yhdistyvät kaupunkikeskustamaisuuteen, toimistotyöpaikkoihin, kauppaan ja palveluihin sekä eri liikennemuotojen yhdistymiseen.

Maankäytön suunnittelussa valmistaudutaan valtatie 3 oikaisun ja Tampereen 2-kehän toteuttamiseen. Pitämällä aikavälillä varaudutaan myös läntisen ratayhteyden toteuttamiseen ja järjestelyratapihan siirtoon. Ratapihan siirto lisäisi Tampereen eteläisen keskusta-alueen asukasmäärää huomattavasti ja mahdollistaisi nykyisten Hatanpään ja Nekalan työpaikka-alueiden muuttamisen tehokkaammin sekoittuneiden taajamatoimintojen suuntaan. Läntisen oikoradan linjauksen ympäristö ja järjestelyratapihan uusi sijainti olisivat luontevia raskaalle teollisuudelle, varastoinnille ja logistiikalle osoitettavia alueita.

Kaupunkiseudun kehittämisen lähtökohdaksi otetaan myös lentokentän alueen kansainväliset yhteydet sekä sen tarjoamat logistiset ja monipuolisen yritystoiminnan mahdollisuudet. Kaupunkiseudulla edistetään yleisesti toimintojen sekoittuneisuutta, mutta toisaalta keskitytään profiloituneisiin osaamisintensiivisiin työpaikka-alueisiin. Näitä ovat muun muassa teknillisen yliopiston ympärille rakentuva Kampus Areena, terveystutkimuksen ja -teknologioiden Kaupin kampus, luovien alojen Mediapolis sekä mahdollisesti ympäristöteollisuuden ja cleantech-toiminnan yritysalueena profiloituva Tarastenjärven alue. Tarastenjärven alueella korostuu kuntarajat ylittävän suunnittelun merkitys ja kytkeytyminen valtatie 9 kehittämiseen.

Tampereen ja sen kehyskuntien työpaikka-alueita kehitetään tukeutuen erityisesti valtatie 3, kehäteiden ja lentokentän alueen ympäristön muodostamaan kokonaisuuteen. Tavoitteena on edistää vahvan läntinen-eteläinen -työpaikkavyöhykkeen syntymistä, joka ulottuu aina Ylöjärven Elovainiosta, Kolmenkulman yritysalueen, Pitkäniemen, kehäteiden työpaikka-alueiden ja valtatie 3 oikaisun kautta Lempäälän Marjamäkeen. Työpaikkavyöhykkeeseen kytkeytyvät tiiviisti myös Tampereen keskusta, lentokentän yritysalue sekä Lempäälän pääradan länsipuoliset vielä rakentumattomat alueet. Suunniteltu Tampereen 2-kehä kytkee itäistä kaupunkiseutua vyöhykkeen vaikutuspiiriin. 2-kehällä on erityistä potentiaalia kehittyä tutkimuksen ja korkean teknologisen osaamisen työpaikkavyöhykkeenä akselilla Saarenmaa - TTY/Hermia - Sääksjärven yrityskeskittymä - lentokentän yritysalue. Yhteyden kautta myös Kangasalan Lentolan monipuolinen työpaikka- ja kaupan keskittymä liittyy etelän kasvusuuntaan. Myöhemmin 2-kehän jatkolla on mahdollista kytkeä Tarastenjärven yritysalueet osaksi koko kaupunkiseutua kehystävää työpaikkavyöhykettä.

Tampereen kantakaupungissa erityisesti Hankkiota kehitetään maakunnallisestikin merkittävänä työpaikkakeskittymänä. Myös valtateiden 9 ja 3 risteysalueella uuden eteläisen alakeskuksen tuntumaan sijoittuvat huomatta-

vat ja logistisesti edulliset työpaikka- ja kaupan alueet. Alueen suunnittelun lähtökohtana on uuden henkilöliikenteen aseman sijoittaminen pääradan varteen, joka osaltaan tukee työpaikkatoimintojen monipuolistumista ja sekoittunutta maankäyttöä. Lahdesjärven aluetta on mahdollista profiloita erityisesti tilaa vievän kaupan keskittymänä valtatie 3 varrella, kun taas Lakalaiva-Sarankulmaa kehitetään monipuolisena työpaikka-alueena, joka kytkeytyy kehäteiden yritysvyöhykkeeseen. Myllypuron-Kolmenkulman alue rakentuu sekoittuneena työpaikka-alueena, joka voi tulevaisuudessa olla seudullisesti merkittävä toimitilarakentamisen ja cleantech-yritystoiminnan alue.

Tampereella merkittävämpänä kaupunkitasoisena alakeskuksena kehitetään Hervannan keskustaa, jossa maankäyttö tiivistyy ja monipuolistuu entisestään tulevan raitiotielinjauksen seurauksena. Raitiotielinjauksen myötä erittäin voimakkaasti kehittyvänä alueena nähdään myös Lielahden alakeskus, jossa nykyinen kauppavaltainen alue jakautuu tulevaisuudessa keskustamaiseksi alueeksi ja kaupan alueeksi. Lielahden väestö kasvaa noin 30 000 asukkaaseen. Myös Linnainmaata ja Tesomaa kehitetään asukasmäärältään merkittävänä alakeskuksena.

Tampereen Teiskon alueella varaudutaan mahdollisesti noin 150-200 hehtaarin alueeseen, joka toimii pilaantuneiden maa-alueiden ja energiapuun säilytysalueena. Kantakaupungin/Tarastenjärven alueelta ei kyseisen laajuisia kokonaisuuksia ole enää mahdollista osoittaa.

Tavoitekuvan toteutumisen kannalta kriittisiä ensimmäisen vaiheen hankkeita kaupunkiseudulla ovat erityisesti valtatie 3 oikaisu, 2-kehän valmistuminen sekä lentokentän alueen kokonaiskehittäminen ja sen kytkeminen tiiviimmin henkilö- ja tavaraliikenteen piiriin sekä Tampereen keskustaan (rautatieasema/matkakeskus). Näiden muodostaman kokonaisuuden liikenteellisiä solmukohtia on mahdollista kehittää puhtaina työpaikka-alueina tai sekoittuneen maankäytön alueina, joissa eri liikenne- ja palvelumuodot kohtaavat (Sääksjärvi, lentokenttä).

Eteläisellä Pirkanmaalla tukeudutaan maankäytön valinnoissa Aurinko 2 -vaihtoehtoon, jossa kehittämisen tavoitteena on vahvistaa ja tiivistää alueen kuntakeskuksia. Näihin kuntakeskuksiin myös työpaikat, palvelut ja kauppa pääosin keskittyvät. Kehittämisen painopiste on pääradan asemanseuduilla Akaan Toijalassa ja Viialassa. Asemanseutuja voidaan kehittää toimistotyöpainotteisina sekoittuneiden toimintojen keskittymänä. Akaan Yrityskonhon aluetta on mahdollista kehittää elinvoimaisena tulevaisuuden työpaikka-alueena erinomaisessa liikenteellisessä solmukohdassa, jossa moottoritien vaikutusalueella kohtaavat valtatie 9, seututie 303, päärata ja Valkeakosken pistoraide. Alue toimii luontevana sijaintipaikkana myös raskaamman teollisuuden, varastoinnin ja logistiikan toiminnoille.

Valkeakoskea kehitetään eteläisen Pirkanmaan vahvana seutukeskuksena. Valkeakosken keskustan länsipuoliset perinteiset teollisuuden alueet (Tervasaari, Varsanhäntä, Holmi) toimivat luontevina raskaamman teollisuuden ja varastoiden sijaintipaikkoina myös tulevaisuudessa. Maantie 130 välillä Marjamäki-Valkeakoski on aluekehityksen painopistealuetta, jossa myös Pispantallin seudullisesti merkittävää työpaikka-alueita on mahdollista laajentaa tien 130 suuntaisesti. Lotilanvainion yritysalueita (Juusonkeskus) sekä Valkeakosken Campusaluetta voidaan kehittää kaupallisten ja julkisten palveluiden alueena. Keskustan ja tien 130 välille syntyy nauhamainen, hyvin saavutettava ja yhdyskuntarakenteeltaan tiivistyvä kokonaisuus.

Pälkäneen kehittyminen tukeutuu valtatiehen 12 ja Kangasalaan. Erityisesti Kankaanmaan yritysalueita on mahdollista kehittää huomattavana ja monipuolisena työpaikka-alueena pitkällä aikavälillä. Maakunnallisestikin merkittävänä matkailupalvelujen alueena kehitetään Sappeen aluetta. Pälkäne on Pirkanmaan loma-asutusvaltaisimpia kuntia, jossa asukasluvu kaksinkertaistuu kesäisin. Onkkaalan keskustan C-merkinnällä voidaan tukea kaupallisten palveluiden kehittämistä matkailun tarpeisiin.

Urijalan työpaikka-alueiden kehittäminen nojaa 9-tien vetovoimaan sekä Laukeelan keskustan palveluiden ja kaupan keskittymään. Myös Kampparin alueella 9-tien varrella on potentiaalia kehittyä raskaamman teollisuuden ja varastoinnin alueena.

Lounaisen Pirkanmaan maankäyttöä kehitetään Tähdet- ja Aurinko -vaihtoehtojen pohjalta. Vahvana seutukeskuksena kehitetään Sastamalan Vammalan keskustaa, joka on myös seudun merkittävin palvelu- ja työpaikkakeskittymä. Alueen joukkoliikenne tukeutuu pääosin linja-autoliikenteeseen, mutta jossain määrin myös rautatiehen (Vammalan ja Karkun asemat). Erityisesti Vammalan asemanseudun huomattavia teollisuuden yritysalueita on mahdollista kehittää rataa tukeutuvina työpaikka- sekä teollisuusalueina. Myös valtatiehen 12 kytkeytyvää Roismalan aluetta voidaan kehittää monipuolisena yritysalueena parantamalla alueen saavutettavuutta kytkeillä se tiiviisti valtatiehen 12 ja Vammalan keskustajaman joukkoliikennevyöhykkeisiin. Valtatien risteysalueen ympäristö voi kehittyä tilaa vievän kaupan keskittymänä. Roismalan itäpuolelle Ritakallion teollisuusalueelle voi sijoittua sellaista tuotantoa ja varastointia, jolle ympäristö ei aseta erityisiä edellytyksiä. Maakunnallisena matkailupalveluiden alueena kehitetään Ellivuoren aluetta. Seudullisesti merkittävänä palvelujen ja hallinnon alueena erottuu Karkun alue.

Punkalaitumella erityisesti biotalous ja -teollisuus sekä energiaomavaraisuus ovat tulevaisuuden potentiaalisia kasvualoja. Toiminta keskittyy valtatie 2 ja Kanteenmaantien risteysalueelle sekä Isosuon tuulivoiman tuotanto- ja turpeenottoalueille.

Läntisen Pirkanmaan kehittäminen nojaa Aurinko 2- ja Planeetat -vaihtoehtojen yhdistelmään. Ikaalisten ja Hämeenkyrön keskustaajamat kehittyvät merkittävinä sekoittuneiden toimintojen työpaikkakeskittyminä. Alueen elinkeinojen kehittämisen ajuri on valtatie 3 perustuva kehitysvyöhyke, jossa ratkaisevana liikennehankkeena on Hämeenkyrön ohitustien toteutuminen. Uusi moottoritielinjaus kytkee Hämeenkyrön yritysalueita Elovainion työpaikkakeskittymään ja edelleen Tampereen kehätiiden työpaikkavyöhykkeeseen.

Hämeenkyrön Tippavaaran yritysalueella Häijääntien ja uuden moottoritien liittymäalueella on mahdollista kehittää logistisesti edullisena ja seudullisesti merkittävänä työpaikka-alueena. Pitkällä aikavälillä elinvoimaisena yritysalueena kehittyi myös Pappilametsän alue, joka vahvistaa keskustaajaman kehitystä valtatie 3 uuden linjauksen painopistesuunnassa. Timinsaarentien teollisuusalue säilyi alueellisesti merkittävänä raskaamman teollisuuden, varastoinnin tai logistiikan toimintojen alueena.

Ikaalisissa elinkeinoelämän kehittäminen tukeutuu myös valtatie 3 kehitysvyöhykkeeseen. Nummenrinteen alue kehittyi tilaa vaativan kaupan alueena ja muuta Kolmen Airon Kadun ympäristöä ja valtatie 3 risteysaluetta kehittyi monipuolisena yritysalueena. Ikaalisten kylpylä on mahdollista profiloida merkittävänä maakunnallisena matkailupalvelujen alueena. Keskustan taajamarakenteesta irrallaan oleva ja liikenteellisesti edullisesti sijaitseva Teikankaan teollisuusalue soveltuu edelleen suuri mittakaavaisemman teollisuuden käyttötarkoituksiin.

Parkanoa kehitetään raideliikenteeseen tukeutuvana seutukeskuksena. Erityisesti asemanseudun potentiaali merkittävänä työpaikka-alueena sekä suuremman mitta- luokan teollisuus- ja logistiikkatoimintojen keskittymänä korostuu. Myös nykyinen Hollming Worksin teollisuusalue radan varressa on jatkossakin luonteva raskaamman teollisuustoiminnan ja varastoinnin sijaintipaikka. Pahkalan seudullisesti merkittävää yritysalueita voi kehittää tilaa vaativan kaupan ja muun yritystoiminnan alueena. Pahkalan aluetta kytetään tiiviimmin valtatie 3 ja olemassa olevan taajamarakenteen yhteyteen. Parkanossa varaudutaan myös Metlan tutkimuskeskuksen ja puuterminaalitoiminnan ympärille rakentuvan luonnonvaratalouden vahvaan kehittämiseen.

Pohjoisen Pirkanmaan maankäytön kehittäminen perustuu Tähdet- ja Planeetat -vaihtoehtojen yhdistelmään, jossa hyödynnetään olemassa oleva raideinfrastruktuuri ja monikeskuksinen yhdyskuntarakenne. Monipuolisena seutukeskuksena kehitetään Mänttä-Vilppulaa, jossa joukkoliikennettä ohjataan vahvemmin rautatiehen perustuvaksi. Kaupunki nojaa edelleen vahvasti teollisuuteen, mutta myös matkailuun Taidekaupunkina profiloitumisen myötä. Isoniemen yritysalueita kehitetään seudullisesti merkittävänä ja yhdyskuntarakennetta eheyttävänä työpaikka-alueena kahden keskustaajaman välissä. Merkit-

tävinä teollisen toiminnan keskittyminä erottuvat jatkossakin Mäntän paperitehtaan, Vilppulan sahan ja Kolhon teolliset alueet.

Oriveden roolina korostuu toimiminen raide- ja maantielikenteen terminaalipaikkana. Kehitettävänä päätienä on valtatie 9, johon myös Oriveden yritysalueiden vetovoima pääosin perustuu. Alueellisesti merkittävänä työpaikka-alueena voidaan kehittää Oripohjan sekä Lehistön ja Neron yritysalueiden muodostamaa kokonaisuutta. Ne sijaitsevat logistisesti edullisesti valtatie 9, rautatien sekä Mänttätien 58 vaikutusalueella ja niiden saavutettavuus on hyvä. Lisäksi yritysalueet tukevat tiivistyvää nauhataajamarakennetta.

Virtain elinkeinoelämän kehittäminen perustuu saavutettavuuteen valtatie 23 sekä kantateiden 66 ja 68 risteysalueella. Kaupungin elinkeinoelämän vahvuutena on myös sijainti kolmen maakunnan rajalla. Erityisesti Sampilan yritysalueita ja sen jatketta valtatie 9 ja kantatie 68 risteysalueella on mahdollista kehittää seudullisesti merkittävänä työpaikkakeskittymänä. Marttisen alueella on potentiaalia kehittyä vetovoimaisena maakunnallisena matkailukohteena kolmen maakunnan vaikutusalueella.

Myös Ruovesi on Pirkanmaan loma-asutusvaltaisimpia kuntia, jossa asukasluku kaksinkertaistuu kesäkaudella. Keskustan C-merkinnällä voidaan tukea kaupallisten palveluiden kehittämistä matkailun tarpeisiin. Kuruntien ja Rajaportin yritysalueilla on potentiaalia kehittyä seudullisesti merkittävänä työpaikka-alueena.

Juupajoen Korkeakosken keskusta kehittyi erityisesti palveluiden keskittymänä, jossa myös kaupan toimintojen määrän olisi suotuisaa vahvistua. Sahantien teollisuusalue toimii edelleen kunnan merkittävimpänä työpaikkakeskittymänä ja on jatkossakin suotuisa raskaamman teollisuuden ja varastoinnin sijaintipaikka.

Yleisesti mainittuna pohjoisella Pirkanmaalla tukeudutaan olemassa olevaan liikenneverkkoon ja tuetaan sen ylläpitoa. Kuntakeskuksia vahvistetaan profiloituneina palveluiden ja kaupan keskuksina sekä maaseudun kehitysedellytykset turvataan. Elinkeinoelämän kehittäminen perustuu edelleen perinteisiin seudullisiin vahvuusaloihin. Erityistä yritystoimintapotentiaalia on luonnonvaratalouden aloilla.

Maakuntakaavan työpaikka-alueiden tavoitekuva perustuu Aurinko 2 -vaihtoehtoon, joka tiivistyvän ydinkaupunkiseudun ja seutukeskusten lisäksi painottaa maakunnan eteläistä, pääradan suuntaista kasvusuuntaa.

5.3. Työpaikka-alueiden kaavamerkintöjä ja sijoittamista ohjaavat kriteerit

Työpaikka-alue selvityksen tavoitteena on luoda työpaikka-alueille kriteerit, jotka tukevat valittuja maankäytön perusratkaisuja ja toteuttavat valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita. Yhteismitallisten kriteereiden laatiminen on haasteellista ellei mahdotonta, koska maakunnan alueet eroavat suuresti niin väestö- kuin työpaikkavolyymeiltään, yhdyskuntarakenteeltaan sekä liikenteellisiltä yhteyksiltään. Myös tulkinnot työpaikka-alueiden merkittävyydestä voivat olla paikkakuntaakohtaisesti värittyneitä. Oleellista on alueen profiloituminen maakunnallisena tai seudullisena työpaikka-alueena tai sen toimiminen osana laajempaa työpaikkaväyhykettä. Maakuntakaavalla on tässä mielessä myös vahva viestinnällinen merkitys.

Alla esitetyt kriteerit eivät ole ehdottomia vaan pikemmin ohjaavia - tehtäviä valintoja luotsaavia punaisia lankoja. Kriteereiden keskinäinen painoarvo kuitenkin vaihtelee niiden teemojen suhteen, joissa koetaan voimakkainta ohjaamistarvetta. Kriteerit voidaan jakaa ydinkriteereihin ja niitä täydentäviin kriteereihin. Ydinkriteerit, koskevat kaikkia alueita ja niitä sovelletaan alueellisten erityispiirteiden suhteen. Täydentävät kriteerit nimensä mukaisesti täydentävät ydinkriteereitä sekä laajentavat tarkastelunäkökulmaa.

Työpaikka-alueiden sijoittamista ohjaavat ydinkriteerit ovat:

1. Maankäytön seudullisten perusratkaisujen mukaisuus

Maankäytön perusratkaisujen mukaisuus on keskeinen lähtökohta työpaikka-alueiden sijoittamiselle. Kriteerillä tuetaan edellä esiteltyjä seudullisia maankäytön kehittämisen tavoitteita ja kasvun painopistesuuntia (kuva 37).

2. Seudullinen merkittävyys

Maakuntakaava on luonteeltaan yleispiirteinen suunnitelma alueiden käytöstä. Lisäksi se toimii alueellaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tulkitsijana ja toteuttajana. Yleispiirteisyydestä johtuen, maakuntakaavaan merkittävien työpaikka-alueiden tulee olla vähintäänkin seudullista merkittävyyttä omaavia kokonaisuuksia. Seudullisuutta arvioidaan kunkin tarkastelualueen ominaispiirteiden suhteen. Lähtökohtana on, että kuntien sisäisiä toimintoja ei esitellä maakuntakaavassa yksityiskohtaisesti.

Seudullista merkittävyyttä arvioidaan ensisijaisesti työpaikkojen lukumäärällä sekä tilastollisesti keskimääräistä suurempina työpaikkaesiintyminä. Kuitenkin työpaikka-alueita varatessa on oleellisempaa usein arvioida hehtaareita kuin työpaikkojen lukumää-

riä. Tämän vuoksi määrällisiin tavoitteisiin suhtaudutaan vain suuntaa-antavina linjauksina.

Työpaikka-alueiden (TP, T) määrälliset kriteerit ovat:

Tampere: 2 500 työpaikkaa (2,1 % kaupungin vuoden 2011 työpaikoista).

Kehyskunnat: 1 000 työpaikkaa (2,3 % alueen vuoden 2011 työpaikoista).

Eteläinen Pirkanmaa: 500 työpaikkaa (3,0 %).

Lounainen Pirkanmaa: 300 työpaikkaa (2,8 %),

Läntinen Pirkanmaa: 300 työpaikkaa (3,1 %).

Pohjoinen Pirkanmaa: 300 työpaikkaa (2,4 %).

Tilastollisesti keskimääräistä suuremmat työpaikkaesiintymät on analysoitu seuduittain Suomen ympäristökeskuksen YKR-töpaikka-aineistoista ArcGis-ohjelman Hot Spot -analyysillä, jossa tilastollisen analyysin etäisyydeksi on valittu YKR-ruudun sivun pituus eli 250 metriä. Selvityksessä analyysi on täydentänyt tarkasteluja merkittävimmistä työpaikkakeskittymistä.

3. Profiloituminen työpaikka-alueena: toimialarakenteen monipuolisuus

Maakuntakaavan työpaikka-alueeksi (TP) merkitään alueet, joita erityisesti halutaan profiloita maakunnallisina tai seudullisina pitkällä aikavälillä elinvoimaisina yritysalueina. TP-aluevarausmerkintää käytetään alueilla, joiden toimialarakenne on monipuolinen ja sekoittunut. Alueella voi olla asumisen lisäksi kaupan palveluita ja varastoalueita, liike- ja toimistorakennuksia sekä tuotantokäyttöön suunniteltuja alueita. Työpaikka-alueen voidaan katsoa olevan toimialarakenteeltaan monipuolinen, kun vähintään kolmen toimialan työpaikkaosuus on 10 % tai suurempi alueen kaikista työpaikoista.

Työpaikka-alue merkinnän käyttämisessä on suuressa määrin kyse myös kaavan viestinnällisestä vaikuttavuudesta - merkinnällä osoitetaan alueita, joita halutaan nostaa esiin maakunnallisina työpaikkaväyhykeinä ja muina seudullisesti merkittävinä yritysalueina.

Maakunnan työpaikka-alueiden nykytila-analyysin pohjalta voidaan yleisesti todeta, että usein vahvasti yhden tai vain muutaman toimialan ympärille rakentuneet työpaikka-alueet ovat perinteisiä raskaan teollisuuden keskittymiä tai varastoalueita, vahvoja kaupan alueita, terveys- ja sosiaalipalveluiden keskittymiä tai oppilaitosalueita. Nämä on tyypillisesti eroteltu varsinaisista työpaikka-alueista omilla T- ja P-aluevarausmerkinnöillä. Myös mahdollisia uusia kaupan aluevarausmerkintöjä selvitetään maakuntakaavatyön yhteydessä.

4. Ympäristövaikutus

Maakuntakaavan yhtenä tavoitteena on sosiaalisesti ja ympäristön kannalta vastuullisen yhdyskuntarakenteen kehittäminen. Ympäristövaikutus on keskeinen ohjaava kriteeri, jolla tuetaan alueiden kestävästä kehittämisestä ja kehittymisestä. Se on myös asumisen laadun näkökulmasta oleellinen sosiaalista kestävyttä vahvistava kriteeri.

Ympäristövaikutus koskee erityisesti maakuntakaavan teollisuustoimintojen aluevarausmerkintää (T), jota tyypillisesti käytetään osoittamaan seudullisesti merkittäviä perinteisen raskaan teollisuuden alueita sekä laajoja varastoalueita. Alueet ovat usein taajamarakenteen ulkopuolella, koska ne on tarkoituksenmukaista sijoittaa toiminnan laadun tai ympäristövaikutusten vuoksi asutuksesta erilleen. Tärkeää on tunnistaa ne teollisuustoiminnot, jotka pitkällä tähtäimellä tarvitsevat irrallisia maakuntakaavavaroja.

Lähtökohtaisesti maakuntakaavaan merkittävät T-alueet sijoitetaan nykyisen yhdyskuntarakenteen (YKR-taajama 2012) ulkopuolelle ellei niitä ole seudullisen merkittävyyden tai muun syyn vuoksi (esim. Seveso II-direktiivi) tarkoituksenmukaista tuoda esiin taajamarakenteen yhteydessä.

5. Rakenteen eheys

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaisesti maakuntakaavan tulee edistää yhdyskuntarakenteen eheytymistä sekä olemassa olevan rakenteen hyödyntämistä. Elinkeinoelämälle osoitetaan monipuolisesti sijoittumismahdollisuuksia, mutta uusia huomattavia työpaikka- ja palvelutoimintojen alueita ei lähtökohtaisesti osoiteta irralleen olemassa olevasta rakenteesta. Työpaikka-alueet (TP) pyritään sijoittamaan Suomen ympäristökeskuksen määrittelemän YKR-taajamarakenteen piiriin (YKR-taajama 2012).

Alueiden sijoittamisessa tukeudutaan ensisijaisesti myös olemassa olevien teollisuus- ja työpaikka-alueiden hyödyntämiseen, täydentämiseen ja tiivistämiseen. Myös voimassa oleva, vielä toteutumaton yleiskaavavaroitus huomioidaan maakuntakaavan työpaikka-aluemerkinnöissä.

6. Työpaikka-alueen saavutettavuus

Maakuntakaavoituksen tehtävänä on kehittää yhdyskuntarakennetta siten, että palvelut ja työpaikat ovat eri väestöryhmien saavutettavissa ja asuinalueiden läheisyydessä. Tavoitteena on, että henkilöauton tarve on mahdollisimman vähäinen. Työpaikka-alueet pyritään sijoittamaan vahvojen joukkoliikennevyöhykkeiden ja hyvien kevyen liikenteen yhteyksien varseen.

Joukkoliikenteen osalta tarkastelun pohjana toimivat Pirkanmaan liitossa laaditut joukkoliikenneperusteiset yhdyskuntarakenteen vyöhykkeet (kuva 4). Kevyen liikenteen osalta työpaikka-alueiden sijoittamista arvioidaan Tampereella ja sen kehyskunnissa pyöräilyn 15 minuutin etäisyysvyöhykkeiden suhteen. Muualla maakunnassa saavutettavuutta tarkastellaan pyöräilyn laajemman 30 minuutin etäisyysvyöhykkeen suhteen. Etäisyysvyöhykkeet lasketaan kuntakeskuksista ja merkittävimmistä alakeskuksista. Saavutettavuutta joukko- ja kevyellä liikenteellä arvioidaan suurella painoarvolla erityisesti ydinkaupunkiseudulla.

Hyvää saavutettavuutta tukevat työpaikkatoimintojen sijoittaminen asemanseuduille ja joukkoliikenteen vaihtopaikkojen tuntumaan, liikenteellisiin solmukohtiin sekä logistisesti edullisiin paikkoihin. Nämä ovat usein keskustatoimintojen alueita (C-alueet). Sijainti seudullisten tai valtakunnallisten pääväylien varrella koskee erityisesti taajamarakenteesta irti olevia suuria teollisuustoimintojen alueita (T).

7. Toiminnallinen yhteys ja sekoittuneet alueet

Työpaikka-alueiden toiminnallisen kytkeytymisen kriteeri liittyy valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ajatukseen asumisen ja työpaikkojen sijoittamisesta toistensa läheisyyteen. Toiminnallinen kytkeytyminen muuhun yhdyskuntarakenteeseen vahvistuu, kun alueella tai sen läheisyydessä on paljon sekoittuneita toimintoja kuten asumista, palveluja ja kauppaa - eli kun asukkaiden ja työssäkävijöiden jokapäiväiset toiminnot sijaitsevat lähellä toisiaan. Toiminnallinen yhteys sujuvoittaa myös matka- ja kuljetusketjuja sekä vähentää liikkumistarvetta. Toimialarakenteen monipuolisuuden voidaan myös katsoa lisäävän toiminnallisia yhteyksiä vahvistamalla yritysten kasautumis- ja synergiaetuja.

8. Tavoitteellisen palvelukeskusverkkohierarkian tukeminen

Pirkanmaan palveluverkkoselvityksessä luodaan maakunnan tavoitteellinen palveluverkkohierarkia 2040. Maakunnan tavoitteellista palvelukeskusverkkoa tuetaan sijoittamalla työpaikka-alueet ensisijaisesti kaupunkitasoisten keskustien, kaupunkiseudun alakeskusten tai merkittävien paikalliskeskusten vaikutusalueelle (kuva 37). Nämä keskittymät merkitään maakuntakaavaan C-aluevaraus- tai C-kohdemerkinnöillä. Tarkoituksenmukainen etäisyys keskustukseen arvioidaan tilannekohtaisesti alueen erityispiirteet huomioiden.

Kriteerillä edistetään palveluiden saavutettavuutta sekä sekoittuneiden alueiden kehittymistä. Kriteeri tukee myös yhdyskuntarakenteen tiivistämistavoitteita. Palvelukeskukset ovat usein myös alueensa merkittävimpiä työpaikkakeskittymiä.

Arviointia täydentäviä kriteereitä ovat:

9. Alueen elinvoimaisuus pitkällä aikavälillä

Maakuntakaavan ratkaisut tähtäävät vuoteen 2040 ja pitävät sisällään tavoitteellisia maankäytöllisiä visioita. Tämän vuoksi vielä rakentumattomat, mutta maankäytön perusratkaisujen ja ydinkriteereiden näkökulmasta edulliset alueet voidaan varata työpaikkatoiminnoille.

Tällöin ohjaavana kriteerinä on arvio alueen kehitymisestä elinvoimaiseksi tulevaisuudessa. Myös jo olemassa olevien ja tunnistettujen työpaikkakeskittymien pitää olla pitkällä tähtäimellä elinvoimaisia, ei taantuvia alueita. Vireillä olevat kuntien yleiskaavat ja muut maankäytön suunnitelmat huomioidaan soveltuvien osin elinvoimaisuusnäkökulmasta maakuntakaavan työpaikka-aluemerkinnöissä. Oleellista on tunnistaa sekoittuneiden toimintojen kannalta edullisia yrittäjäalueita.

10. Kytkeytyminen laajempaan työpaikkavyöhykkeeseen

Kriteeri liittyy selvityksen tavoitteeseen tunnistaa merkittäviä maankäytöllisiä kokonaisuuksia, joita voidaan kehittää työpaikkavyöhykkeinä. Yksittäinen yritysalue ei välttämättä omaa seudullista merkittävyyttä, mutta osana laajempaa ja maankäytön perusratkaisuja tukevaa työpaikkavyöhykettä se voi olla seudullisesti merkittävä ja näin maakunnallisen ohjaamistarpeen alainen. Työpaikkavyöhykkeissä muun muassa (joukko)liikenteen järjestäminen on tehokkaampaa ja ne tuottavat yrityksille kasautumisetuja.

11. Työpaikka-alueen visuaalinen ilme ja asumisen laatu

Maakuntakaavan työpaikka-aluemerkinnät mahdollistavat myös asumisen alueella. Työpaikka-alueita halutaan kuitenkin ensisijaisesti profiloida monipuolisina yritysalueina, joissa myös laajempi tuotantotoiminta on mahdollista. Asumisen laadun näkökulmasta työpaikka-alueet halutaan erottaa selvästi käyttötarkoitukseltaan ensisijaisista taajamatoimintojen alueista (A).

5.4. Esitykset maankäytön kehittämisen kohdealueiksi

Selvityksen yhtenä tavoitteena on hahmottaa maakunnan kilpailukyvyyn, alueiden käytön tai muun yhdyskuntarakenteellisen tavoitteen kannalta keskeisiä maankäytön kehittämisen kohdealueita. Maakuntakaavassa näitä alueita voidaan osoittaa kehittämisperiaatemerkinnoin. Kehittämisperiaatemerkinnot voivat olla kaavan muihin merkintöihin nähden päällekkäisiä ja niiden sisälle voi sijoittua muita aluevarausmerkintöjä. Ne ovat yksittäisiä kaava-merkintöjä laajempia, niitä yhteen kokoavia ja niitä käytetään vain priorisoiduissa kohteissa. Periaatteena merkintöjen käytöstä voi olla ylikunnallisuus, seudullinen merkittävyys tai jokin muu aluetaloudellista potentiaalia sisältävä tekijä. Myös valittujen maankäytön perusratkaisujen tukeminen erityismerkinnöin lisää kaavan vaikuttavuutta. Kohdealueita käsitellään temaattisella tasolla ja ne toimivat tausta-aineistona yksityiskohtaisemmalle suunnittelulle ja aluerajauksille.

Lentokentän alue ja läntiset hankkeet. Kehittämisperiaatemerkinnoilla tuetaan lentokentän alueen ja läntisten väylähankkeiden muodostamaa maankäytön kokonaisuutta läntisen kehätien, pääradan ja moottoritien sekä läntisen ratayhteyden rajaamalla alueella. Alueelle kohdistuu hyvin intensiivistä maankäyttöä ja siellä tehtävät ratkaisut ovat koko maakunnan kilpailukyvyyn sekä saavutettavuuden kehittymisen kannalta keskeisiä. Merkittäviä suunnittelussa ratkaistavia kysymyksiä ovat tehokas joukkoliikenne, lentokentän saavutettavuus ja kytkeytyvyys Tampereen keskusta, uusien alakeskusten sijainti, eheä yhdyskuntarakenne sekä maankäytön ja liikenneinfrastruktuurin tasapainoinen yhdistäminen.

Eteläinen Tampere. Koko Tampereen eteläinen alue Hatanpäältä, Rantaperkiö-Lakalaivan kautta Partolaan on maankäytöllisesti merkittävää ja muutospaineen alaista aluetta. Eteläisellä Tampereella on mahdollisuus kehittyä uuden talouden ja työpaikkojen kasvualueena. Keskeistä on tukea monipuolista ja sekoittunutta maankäyttöä sekä vahvaa joukkoliikennettä. Alueella varaudutaan henkilöliikenteen asemaan, uuteen kaupunkiseudun alakeskukseen sekä ratapihan siirtoon. Uusi alakeskus toimii merkittävänä liikenteellisenä solmukohtana ja profiloituu mahdollisesti toimistotyöpaikkakeskittymänä ("pääkonttorialue") ja messukeskusalueena. Nekalan ja Hatanpään työpaikka-alueilla on potentiaalia kehittyä keskustamaisen asumisen alueina mikäli ratapihan siirto toteutuu. Myös Partolan, messukeskuksen ja uuden alakeskuksen keskinäisen suhteen jäsentäminen on ratkaistava.

2-kehä. 2-kehän kehittämistä välillä Sääksjärven alakeskus - Hervanta - Lentola voidaan tukea kehittämisperiaatemerkinnoilla. Sääksjärvi kehittyy merkittävänä liikenteellisenä solmukohtana sekä asumisen, palveluiden ja työpaikkojen keskittymänä. Hermian ja TTY:n alueella korostuu korkea teknologinen osaamisen ja tutkimusläh-

töinen yritystoiminta Kampus Areenan muodossa. Lento- la kehitty monipuolisena kaupan, työpaikkojen ja asumi- sen alueena. Näiden kolmen akselin kautta itäinen kau- punkiseutu kytkeytyy etelän kasvusuuntaan ja läntisiin yritysvyöhykkeisiin. Tärkeää on saada kehälle syntymään joukkoliikenteen laatukäytävä.

Valtatie 3 läntinen-eteläinen -elinkeinovyöhyke. Maan- käytön perusratkaisun mukaisesti ydinkaupunkiseudulla edistetään laajan läntinen-eteläinen - työpaikkavyöhykkeen syntymistä. Vyöhyke ulottuu Ylöjär- ven Elovainiosta lentokentän kautta Lempäälän Marja- mäkeen. Maankäytössä valmistaudutaan Hämeenkyrön ohikulkutien ja moottoritien uuden linjauksen toteutuk- seen. Uusi moottoritienlinjaus kytkee vyöhykettä Hämeen- kyrön suuntaan ja vahvistaa myös HHT-vyöhykkeen laajentumisen vaikutusta Hämeenkyröön. Ikaalisissa ja Hämeenkyrössä seudullisesti merkittävimmät elinkei- noelämän alueet ohjataan tukeutumaan valtatiehen ja sen varren taajamarakenteeseen.

Kolmenkulma ja Tarastenjärvi. Ydinkaupunkiseudun ympäristöteollisuuden ja cleantech-yritystoiminnan elin- keinovyöhykkeinä kehitetään Kolmenkulman aluetta (cleantech-visio) sekä Tarastenjärven ympäristöä.

Lempäälä-Valkeakoski. Tien 130 vartta kehitetään perus- ratkaisun mukaisesti vahvan joukkoliikenteen ja sekoittu- neen maankäytön alueena. Alkuvaiheessa on oleellista nykyisen taajamarakenteen hyödyntäminen vyöhykkeen molemmissa päissä (Marjamäki, Pispantalli). Vahvan joukkoliikennevyöhykkeen varrelle on pitemmällä aikavä- lillä mahdollista kehittyä myös asumista sekä työpaikka- ja teollisuustoimintoja. Keskeistä on alueiden toteutusjär- jestys rakenteen eheyttä silmällä pitäen.

Yritys-Konho ja Metsäkansa. Laajana teollisuus-, varas- tointi- ja logistiikkatoimintojen elinkeinovyöhykkeenä kehitetään Akaan Yritys-Konhon ja Valkeakosken Metsä- kansan muodostamaa logistisesti edullista solmukohtaa. Rataan ja valtateihin tukeutuva alue on edullinen suuren mittakaavan varastointi- ja logistiikkatoiminnoille. Metsä- kansaan voi sijoittaa raskaampaa teollisuutta ja terminaa- litoimintoja, kun taas Yritys-Konhon alueelle sopii pieni- mittakaavaisempi toiminta sen rajautuessa kahteen kes- kustaajamaan. Alueet ovat myös vahvan joukkoliikenne- vyöhykkeen piirissä. Aluekokonaisuuksia yhdistävällä kehittämisperiaatemerkinällä on mahdollista saavuttaa merkittävää lisäarvoa.

Myös Yritys-Konhon, Savikon teollisuusalueen ja Jutikka- laan suunnitellun yritysalueen välille on mahdollista kehi- tyä eteläisen moottoritieosuuden suuntainen, logististen toimintojen ja tuotannon kehitysvyöhyke. Vyöhyke jatkuu maakuntarajan yli tukeutuen litalan ja Hämeenlinnan infrastruktuuriin. Kehitysvyöhyke tukee perusratkaisun tavoitetta Helsinki-Hämeenlinna-Tampere - kehitysvyöhykkeeseen tukeutuvasta elinkeinojen kehi- tämisestä.

Parkanon asemanseutu. Asemanseutua kehitetään mer- kittävänä työpaikka-alueena sekä suuremman mittalu- kan teollisuus- ja logistiikkatoimintojen keskittymänä (puuterminaali). Yhdessä Metlan yksikön kanssa alueella on potentiaalia kehittyä myös luonnonvaratalouden tutki- muksen ja yritystoiminnan klusterina. Keskustaajaman ja asemanseudun keskinäistä kytkeytyvyyttä on parannetta- va.

Vammalan asemanseutu. Myös Vammalan asemanseu- dulla on potentiaalia kehittyä saavutettavana sekoittu- neen maankäytön, monipuolisen yritystoiminnan ja palve- lujen alueena. Alueella on jo nyt huomattavasti työpaikko- ja ja asumista. Lisäksi se on seudullisesti merkittävä joukkoliikenteen solmukohta. Myös keskustamaisten toimintojen laajeneminen aseman tuntumaan palvelisi perusratkaisun mukaista kehittämisajasta.

Muina seudullisesti tai paikallisesti merkittävänä liikenteel- lisinä solmukohtina on mahdollista kehittää **Oriveden Oripohjan ympäristöä.** Alueella on mahdollista tehostaa maankäyttöä ja logistiikkaan tukeutuvaa yritystoimintaa liikenteellisessä solmukohdassa. Taajamarakenteen tiivistäminen ja yritysalueiden keskittäminen 9-tien sekä radan tuntumaan on perusratkaisun mukaista.

Kanteenmaa (Punkalaidun). Energiaomavaraisuuden ja biotalouden elinkeinovyöhykkeenä kehitetään Kanteen- maan ympäristöä valtatie 2 risteysalueella sekä Isosuon tuulivoima- ja turvetuotantoalueen muodostamaa koko- naisuutta. Kanteenmaan alueelle on suunnitteilla biokaa- sulaitos ja puuhaketerminaali. Myöhemmin alueen on mahdollista vetää puoleensa muita biotaloutta ja puu- energiaa hyödyntäviä toimijoita. Alue kytkeytyy myös Isosuon tuulivoima-alueeseen ja turvetuotantovyöhyk- keeseen. Alue kehitty energiaomavaraisuuden pilotti- alueena.

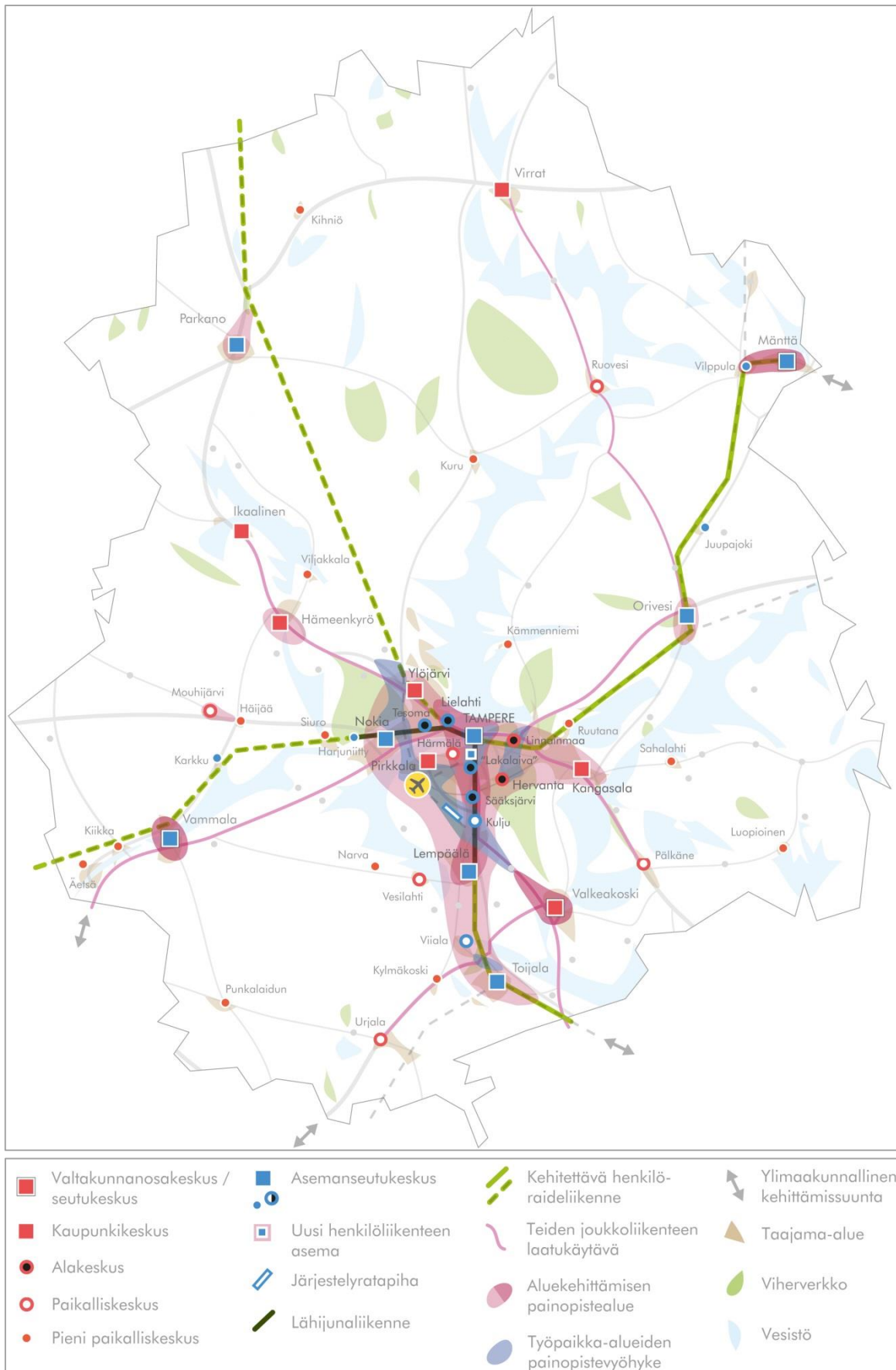
Äetsän Pehula. Myös Äetsän Pehulan keskustaajaman itäosaa kehitetään energiaintensiivisen yritystoiminnan alueena, jossa kaavoituksella on mahdollista tukea biota- louden eri sovelluksia (kasvihuoneet, lähiruoka). Alueen elinvoiman ajurina toimii Kemira Chemicalsin tehdasalue, jonne on tehty mittavia tulevaisuuteen tähtääviä inves- tointeja. Alueen logistinen sijainti radan ja maantien tun- tumassa on myös edullinen.

Saarioisten tehdasalue ja Pakkala. Kangasalan Saariois- ten tehdasalueen sekä Pakkalan kylän ympäristön muo- dostamalla kokonaisuudella on potentiaalia kehittyä maa- seutuelinkeinojen alueena. Sahalahden ja Pakkalan kylän ympäristöön on muodostunut merkittävä ruokatuotannon keskittymä, jonka ympärille on voi syntyä uutta tuotanto- ja jalostustoimintaa. Erityistä potentiaalia nähdään lähi- ruokatuotannossa.

Taajamien ulkopuoliset matkailun kehittämisen alueet. Sastamalan Ellivuoren laskettelukeskuksen ja Lakeside Golfin muodostamalla kokonaisuudella on potentiaalia

kehittyä laajempaan matkailupalvelujen alueena. Alue on voimassa olevassa kaavassa luontomatkailun kehittämisalue, se sisältää ympäristöarvoja ja siellä on paljon virkistysalueita sekä muinaisjäännekohteita. Eri toimijoiden rajapintoja yhdistämällä voisikin löytyä aluetaloudellista lisäarvoa. Myös Sappeen laskettelukeskuksen alueen kehittämistä tuetaan kehittämisperiaatemarkinnalla. Matkailupalvelujen vyöhykkeenä voidaan kehittää myös Kangasalan Mobilian ja Kaivannon muodostamaa aluekokonaisuutta. Alue on saavutettavuudeltaan, luonnonympäristöltään sekä majoituspalveluinfrastruktuuriltaan mainio ja sisältää kehittämispotentiaalia. Kaivannon alueen käyttötarkoituksen muuttamista on mahdollista tukea erillisellä kehittämisperiaatemarkinnalla.

Helvetinjärven ja Seitsemisen kansallispuistojen aluetta sekä Ulvaanharjun ylimaakunnallista harjukokonaisuutta kehitetään edelleen luontomatkailun kehittämisen kohdealueina. Myös muilla maakuntakaavaan merkittävillä RM-alueilla voi olla merkittäviäkin aluetaloudellisia vaikutuksia (esim. Ikaalisten kylpylä). Näiden suhdetta kehittämisperiaatemarkintoihin tarkastellaan yksityiskohtaisemmin kaavaluonnosvaiheessa.

Kuva 37. Maankäytön perusratkaisut, tavoitteellinen palveluverkko sekä merkittävimmät työpaikkavyöhykkeet.

6. Johtopäätökset ja ajatuksia maakuntakaavatyöhön

Työpaikka-alueselvityksen tematiikka ja tavoitteet liikkuvat vahvasti maakunnan elinkeinoelämän tulevaisuuden toimintapuitteiden ja kilpailukyvn turvaamisessa. Tehtävä on varsin haastava. Maakuntakaavan tulisi olla samanaikaisesti mahdollistava ja elinkeinotoiminnan kaikkialla maakunnassa turvaava, mutta myös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttaja ja tulkitsija. Myös maankäyttö- ja rakennuslaki asettaa tiukkoja reunaehtoja maankäytön suunnittelulle luoden väistämättä ristiriitailanteita kunnallisten ja maakunnallisen näkökulmien välille.

Maankäytön suunnittelun viitekehyksenä toimivat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, jotka korostavat erityisesti kestäväää aluerakennetta, eheytyvää yhdyskuntarakennetta sekä elinympäristön laatua. Myös Pirkanmaan maakuntakaavan ja maakuntastrategian omat tavoitteet puhuvat samoista asioista. Toisen konkreettisen ohjenuoran valmistelulle muodostaa maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999, §25). Sen mukaan maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteensovittamiseksi on tarpeen. "Lain hengen" tulisin toimia koko kaavavalmisteluun punaisena lankana.

Kolmantena suunnittelun lähtökohtana tunnustetaan Tampereen suvereeni asema maakunnan taloudellisena ja toiminnallisena keskuksena. Sen saavutettavuutta ja asemaa myös valtakunnan selkeänä kakkoskeskuksena on edistettävä. Tähän tähtäävätkin valitut maankäytön perusratkaisut, joissa valmistelun lähtökohdaksi on valittu Tamperetta, ydinkaupunkiseutua, seutukeskuksia ja etelän kasvusuuntaa painottava maankäyttö. Kehityksen ajurina on Helsinki-Hämeenlinna-Tampere -vyöhyke, jota edelleen vahvistetaan niin ohjelmallisin kuin maankäyttöllisin instrumentein. Perusratkaisuihin pohjaavat myös kappaleessa viisi esitellyt työpaikka-alueiden sijoittamista ohjaavat kriteerit sekä työpaikka-alueiden tavoitekuva 2040.

Tampereella ja sen kehyskunnissa sijaitsee kolme neljäsosaa maakunnan työpaikoista, alueelle kohdistuvat ylivoimaisesti suurimmat kasvuvolyymit ja siellä sijaitsevat suurimmat maankäytön pullonkaulat ja kipupisteet. Kaupunkiseudun maankäytön, asumisen ja liikenteen

kysymykset ovat mitä suurimmassa määrin maakunnallisia. Erityisen suuren haasteen ydinkaupunkiseudun kasvun hallinnalle ja ohjaamiselle luovat kuntarajat sekä kuntien keskinäisen koordinaation, resursoinnin ja toteutuksen onnistuminen varsin tiukassa kuntien välisessä elinkeinopoliittisessa kilpailussa.

Lähtökohtaisesti työpaikka-alueita osoitetaan maakuntakaavassa hyvin joukko- ja kevyellä liikenteellä saavutettaville alueille. Lisäksi tavoiteltavaa olisi, että yritysalueet, luukuun ottamatta ympäristövaikutuksia omaavia laajempia teollisuus- ja varastoalueita, tukeutuisivat pääosin nykyiseen taajamarakenteeseen. Toki tavoitteet on suhteutettava kunkin paikkakunnan maantieteelliseen todellisuuteen. Pienemmissä kunnissa ja maakunnan reuna-alueilla tämä ei ole aina mahdollista. Alla on hahmoteltu, millaisina muutamat keskeiset työpaikka-alueet voisivat näyttäytyä.

Keskustatoimintojen alueet (C) ja muut alakeskukset ovat useimmiten kuntien merkittävimpiä työpaikkakeskitymiä. Merkinnällä osoitetaan seudullisesti merkittävät keskustamaisen asumisen ja keskustahakuisten palvelu-, työpaikka- ja muiden toimintojen alueet. Keskustoja kehitetään hyvin saavutettavina ja erityisesti jalankulkuun perustuvina julkisten palveluiden ja erikoiskaupan keskityminä. Erityistä huomiota kiinnitetään joukko- ja kevyen liikenteen toimintaedellytyksiin sekä liityntäpysäköinnin ja joukkoliikenteen vaihtopaikkojen kehittämiseen. Keskustat halutaan nähdä moderneina ja elinvoimaisia eri liikumismuotojen solmukohtina. Tulevaisuuden vetovoimaiset keskustat tukevat erityisesti toimintojen sekoittumista (asuminen, palvelut, kauppa, työpaikat).

Maakuntakaavaan merkittävien työpaikka-alueiden (TP) tulee olla *seudullisesti merkittäviä*, toimialarakenteeltaan monipuolisia ja pitkällä aikavälillä elinvoimaisia yritysalueita. Merkittävyys voi perustua myös alueen toimimiseen osana laajempaa työpaikkavyöhykettä, mikä tukee edelleen yritysalueiden kasautumisetu- ja työmatkaliikenne- ja kuljetusvirtojen optimointia. Tärkeää on työpaikka-alueiden saavutettavuus joukko- ja kevyellä liikenteellä. Saavutettavuuteen kiinnitetään erityistä huomiota Tampereen kaupunkiseudulla ja suurimmissa seutukeskuksissa.

Yritysalueet sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan nykyiseen taajamarakenteeseen, sen lähipiiriin tai muihin liikenteellisiin solmukohtiin. Näin tuetaan olemassa olevan rakenteen ja infrastruktuurin kustannustehokasta hyödyntämistä ja täydentämistä. Myös tavoitteellista maakunnan palvelukeskushierarkiaa tuetaan vahvistamalla työpaikka-alueita niiden vaikutusalueella. Tämä eheyttää yhdyskuntarakennetta ja vähentää liikkumistarvetta. Työpaikka-alueilla tavoitellaan erityisesti toimintojen sekoittuneisuutta ja monipuolisuutta. Alueille voidaan sijoittaa asumista, ympäristöhäiriötä aiheuttamatonta teollisuutta sekä pienehköjä kaupallisia palveluita.

Palvelujen ja hallinnon alueilla (P) osoitetaan *maakunnallisesti merkittäviä* julkisten tai yksityisten palvelujen ja hallinnon alueita.

misen. Työ, asuminen, palvelut, myös julkiset palvelut voivat kaikki sijaita lähellä toisiaan ja saavutettavuutta voidaan tukea toimivalla joukkoliikenteellä.

Maakuntakaavassa tämä voisi tarkoittaa erityisesti keskusta-alueiden merkityksen korostamista ja niiden nostamista sujuviksi ihmisten arjen kohtaamispaikoiksi ja palveluhubeiksi. Keskustaympäristöjen elinvoimaisuuden vahvistamisessa avainasemassa on päivittäistavara- ja erikoistuneen kaupan ohjaaminen keskustoihin. Elinkeinojen kehittämisen näkökulmasta varsin mahdollistava ja tulevaisuuden haasteisiin vastaava merkintä on myös taajamatoimintojen merkintä (A). Se ei ole kuntien toimintaa rajaava vaan pikemminkin sekoittuneita ja monipuolisia toimintoja mahdollistava merkintä. Samalla, kun se antaa tilaa mixed-use- kehittämislogiikalle, sillä on voimallinen ohjausvaikutus yhdyskuntarakenteen hajautumiskehityksen suitsijana.

Myös erityisesti asemanseudut ja muut liikenteelliset solmukohdat ovat luontevia asioiden ja ihmisten törmäys- ja sekoittumispaikkoja. Näitä tukemalla, esimerkiksi kohdealuemerkinnöillä, voidaan saada aikaan itseään vahvistavia kehityskulkuja sekä monipuolisia yritysten ja asumisen keskittymiä.

Yritysten sijoittumisen taustalla vaikuttavat sijainti- ja kasautumisedut puoltavat laajempiin työpaikkavyöhykeisiin perustuvaa maankäytön suunnittelua. Erityisesti ydinkaupunkiseudulla, jossa työpaikkavolyymit ovat riittävän suuria, on maankäyttöä mahdollista ohjata irrallisista alueista yritysvyöhykkeiden synnyttämisen ja yritystoiminnan kasautumisen edistämisen suuntaan. Tämä vahvistaa yritysten keskinäistä synergiaa luomalla niille urbanisaatio- ja lokalisaatioetuja. Monipuolisen toimialarakenteen omaavat tai tietyn vahvuusalan ympärille klusteroituneet yritysalueet ovat omiaan vetämään puoleensa niitä tukevia toimintoja ja muita erikoistuneita palveluja.

Maakuntakaavassa ei luonnollisestikaan voida määrätä, millaista yritystoimintaa kullekin alueelle tavoitellaan. Työpaikka-alueiden profiloituminen jää viime kädessä markkinoiden tehtäväksi. Maakuntakaavan vaikuttavuus tulee kuitenkin sen vahvan viestinnällisen, liikenteellisen ja logistisen ulottuvuuden kautta. Se mitä maakuntakaavassa osoitetaan, on vähintään seudullisesti merkittävää, maakunnallisen ohjaustarpeen alaista tai muulla tavalla osoittamisen arvoista. Osoittamatta jättäminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että alue jäisi omilleen ja sitä ei voisi kehittää kunnallisin instrumentein.

Yritysten kilpailukyyn näkökulmasta alueiden väliset erot syntyvät sijaintitekijöissä, mutta tulevaisuudessa entistä useammin myös laatu- ja palvelutekijöissä. Maankäytön suunnittelulla on vaikutettava yhä enemmän myös näihin reunaehtoihin. Erityisesti ydinkaupunkiseudulla sijaintitekijät ovat jo valmiiksi erinomaiset. Kriittinen yritysten sijoittumisen laatutekijä on osaava työvoima, jonka houkuttelussa ja pitämisessä toimintaympäristön tarjoamat

mahdollisuudet ovat keskeisiä. Huomion vahva fokusointi asumisen, vapaa-ajan ja työnteon, toisin sanoen arjen laatutekijöihin lisää suunnittelun strategisuutta. Maakuntakaavatasolla tämä tarkoittaa pääosin laajojen kokonaisuuksien tasapainoista ohjaamista sekä monipuolisten asuinmahdollisuuksien turvaamista riittävien luonnon- ja virkistysalueiden rinnalla. Unohtaa ei voi myöskään sekoittuneiden ympäristöjen luontaisesti synnyttämää aktiivisuutta, sujuvaa tietoliikenne- ja liikenneinfrastruktuuria sekä aluerakenteen järkevöittämistä kasvun hallitulla kanavoinnilla.

Pirkanmaa haluaa profiloitua korkean osaamisen maakuntana, jossa työpaikat ovat yhä enemmän osaamisintensiivisten toimintojen ja palvelualojen kentällä. Maakunta säilyy kuitenkin vielä pitkään tuottavan Suomen pääalueena ja merkittävänä vientiveturina. Valmistavan teollisuuden menestys on kiinni sen kyvystä luopua perinteisestä ansaintalogiikastaan ja uudistua älykkäästi. Aalto-teorian näkökulmasta Pirkanmaalla on varsin hyvät lähtökohdat kulkea kuudennen aallon eturintamassa ja ”varastaa” oma erottuva siivu globaaleista arvonluontiverkoista. Tässäkin maakunnan sydämen, Tampereen vetovoima-, saavutettavuus- ja muiden kilpailukykytekijöiden turvaaminen on kriittistä.

Pitkän aikavälin maankäytön suunnittelu- ja kehittämistyö tapahtuu nykyään äärimäisen hektisessä, moninaisessa ja jatkuvan epävarmuuden todellisuudessa. Maailmantalouden suhdannevaihtelut sekä epäselvät yhteiskunta- ja tuotantorakenteelliset muutokset voivat kehittyä hetkessä dramaattisesti. Nämä voivat osoittaa väestö- ja työpaikkaennusteemme sekä maankäytölliset valintamme virheellisiksi. Myös kiihtyvä digitalisoitumiskehitys muuttaa maailmaa ennakoimattomasti. Yritysten tuotteet muuttuvat suuremmassa määrin aineettomiksi (palvelut), mikä voi johtaa kuljetustarpeiden vähenemiseen sekä koko nykyisen liikennejärjestelmän ja aluerakenteen kyseenalaistumiseen. Elämänlaatu ja yksilöllisten elämäntapojen mahdollistaminen nousevat asuinympäristöjen suunnittelun ytimeen samalla kun työtä tehdään yhä enemmän siellä missä kulloinkin satutaan olemaan (kotona, matkalla, kahviloissa). Tulevien sukupolvien arvomaailma muuttuu ja he vaativat toimintaympäristöltään eri asioita kuin nykyään. Huomioitavaa on, että asukkaiden ja erityisesti osajien kynnys äänestää jaloillaan todennäköisesti laskee.

Suuri maakuntakaavoituksen haaste onkin nykyisten suunnitteluinstrumenttien kyky vastata jälkiteollisen yhteiskunnan vaatimuksiin. Oleellista on hirttäytymättömyys perinteisiin totuuksiin ja vallitseviin käytäntöihin. Staattisen toiminnallisen erottelun rinnalle tarvitaan dynaamisempia ja toimintojen sekoittumiseen ohjaavia välineitä. Fyysisen ”tetrissuunnittelun” sijaan huomiota tulee kiinnittää aiempaa enemmän myös virtuaalisen maailman toimintapuitteisiin. Suuri aukko kaavallisen vaikuttamisen välineissä on juuri digitaalisen maailman puolella. Yritysten kilpailukyky ja toimintamahdollisuudet ovat riippuvai-

sia tehokkaasta ja kattavasta tietoliikenneinfrastruktuurista. Tämän tulevaisuuden perusinfrastruktuurin on oltava kunnossa siinä missä teidenkin, mikäli maakunta haluaa eturintamassa vastata tulevaisuuden elinkeinoelämän muutoskehitykseen ja osaavan työvoiman tarpeisiin. Kaavavalmistelun yhteydessä onkin perusteltua pohtia, miten maakuntakaavalla voidaan vaikuttaa virtuaalisen maailman toimintapuitteisiin, joissa yhä suuremmassa määrin työtä tehdään, vapaa-aikaa vietetään ja palveluja kulutetaan.

Maakuntakaava 2040 haluaa on strateginen ja valintoja tekevä. Pitkän maakuntakaavaprosessin ja sitä toimeenpanevien hitaiden yleiskaavaprosessien on nykyään liki mahdotonta pysyä nopeasti muuttuvan maailman tahdissa. Suunnittelun strategisuutta voisikin olla myös se, että maakuntakaava luodaan sietämään epävarmuutta ja sallimaan mahdollisimman joustava reagoimiskyky sitä toteuttavilla tasoilla. Tämä koskee konkreettisten kaavamerkintöjen lisäksi myös myöhemmässä vaiheessa maakuntakaavan tulkintaa.

Maakuntakaavassa on oleellista arvioida ja osoittaa vain niitä alueita, joilla on vähintään seudullista merkittävyyttä tai muuta ylikunnallista ohjaustarvetta.

Lähteet

Kirjallisuus:

Alasoini, T., Järvensivu, A. & Mäkitalo, J. 2012. Suomen työelämä vuonna 2030. Miten ja miksi se on toisennäköinen kuin tällä hetkellä. TEM raportteja 14/2012. Työllisyys- ja yrittäjyysosasto.

Allianz Global Investors. 2010. The Sixth Kondratieff - Long Waves of Prosperity. Analysis & Trends. January 2010. Luettu 15.10.2013 (https://www.allianz.com/v_1339501901000/media/press/document/kondratieff_en.pdf).

Gratton, L. 2010. Lynda Gratton Investigates: The Future of Work. Business Strategy Review, Q3-2010, s.16-23. Luettu 30.4.2014 (<http://bsr.london.edu/lbs-article/581/index.html>).

Järvensivu, A. & Alasoini, T. 2012. Mitä työelämän muutoksen tulevaisuussuuntautunut tutkimus voisi olla? Työ- ja elinkeinoministeriö. Työpoliittinen aikakausikirja 3/2012, s. 31-43.

Kostiainen, J. 2013. Nokkela Kaupunki -blogi. Kaupunkien kiinteistöstrategiat uusiksi. Luettu 8.10.2013 (<http://nokkelakaupunki.fi/2013/10/08/kaupunkien-kiinteistostrategiat-uusiksi/>).

Kostiainen, J. 2014. Nokkela Kaupunki -blogi. Urban Helsinki -ryhmän varjokaavaehdotus kestää valoa. Luettu 7.8.2014 (<http://nokkelakaupunki.fi/2014/07/03/urban-helsinki-ryhman-varjokaavaehdotus-kestaa-valoa/>).

Laakso, S. & Moilanen, P. 2011. Yritystoiminnan sijoittuminen ja työpaikkakeskittymien muodostuminen monikeskuksisessa aluerakenteessa. Sektoritutkimuksen neuvottelukunnan julkaisu 5/2011. Alue- ja yhdyskuntarakenteet ja infrastruktuuri.

Maankäyttö- ja rakennuslaki. 5.2.1999/132. § 25, maakunnan suunnittelun tehtävät.

Maliranta, M. & Ylä-Anttila, P. 2010. Kasvustrategia kateissa? Suomen talouden ja teollisuuden tulevaisuus. Talous & Yhteiskunta 2/2010, s. 50-57.

Pirkanmaan liitto. 2008. Pirkanmaan 1. maakuntakaava kaavaselostus. Pirkanmaan liiton julkaisu A 43.

Pirkanmaan liitto. 2013. Pirkanmaan väestö- ja työpaikkasuunnite 2040. Maakuntavaltuuston 10.6.2013 kokouksen pöytäkirjan §:n 33 liite.

Pirkanmaan liitto. 2014. Pirkanmaan maankäyttövaihtoehdot ja vaikutusten arviointi. Raportti. Pirkanmaan maakuntakaava 2040.

Pirkanmaan liitto. 2014. Rohkee, mutta sopii sulle! Pirkanmaan maakuntastrategia 2040.

Pirkanmaan talous 2013. Toimialojen nykytila ja näkymät. Luettu 6.11.2014 (<http://www.pirkanmaantalous.fi>).

Rehunen, A., Helminen, V., Kosonen, P., Viinikka, A., Ahonen, O. & Käyhkö, H. 2014. Keskusta-alueet ja vähittäiskauppa kaupunkiseuduilla. Ympäristöministeriön raportteja 8/2014.

Stenhäll, J. & Mastomäki, V-V. 2014. Katoava työ. Alusta! Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden verkkolehti. Luettu 10.2.2014 (<http://alusta.uta.fi/artikkelit/2014/02/04/katoava-tyoe.html>).

Tampereen kaupunki. 2014. Teollisuus- ja työpaikka-alueiden selvitys 2014, luonnos 23.1.2014. Kantakaupungin yleiskaava 2040. Kaupunkiympäristön kehittäminen, maankäytön suunnittelu.

Tulevaisuus 2030.fi -sivusto. Verkkoraportti ennakkoinnista. Luettu 7.10.2013 (<http://tulevaisuus.2030.fi/> ja <http://tulevaisuus.2030.fi/millaista-suomea-tavoittelemme/tulevaisuuden-tyoeelaemae/>).

Tulikoura, S., Gordon, D. & Grönberg, I. 2013. Pääkaupunkiseudun työpaikkakeskittymät - klustereitako? Helsingin kaupungin suunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2013:22.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2012. Työelämän kehittämisstrategia vuoteen 2020. Luettu 30.4.2014 (http://tyoelama2020.fi/files/35/tyoelaman_kehittamisstrategia_final.pdf).

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet. Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Ajan-tasaistettu versio (sisältää valtioneuvoston päätökset 30.11.2000 ja 13.11.2008). Luettu 14.10.2013 (<http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7BA2516D1A-DF52-4E0B-A00C-E2DDC51EF440%7D/59386>).

Wilenius, M. & Kurki, S. 2012. Surfing the Sixth Wave. Exploring the next 40 years of global change. FFRC eBOOK 10/2012, Finland Futures Research Centre, University of Turku.

Ympäristöministeriö, alueiden käytön osasto. 2003. Maankäyttö- ja rakennuslaki 2000 -julkaisusarja, opas 10. Maakun-takaavamerkinnot ja -määräykset.

Kuvat:

Kansikuva ylävasemmalla. Isomäki, A. 2013. II priikooli pylon race, 16.3.2013, Valkeakosken Tervasaaren tehdasalue. Blogista Pärinäpojan jorinoita. Luettu 7.11.2014 (<http://parinapojanjorinoita.blogspot.fi/2013/03/ii-priikooli-pylon-race.html>).

Kansikuva yläoikealla. 3Dolli Oy. www.pirkkalacx.fi, kuvapankki, Lentokentän alue, vaakakuva. Luettu 31.10.2014 (http://www.pirkkalacx.fi/uploads/images/kuvapankki/Winglet_2011_vaaka.jpg).

Kansikuva alhaalla. Lundén Architecture Ltd. & COBE. 2014. Tampere Travel and Service Centre competition. ReCon-necting. Tampere. Luettu 3.11.2014 (https://eerolunden.files.wordpress.com/2014/10/cobe_tampere_travel_and_service_centre19_station_plaza.jpg tai <http://www.cobe.dk/project/tampere-travel-and-service-centre>).

Kuva 33. Allianz Global Investors, datastream. 2010. Esityksestä Wilenius, M. 2011. Economics: Centred On People and Nature. Club of Rome, Annual Meeting 2011. Luettu 30.10.2014 (<http://www.clubofromeindia.com/downloads/10.pdf>).

Kuva 34. Yle.fi, kuva Julian Stratenschulte / EPA. Luettu 5.5.2014 (http://yle.fi/uutiset/mita_meidan_tyopaikoille_oikein_tapahtuu/6876907).

Kuva 35. Pirkanmaan liitto. 2013. Pirkanmaan väestö- ja työpaikkasuunnite 2040. Maakuntavaltuuston 10.6.2013 koko-uksen pöytäkirjan §:n 33 liite.

Kuva 36. Liikennevirasto, Flickr.com, photostream. Luettu 9.5.2014 (<https://www.flickr.com/photos/liikennevirasto/10668781953/in/photostream/>).

Paikka- ja tilastotiedot:

Suomen ympäristökeskuksen yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmä (YKR)

- YKR-työpaikat vuodelta 2010.
- YKR-aluejaot vuodelta 2012: YKR-taajama, YKR-kylä, YKR-pienkylä, YKR-harva maaseutuasutus.

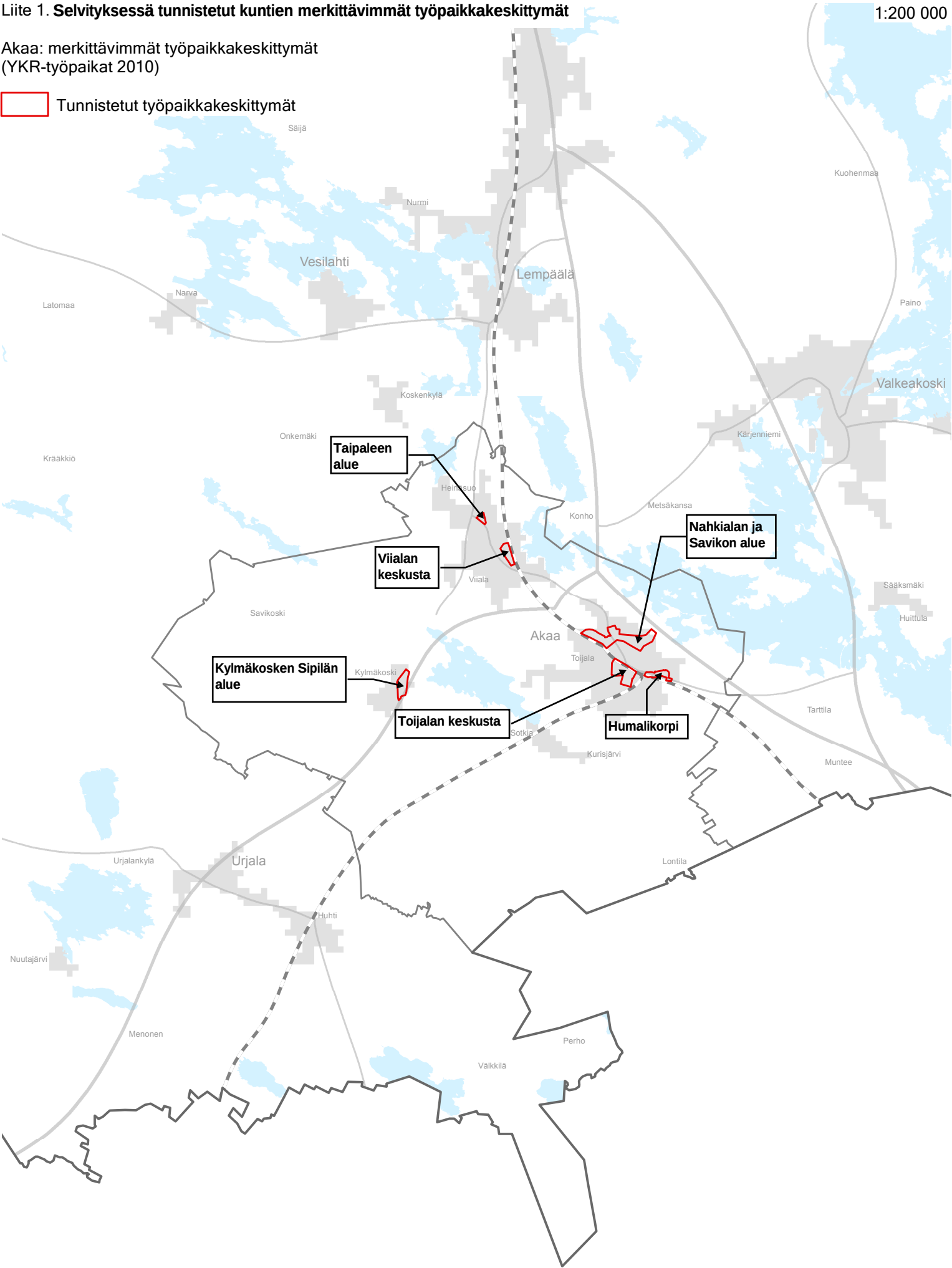
Tilastokeskuksen tilastotietokannat (<http://www.tilastokeskus.fi/tup/tilastotietokannat/index.html>).

- StatFin, Väestö: Työssäkäynti, Väestörakenne
- Elinkeinorakenne ja työssäkäynti 2011

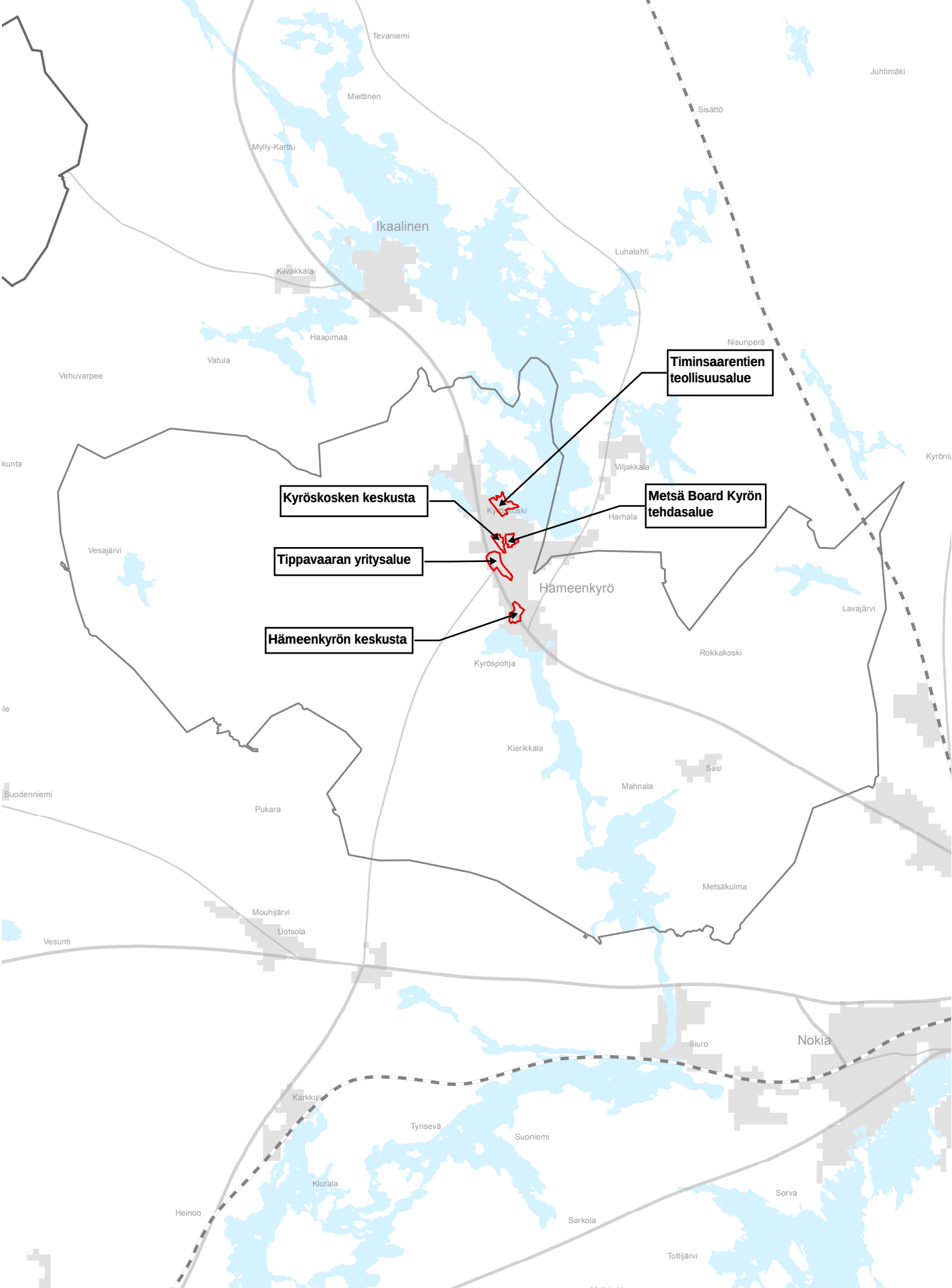
Muut:

Pirkanmaan kuntien tuottamat kaavoituskatsaukset ja -ohjelmat, voimassa ja vireillä olevat yleiskaavat, rakennesuunni-telmat, kehityskuvat yms.

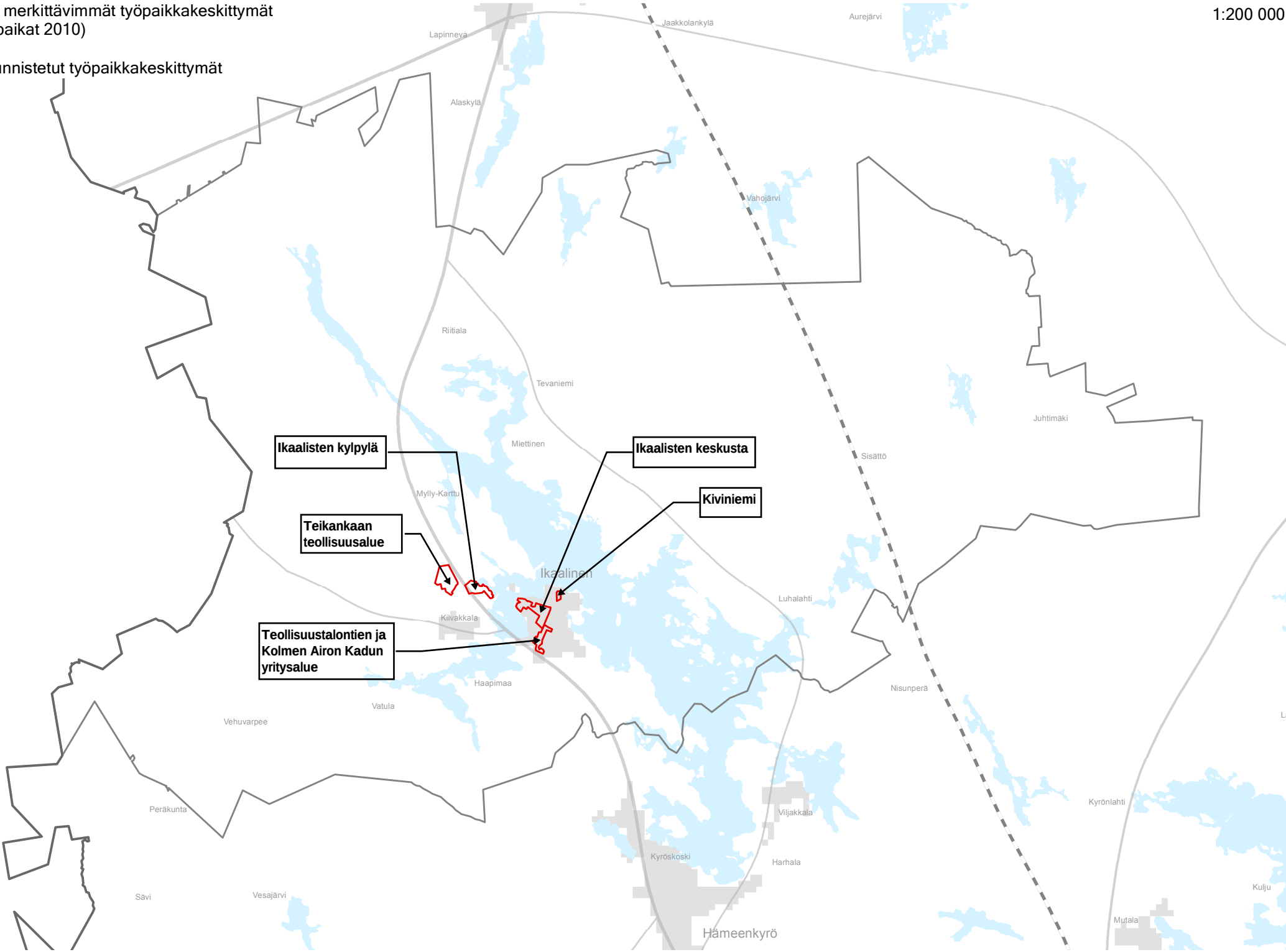
Akaa: merkittävimmät työpaikkakeskittymät
(YKR-työpaikat 2010)

 Tunnistetut työpaikkakeskittymät

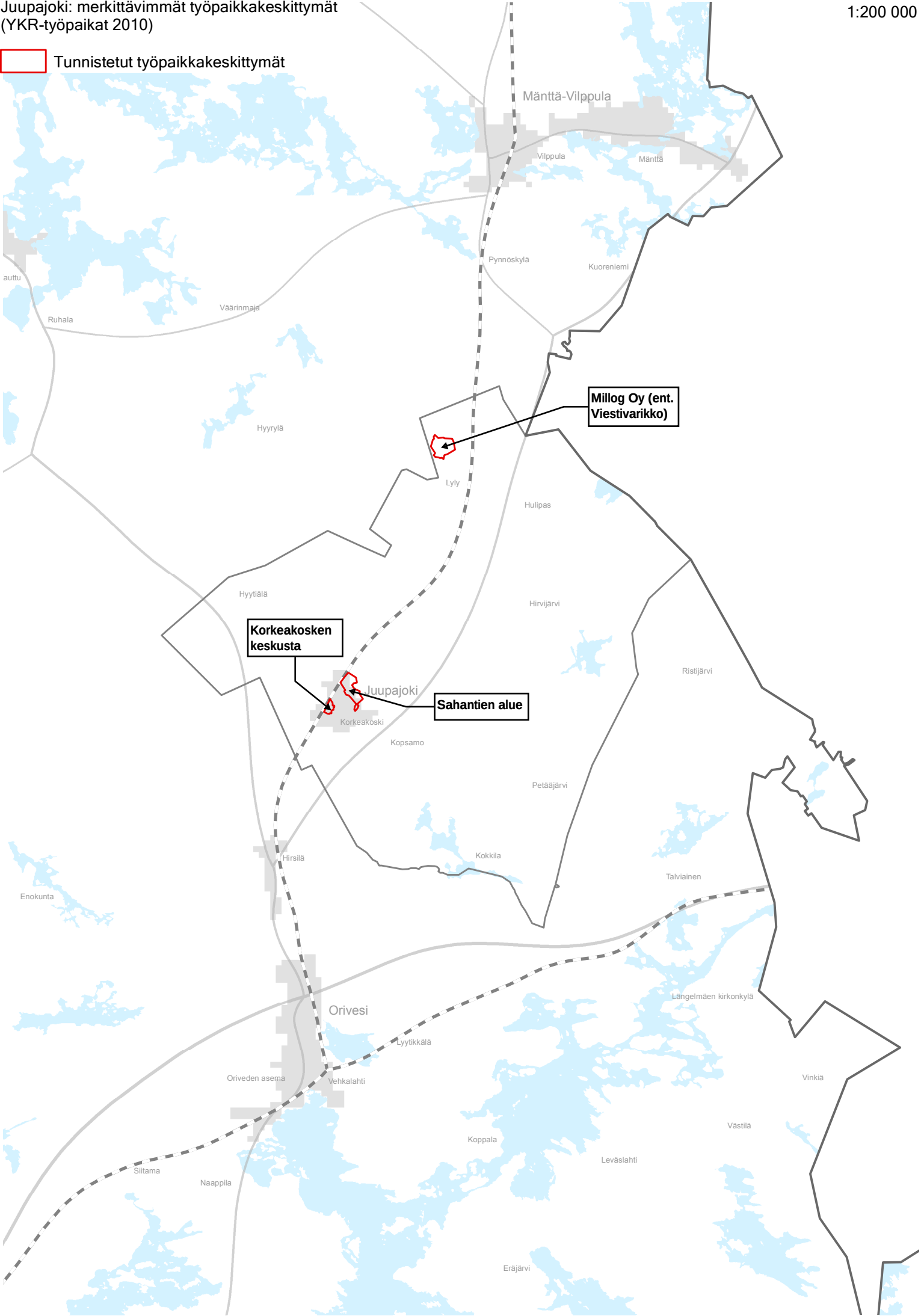
Tunnistetut työpaikkakeskittymät

 Tunnistetut työpaikkakeskittymät

Tunnistetut työpaikkakeskittymät

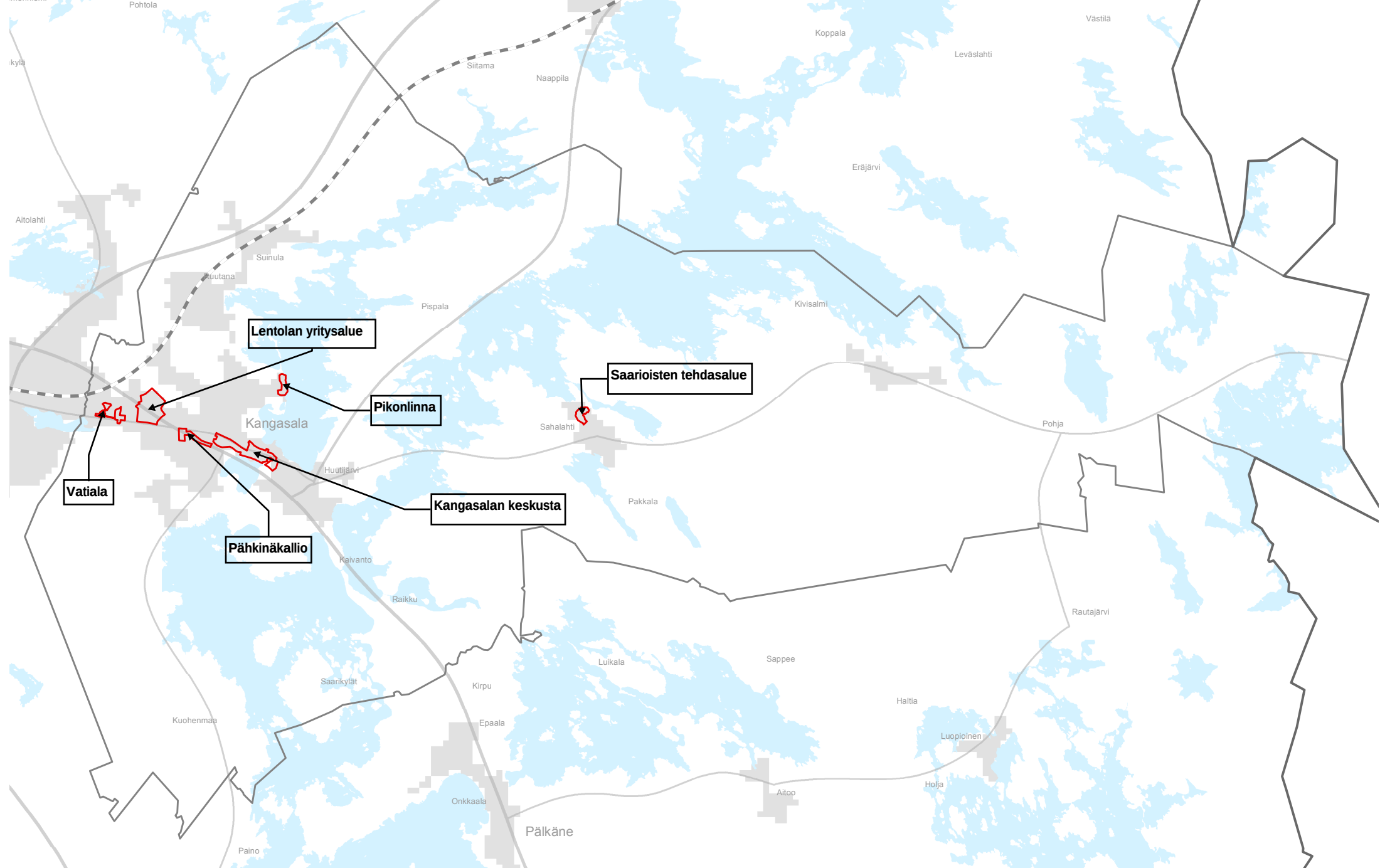

Kangasala: merkittävimmät työpaikkakeskittymät
(YKR-työpaikat 2010)

1:200 000

Tunnistetut työpaikkakeskittymät

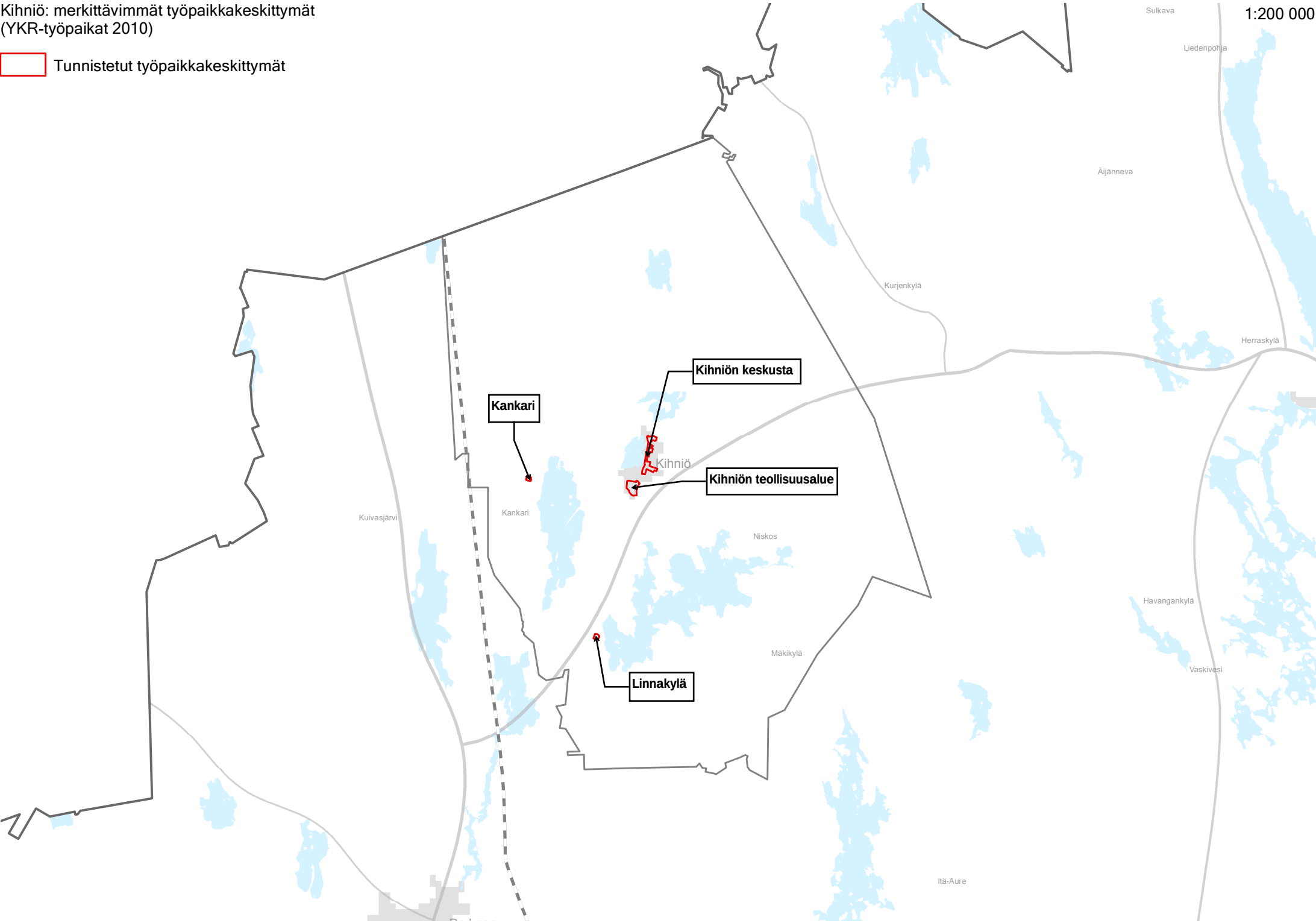
mennemi

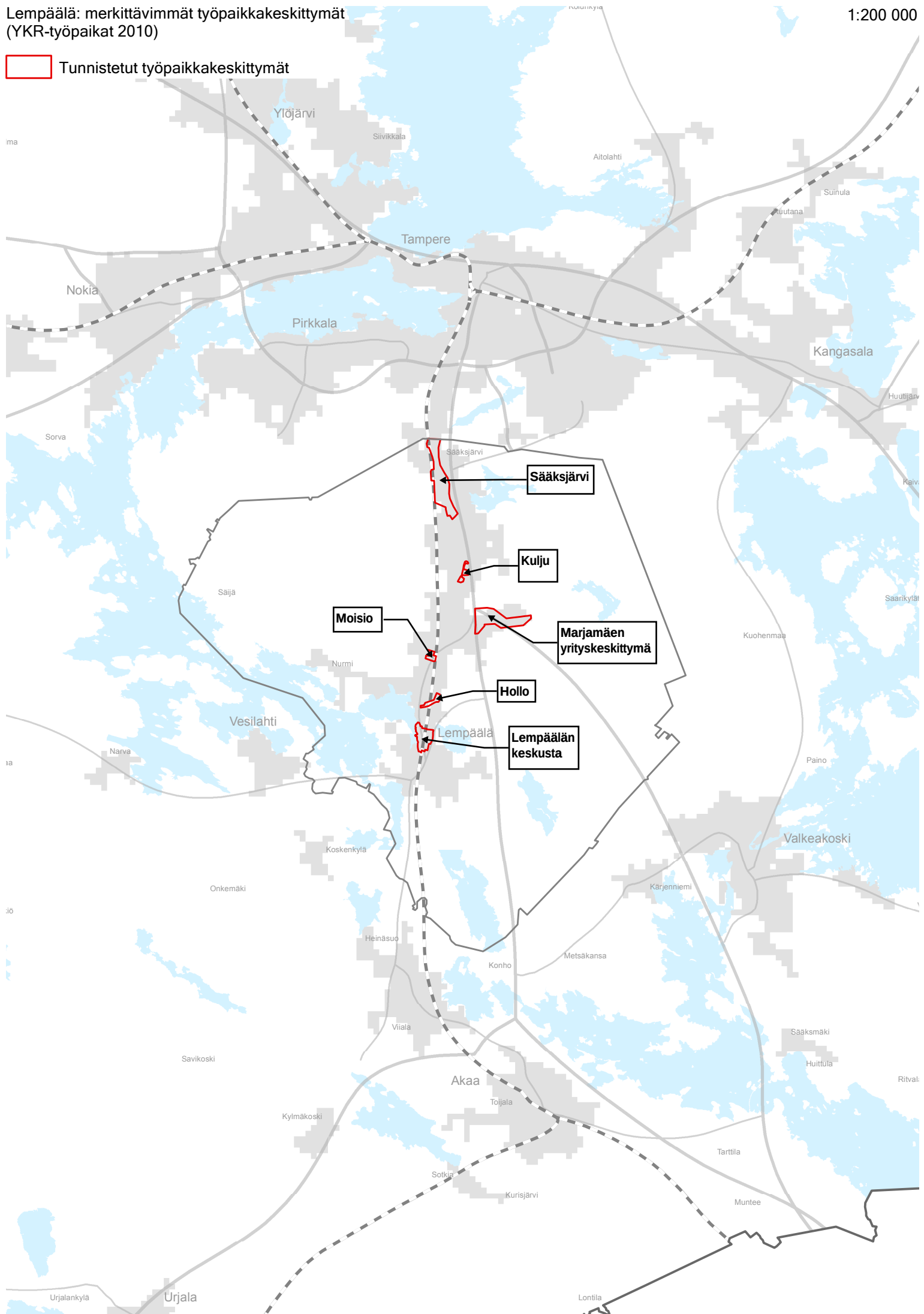
Kihniö: merkittävimmät työpaikkakeskittymät
(YKR-työpaikat 2010)

Tunnistetut työpaikkakeskittymät

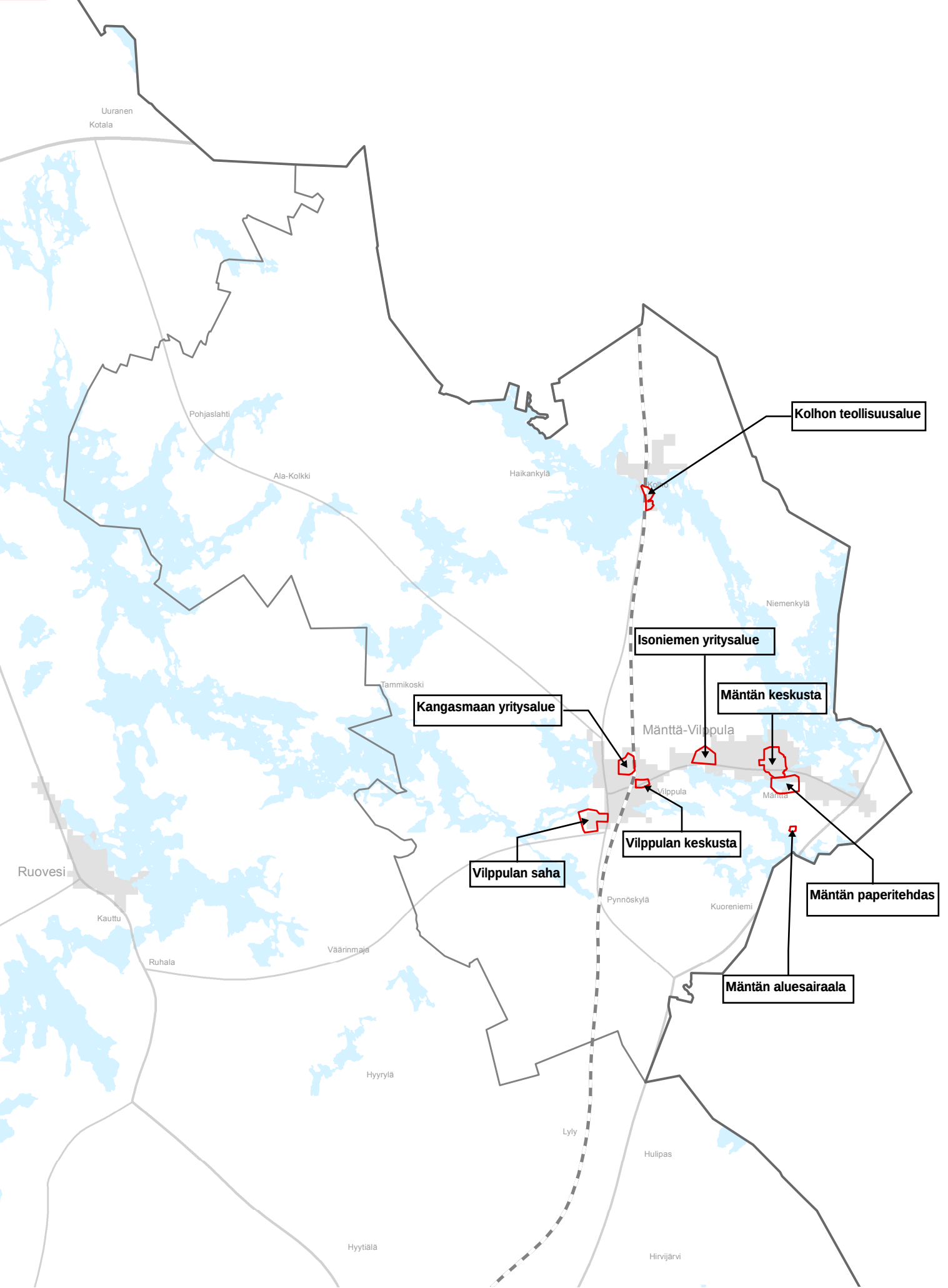
1:200 000

 Tunnistetut työpaikkakeskittymät

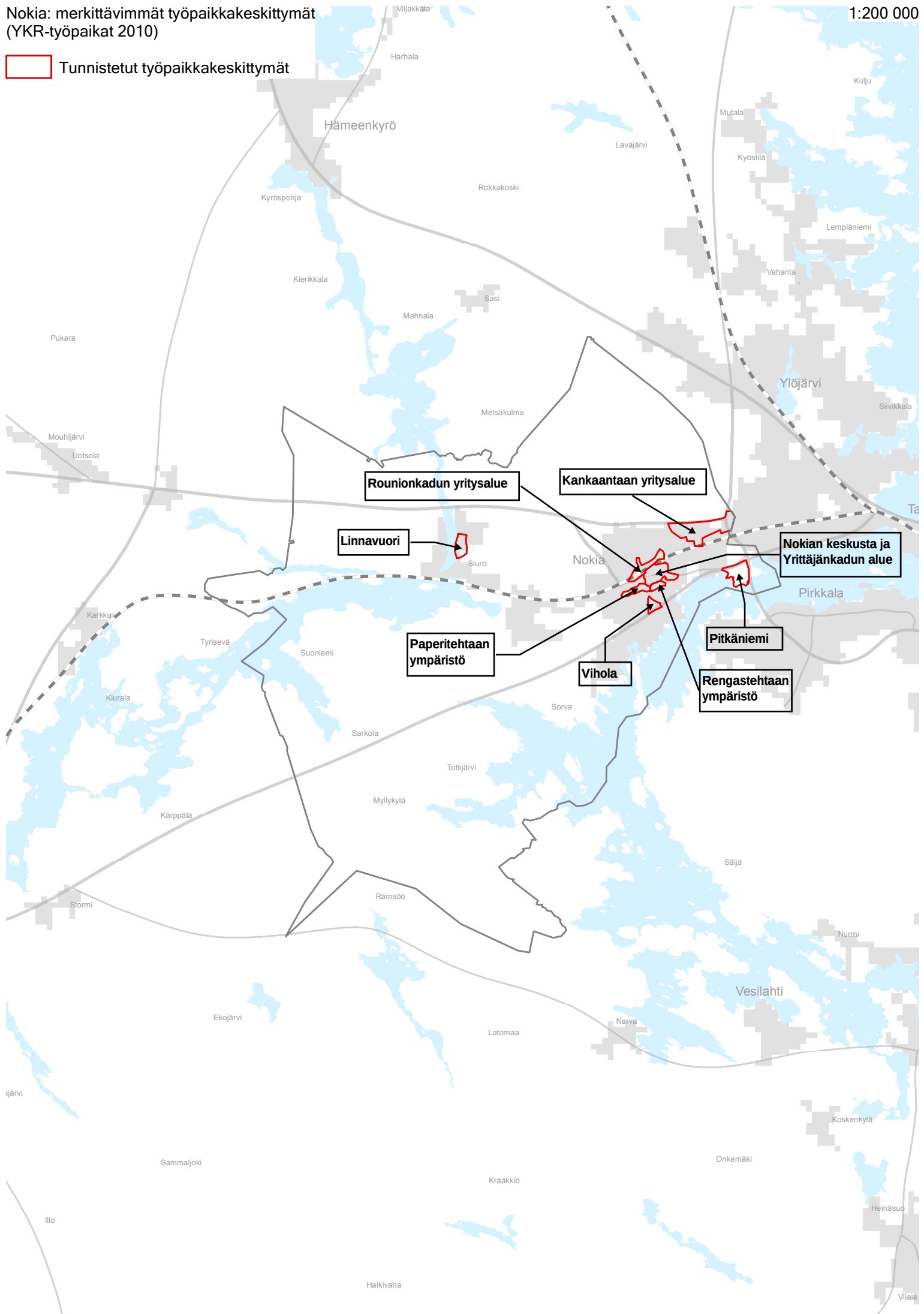
Tunnistetut työpaikkakeskittymät

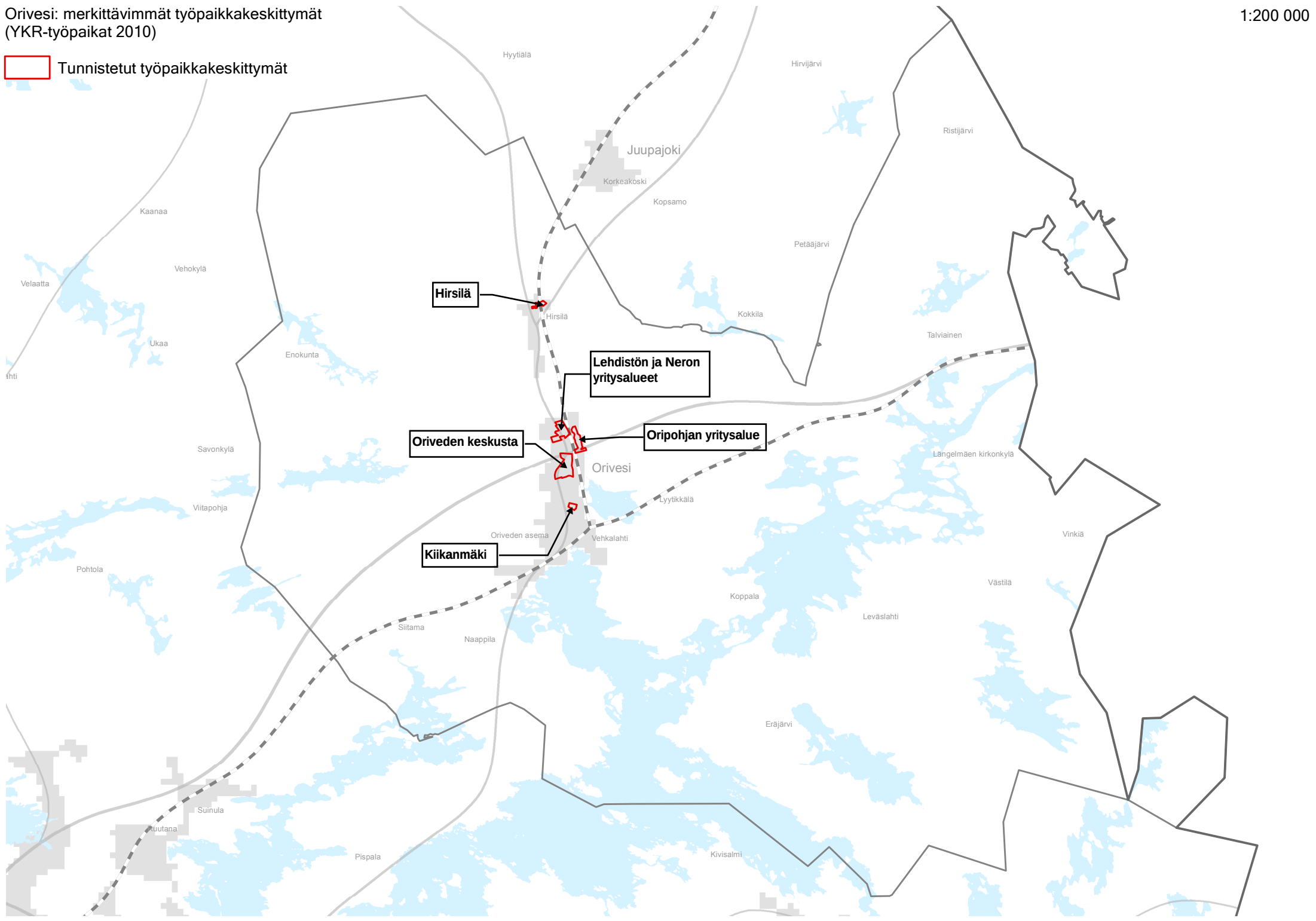
Nokia: merkittävimmät työpaikkakeskittymät
(YKR-työpaikat 2010)

1:200 000

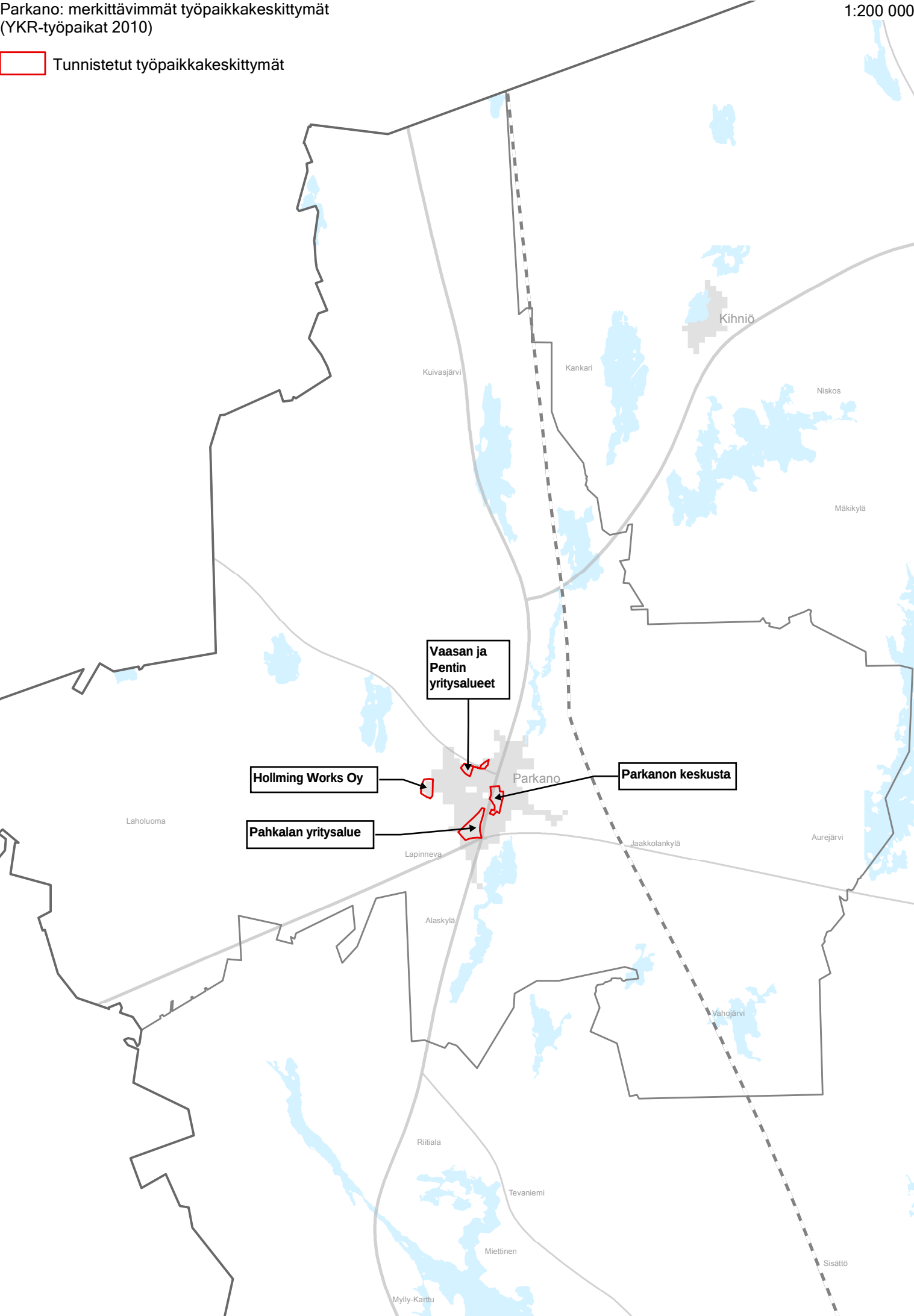
 Tunnistetut työpaikkakeskittymät

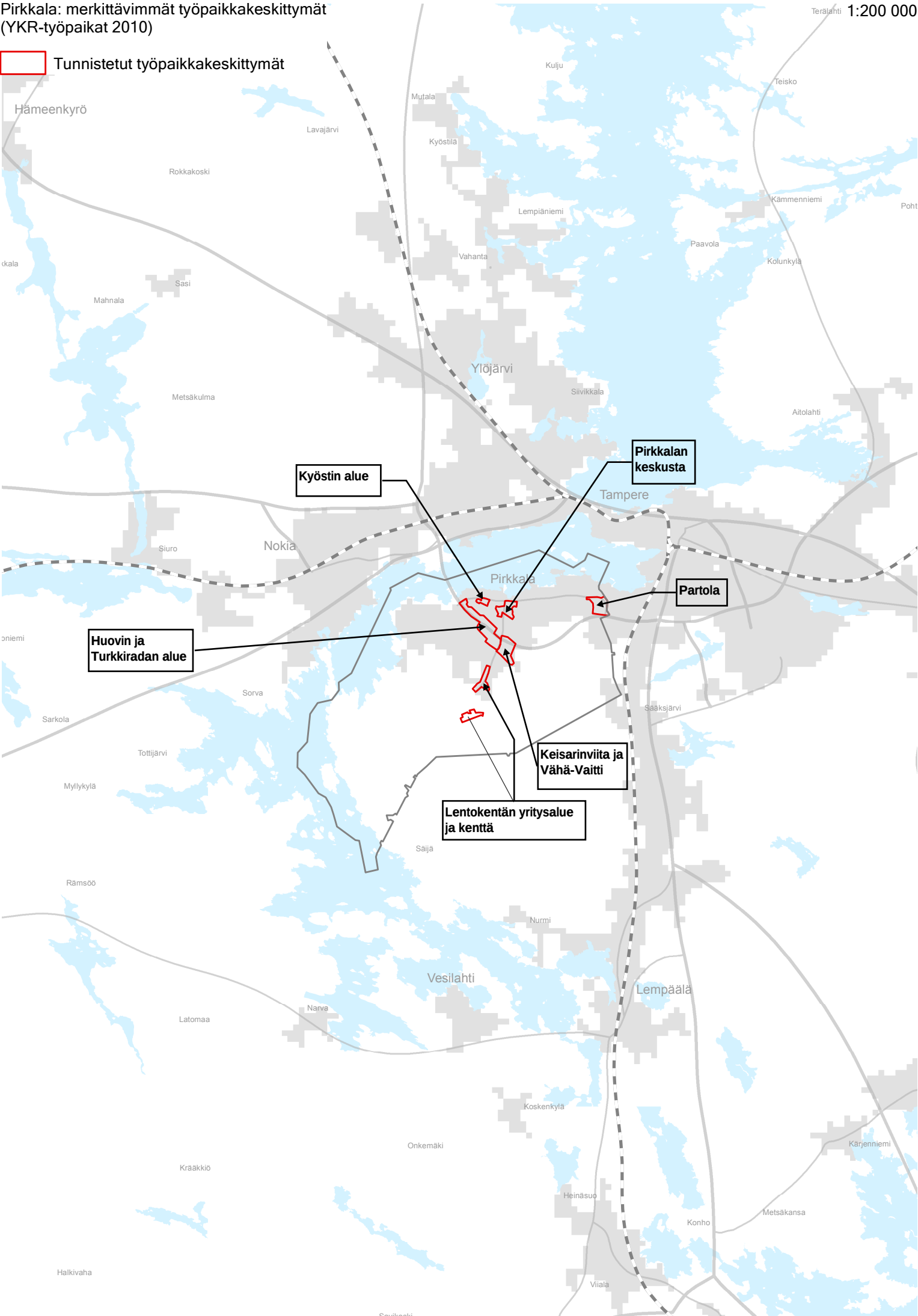
 Tunnistetut työpaikkakeskittymät

Tunnistetut työpaikkakeskittymät

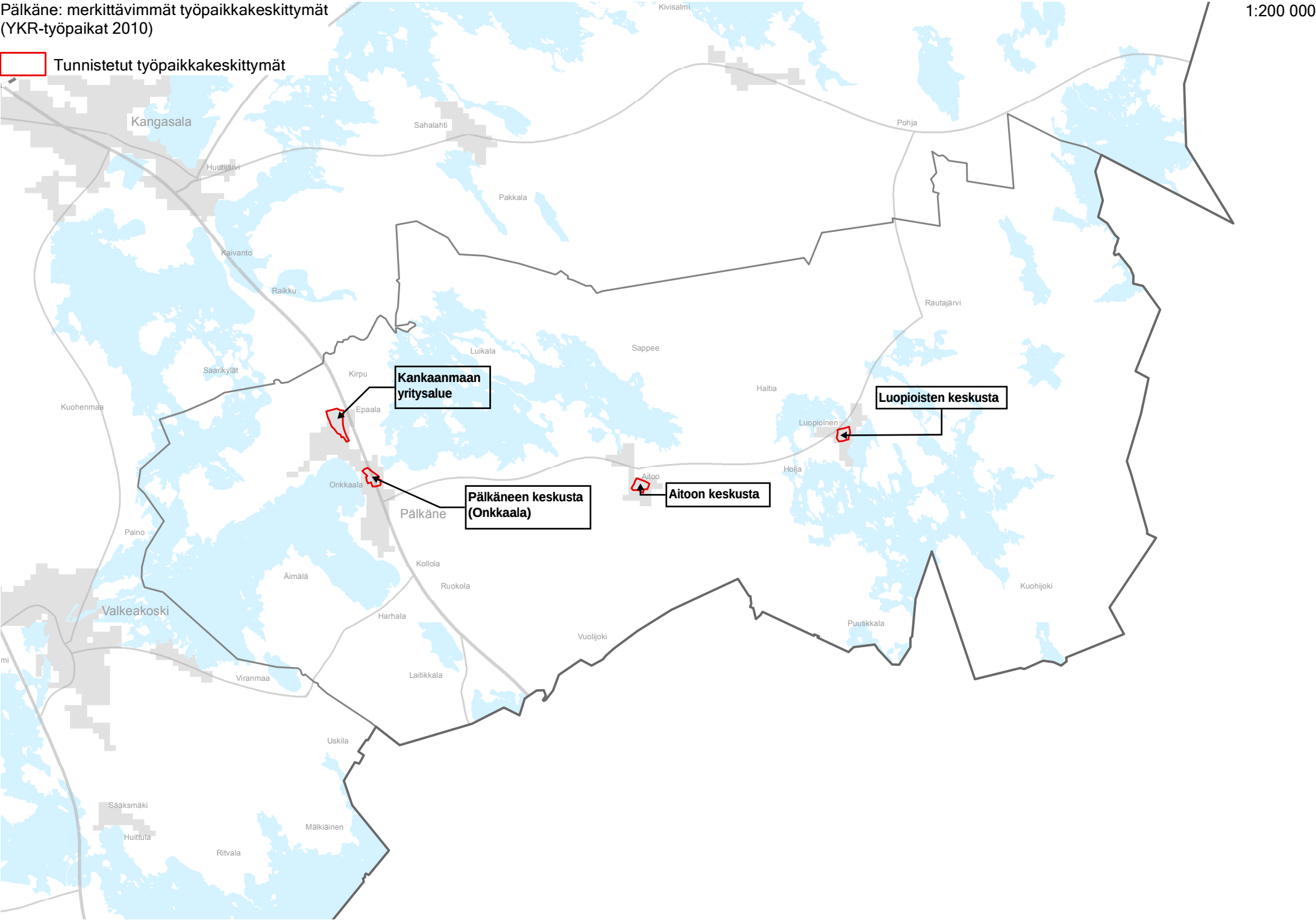
Tunnistettut työpaikkakeskittymät

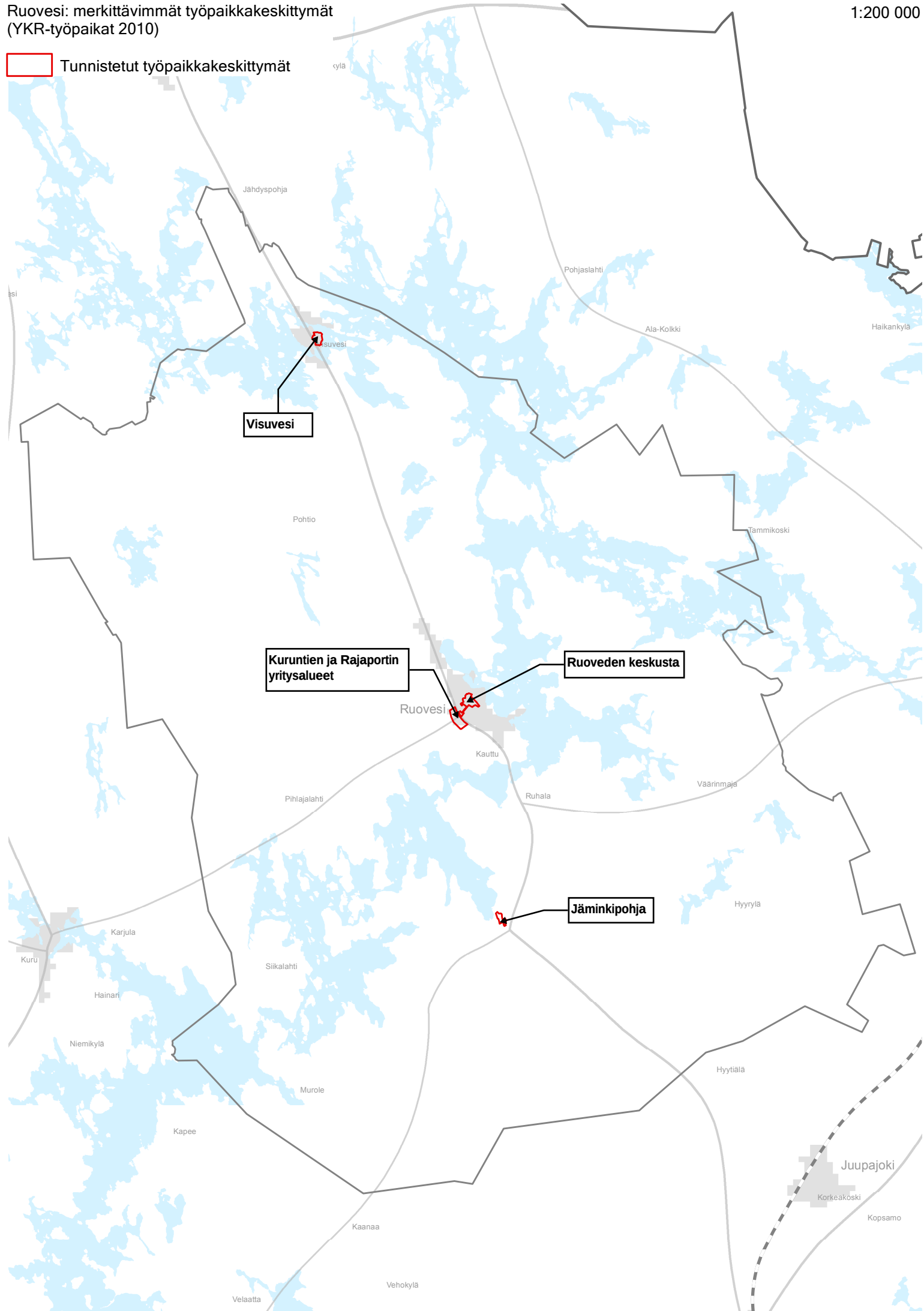
 Tunnistetut työpaikkakeskittymät

 Tunnistetut työpaikkakeskittymät

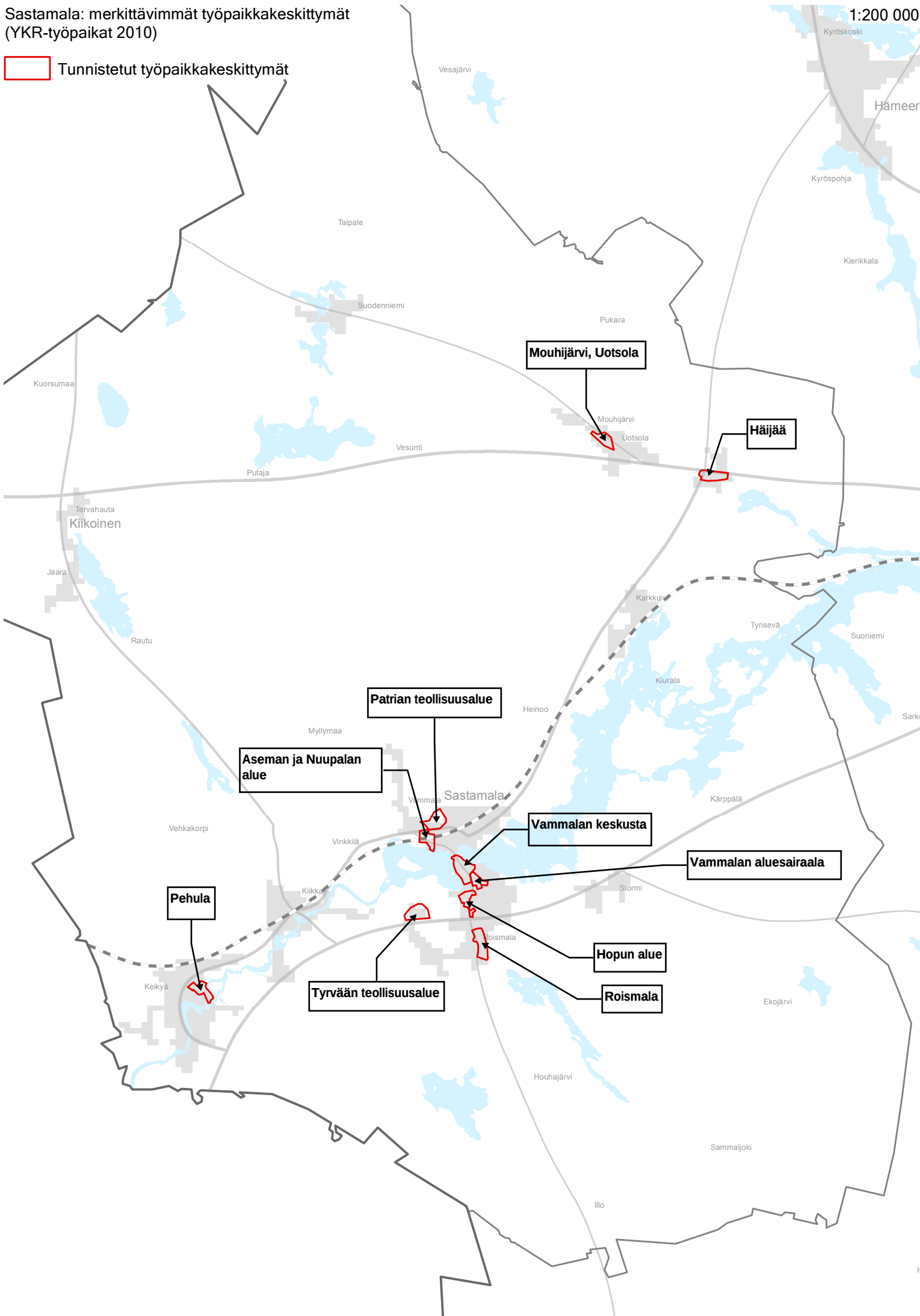
☐ Tunnistetut työpaikkakeskittymät

Sastamala: merkittävimmät työpaikkakeskittymät
(YKR-työpaikat 2010)

1:200 000

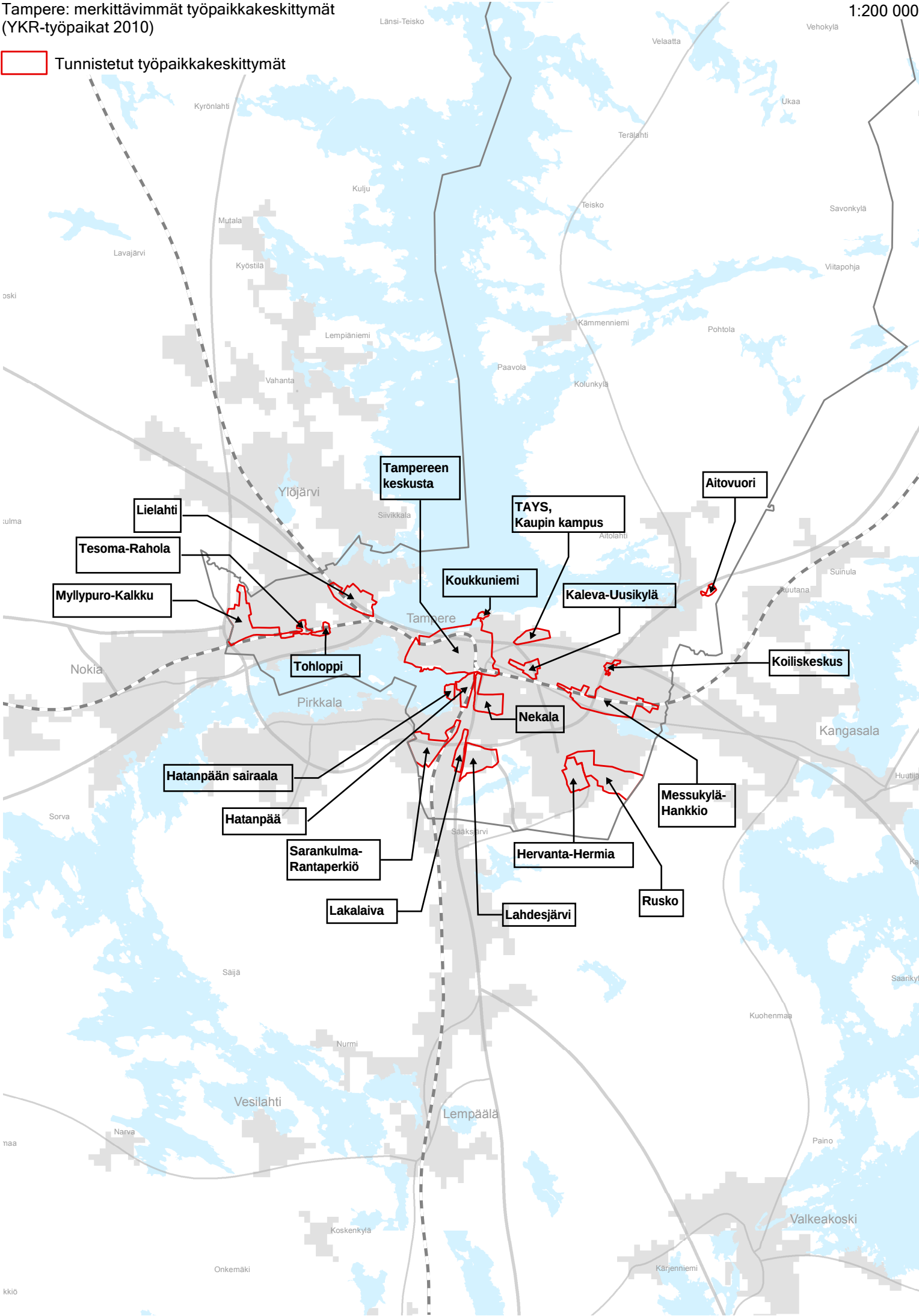
 Tunnistetut työpaikkakeskittymät

Tampere: merkittävimmät työpaikkakeskittymät
(YKR-työpaikat 2010)

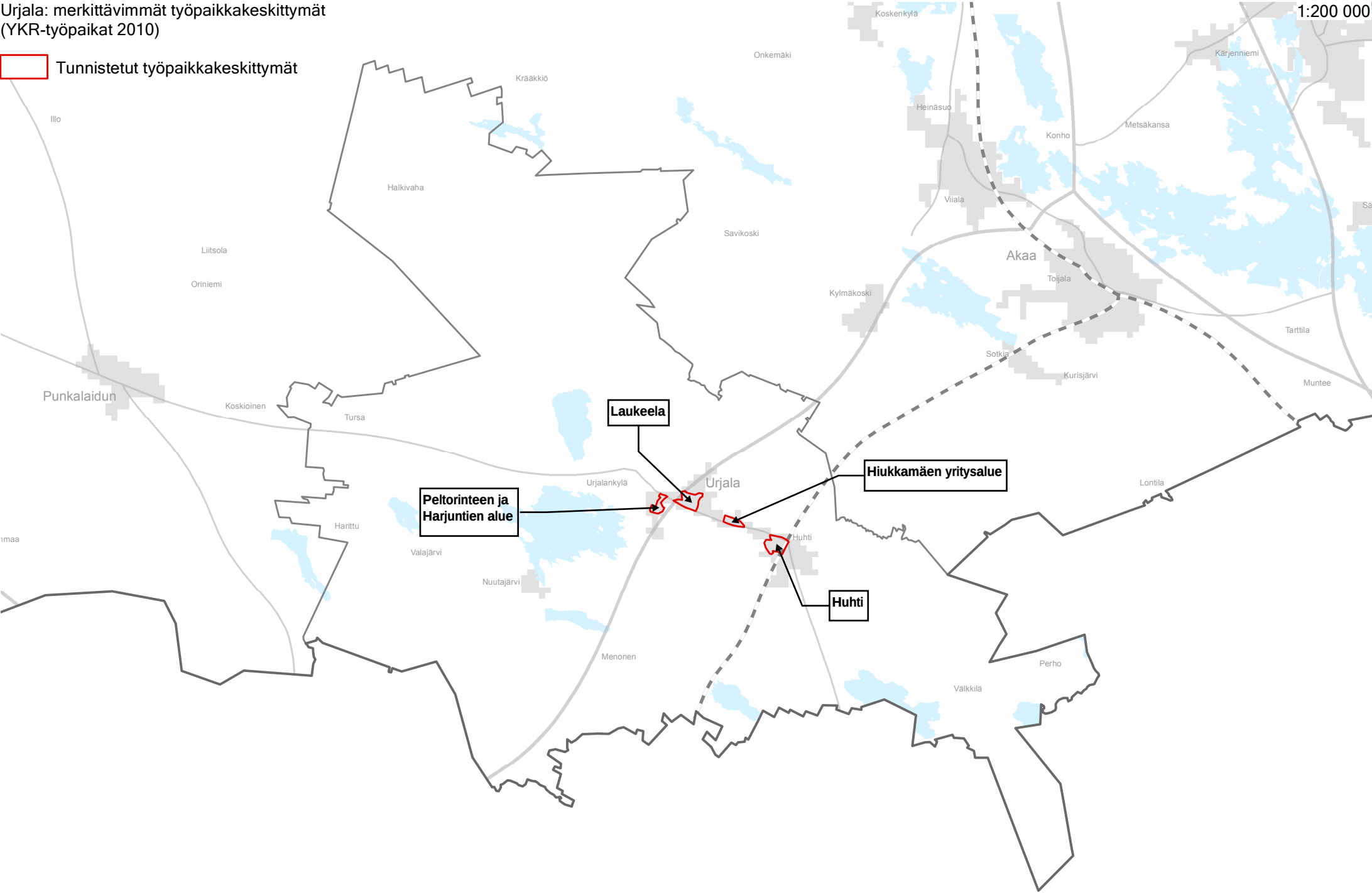
1:200 000

Tunnistetut työpaikkakeskittymät

Urjala: merkittävimmät työpaikkakeskittymät
(YKR-työpaikat 2010)

Tunnistetut työpaikkakeskittymät

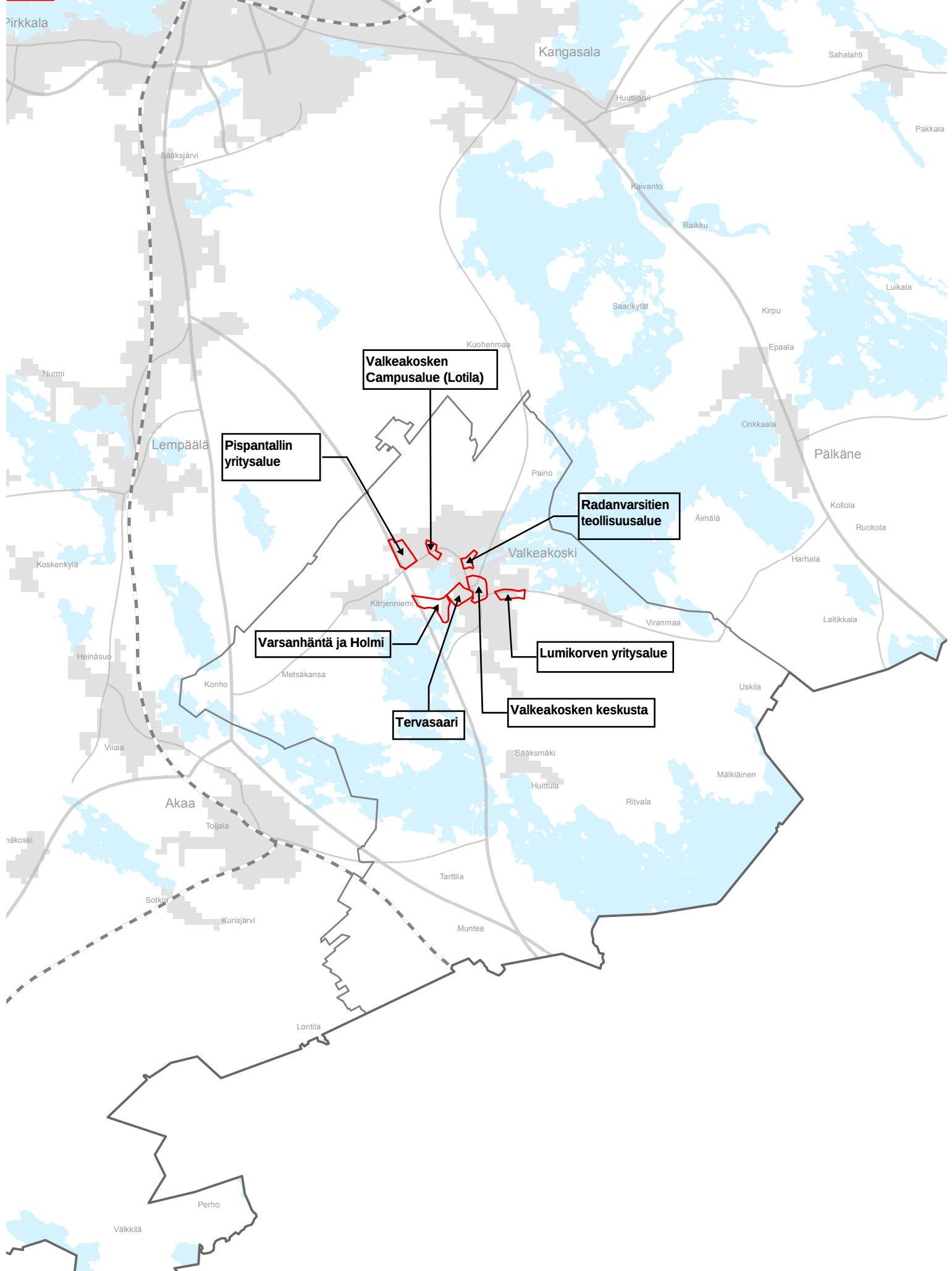

1:200 000

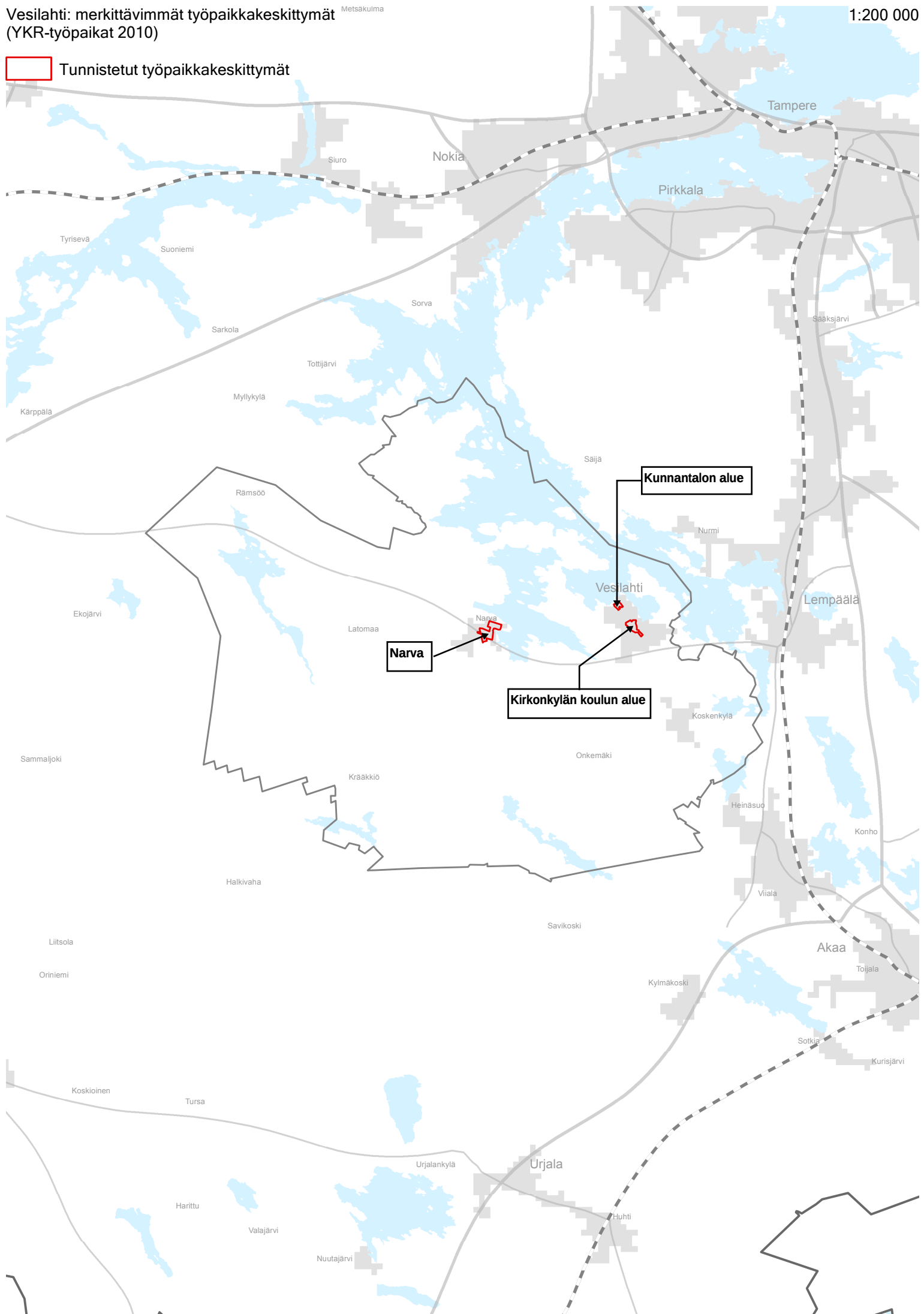
Valkeakoski: merkittävimmät työpaikkakeskittymät
(YKR-työpaikat 2010)

1:200 000

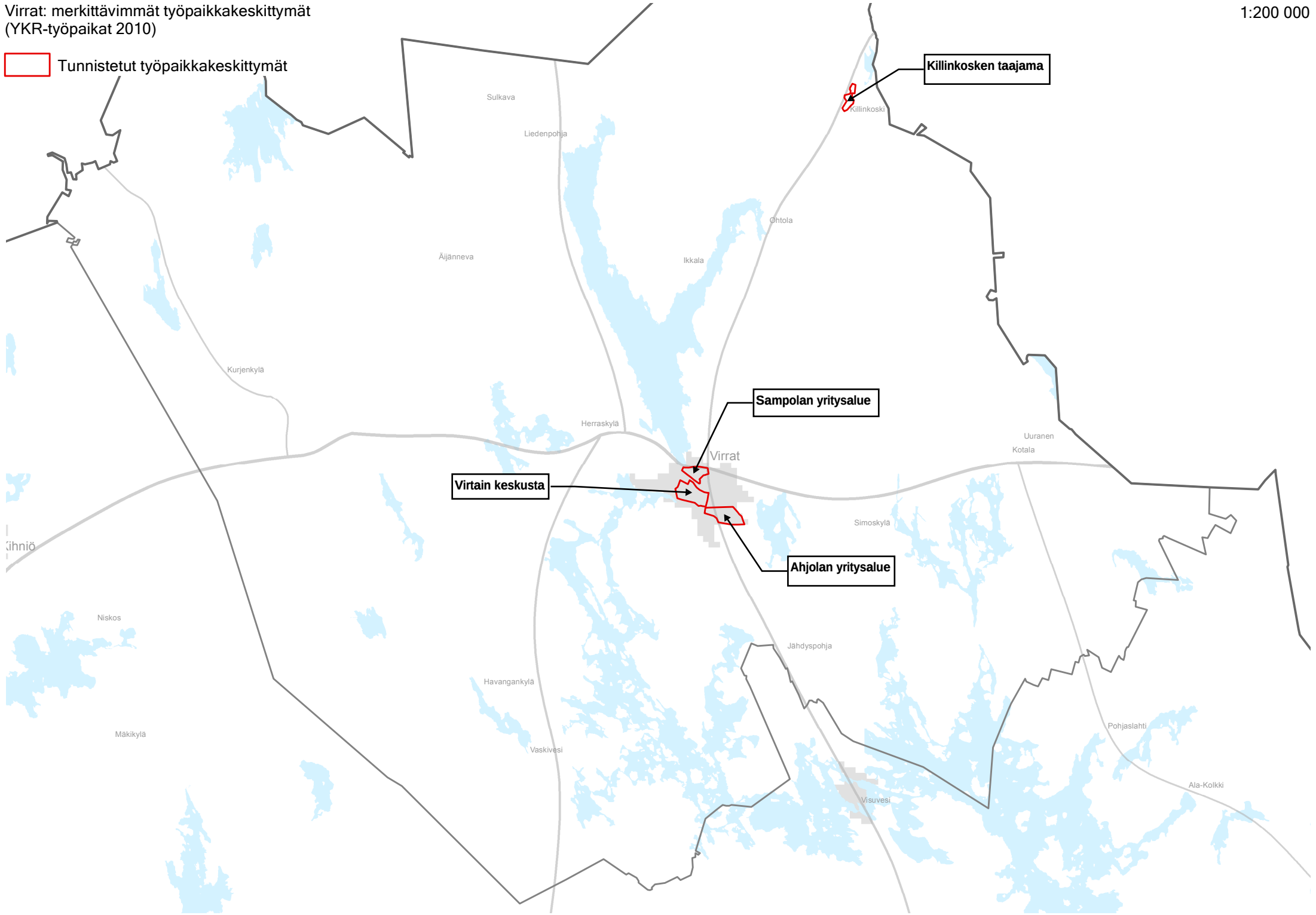
 Tunnistetut työpaikkakeskittymät

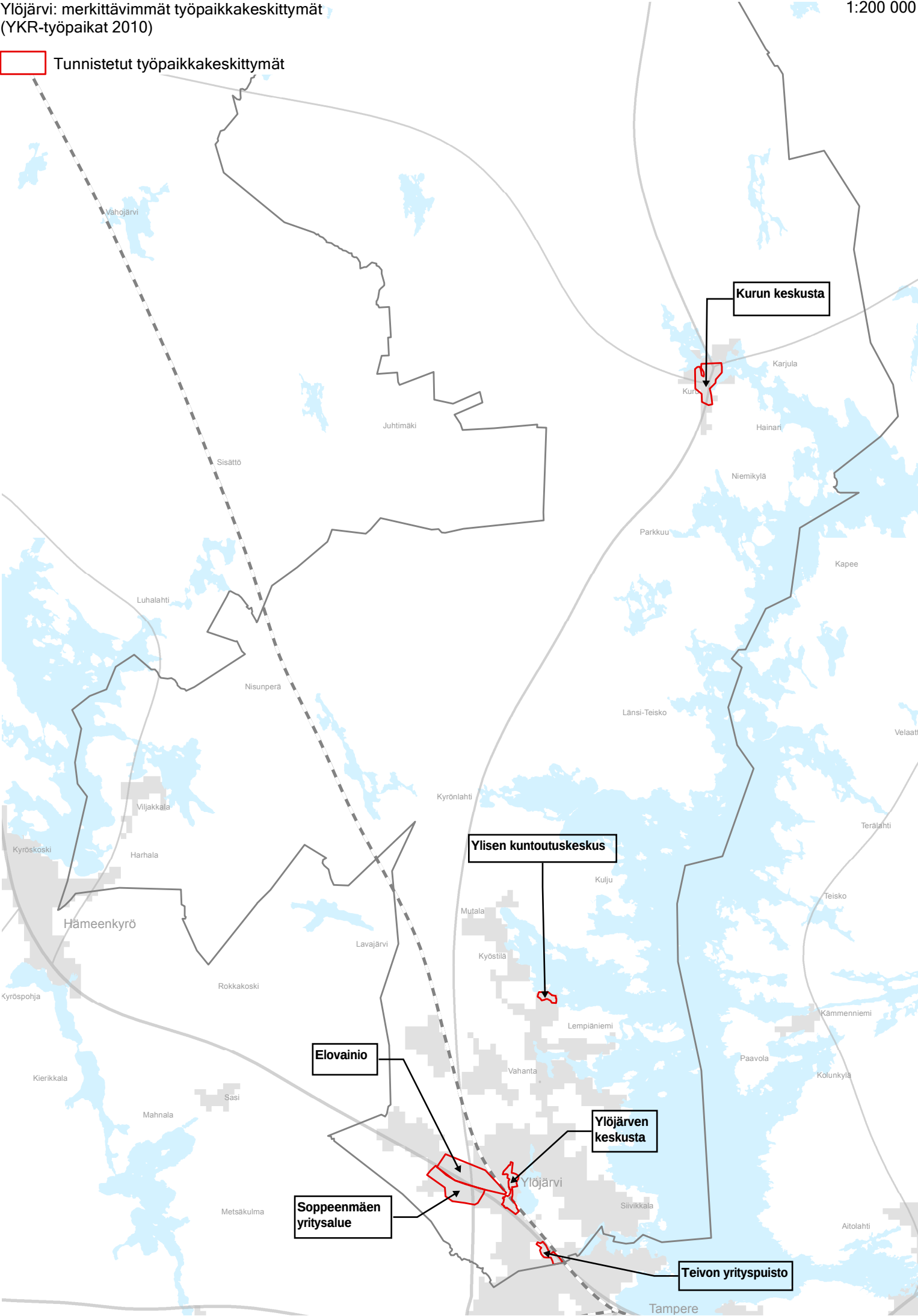
 Tunnistetut työpaikkakeskittymät

 Tunnistetut työpaikkakeskittymät

Tunnistetut työpaikkakeskittymät

PIRKANMAA

Nalkalankatu 12, PL 76, 33201 Tampere
Puh. (03) 248 1111 (vaihde)
faksi (03) 248 1250
pirkanmaan.liitto@pirkanmaa.fi
www.pirkanmaa.fi

TEEMME MUUTOSTA YHDESSÄ

